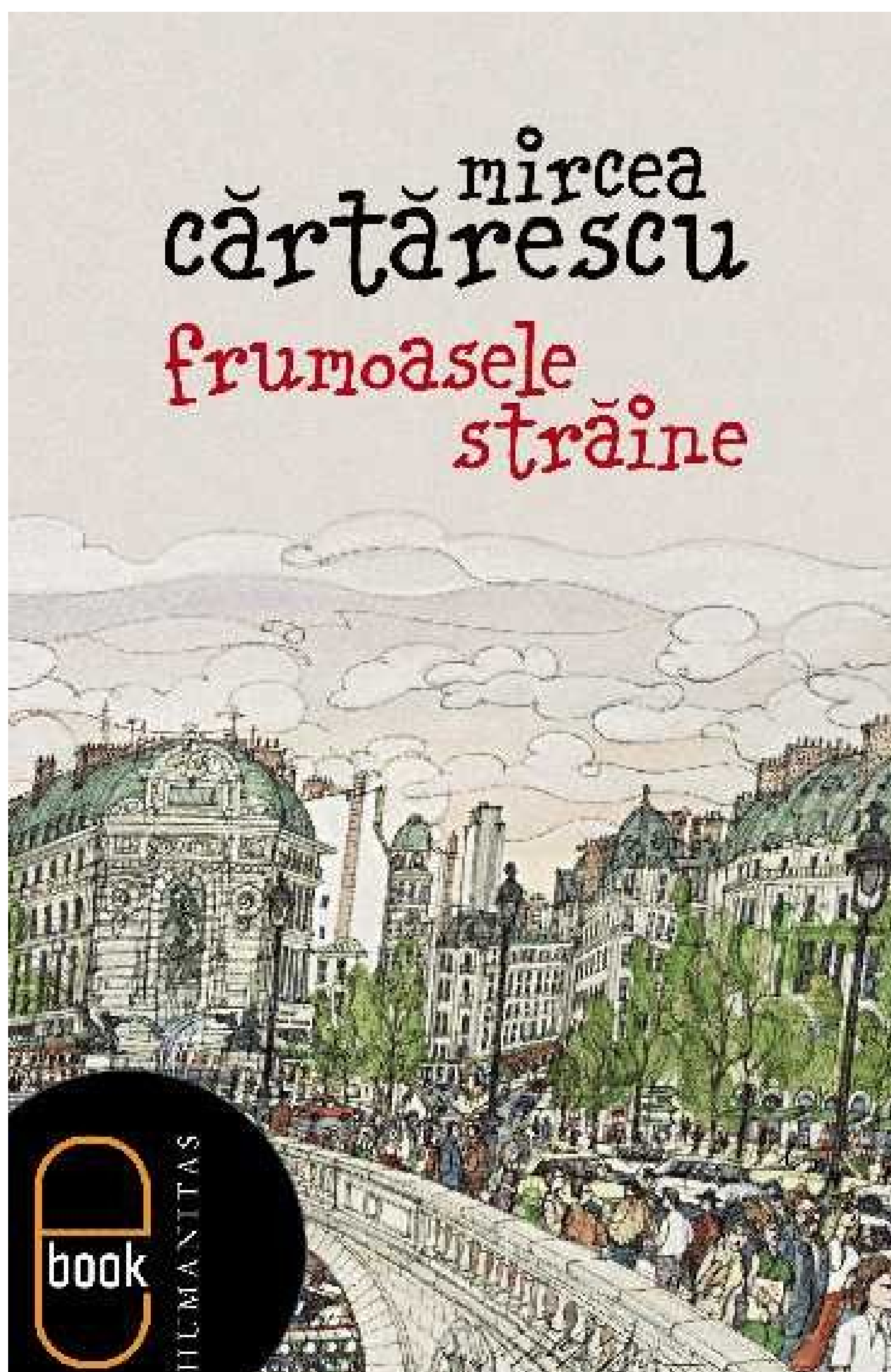

Frumoasele străine

Mircea Cărtărescu s-a născut pe 1 iunie 1956, în Bucureşti. A absolvit Facultatea de Limba şi Literatura Română a Universităţii din Bucureşti în 1980. În prezent este conferenţiar dr. În cadrul Facultăţii de Litere a Universităţii din Bucureşti. Este poet, prozator, eseist, critic literar şi publicist.

A publicat următoarele volume: *Faruri*, *vitrine*, *fotografii*, poeme, Cartea Românească, Bucureşti, 1980; *Poeme de amor*, Cartea Românească, Bucureşti, 1982; *Totul*, poeme, Cartea Românească, Bucureşti, 1984; *Visul* (în ediţiile următoare *Nostalgia*), povestiri, Cartea Românească, Bucureşti, 1989; Humanitas, Bucureşti, 1993 (tradus în franceză, germană, italiană, suedeză, norvegiană, spaniolă, maghiară, engleză, slovenă şi bulgară); *Levantul*, poem epic, Cartea Românească, Bucureşti, 1990; Humanitas, Bucureşti, 1998; *Visul chimeric*, studiu critic, Litera, Bucureşti, 1991; *Travesti*, roman, Humanitas, Bucureşti, 1994 (tradus în franceză, olandeză, norvegiană, italiană, maghiară şi polonă; a devenit roman grafic în limba franceză, Editions L'Association, Paris, 2007); *Dragostea*, poeme, Humanitas, Bucureşti, 1994; *Orbitor*. *Aripa stângă*, roman, Humanitas, Bucureşti, 1996 (tradus în franceză, suedeză, maghiară, italiană, ivrit, bulgară, olandeză şi germană); *Dublu CD*, poeme, Humanitas, Bucureşti, 1998; *Postmodernismul românesc*, studiu critic, Humanitas, Bucureşti, 1999; *Jurnal I*, Humanitas, Bucureşti, 2001; *Orbitor*. *Corpul*, roman, Humanitas, Bucureşti, 2002 (tradus în bulgară, franceză, norvegiană şi suedeză); *Enciclopedia zmeilor*, carte pentru copii, Humanitas, Bucureşti, 2002; *Pururi tânăr*, *înfăşurat înpixeli*, publicistică, Humanitas, Bucureşti,

2003 (tradus în germană şi norvegiană); *Parfumul aspru al ficţiunii*, audiobook, Humanitas, Bucureşti, 2003; *Plurivers* vol. I şi II, poeme, Humanitas, Bucureşti, 2003; *Cincizeci de sonete*, poeme, Brumar, Timişoara, 2003; *De ce iubim femeile*, povestiri şi audiobook, Humanitas, Bucureşti,

2004 (tradus în franceză, polonă, spaniolă, portugheză, bulgară, maghiară şi ivrit); *Baroane*!, Humanitas, Bucureşti, 2005; *Jurnal II*, Humanitas, Bucureşti, 2005; *Orbitor*. *Aripa dreaptă*, roman, Humanitas, Bucureşti, 2007; *Dublu album*, Humanitas, Bucureşti, 2009. Volume de versuri de Mircea Cărtărescu au mai fost publicate în Irlanda, Statele Unite, Italia, Germania şi Suedia.

Cărţile sale au fost premiate de Academia Română, Uniunea Scriitorilor din România şi din Republica Moldova, Ministerul Culturii, ASPRO, Asociaţia Scriitorilor din Bucureşti, Asociaţia Editorilor din România, precum şi de revistele *Cuvântul*, *Ateneu*, *Flacăra*, *Tomis* şi *Ziarul de Iaşi*. Au fost nominalizate în Franţa pentru premiile Médicis, Le meilleur livre étranger, Prix Union Latine. Romanul *Nostalgia* a primit în 2005 Premiul literar „Giuseppe Acerbi”, Castel Goffredo, Italia.

mircea cărtărescu
H U M A N I T A S
B U C U R E Ş T I

frumoasele străine

Coperta: Angela Rotam

ISBN 978-973-50-3129-9 (pdf)
EDITURA HUMANITAS

Libidinosul autor al acestei opere îmi aduce aminte de Petre Crăete - cocălarul anului (ţăran parvenit, autointitulat „un fel de Eminescu”). Reper google, **Taranul cu Maserati**

Deliei şi lui Tudor Jebeleanu, prieteni de-o viaţă.

Dragă cititoare, iubit cititor,

Aş fi vrut să scriu pe prima pagină a acestui volum ceva de felul „Interzis celor fără simţul umorului”, dar mi-am luat repede seama. Asemenea subtile aluzii mai mult îi întărâtă pe cei vizaţi. Doar acum vreo doi ani o prietenă a pus în deschiderea cărţii ei avertizarea „Interzis proştilor de orice fel”, şi urmarea a fost că tocmai câţiva dintre cei în cauză s-au grăbit să-i sară primii gardul şi să-i calce-n picioare straturile de flori. Cum cei fără simţul umorului sunt cam tot aceiaşi, prefer să mă abţin să-i zgândăresc de pomană. Nu interzic deci nimănui nimic, dar îi rog, totuşi, pe compatrioţii mei solemni din fire să-şi folosească timpul liber într-un mod mai adecvat.

Cele trei povestiri care urmează pleacă de la situaţii şi persoane reale. Totuşi, ele sunt operă de ficţiune în mult mai mare măsură decât par. Pe cel care m-ar acuza că am cam înflorit faptele n-o să-l trimit „să-şi vadă de câlţii săi”, ci o să recunosc, cu un mic zâmbet vinovat pe buze, că aşa e. Le-am încondeiat puţin, pe ici, pe colo, le-am tras puţin către comic, burlesc, uneori chiar grotesc, fără să vreau să fac rău nimănui. M-am distrat puţin pe socoteala câtorva ce se vor recunoaşte aici – că doar cei mai mulţi figurează cu numele lor adevărat... –, dar şi pe socoteala mea în egală măsură. Sper că nu am sărit calul, iar dac-am făcut-o, îmi cer iertare. Căci am făcut-o nu din cruzime sau răzbunare, ci din dorinţa mea de a râde şi de a auzi oameni râzând, curat şi destins, împrejurul meu. Râdem tot mai puţin, dispreţuim tot mai mult râsul, şi-n viaţă, şi-n artă, deşi până la urmă ne putem defini ca animale care ştiu să râdă.

Toate aceste povestiri au apărut, iniţial, în revista Şapte seri *şi poartă pecetea stilistică a scrierilor publicate în foileton. Mulţumesc deci revistei, fără de care cărticica de faţă, poate spre binele meu şi-al ei, n-ar fi existat.*

Mircea Cărtărescu

Antrax

Într-o dimineaţă de iarnă, acum vreo trei ani, primesc un telefon de la directorul unei cunoscute reviste culturale. „Domnule Cărtărescu”, îmi spune o voce ceremonioasă, aşa cum doar oamenii în vârstă, care-au zăbovit o vreme prin interbelic, o mai au, „aţi primit o scrisoare din Danemarca pe adresa noastră. Vă rugăm să veniţi la noi, pe Brezoianu, s-o luaţi. Treceţi când puteţi”. Puteam chiar atunci. Eram singur acasă şi mă apucase stenahoria. Mereu mi se-ntâmplă aşa când lumina jegoasă, deprimantă a iernilor bucureştene îmi cade pe masa de scris. M-am îmbrăcat şi-am ieşit în umezeala de-afară.

Am luat troleul de la Kogălniceanu, o singură staţie, aşa că n-am apucat să mă-ntreb de prea multe ori de la cine naiba aş fi putut primi eu o scrisoare din Danemarca. Mai departe de Hamlet nu cunoşteam nici un danez de pe lume. Coborât în faţă la McDonald's, eram la fel de nedumerit ca la-nceput. Am traversat către hidoasele ruine de pe (*arguably*) cel mai urât bulevard din lume şi-am luat-o direct spre clădirea „Informaţia”, cum era cunoscută pe vremuri. Mi-e teamă de lifturile vechi, aşa că am urcat pe nişte scări demne de Ministerul Adevărului până la ultimul etaj, unde, ca şi la Casa Presei, aveai surpriza să găseşti birouri meschine, sordide, de mirare într-o astfel de clădire impozantă. O secretară mi-a adus plicul. Era mare, jerpelit şi pufos, şi pe el, în afara numelui meu şi a adresei revistei respective, scrise de mână, cu pixul, mai scria ceva, tot de mână, în cruciş şi-n curmeziş, ceea ce dădea plicului un aer... cumva bizar, de anvelopă care-a rătăcit mult pe drumurile ascunse ale poştei şi care se-ntoarce de unde-a plecat plină de inscripţii: andrisantul necunoscut, decedat, lipseşte de la domiciliu etc. Am mulţumit şi-am ieşit pe uşă, în paltonul meu negru, prea arătos pentru un ins atât de scund ca mine (avea să mi se fure iarna următoare pe aeroportul din München, aproape spre uşurarea mea), şi cu plicul la subţioară.

Pe uriaşele scări m-am oprit, o siluetă neagră ca-n filmele expresioniste germane, ca să desfac scrisoarea. N-am făcut-o însă, căci am apucat să citesc, în lumina tulbure, câte ceva din ce scria pe plic cu scrisul ăla deşirat, de şcolar cu oarece probleme psihomotorii. Numele meu era scris total fantezist, deloc de mirare pentru mine: doar cu câţiva ani în urmă, la târgul de carte de la Leipzig, îmi văzusem fotografia pe un imens cilindru de neon, dar sub ea scria Mircea Scartarecu... Mult mai ciudată mi s-a părut inscripţia care alerga de la un colţ al anvelopei, în diagonală, către cel opus, şi care spunea „ *Why don't you sneeze*?” Atunci m-a fulgerat un gând sinistru. Să strănut? De ce să strănut? Înfiorat, am pipăit plicul cel scămoşat. Avea-năuntru nişte structuri complexe, care variau ca moliciune şi densitate.

Într-un loc, mi s-a părut că recunosc o punguţă cu un fel de pudră. Am simţit că-mi ard degetele şi am scăpat scrisoarea pe jos.

Era în vremea isteriei cu antraxul. Criminali necunoscuţi trimiseseră, la câtva timp după dezastrul de la 11 septembrie, plicuri cu antrax la Casa Albă, la Pentagon, dar şi-n alte părţi din lumea largă. Muriseră câţiva oameni, cei mai mulţi lucrători la poştă, şi teroriştii rămâneau încă total necunoscuţi. La televizor se tot repeta cât de mare e pericolul ăsta, ce uşor se poate procura antraxul, cum se tratează cu alte substanţe ca să fie mai volatil, să se împrăştie mai uşor. Ajungea să inspiri o dată într-un astfel de plic şi. dus erai. Iar moartea de la antrax nu era deloc o fericire: plămânii ţi se umpleau de lichid şi mureai sufocat, lent, în câteva ore de agonie.

Nu era de glumă. „De ce nu strănuţi?” mi se părea acum o aluzie clară. Când strănută cineva? Când trage-n piept un praf, o pudră. Se mai întâmplase-

n Bucureşti ceva de felu-ăsta. Apăruse pe o alee din Cişmigiu un praf alb, şi poliţia fusese alertată. Venise însuşi primarul, un fost comandant de navă, care se aşezase în patru labe, luase pe deget un pic de pudră, o pusese pe limbă şi se ridicase dezamăgit: „E doar făină, dom'le!”

Priveam prosteşte la plicul căzut cu câteva trepte mai jos la picioarele mele. Degetele mă mâncau acum de-a binelea: anvelopa era într-adevăr foarte poroasă. Nu cumva ceva praf scăpase pe undeva, pe la colţuri? Cum nu puteam lăsa plicul acolo, l-am apucat cu un şerveţel de hârtie pe care-l aveam (providenţial!) în buzunar şi-am coborât aşa cu el, de parc-aş fi dus un şobolan mort. Cei ce suiau şi coborau pe scări, din fericire doar câţiva funcţionari sau ce-or fi fost, se uitau suspicios la mine.

Am aruncat plicul la primul coş, ascuns după o Dacie prăpădită, parcată cu roţile pe trotuar. Acum mă usturau parcă şi ochii. Neliniştit, am luat-o pe jos spre casă, prin fleşcăiala din faţa Cişmigiului. Mi-am frecat de mai multe ori mâinile cu zăpadă, dar degeaba. Antraxul pătrunsese-n pielea mea, fără-ndoială, şi-ncepuse să facă ravagii. Până seara aveam să fiu, poate, mort şi livid, sau cum mai suna titlul acela vechi. Pe tot drumul mi-am imaginat pagina culturală a ziarelor de a doua zi, cu ferparul în care aveau să mi se-nşire meritele, cu articolele prietenilor, care mai de care mai îndureraţi. Cum eram în conflict cu Uniunea Scriitorilor, nici măcar n-aveau să mă expună în vreun loc mai acătării. Oricum, nu voiam sicriu bogat, covoare şi flamuri, aici eram de acord cu Eminescu. Mai bine o-mpletitură de nuiele şi câţiva luceferi, acolo.

Dar nu-mi era mie sortit s-o sfârşesc aşa de uşor.

Nici nu bănuiam, pe când îmi târam abătut picioarele prin dreptul magazinului Angst (nume atât de potrivit situaţiei), aventura care avea să urmeze.

Pe la Kogălniceanu teama parcă mi s-a mai potolit (în definitiv, o viaţă are omul) şi am început din nou să mă-ntreb cine-ar fi putut să-mi trimită mie din Danemarca o scrisoare cu antrax. M-am oprit brusc în dreptul chioşcului cu covrigei şi napolitane: păi era simplu. Uitasem cu totul că, doar cu două luni înainte, îmi apăruse un eseu în revista de cultură daneză geamănă cu cea românească de unde-mi luasem plicul. Filiera era limpede: nebunul sau criminalul îmi citise părerile politice de-acolo şi decisese că un astfel de ins n-ar trebui să trăiască. Am ajuns acasă neguros şi neliniştit. I-am povestit Ioanei, abia sosită de la cumpărături, toată întâmplarea, care secţiona dur ca o lamă de cuţit viaţa noastră ultra-banală de „*married with children*”. Intram într-o altă dimensiune. Respiram aerul tare al aventurii.

„Măi frate, cum ai putut să laşi plicul la coşul de gunoi, nu-ţi dai seama? Ar putea să-l ia vreun boschetar sau vreun copil curios, se poate-ntâmpla o nenorocire.”, mi-a spus Ioana pe când mă spălam a cincea oară pe mâini cu săpun. „Şi e numele tău pe el!”

Nu mă gândisem. Curând, ne-a devenit limpede că trebuie să alergăm numaidecât înapoi în Brezoianu şi să recuperăm plicul. Dacă nu cumva era deja prea târziu. Am căutat o pungă de plastic, am găsit una de la Humanitas, ne-am uitat bine dacă e etanşă, am luat şi o rolă de scoci şi am ieşit. Pe mâini aveam o pereche veche de mănuşi, care urma să fie sacrificată după folosire.

Am luat troleul de data asta, căci nu era timp de pierdut. Şi Ioana, şi eu păstram o tăcere sumbră. Întreaga palmă cu care ţinusem anvelopa începuse să mă furnice din nou. În zece minute eram iar lângă Dacia ruginită proptită-n coşul de gunoi.

„Uite,-aicea e”! Am vârât mâna cu grijă în coş şi-am apucat, cu degetele înmănuşate, plicul peste care (fiind iarnă şi destul de devreme) nu mai aruncase nimeni nimic. O doamnă de vizavi, de pe treptele clădirii „Informaţia”, se uita la noi insistent: nu prea păream genul care caută în gunoaie, dar nu puteai şti. La cum merg lucrurile în ziua de azi. Ne-a văzut cum plasăm plicul, cu grijă, în punga portocalie, cum o lipim la gură cu scoci, cum mi-am scos apoi mănuşile şi le-am pus în altă punguţă. Ioana i-a tras un zâmbet larg şi i-am întors amândoi spatele.

Eram din nou acasă, uitându-ne la punga pecetluită. Cea cu mănuşile se dusese de mult pe ghenă. Pipăiam plasticul lucios, ne dădeam cu părerea: „Uite, aici parc-ar fi ceva pâslos. aici parcă nişte hârtii.” Nenorocitul, ne-o fi scris şi ceva cinic, gen condamnare la moarte: în două ore ai să fii ţeapăn. Sau: pregăteşte-te pentru iad! Ce era de făcut mai departe? Să aruncăm pur şi simplu plicul şi să uităm totul? Unde să-l aruncăm?

Până la urmă tot s-ar fi deschis undeva. Şi cum puteam să trăiesc mai departe ştiind că am fost atacat cu antrax? Şi că se poate întâmpla din nou, cine ştie cum şi când. Nu, totul era grav, am decis noi, şi trebuia să mergem cu plicul la poliţie.

Nu mi se mai întâmplase aşa ceva în viaţa mea. Acum înaintam în poveste cu inconştienţa visătoare cu care mergi spre sala de operaţie, când ţi-e şi teamă, dar parcă simţi şi o curiozitate ciudată, o voluptate de a trăi ceva important, semnificativ. Fusesem atacat cu antrax. Mergeam cu mărturia la poliţie. Păi asta chiar era ceva, faţă de lâncezeala vieţii noastre burgheze. Avea probabil să se scrie-n presă, să se anime peisajul pentru o vreme.

Ne era clar că nu trebuia să intrăm în prima secţie de cartier. Un asemenea caz merita o soartă mai bună. Am luat-o pe Calea Victoriei, pe lângă magazinul Victoria, unde ştiam că e sediul central al Poliţiei. Pe jos era o fleşcăială mizerabilă şi începuse iar să cadă lapoviţa. Sediul era acolo, într-adevăr, dar totul era-ncuiat. Nici un loc pe unde să poţi intra. Ghereta din faţă părea singurul loc animat. Ce să facem, ne-am dus la ghişeul ei şi ne-am spus păsul insului de-acolo, un poliţist fără chipiu. Tipul ne-a ascultat cu înfăţişarea absentă a tuturor paznicilor şi şefilor de gară, care se uită la tine ca la un obiect. Citise până atunci o revistă mai mult poze, n-am identificat-o. N-a zis

nimic, de parcă numai poveşti cu antrax ar fi ascultat toată ziua. Mişcându-se cu-ncetinitorul, ca să nu-i scadă nici un dram din demnitate, a pus mâna pe telefon, a format vreo trei cifre şi-a zis: „Alo! Tudorică, tu eşti? Ce faci, bă? Ne-o făcu Faru', ai?” Şi după o controversă fotbalistică de vreo cinci minute: „Eh, dacă-s proşti. Auzi, bă, e nişte băieţi aici. Cică au primit nişte. prafuri. bombe!. avioane!. Da, cică un plic cu nişte prafuri. La cine să se ducă?” Poliţistul ascultă o clipă, apoi izbucni într-un râs de hienă: „Du-te, bă. acum pe bune, ce să le zic?” Ascultă în receptor, citind şi din revistă, vreo zece minute, fără exagerare. În acest timp, Ioana şi cu mine stăteam în lapoviţă ca nişte păcălici. Ne părea rău că ne duseserăm până acolo. Nu ştiam noi ce-avea să fie mai departe.

Insul se uită iar către noi, dar nu la noi. Era ca şi când ar fi vorbit unui perete, făcând eforturi imense să-şi ascundă revolta şi dezgustul în faţa unei asemenea situaţii O absurde: cum să vorbească el unui perete? „Mergeţi după colţ, la secţia antitero, căutaţi pe maioru' Ghilduş.” Tăcu apoi ca vocea care anunţă, în supermarketuri, că trebuie să se prezinte cineva la casa numărul doi. După o clipă doar, era evident că pentru el nu mai existam. Se cufundase cu totul în lectura pozelor din revistă.

Am dat colţul, indignaţi de tembelismul tipului din gheretă. Auzi: prafuri, bombe, avioane... Deja mocirla îmi intrase-n bocanci, şosetele-mi erau ude şi-ngheţate, numai de întâlnirea cu maiorul Ghilduş nu aveam chef. Aş fi lăsat totul baltă, dacă nu era Ioana lângă mine: aruncam eu plicul prin vreun tufiş până la urmă, riscând ca vreun domn Lăzărescu să-l snifuiască pe la încheieturi. Dar mă sâcâia mereu aceeaşi poveste: l-ar fi găsit pe boschetar ţeapăn, îngheţat sloi, cu un plic cu numele meu pe piept. Nu se făcea ca eu, negustor, să mă pui în poblic cu un ăla... un coate-goale... Mai bine la cremenal, birjar!

Şi la cremenal am ajuns, în cele din urmă. Trecusem, ca-n Kafka, de o mie de ori pe străduţa aceea, fără să remarc intrarea deasupra căreia scria ceva gen „Poliţia Capitalei”, urmat de numele a vreo zece departamente, între care „Secţia de droguri şi substanţe periculoase”. Intrăm într-o sală anonimă, ca de circă financiară, unde mai aşteptau câţiva inşi, români mai vechi sau mai noi, cu privirea aceea pierdută a tuturor celor cu treburi la poliţie. O tipă foarte sexy, pe nume Andreea (aveam să aflăm), tocmai ieşea dintr-un birou cu nişte ceşti de cafea murdare pe o tavă. „O să-ţi pară rău!” îi strigă peste umăr unui ins nevăzut din birou, apoi traversă triumfal sala în diagonală, privită avid de toţi împricinaţii, ca să dispară pe altă uşă, unde o voce insinuantă o întâmpină: „Hai, Andreea, la treabă! Ce-ai făcut atâta la Ursache? Nu cumva.” Dar uşa trântită estompă restul dialogului. Se lăsă iarăşi liniştea. Noi ne-ndreptarăm timid către un fel de ghişeu, ne spuserăm iarăşi povestea, scoaserăm iar punga cu plicul. De data asta insul de la ghişeu păru să ne ia mai în serios, căci se trase-napoi când se văzu cu antraxul sub nas. „Aşteptaţi, domnul maior Ghilduş coboară imediat.”

Am aşteptat o eternitate. Ca să nu ne plictisim, am dat-o pe bârfe literare, pe proiecte de viitor, pe previziuni, mai luminoase sau mai sumbre, în privinţa carierei fiului nostru, bazate pe evaluarea aptitudinilor dovedite până la cei aproape trei anişori ai lui. Dar, cu încetul, am terminat de forfecat toţi prietenii, ne-am rezolvat viitorul pe următoarele trei decenii şi l-am aranjat pe cel mic pe toată viaţa (mecanic auto, computerist sau fotbalist, urmând să fie artist, dacă are chef, în timpul liber), şi tot n-a venit nimeni să ne-ntrebe ce-i cu prafurile alea cu care ne lăudam. Mai venea liftul, mai ieşea din el câte-un tip în blugi şi pulovăr, îi mai lua cu el pe 2-3 inşi de pe bănci, dar se lăsa seara şi pe noi ne ignora toată lumea. Aproape că aţipiserăm, când un tânăr înalt, cu ochii albaştri, se opri în mijlocul sălii şi rosti cu o voce răsunătoare: „Cine e aicea cu antraxu'?”

Am sărit amândoi în picioare şi-am strigat într-un glas, ca-n bancul cu ardelencele: „Noi!” Apoi l-am urmat pe tânăr în lift. „Sunt maiorul Ghilduş”, ni s-a recomandat cu o privire destul de umană (nu uitaţi că veneam după experienţa poliţistului din gheretă). „V-am lăsat să aşteptaţi cam mult, da' ce să facem? Doar trei oameni în toată secţia, vă daţi seama. Păi ştiţi dumneavoastră câţi are FBI-u'? 'J-de mii de agenţi, domnule, pentru orice răhăţel.”

Ar mai fi adăugat ceva, dar liftul se opri şi ieşirăm la etaj, pe un culoar lung şi întunecat. „Mergeţi dumneavoastră înainte, apoi la stânga, la dreapta şi iar la dreapta, că vin şi io imediat.” Şi maiorul Ghilduş se făcu deodată nevăzut în umbra culoarului de parcă nici n-ar fi fost. Ne-am privit dezolaţi. Aveam să umblăm ore-n şir prin acest castel metafizic, agăţându-ne, ca arpentorul K., de maiorul Ghilduş ca de noul Klamm? Am luat-o de vreo trei ori înainte, apoi la stânga, la dreapta şi iar la dreapta printre uşi impersonale şi ne-am întors de fiecare dată exact în faţa liftului. Ce era de făcut? „Plecăm sau nu mai stăm?”, spuse în cele din urmă Ioana, total dezabuzată, şi tocmai când, obidit dar şi întru câtva uşurat (ca atunci când mergeam la dentist şi-l găseam în concediu), apăsam pe butonul liftului, se auzi deodată, în adâncul coridorului întunecat, apa trasă la closet şi aproape imediat se materializă din tenebre maiorul Ghilduş, încă umblând cu degetele undeva sub cureaua de la blugi. (Un maior în blugi? Drept, cam ciudat vine. Dar în situaţia noastră ne mulţumeam cu orice fel de maior.) „Păi de ce-aţi rămas aici? Nu v-am zis să mă aşteptaţi în birou? Doaaaamne.” Şi ne-ntoarse spatele, că aşa ne trebuia, luând-o-nainte şi la *dreapta*, nu la stânga, cum ne spusese.

Îl urmarăm în şir indian până ce tânărul deschise larg uşa unui mare şi luminos birou, în care un tip cu basma roşie legată la gât şi pulovăr vărgat peste pântecele proeminent, de bere, vorbea în gura mare la telefon. Ce spunea era debordant, aiuritor şi înveselitor la culme. Doar jalnica noastră condiţie de petiţionari cu morcovul antraxului intrat pân-la capăt, şi pe lângă

asta uzi de la lapoviţă şi osteniţi de orele de anticameră, ne-a salvat de la hlizeli şi pufnituri nelalocul lor într-o secţie de, totuşi, poliţie.

„Cât să mai bag în gura ta?” răcnea individul, umblând de colo-colo cât îi permitea firul telefonului. „Sunt şi eu om! Nu mai pot! Am ajuns în ultimul hal! Vezi că abia mă mai ţin pe picioare şi tu nu ştii altceva decât gura, gura, gura! M-ai înnebunit!” „Mă omoară cu zile femeia asta”, ni se adresă pe neaşteptate şi nouă, luându-ne ca martori ai necazurilor sale. Apoi iarăşi în receptor: „La copil nu i-am luat bicicletă, că n-am avut de unde. Eu m-am lăsat de toate, umblu ca ultimul om, uite (şi ne arătă mâneca pulovărului, ca şi când noi am fi fost femeia cu care vorbea), pulovărul de pe mine are o gaură de să bagi degetul. Am făcut cinci împrumuturi la bancă pân-acum. Cinci unul după altul! Nici să nu te gândeşti să mai fac încă unul! Nu mai pot! Cu ce le garantez? Cu pielea de pe mine? Cu leafa de poliţist? Gura asta a ta e sac fără fund, mă bagă-n mormânt! Măcar spune-mi o dată cât mai vrei, să ştiu şi eu o treabă.”

Insul cu basma roşie mai ascultă ce mai ascultă în aparat, apoi răcni iar, privindu-ne-n ochi: „Nu, nu şi nu! Nu, domnule!. Hai, că am treabă. Mai vorbim acasă, dar să ştii că e ultimul meu.”

„Poftim, tot ea închide”, ne zise, roşu de indignare, şi trânti şi el receptorul în furcă.

— Dânsul este colegul meu, locotenentul Văcărescu, ne spuse jenat maiorul Ghilduş. Ştiţi, suntem în restructurări, e cam haos pe-aici. Cum vă spuneam, suntem deocamdată doar trei colegi, trebuie să ne mai vină vreo doi săptămâna viitoare. Celălalt maior e pe teren. Ia spuneţi, care-i problema?

Ioana-i mai îndrăzneaţă decât mine şi, de obicei, mă fereşte de corvoada de a vorbi cu oameni necunoscuţi.

La telefon răspunde numai ea. La ghişeele de toate felurile bagă ea capul pe ferestruică şi explică. Până şi când merg să mă tund, ea-i spune frizerului cum să-mi taie părul, de parc-aş fi mereu cu mămica la Ciufulici. Şi de data asta deschise gura să explice, pentru a zecea oară deja, situaţia noastră, când tipul pântecos, care se plimbase pân-atunci nervos între cele două ferestre, o întrerupse neaşteptat.

— Nevastă-mea, domnule. Să mai zici că n-au dreptate ăia care spun că femeia nu e om, adică (privind spre Ioana) măcar unele dintre ele... Îşi pune dinţii, acum a apucat-o. Şi vrea să-i pună pe toţi odată, de mă scoate din minţi. Înţeleg să te duci la dentist, să-ţi pui anu-ăsta o coroniţă, la anul o punte, o lucrare.

—

Dar toată gura deodată? Şi la un cabinet particular? Când ştie situaţia noastră? De doi ani fac împrumuturi peste împrumuturi. Ştiţi cât am băgat în gura ei pân-acum? Aşa, estimativ.?

— Ei, zice Ioana, speriată de cifrele care aveau să urmeze inevitabil, lăsaţi că merită, ca să aveţi o soţie frumoasă.

— Frumoasă! O fi ea frumoasă, dar... Unde să mai fac, domnule, al şaselea împrumut? Că mă dau ăştia afară din poliţie dacă aud. Da', mă rog, fiecare le ştie pe-ale lui. Spuneţi, spuneţi, ce s-a-ntâmplat?

Păi, uite, explicăm noi, deja rutinaţi, am primit un plic din Danemarca şi bănuim că plicul ar putea conţine antrax. Am vrut iniţial să-l aruncăm, dar apoi ne-am gândit că.

— Unde e plicul? întrerupse Văcărescu, care se mai decongestionase puţin.

Am scos din sacoşa de pânză punga de la Humanitas, brăzdată-n cruciş şi-n curmeziş de benzi transparente de scoci şi-am început, cu infinită grijă, să dezlipim colţurile puţin câte puţin. Îmi părea rău că aruncasem, imprudent, mănuşile la ghenă. Degetele mă frigeau acum mai tare ca oricând.

— Stai, domnule, că ne apucă noaptea dacă ne moşmondim aşa, zise acelaşi poliţist neverosimil, cu basma roşie la gât. Aici e nevoie de o mână expertă.

Şi deodată-l vedem că înhaţă punga, smulge fâşiile de scoci şi vâră mâna până la cot în ea. Când o scoate, plicul mare, mototolit şi bălţat se arată deodată-n lumina scăzută ce venea de pe ferestre, şi, halucinaţie sau nu, un norişor de praf se răspândea din hârtia lui poroasă în toate direcţiile. Antraxul! Descreieratul ne-o făcuse! Se nenorocise şi pe el, ne terminase şi pe noi. M-am uitat la Ioana: evident îşi ţinea respiraţia. Am făcut şi JT > eu acelaşi lucru pân-am simţit că mă-nverzesc. N-aveam s-apuc nici măcar vârsta lui Nichita, mi-am spus cu durere. Câte capodopere aveau să rămână nescrise! Stăteam acum, în jurul aceleiaşi măsuţe, noi şi cei doi poliţişti, holbându-ne la plicul aşezat cu faţa-n sus, plinuţ şi mâzgălit cu pastă albastră, neagră şi roşie de sus până jos. Văcărescu dădu să aplice şi plicului tratamentul radical care funcţionase cu sacoşa, dar de data asta Ghilduş, mai înţelept, îl opri:

— Stai, tată, că ăsta e corpul delict. Ia să vedem. Hm, aici parc-ar fi nişte foi.

— Şi, uitaţi, mai jos, aici, nu vi se pare că e o punguţă cu ceva? zic şi eu, păstrându-mi arătătorul la câţiva centimetri buni de anvelopă.

Văcărescu puse şi el mâna. Pipăiau acum amândoi atât de pasionat plicul cel mare, că hârtia i se subţia vizibil sub degetele lor. Norişorul creştea în amurgul de iarnă, umplând biroul.

— Băi, să ştii că s-ar putea să fie. Ce chestie!. Băi, ce lepre. uite-aici. uite şi-aici.

Aşa trebuie să fi frecat Aladin lampa fermecată, în peştera lui. Ce djin avea să ni se arate deodată, răbufnind pe la un colţ al scrisorii?

— Şi când te gândeşti ce scule avem, zise cu obidă maiorul, ridicând plicul şi privindu-l în zare. Cele mai tari instrumente, domnule, pentru cazuri din astea, — primite direct din America. Da' nu le-am despachetat încă, v-am zis că suntem în restructurări, e o bulibă-şeală pe-aici. Avem şi pungi speciale de

plastic, pentru mostre, cântare fine, de-ţi cântăreşte până la moleculă, şi chestiile alea. cum le zice, Costică? contoarele alea pentru radiaţii. Că şi radiaţiile sunt tot de domeniul nostru. Da' toate-s în depozit.

— Zi-le şi de câini, adăugă locotenentul Constantin Văcărescu, aşa cum, de-acuma ştiam, îi suna numele complet.

— Avem şi câini, maiori şi colonei (ştiţi că au toţi x grade militare, nu?), experţi în substanţe periculoase. Au ăştia un nas! Păi dacă era aici Zidane imediat ştiai ce e-n plic, nu mai trebuia laborator.

— Zidane e foarte tare, nene, câte premii n-a luat ăsta la viaţa lui... Colonel plin. Raţie extra. Da' asta e, în momentu-ăsta n-avem nici câinii, n-am voie să spun unde sunt.

Cei doi schimbară priviri rapide. Evident, regretau enorm că nu puteau spune ce ştiau.

— E secret, domnule, e ceva pe graniţă...

— La Nădlac..., completă Costică, dar şeful său îl fulgeră cu privirea.

— Nici un cuvânt mai mult! Apoi se-ndreptă de spate, bătu puternic cu palma în plic şi zise relaxat, cu un ton de om de lume: Păi hai să trecem la treabă. Cum ziceaţi că vă cheamă?

— Cărtărescu, îi zic, făcându-mă mititel.

Am oroare să-mi spun numele. Mai sunt şi inşi care nu mă recunosc după figură, nu sunt nici atât de popular, dar de obicei, când îmi spun numele la poştă, la plata luminii sau Dumnezeu mai ştie pe unde, se găseşte câte unul de la rând să mă-ntrebe: sunteţi scriitorul? Şi-atunci trebuie să arborez zâmbetul meu cel mai modest şi să răspund pierdut, cu ochii-n pământ: „Mda...”, fiindcă altfel pare că fac pe nebunul şi-i sfidez pe cei care se holbează la mine şi care nu sunt şi ei scriitori. De două-trei ori mi-am luat inima-n dinţi, pe stradă, şi i-am zis vreunei fete care venise-ntr-un suflet să-mi ia un autograf: „Îmi pare rău, dar mă confundaţi”, sau şi mai rău: „Cum aţi zis? Cărtărescu? Cine-i ăsta?”, dar de fiecare dată mi-a părut rău. Aici însă, la poliţie, mi-am dat repede seama că nu era cazul: băieţii erau total nevinovaţi în ale literaturii. Dac-aş fi zis Cioran,

Noica sau Breban ar fi rămas la fel de impasibili.

— Cărtănescu şi mai cum?

— Mircea.

— Ştiţi ce? Completaţi dumneavoastră o declaraţie *X.* În care scrieţi tot ce vi s-a întâmplat. Costică, dă-i tu domnului o foaie de hârtie şi adu modelu' ăla vechi, ştii tu, să ştie dumnealui cum să scrie. Eu trebuie să plec acum, că mă aşteaptă Bercea.

Ne ridicăm de la masă, dăm mâna cu maiorul Ghilduş, care dispare, după obiceiul lui, de parcă l-ar fi înghiţit pământul, şi rămânem cu totul şi cu totul pe mâna lui Văcărescu. Se-ntunecase bine, abia se mai vedeau sticlind, în birou, suprafeţele dinspre fereastră ale scaunelor şi măsuţelor. Văcărescu nu părea să

observe asta. Era muncit mai departe, se vede treaba, de problema gurii neveste-sii. M-am ridicat eu, iarăşi, până la urmă, şi am aprins lumina.

— Uite cum facem, zise locotenentul, trăgându-se de colţul basmalei de la gât. Dumneavoastră povestiţi şi eu formulez. Îmi spuneţi, aşa, câte-un lucru deodată şi vă dictez eu după aia ce să scrieţi. Că scrisul cere experienţă, nu se pricepe toată lumea ca la fotbal. Omu' nu ştie ce să zică mai întâi, dacă-l iei repede şi-l pui să dea o declaraţie, începe din mijlocu' grămezii, ca găina: „Dom'le, eram pe stradă şi să vezi că vine unu la mine şi nu'ş ce, nu'ş ce...” O bulibăşeală-ntreagă din care nu mai pricepi nimic. Păi nu aşa, tată. Şi lucrurile astea se fac cu şartul lor, uitaţi modelul aici: subsemnatul cutare. domiciliat. legitimat cu B.I. numărul. Ia scrieţi şi dumneavoastră. Sub-sem-na-tul... (adică cum vă cheamă), do-mi-ci-li-aaaat. Aici spuneţi dumneavoastră unde staţi, strada, numărul, sectorul. Buletinul, CNP-ul (îl ştiţi pe de rost?). Bun! Acum trecem la poveste. Scrieţi. Când ziceaţi că aţi primit plicul?

— Azi-dimineaţă.

— Bun. „În dimineaţa zilei de cutare...” Eraţi acasă?

— Da.

— „.aflându-mă la domiciliul meu.” Ei, ce s-a-ntâmplat?

— A sunat telefonul.

— „Am fost înştiinţat la telefon de către secretara revistei.” Ce revistă?

— *Lettre internationale*.

— Cum? Văcărescu ne privi bănuitor. Stai, domnule, nu încurca borcanele. Eu te întreb acum de revista noastră, românească, de unde ţi-a dat telefon, nu de aia din Danemarca!

— Păi tot aşa îi zice.

— Cum tot aşa?

— Da, *Lettre internationale*.

Ne băteam joc de el? Nu, deloc, m-am grăbit să-l asigur. Era simplu. *Lettre internationale* era o revistă care apărea, sub acelaşi nume, în mai multe ţări din Europa, între care şi România, şi Danemarca. Dar atunci de ce nu i-au tradus numele în româneşte, să înţeleagă şi omul, că dacă te duci să o ceri de la chioşc ţi se limbă plimba-n gură, nu mai ştie vânzătoarea ce să-ţi aducă. Asta e treaba lor, i-am răspuns, la care Văcărescu s-a uitat la noi plictisit: fie şi-un lup mâncat de oaie.

— Bine, scrie-aşa cum ai zis. Ne tutuiam acum, fără ca eu s-o fi aflat, după modelul de la mahala: „Domnişoară, sunteţi singură sau eşti cu mă-ta?”

Am asudat o oră-ntreagă compunând declaraţia respectivă. Rezultatul era de-a dreptul halucinant. Nici în documentele de partid nu se mai pomenise o asemenea limbă de lemn, atâtea gerunzii şi infinitive, perifraze şi anacoluturi. Nu se ştie de ce, plicul apărea mereu sub numele (mai nobil, se pare) de „anvelopă”, era „inscripţionat”, nu scris, „transversal şi longitudinal”, nu în cruciş şi-n curmeziş, cu „stilou cu bilă de diverse culori”, nu cu pixul. Şi aşa mai

departe, pe vreo trei coli scrise mărunt, de mă durea încheietura, căci eu fusesem în tot acest timp braţul care execută, iar locotenentul – mintea care comandă. Văcărescu era nespus de mulţumit. Se mângâia pe burtica lui rotundă cu gesturile duioase ale unei gravide.

— Ei, până la urmă s-ar zice că am scos-o la capăt amândoi, vorba ceea: mama-mpunge şi io trag. Acu' mai avem un hop de trecut: trebuie s-o vadă colonelu'. Dom' colonel Plopeanu, poate-aţi auzit de el, e o somitate, a fost luna trecută şi pe Tele ABC. Staţi dumneavoastră aici, şi eu mă duc la dânsu-n birou. Vin într-o clipă.

Pe acele culoare se pare însă că vremea nu vremuia, sau vremuia mai lent decât ar fi fost firesc. Clipa lui Văcărescu se făcu o eternitate. Ne-am luat din nou la forfecat cei câţiva prieteni, am făcut şi desfăcut clasamente literare, am pus iar primii treizeci de ani din viitorul copilului nostru la cale. Afară era acum noapte de-a binelea. Nu ne venea să credem: petrecuserăm o zi întreagă în sediul poliţiei, noi, care până atunci intraserăm în vreo secţie doar ca să ne preschimbăm buletinele. În lumina portocalie a stâlpului de neon ce se vedea pe fereastră începuse să fulguie. Ne-ntrebam dacă aveam să ne lăsăm oasele pe coclaurii aceia, când am auzit în fine paşi grăbiţi (şi parcă împleticiţi) pe coridor, uşa s-a dat dramatic de perete şi locotenentul, mai roşu decât basmaua lui la faţă, transpirat şi cu disperarea zugrăvită pe chip, ne flutură paginile declaraţiei, făcute sul, prin faţa ochilor:

— E nenorocire, ne spuse gâfâind, ne-a dat-o s-o facem din nou!

... Şi am făcut-o din nou, după alt tipic, deloc mai grozav decât primul, aşa cum în armată, de câte ori ne venea alt ofiţer, trebuia să reînvăţăm să batem pasul de defilare. Pe la şapte seara eram gata şi cu noul raport, pe care Văcărescu (Costică, pentru intimi) îl luă ca să fie din nou supervizat de faimosul colonel Plopeanu. „Să fie primit”, ne rugarăm şi noi din toate slabele puteri care ne mai rămăseseră.

Eram frânţi de oboseală, flămânzi şi tulburaţi ca de un vis ciudat, în care se făcea că fuseserăm atacaţi cu antrax şi petrecuserăm o zi întreagă pe culoarele şi-n birourile poliţiei, în compania unor arătări de felul omizilor vorbitoare şi-ale pisicilor numai zâmbet din *Alice în Ţara Minunilor*. Locotenentul se-ntoarse, de data asta triumfător, cu documentul ştampilat chiar de faimoasa mână a faimosului colonel de la Tele ABC, şi eram în fine liberi să părăsim instituţia ca să mergem la căşile noastre. Luă plicul de pe masă, îl vârî într-un alt plic, încă mai vechi şi mai jerpelit decât el, cu nu ştiu câte adrese consecutive tăiate cu linii ferme de pix şi, cu el la subţioară, ne întinse mâna:

— O să vă dăm noi un telefon când vine rezultatul de la laborator. Acum, pe noi ne scuzaţi, ştiţi, suntem în restructurări şi trebuie să ne mai vină nişte colegi, aşa că... Dac-aveam şi sculele, şi pungile ermetice, şi câinii ăia, făceam

totu-n zece secunde, pe cuvântu' meu. Mai e şi ghinion pe lume. Tocmai acum s-a-ntâmplat să fie şi ceva strict secret la Năd.

— Lăsaţi, lăsaţi, noi vă mulţumim mult, ne-am grăbit să-i tăiem vorba într-un glas, ca să nu mai auzim şi alte secrete de serviciu sau personale (vai, gura nevestei, împrumuturile.) ale lui Văcărescu. Aşteptăm acum telefonul dumneavoastră.

Am plecat împăcaţi. Făcuserăm cele necesare. Nimeni n-avea să moară dintr-o imprudenţă de-a noastră. Interpolul avea să intre-n acţiune şi să depisteze criminalul internaţional care ne schimbase (măcar pentru o zi) vieţile. În ciuda oboselii, am ţinut-o pe tot drumul spre casă într-un dat pe gheţuş, o hăhăială şi-o bătaie cu bulgări. Acasă am înfulecat din frigider rezervele pe o săptămână şi ne-am culcat cu antraxul în gând, ca să visăm de antrax.

Ne-a trezit un telefon, pe la şapte dimineaţa:

— Alo, maestrul Cărtărescu?

Când aud expresia asta mă apucă dracii, mai ales la o oră indecentă.

— Ce doriţi?

— Maestre, v-am fost student la facultate, nu ştiu dacă vă mai spune ceva numele de.

— Ce doreşti, domnule? Ştii cât e ceasul?

— Îmi cer mii de scuze, ştiţi, meseria. Lucrez la ziarul *Vocea*. Se-aude că aţi primit un plic cu antrax... Vă rog să elaboraţi un pic despre.

—

Formidabil! Toată ziua de ieri fuseserăm pe drumuri, nu vorbiserăm cu nimeni. Îmi închisesem până şi telefonul mobil. Nici măcar prietenii noştri apropiaţi nu ştiau nimic. Ce Dumnezeu, ziariştii ăştia dorm la poliţie? Sau cu poliţia-n pat? Morocănos, am refuzat să „elaborez”, am închis telefonul şi m-am culcat la loc. Toată ziua mi-am imaginat, apoi, scenarii cât se poate de diferite ale poveştii care mă absorbise în pântecul ei monstruos. În cazul cel mai fericit, laboratorul detecta praful, germenii teribili erau apoi distruşi şi începea ancheta internaţională. Danezul malefic era prins şi băgat după gratii înainte de a lovi din nou. Dar să nu uităm că ne aflam în România. De ce trebuiau laboratoarele să fie mai profesioniste decât poliţiştii în blugi cu care avuseserăm de-a face? Dacă laborantul băga şi el în gura neveste-sii? Dacă aveau şi ei restructurări? Dacă şi câinii lor aveau guturai sau căpuşe, sau mai ştiu eu ce? Cu substanţe periculoase se lucra atent, sub curent de aer. Dacă vreun idiot inversa mersul ventilatorului, astfel că prin gura de aerisire a laboratorului ar fi ieşit deodată un nor de antrax, mare cât o ciupercă nucleară, acoperind tot oraşul? Îmi imaginam milioane de morţi, din Militari în Balta Albă, ba chiar şi prin comunele limitrofe. Şi eu singur vinovat de absolut toate. Aveam să rămân în istorie, alături de Gingis Han, Stalin, Hitler şi Pol Pot. Când avea să vină vorba de România, străinii n-aveau să mai spună „Yes, Hagi,

Nadia, Ceaucescu...”, ci „Yes, we know, Cartarescu...” Îmi îngheţa sângele-n vine.

Seara m-am apucat să citesc presa pe internet, ca de obicei, şi nu mi-a venit să-mi cred ochilor. Era plină de ştiri ca trase la indigo, doar titlurile difereau: „Cărtă-rescu atacat cu antrax”, „Antrax pentru Cărtărescu”, „Cunoscut scriitor ameninţat cu antrax”, „Autorul *Orbitorului* primeşte antrax”... O poză de-a mea, cine ştie când, de cine şi în ce scop făcută, în care apăream cu sclipirea maliţioasă-n ochi a lui Vlad Ţepeş, însoţea toate articolele, făcându-i probabil pe mulţi cititori neatenţi să creadă că eu eram cel ce dăduse antrax la tot cartierul... Preşedintele de-atunci al Uniunii Scriitorilor dădea şi el o scurtă declaraţie din care reieşea un fel de tristeţe că nu se gândise el însuşi să mă anihileze în acest fel până atunci. I-o luase altcineva înainte. Până şi eu însumi declarasem câte ceva, în somn probabil, fostului meu student şi altor câtorva ziarişti. Spumegam de furie neputincioasă: „O să-i dau în judecată, o să-i. mama lor şi-a cui i-a-nvăţat gazetăria!”

A doua zi, fireşte, prietenii erau pe mine, dar nu la mine, căci, cine ştie. Preferau să vorbească la telefon: era, oricum ai lua-o, mai sănătos. Mi-au dat o grămadă de sfaturi folositoare, mai ales ce să fac dacă am simptome ca de guturai. Cel mai bine era să mă înfiinţez la Fun-deni, fiindcă secţia lor de reanimare e cea mai modernă din ţară, a scris şi în ziar. La facultate, un coleg m-a lăsat cu mâna întinsă. „Bună, bună”, mi-a spus şi s-a fofilat, cu mâna ascunsă la spate, căci în papilele amprentelor digitale încape o tonă de antrax, dacă ştii s-o repartizezi cum trebuie. Într-un cuvânt, după o lungă perioadă de obscuritate literară (dar ce mai e literatura în ziua de azi?) eram, în sfârşit, în centrul atenţiei.

Trecuseră vreo patru-cinci zile tensionate, când în sfârşit am auzit o voce bine cunoscută la telefon:

— Alo, domnu' Cărtănescu?

— A, bună seara, domnule locotenent, aşteptam telef.

— N-a fost, domnule, nici un antrax, ne-ai pus pe drumuri degeaba. Tocmai ne-a venit rezultatul de la laborator.

Am rămas consternat. La asta nu mă aşteptasem, nu intra în scenariile mele. Cum spuneam, în toată acea perioadă mediile înnebuniseră cu antraxul. Se semnalaseră atacuri nu doar în America, ci peste tot în lume, în Rusia, de pildă, în câteva ţări africane. Se vorbea despre sustrageri de antrax din laboratoare, încercări de împrăştiere a germenilor cu avioane de stropit recoltele. Clădirea Capitoliului însuşi fusese evacuată de câteva ori ca urmare a unor telefoane anonime. Cum să nu fi fost antrax în plic? Atunci de ce mi se scrisese din Danemarca, unde nu aveam nici un cunoscut? De ce scria pe plic „*Why don'tyou sneeze*”? Şi ce era cu senzaţia aceea suspectă, de pliculeţ cu pudră, undeva în fundul plicului? Venise şi Ioana lângă mine şi asculta cu răsuflarea tăiată.

— Hai să vă zic ce e-n plic, că-l am în mână, deschis, cum te văd şi cum mă vezi. Păi e. uite. ce credeaţi că e antrax era doar un şerveţel!.

— Cum, un şerveţel?

— Da, dom-le, un şerveţel roşu, din alea groase, cu multe straturi, cum se face la ei. Şi o are desenată pe Gioconda pe el. Da' e pătată de ceva, cred că au scăpat nişte acizi de-ai lor de la laborator peste plic. Stai să-l despăturesc, poate mai e ceva înăuntru. Nu e nimic, dom-le, un şerveţel ca toate şerveţelele. Asta stătea aşa, *

umflat şi moale, de-am crezut cu toţii că e pulbere.

Nu ne venea să credem. OK, fuseserăm nişte idioţi, puseserăm lumea pe drumuri degeaba, dar ce nebunie se-ntâmpla totuşi? Ce era cu şerveţelul? Începuse deja să-mi crape capul de durere.

— Şi mai e ceva în plic. Nişte hârtii. O scrisoare bătută la maşină (da' se vede că nu e originală, e xeroxată) şi nişte tăieturi din ziare, tot xeroxate, la a suta mână, de abia dacă se mai desluşesc literele şi pozele. Şi mai e un cartonaş albastru pe care scrie ceva.

— Ce scrie?

— Nu ştiu, e-n englezeşte... Ca şi scrisoarea. Tăieturile din ziare sunt. stai să văd. unele în englezeşte, că sunt pline de „ză”, ştiţi, ca formaţiile alea, Ză-bre-lele, Ză-duf, Ză-păciţii... Altele sunt în limba lor, în daneză, că au o-urile tăiate, cum se pune la şuruburi, să ştii ce „fi” sunt. Şi gata, am dat de fundul sacului. Nu mai e, domnule, nimic în plic. Ce antrax, ce vrăjeli. Da', oricum, se cheamă că noi ne-am făcut datoria, am rezolvat cazul, ni-l trecem la realizări. Vă spun şi io — noapte bună, şi dacă mai e ceva, prafuri, chestii. ştiţi acum unde ne găsiţi.

— Staţi aşa, nu închideţi, am strigat. Domnule, totuşi. vrem să ştim şi noi ce-a fost aiureala asta. Nu ne lăsaţi aşa, în ceaţă. Chiar dacă n-a fost antrax, vrem să ştim şi noi ce.

— Duceţi-vă, domnule, la culcare liniştiţi şi ziceţi mulţumesc lu' Dumnezeu că n-a fost nimic. Cine ştie multe moare repede, vorba aia.

Da, dar totuşi. Măcar să ne uităm puţin prin hârtiile alea, dacă nu cumva e secret de serviciu.

— Nu e, tată, veniţi şi uitaţi-vă pe foi cât vreţi. Doar plicul să ni-l lăsaţi nouă, că trebuie să rămână la dosar, ca probă că am rezolvat cazul.

Am închis şi ne-am uitat unul la altul. Toată chestiunea ne depăşea imaginaţia. Atâta timp cât fusese vorba de antrax, oricât de absurd ar fi părut să fim noi, nişte bieţi şoarici neînsemnaţi, cei ameninţaţi, lucrurile ’

mai aveau o noimă, o motivare. Dar acum. Ce şerveţel, ce Mona Lisa, ce hârtii? Am petrecut seara şi o bună parte din noapte încercând să ne dumirim, făcând ipotezele cele mai absurde, ca atunci când pierzi ceva preţios şi, în disperare, cauţi şi acolo unde lucrul ăla nu poate fi în nici un caz. Securitatea, cu mâna ei lungă, trimisese pe cineva la Copenhaga şi-mi pusese plicul la poştă

de acolo. De ce? Păi, ca să mă intimideze. Ce, parcă pe Culianu nu-l terminaseră tot aşa, fără motiv aparent? Îşi mai arătau şi ei muşchii din când în când. Dar atunci mi-ar fi pus naibii antraxul în plic, dacă tot au plătit marca poştală, căci lui Ioan Petru doar nu-i trimiseseră vreun şerveţel purpuriu cu Mona Lisa pe el. Sau mai putea fi şi altceva: nişte amici din lumea literară, dintre cei care mă urăsc, or fi ajuns pe acolo, în vreun schimb cultural, şi şi-or fi zis: „Ia stai, nene, că ţi-o facem noi, mama ta de impostor!” Şi apucă-te să scrii cine ştie ce aiureli în engleză şi daneză, să bagi şerveţele în. Nu, nu ţinea deloc. Nu era nevoie de mascarada asta ca să mă scoată din minţi. Aveau ei metodele lor: o cronică într-un ziar te poate face de doi bani cum nici nu-ţi închipui. O şoaptă la urechea cui trebuie poate să te discrediteze pe zece ani. Nu era stilul confraţilor mei. Aici trebuia să fie ceva mult mai bizar şi mai întortocheat.

Chiar a doua zi am fugit amândoi la poliţie, am intrat din nou în holul larg de la parter, unde aproape că am dărâmat-o pe Andreea, ieşită din nou cu cafelele din acelaşi birou, l-am aşteptat iar vreo jumătate de oră pe maiorul Ghilduş... Parcă eram în *Anul cârtiţei*, filmu-ăla de acum câţiva ani. Din nou liftul, din nou culoarele kafkiene, din nou biroul pe ale cărui ferestre largi ningea furios, şi chiar (ne-am cutremurat) din nou locotenentul Văcărescu vorbind cu nevastă-sa la telefon. Romanul poliţist se transformase într-unul SF, cu bucle şi paradoxuri temporale. Dar ne-am liniştit imediat, căci tipul, care nu mai purta basma roşie la gât şi nici pulovăr în dungi (din compoziţia lui urmuziană rămăsese numai pântecele de bere), a închis imediat ce ne-a văzut şi, ceremonios, ne-a poftit înăuntru. Apoi, fără un cuvânt, a descuiat un fişet de metal şi s-a-ntors la măsuţa noastră cu faimosul plic, mai boţit ca oricând, desfăcut brutal, cu degetul, parcă, pe toată lungimea lui.

Gravi, frunte lângă frunte, cutremuraţi deja de revelaţia pe care ne-o rezervau paginile misterioase, am început să citim. Pe măsură ce devoram o pagină după alta, uimirea noastră nu mai cunoştea limite.

Cu foile scrise-n daneză am terminat repede. Cum am spus, erau xeroxuri foarte proaste, foarte şterse, ale unor articole de ziar sau revistă, însoţite de poza, repetată de câteva ori, a unui individ care putea fi oricine, de la Bin Laden la Bill Gates, într-atât de înecată şi zgâriată era fotografia. Pe verso, filele ar fi trebuit să fie albe, dar erau mâzgălite incomprehensibil cu pixul: nişte omuleţi desenaţi primitiv, ca de copii de trei ani, un fel de agregate ciudate, parcă nişte sexe obscene, care puteau fi însă şi peşti într-un acvariu. Desene specifice de oligofren sau de ins atins de Alzheimer, „concluzionă” Ioana, strâmbând din nas...

Paginile englezeşti începeau cu un CV, bătut la maşină, cu litere Courier 12, roase ca de şoarici. Bienale, expoziţii. Hopa! Un artist, car'va's'zică! Aici ne-am pleznit cu palma peste frunte: Dumnezeule mare, ce antrax, ce vrăjeli? E *mail art*, domnule, cum nu ne dăduserăm seama? Că doar fusese şi la noi o

aiureală de felu-ăsta, încă pe vremea lui Ceaşcă. Eu însumi primisem, de la diverşi amici care cochetau cu arta, scrisori absurde, conţinând colaje, boabe de grâu, lame de ras, bucăţele de film nedevelopat, pe vremea când locuiam în Colentina şi coboram zilnic, de cinci-şase ori, cele opt etaje ale blocului ca să mă uit în cutia de scrisori, aşa cum azi îmi verific obsesiv mailul. Nici atunci, ca şi acum, nu-mi scria nimeni, dar eu tot nu pierdeam nădejdea. Mă-nfuriam îngrozitor când dădeam de încă o încărcătură de mail art, pe când eu aşteptam, într-un fel de fantazare umedă, vreo scrisorică de la o improbabilă admiratoare. Când auzeam de mail art, îmi venea şi mie să scot pistolul.

Dar să nu ne pripim, să citim mai departe. Tipul, un danez, fireşte, participase la numeroase expoziţii, individuale şi de grup, mai ales prin părţile nordice, în Suedia, Danemarca, Finlanda, dar şi la Londra, şi chiar în Israel. Sub datele seci ale CV-ului, ce se oprea prin 1983, era o lungă completare scrisă mărunt, cu tuş, se pare, din care te edificai pe deplin asupra felului de artă practicat de individ.

Aici aş vrea să-i rog pe cititorii mai slabi de înger, de inimă sau de cunoştinţe artistice să se abţină de la comentarii care, apoi, ar putea fi folosite împotriva lor. Căci de la ştirea, din CV, a participării artistului la Bienala din Turku, să zicem (mă feresc ca de naiba de date reale), o săgeată strâmbă trimitea la explicaţia de dedesubt: „Proiectul cu care am fost admis a constat din folosirea closetului din clădirea muzeului de câte trei ori în fiecare zi cât a durat bienala.” La Helsinki, artistul prezentase un happening, „*Farting in public*”, ce fusese recenzat la pagina de cultură a celor mai mari ziare finlandeze. Din păcate, câteva mai reacţionare refuzaseră să publice şi fotografiile de la eveniment, care-l arătau pe artistul vizual, cu pantalonii în vine, în mijlocul unui restaurant de lux, înţesat de lume bună. „Asta cred că s-a inspirat din bancu-ăla cu *siamo poveri*, *ma onesti*”, comentează Ioana, cu gura până la urechi. Trienala de nu mai ştiu unde îl avusese de asemenea invitat de onoare. Acolo expusese o lucrare constând din conducerea publicului pe scări în jos, spre closete, adunarea asistenţei în spaţiul destul de meschin dintre urinoare şi compartimentele WC-urilor, mâncarea rapidă, în întregime, a unui tort roz, uriaş, vârârea, după câteva minute de suspans, a degetelor pe gât şi împroşcarea amatorilor de artă cu jeturi de substanţă stomacală proaspătă. Mai bine de douăzeci de iubitori de artă contemporană plecaseră acasă purtând în haine aroma de neuitat a acelei experienţe, se lăuda pictorul.

Artistul era specializat în muzee. Un ţâş aici, pe furiş, peste marmura unei sculpturi baroce, o flegmă dincolo, când nu se uita gardianul, între ochii vreunui rege al Bavariei dintr-o pictură în ramă grea de abanos – un cârnăcior de producţie proprie, adus în şerveţel şi aşezat, vertical, pe creştetul unei pisici de piatră sumeriene -cam în zona asta se mişca băiatul. Dar, vorba lui Creangă, şi asta-i o avere când e omul sănătos.

Cu mare generozitate, aflam undeva la sfârşit, maestrul ne trimitea, ca o introducere la modesta cerere ce avea să ne-o facă, o lucrare originală, garantată cu propriul cuvânt de onoare (căci nu semna operele din principiu): un şerveţel purpuriu cu imaginea Giocondei, stropită vizibil pe faţă şi piept cu propriii lapţi ai artistului. De inspiraţie duchampiană, dar împinsă mult dincolo de banalizatele mustăţi, opera fusese produsă în o mie de exemplare şi trimisă pe câte adrese putuse autorul găsi, în lumea întreagă. Procesul tehnologic fusese mai complex decât în cazul celorlalte opere ale pictorului. Şerveţelele fuseseră aşezate câte douăzeci pe o planşetă, cu Gioconda-n sus, şi stropite deodată, într-o năpraznică eliberare de creativitate à la Jackson Pollock. Totul fusese repetat de cincizeci de ori, ceea ce-l adusese pe artist la o totală epuizare, la o „crampă a pictorului" din care nici azi nu-şi revenise pe deplin.

Şi noi, care pipăiserăm şerveţelul îndelung, ba chiar încercaserăm să scoatem cu unghia petele alburii de pe surâsul Giocondei. L-am împins cu scârbă la o parte şi, stăpânindu-ne diverse reflexe, am continuat, stoici, să citim. Următorul şi cel mai savuros document era o scrisoare deschisă de protest, trimisă celui mai mare cotidian danez (căci insul nu se-ncurca cu fiţuici de mâna a cincea), dar rămasă până-n prezent nepublicată. Textul era halucinant.

„De treizeci de ani mă lupt cu porcii de filistini, cu naziştii care şi-au făcut cuiburi călduţe în blestematul („*fucking*") Occident, profitând de împuţitul („*lousy*") nostru mod de viaţă", începea scrisoarea de protest, scrisă cu nenumărate greşeli de literă, dovezi ale furiei oarbe ce-i dădea autenticitatea. Nu are sens s-o reproduc în întregime. Porci în sus şi porci în jos, „*nazis*" cât cuprinde, „*fuck*" şi „*fucking*" – vreo douăzeci şi cinci la sută din greutatea cernelii tipografice se ducea în astfel de calificative. Reconstituită dintr-o grămadă de paralogisme şi anacoluturi, povestea suna până la urmă cam aşa:

„Eu, Olaf Jensen (să zicem), unul dintre cei mai mari artişti *scat* în viaţă, dacă nu cel mai mare, am suferit de curând un afront nemaipomenit, dovadă vie a decadenţei civilizaţiei vestice, a prăbuşirii tuturor valorilor, de mult prezise de marele Nietzsche. Azi, când împuţiţii de nazişti care ne conduc bagă miliarde în propaganda făcută globalizării, când Coca-Cola şi McDonald's-urile pârjolesc pământul ca fiarele Apocalipsei, când porcul de Bill Gates. (et cetera: tirada se-ntindea pe o pagină întreagă, menţionându-i de-a valma pe Madonna, Maradona, Bush, Wolfowicz, Trump, Soros, Tom Cruise, Andersen, Hitler, Oprah Winfrey, Jack Spintecătorul, Boy George şi alţi o sută, toţi „pigs" şi „*nazis*", fireşte), cultura adevărată a ajuns o Cenuşăreasă demnă de milă iar artiştii au fost împinşi în pragul cerşetoriei.

Dovadă istoria revoltătoare care mi s-a întâmplat la bienala de anul trecut din Copenhaga (da, domnilor, chiar din oraşul meu natal, ceea ce confirmă, o spun cu tristeţe, zicala biblică: „Nimeni nu e profet în ţara lui"). Cum artiştii care călătoresc dintr-un oraş în altul sunt reduşi la o cruntă sărăcie

de sistemul transnaţional care. (et cetera, altă jumătate de pagină), şi cum pe timp de iarnă e ceva mai neplăcut să dormi în parcuri, hotelurile şi-au făcut obiceiul ca, în timpul marilor expoziţii ale muzeelor naţionale, să accepte artişti în găzduire, pentru câteva zile, urmând ca ei să plătească cu o operă originală. De sistemul acesta, făcut să-i îmbogăţească pe porcii de hotelieri, am profitat şi eu iarna trecută, când am prezentat în cadrul bienalei proiectul meu „Eat *it!*" Am rămas în hotel, unul dintre cele mai luxoase „*pieces of shit*" din oraş, timp de zece zile. Pe culoare, sculpturi de Bourdelle, în holuri lămpi de Gallé, în camere desene originale de impresionişti... Groaznic!

Dar, pe măsură ce timpul trecea, mă frământa tot mai mult gândul că, la sfârşit, trebuia să plătesc cu o lucrare. Şi n-aveam nici un pic de inspiraţie. La-nceput m-am gândit să spintec cu cuţitul Bonnard-ul de deasupra patului, făcându-i o tăietură („*cunt*[1]") artistică gen Fontana. Şi vaza japoneză de pe gheridon îmi spunea ceva, parcă. Până la urmă, în ultimul moment, într-un efort disperat de imaginaţie, mi s-au oprit privirile pe ceainicul din argint masiv, din secolul al XVIII-lea, care trona pe masa de sticlă, lângă mapa hotelului şi telefon. Venisem din oraş, unde băusem din greu, aşa că vezica îmi era plină-ochi. Am pus ceainicul pe mocheta din faţa patului şi m-am străduit să nimeresc în el, deşi jetul, nu ştiu de ce, se despărţise în trei şuviţe rebele. Chiar şi aşa, mare parte din lichid a nimerit în ceainic, pe care l-a umplut mai bine de trei sferturi. L-am înşfăcat mândru şi, strângându-l la piept, am coborât cu liftul (împreună cu alţi vreo cinci inşi ce s-au dovedit nişte porci de filistini) până în lobby. M-am dus la recepţie şi am aşezat ceainicul pe tejghea, chiar sub nasul funcţionarului de acolo, îmbrăcat în costumul său impecabil.

A urmat o discuţie penibilă. Nazistul împuţit n-a înţeles lucrarea, ba chiar a insinuat că n-ar fi vorba de o adevărată operă artistică. A insistat apoi să plătesc preţul camerei, care se ridica la o sumă exorbitantă. Vă imaginaţi că am făcut scandal, am chemat conducerea hotelului, am adunat clienţii de pe fotoliile din jur, dar lucrurile au mers cu toate acestea din ce în ce mai rău. Directoarea, o căţea nenorocită, nu doar că a întărit judecata de valoare a recepţionistului (în ce calitate? aveau ei studii de artă? erau ei critici de specialitate?), dar m-a şi acuzat că i-am deteriorat ceainicu-ăla nenorocit, pe care mi l-a trecut pe nota de plată la preţul unui Rolls-Royce cu toate accesoriile. Atunci mi s-a întunecat mintea şi nu ştiu ce s-a mai întâmplat, dar am ieşit după trei luni din închisoare, urmând ca timp de cinci ani să muncesc în folosul comunităţii pentru achitarea nenorocitei ăleia de notă de plată, la care porcii mi-au adăugat nu ştiu ce cheltuieli de spitalizare. Între timp, opera mi-a fost dezasamblată: ceainicul trimis la curăţat iar lichidul, probabil, aruncat cu inconştienţă la canal. Un vandalism demn de civilizaţia de rahat în care ne sufocăm, lumea lui Bill Gates şi a celorlalţi nazişti împuţiţi, mai sus menţionaţi. Fapt pentru care protestez din toate puterile."

---

1 Linge taietura asta, de cartarescu, traduce pizda ca fiind taietura.

Scrisoarea se încheia cu un alt lung pomelnic de firme transnaţionale şi de porci ordinari, ce-şi închipuiau că totul se poate cumpăra cu bani. Dar el, un artist independent, care lupta contra sistemului, n-avea niciodată să fie îngenuncheat. Ultima frază era scrisă cu litere mari de tipar. Merită, aşadar, s-o scriu şi eu pe un rând separat:

FUCK THE REST, I'M THE BEST

Ultimul document pe care l-am examinat în acea zi de pomină, stând, Ioana şi cu mine, tâmplă lângă tâmplă şi nemaiştiind dacă să râdem ca nebunii sau să ne punem pe plâns, a fost pătratul de hârtie albastră. Provenea dintr-un bloc de post-it, şi lipiciul de pe o margine luase firişoare purpurii de la şerveţelul cu Gio-conda. Cu acelaşi scris colţuros, cu pixul, cu care artistul îşi completase CV-ul, pe acest ultim pătrat ni se dezvăluia, de fapt, scopul ultim al întregii nebunii. Ni se cerea să nu rămânem nepăsători la soarta unui om ce, în lupta titanică împotriva sistemului, fusese învins, dar nu şi înfrânt. Contra modestei sume de o sută de euro artistul se oferea să-mi facă un portret după o fotografie recentă, pe care urma să i-o trimit alături de amintita bancnotă. Ca să-mi smulgă o lacrimă, adăuga că dacă numai trei sute de destinatari ai plicurilor lui, din cei peste o mie la care le trimisese, ar fi răspuns pozitiv ofertei sale, s-ar fi putut plăti măcar valoarea nenorocitului ăluia de ceainic, şi astfel ar fi scăpat şi el de un an de muncă în folosul comunităţii. Pe spatele pătratului adăugase că s-a săturat să vopsească garduri şi bănci în parcurile Copenhagăi, muncă atribuită lui în virtutea faptului că se declarase pictor. Îmi mulţumea apoi şi-mi dorea „an excellent day”, ca un crainic de televiziune.

Între timp, în birou fusese fojgăială mare. Noul coleg care le sosise se dovedise a fi o colegă, şi-ncă una mai ţapănă decât însăşi Andreea, vedeta de până atunci a departamentului de poliţie în care, de o săptămână, ne făceam veacul. Ghilduş şi Văcărescu uitaseră cu totul de noi şi se-nvârteau în jurul Teodorei, lăudându-se cu nemaipomenitul lor instrumentar adus direct din America, de la FBI, dar din păcate încă aflat, nedespachetat, la subsol, cu cazurile pe care le rezolvaseră, cu cafeaua la ibric pe care ştiau s-o facă. Văcărescu îşi sugea burta, vânăt la faţă de efort, iar Ghilduş (avantajat de faptul că era încă necăsătorit şi n-avea grija gurii nevestei) se apleca ocrotitor peste umărul noii colege, arătându-i nu ştiu ce regulamente.

Ne-am ridicat, ne-am dezmorţit oasele şi-am pus tot materialul la loc în plic, având grijă să nu mai atingem direct şerveţelul: l-am apucat de un colţ cu o pensetă improvizată dintr-un băţ de chibrit rupt în două. Pe chipul Giocondei, ce zâmbea enigmatic, se desluşeau mici pete sidefii. Am spus la revedere mult-preaocupatului *threesome*, care-abia ne-a băgat în seamă („La revedere, domnu' Cărtănescu! Săru'mâna, doamnă! Dacă mai e ceva, prafuri, chestii, socoteli -de-acuma ştiţi drumu'...”), şi-am ieşit din nou în iarna / orbitoare de-afară.

Am hăhăit şi-am chicotit pe tot drumul, dându-ne pe gheţuşurile pudrate cu zăpadă proaspătă de pe bulevard, din dreptul magazinului Flamingo, apoi din faţa Primăriei. Am traversat şi-am luat-o prin Cişmigiul încărcat de zăpadă. Era o zi glorioasă, o privelişte de iarnă bucureşteană pentru care merita să-i ierţi multe amărâtei noastre capitale. Am întors pe toate părţile povestea plicului ce ne dăduse viaţa peste cap. Am ajuns până la urmă la concluzia că era încă şi mai incredibilă decât dacă ar fi fost în el antrax. Artistul *scat* ne devenea tot mai simpatic, pe măsură ce ne îndepărtam de şerveţel. Ce chestie, ce desfăşurare de forţe, ce de xeroxuri şi mâzgăleli cu pixul până să ajungă la ce-l durea pe el.

— Păi, într-un fel, îşi merită banii, a zis Ioana, apucând în trecere ramura unui copac şi umplându-mă de ninsoare. Cum stăm cu finanţele?

— Tu vorbeşti serios? Ai pus mâna pe smacul escrocului şi acum să-i mai dai şi bani pentru asta? Nu ştiam că te dau paralele afară din casă.

— Nu, da' ne-am distrat de o sută de euro...

E adevărat, ne distraserăm: mie-mi ieşiseră bubuliţe pe mâini de frica antraxului, ziarele mă făcuseră de tot râsul, paranoia aştepta după colţ. Am mers tăcuţi, alături, câteva minute. Nu ştiu cum, dar ideea ţăcănită de a-i trimite falsului Olaf Jensen marfa şi banii (recte: poza şi hârtia de-o sută) începea să mă cucerească. La naiba, de ce nu? Măcar de curiozitate şi tot merita, ca să vedem reacţia tipului. Ce făceam cu o sută de euro? Hm, nu trebuia să mă gândesc prea mult la asta. Erau destule de făcut, dar.

— Şi dacă mă trezesc cu un plic care miroase urât? Cine ştie cu ce substanţă îmi pictează portretul.

— Păi, nu sunt decât câteva posibilităţi. Ioana începu să râdă. Hai, mă, hai să-i trimitem!

Bine, hai, de ce nu? Kogălniceanu, pe soclul său, cu o căciulă de zăpadă pe creştet, îşi bomba pieptul, uitându-se-n lungul bulevardului îngheţat: pe unde o-ntârzia Vodă Cuza? Am schimbat bani la arabul de lângă florărie. Ne aflam acum în posesia unei sute de euro aproape noi-nouţe, pe care mi-am trecut-o repede peste bărbie şi am vârât-o-n buzunar.

Acasă, ne-am apucat să căutăm o poză de-a mea „mai recentă”. Am găsit una de la o lansare, de la Târgul de carte: doi ochi negri sub un morman de plete. Am pus totul într-un plic, am scris adresa de pe „anvelopa” cu antraxul şi, entuziaşti, am fugit iar afară, până la poştă. Am glisat plicul în cutia galbenă de lângă uşă.

Nu ştiu ce-am mai făcut timp de trei săptămâni. Ne mai întrebam din când în când dacă o fi ajuns plicul la pictorul de bănci din Copenhaga. Fireşte, de multe ori ne părea rău după bani şi ne-ntrebam ce ne-o fi apucat. Dar avuseserăm atât succes pe la petreceri cu povestea „cu antraxul”, că ne consolam repede şi cu asta.

Ce s-o mai lungesc: într-o dimineaţă, coborând ca să mergem la circa financiară, am găsit la cutia poştală, sub o revistă literară cu banderolă, pe care n-o comandasem niciodată şi totuşi o primeam săptămânal, mult aşteptatul plic din Danemarca! Surescitaţi, l-am deschis chiar în maşină. Înăuntru nu era decât un pătrat de hârtie asemenea celui albastru, dar alb de data aceasta, pe care se afla desenat portretul promis. Nu semăna prea mult cu mutra mea din acel moment, dar încetul cu încetul a început să semene. Iată, iubite cititor, portretul cu pricina, cu care-mi închei şi eu istorisirea:

Frumoasele străine (*sau Cum am fost un autor de duzină*)

Vreau de la-nceput să-i rog pe adversarii mei literari să nu se bucure înainte de vreme: nu urmează cine ştie ce confesiuni masochiste despre cât de prost scriitor sunt (sau cel puţin am fost), despre cum am păcălit eu lumea timp de un sfert de veac cu producţiunile mele lamentabile. Nu-i genul meu, ba chiar dimpotrivă. De la tataie, Badislav Dumitru, am moştenit (zice-se) două trăsături de caracter: zgârcenia şi lăudăroşenia. În privinţa primei, el o avea din plin – de câte ori trecea pe la noi, sosind, mare şi asudat, din Tântava lui fabuloasă, nu ne aducea şi nouă, copiilor, nici măcar o prună uscată. Lăudăroşenia lui mi-o amintesc şi mai bine. Când ne duceam noi la el la Tântava şi ne aşezam în jurul măsuţei rotunde pe lemnul gol al căreia aburea, ca-n Moromeţii, mămăliga, el scotea ceşcuţele de lut, turna ţuica aia slabă şi afumată care se bea cu litrul în tot sudul şi, umblându-i ochii peste velinţele şi icoanele din pereţi, începea cel mai deşănţat discurs din câte-am auzit vreodată. Dacă-l ascultai, ai fi crezut că tot ce se petrecea-n satul lui de pe lângă Ciorogârla şi Domneşti era opera lui personală: era cel mai harnic, cel mai deştept, cel mai ascultat, cel mai curajos şi – să nu fi fost fiicele lui, între care mama, prin preajmă – poate că s-ar fi lăudat că era şi cel mai bun la aşternut din tot satul. „Pă mine, mă? Să mă-njure ăla pă mine? Haoleo, când i-am lipit una peste gură... Io, mă? Păi dacă nu mă duceam io la moară. Toţi proştii ăia zicea ba una, ba alta, că nu s-o brodi şi nu s-o nimeri, da când le-am zis io aia, aia a rămas!.” De-atâta „io” şi „pă mine” ne stătea chisăliţa-n gât. Vocea lui îmi răsu-nă-n urechi de la patru ani, şi am făcut de-a lungul vremii eforturi teribile să scap de ea (*Levantul* este unul dintre ele). Să-şi recunoască el vreo scădere, vreo greşeală, vreo slăbiciune? Ai fi zis că a intrat în anul morţii. Aşa că, deşi eu sunt un pitic pe lângă el în privinţa laudei de sine, tot am moştenit destul ca să nu mă apuc să-mi pun, în public, ţărână-n cap.

Dac-am fost un scriitor de duzină, în noiembrie 2004, când m-am îmbarcat în grupul pentru Belles Étrangères, n-a fost ceva ieşit din comun. Toţi eram de duzină, fiind doisprezece. Doisprezece oameni furioşi puşi pe cucerit Franţa, literară şi nu numai, într-o campanie de trei săptămâni. Mă gândesc să transcriu, în paginile care urmează, o parte din epopeea scriitorimii române pe meleaguri hexagonale, adică acea parte la care am fost martor şi personaj în zisul noiembrie roşu.

E drept, în afară de ocazia asta, m-am mai simţit o dată autor de duzină, când am fost vârât iarăşi între doisprezece scriitori în finala – cum să-i zic?

— afacerii „Zece pentru România” de anul trecut. Atunci, într-un decembrie la fel de mohorât, cei zece autori s-au transformat iarăşi într-o duzină, vrând-nevrând, pentru ca titanii D.R. Popescu şi Horia Gârbea să nu rămână, Doamne fereşte, fără coledzi. Atunci am luat şi trofeul, o bucată strălucitoare de metal, care mi-a folosit din plin în noaptea aceea ploioasă. Căci m-am întors de la Ateneu, cu soţia mea, tot pe jos, cum veni-serăm: circulaţia era infernală în acele zile dinaintea Crăciunului şi taxiuri erau imposibil de găsit. I-am lăsat Ioanei, deci, umbrela, iar eu mi-am pus diploma-n cap şi-am strâns cu nădejde statueta-n mâna dreaptă. În bezna străduţelor din spatele Pieţei Palatului ne-au acostat câinii comunitari: m-am apărat vitejeşte cu trofeul cel contondent, care i-a ţinut la respect de minune... Uneori e foarte convenabil să iei un premiu, chiar dacă e fără bani.

Eram la Bucureşti când am fost anunţat că aveam să fac parte, în toamnă, din delegaţia celor doisprezece. Aveam să plec, deci, spre Paris din Viena, căci din septembrie ne mutam acolo, cu căţel, purcel şi băieţel, cărând după noi până şi bona băieţelului, în mansarda vastă şi primitoare a prietenului Horia. Urma să predau timp de un an limba română, la Universitatea din Viena, unor studenţi care de altfel o ştiau la fel de bine ca şi mine de la părinţii lor români, fugiţi prin anii '70 şi '80, când îi era omului mai la-ndemână să plece din ţara salamului cu soia spre ţara untului. Trupa era destul de bună, dé, n-o aleseseră nici Uniunea Scriitorilor, nici Institutul Cultural de-atunci, nici vreun juriu de critici, ci ei, franţujii, care ştiau mai bine. Ca românul imparţial, ei aleseseră, după ce se documentaseră cu grijă, doisprezece scriitori, fără să se uite la ochii frumoşi ai crocodililor abonaţi cândva la astfel de evenimente. Căci era, într-adevăr, un mic mare eveniment.

În fiecare an, francezii (nu mă-ncurc acum cu instituţii şi nume: francezii sunt reprezentaţi în povestea mea de trei-patru doamne simpatice, care-au făcut şi ele ce-au putut) închid ochii şi rotesc globul pământesc, ţintind cu un ac un loc la-ntâmplare şi sperând că au nimerit pe uscat. Aleg astfel în fiecare an câte-o ţară şi invită o duzină de inşi de-acolo, mai poeţi, mai prozatori, pe care să-i plimbe prin toată Franţa, arătându-i publicului doritor de senzaţii tari. Această cutumă poartă numele de Belles Étrangères, frumoasele străine. De cum am aflat că aveam să fiu o astfel de frumoasă, m-am interesat cine aveau

să fie celelalte, şi-am aflat că haremul complet conţinea vechi cunoştinţe de-ale mele, sau cum ar fi zis Toiu: „echipa cu care am trecut prin lume”. Toţi erau nişte amărăşteni care, cum ziceam, mâncaseră ca şi mine salam cu soia şi care trăiau încă, în ciuda libertăţii de după 1989, pe plaiurile strămoşeşti. Era, deci, o echipă naţională fără nici un stranier. Nu tu Virgil Tănase, nu tu Norman Manea, nu tu Matei Vişniec, nici măcar tu, Tepeneag, deşi te-ntorse-seşi de multă vreme la izvoare. Încă o decizie draconică a doamnelor ce reprezentau Franţa. Un singur nume dintre cele unsprezece îmi era total necunoscut: cel al Letiţiei Ilea. În rest, *la crème de la crème* din fiecare generaţie: Blandiana şi Agopian, Adameşteanu şi Zografi, Crăciun şi Mureşan, Marta Petreu şi Simona Popescu, Cecilia Ştefănescu şi Dan Lungu. Am strâmbat oare din nas la vreunul dintre aceste nume? N-am s-o mărturisesc aici, ca să-mi aprind paie-n cap de pomană. Voi spune că, în linii mari, gaşca a fost OK. Pe vreo opt dintre ei i-aş fi ales şi eu. Rămâneau chestiuni de compatibilitate: era vreunul cu care ar fi trebuit să stau spate-n spate la masă? Ciudat, cu mai toţi aveam relaţii bune, de la prietenie la zâmbet convenţional. Poate cu o mică excepţie, micuţă de tot, peste care e mai bine să trec.

Aşa încât am acceptat, ce-o fi o fi, să devin un scriitor de duzină, şi încă unde? În Franţa cea vestită pentru interesul faţă de cultura altora. Imediat după accept s-a înfiinţat la mine acasă un cineast.

Fug de interviuri şi camere de filmare ca dracul de tămâie. De obicei, totul începe printr-un telefon pe mobil, o voce senzuală, irezistibilă, de tipă tânjitoare care visează la tine încă din copilărie: „Alo, domnul Mircea Cărtărescu?” „Da.”, răspund cu sentimentul că-i vorbesc lui Marilyn Monroe. Urmează un potop de cuvinte îndrăgostite. Mi se propune un *tête-à-tête* într-o atmosferă languroasă, „când şi unde doriţi dumneavoastră”. Vocea sună de parcă interviul, pentru cine ştie ce pagină de cultură a vreunui ziar, n-ar fi decât un pretext pentru o după-amiază ravisantă. „Bine”, zic, păcălit încă o dată, „atunci mâine, la mine acasă”. Chiar în clipa în care accept ştiu ce se va-ntâmpla a doua zi, căci aşa se-ntâmplă întotdeauna: mă trezesc la uşă, în loc de o domnişoară emoţionată, cu un individ păros, descheiat la cămaşă până la buric, plictisit de moarte, care stă doar cât să mă-ntrebe ce-l interesează pe el din toată fiinţa mea literară: cât m-au plătit pentru *De ce iubim femeile*, ce marcă de maşină posed, dacă mă tem de numărul 13 şi dacă prefer bucătăria italiană celei greceşti. Dispare apoi, şi dispărut este pentru totdeauna: nu mai sunt anunţat când apare interviul, nu mi se trimite copia cerută, iar când văd în fine pagina, înnebunesc de-a binelea: un titlu cu litere de-o şchioapă: „Cărtărescu preferă ardeii umpluţi”, „Cărtărescu s-a săturat de România”, „Un Nobel pentru Cărtărescu”, iar sub el prostiile spuse de mine transformate în ceva de zece ori mai prostesc. Mereu îmi spun: aşa-mi trebuie, idiot ce sunt, dar mereu o iau de la capăt, căci în valea noastră tristă ispitele sunt fără de sfârşit.

Când vine o echipă de la vreo televiziune este infinit mai rău. Năvălesc în biroul tău minuscul vreo cinci-şase inşi în blugi, pulovere, veste şi bărbi, cărând j'de mii de cutii metalice în care, după formă, nu pot fi decât mitraliere, scoţând din ele, totuşi, lucruri ceva mai paşnice: tije, cabluri, reflectoare, microfoane plus alte piese pe care nu le pot identifica. Montarea lor durează cam cât îţi trebuie ca să-nveţi germana. Le stai mereu în cale, te mută fără o vorbă dintr-o parte-n alta, bietul tău covoraş se acoperă treptat de eşantioane de noroi de pe drum, de unsoare, dar mai ales de o măţărie incredibilă de cabluri. Tehnicienii par a se înmulţi din clipă-n clipă, apar betacamuri preistorice, un pahar cu apă se răstoarnă, un tablou cade de pe perete. Ce să mai zic, în amărâtul meu de birou se instaurează starea de Tohu va Bohu despre care vorbeşte Talmudul. Unul dintre bărboşi vâră un ştecher în priza mea care se bâţâie liber în perete, şi-atunci se petrece de regulă unul din două fenomene electrice: fie becul reflectorului explodează, fie-mi explodează tabloul cu siguranţe electrice. Dacă nu se-ntâmplă nimic din cele două, ulterior îmi vine o notă uriaşă la plata luminii. În fine, o doamnă cu forme expansive complică şi mai mult situaţia din birou, care se transformă într-un fel de cabină de lift. Mi se indică locul unde trebuie să mă aşez şi pe care oricum l-aş fi ghicit şi singur, căci e singurul loc gol rămas în încăpere. Experienţa unui interviu la televiziune nu e pentru claustrofobi. Un (alt) bărbos mă pipăie obscen pe sub tricou sub pretextul că-mi vâră lavaliera. Sunt apoi pus să mă prefac că scriu ceva la laptop, că scot o carte din bibliotecă şi citesc din ea cu mare interes, că privesc în gol pe fereastră apucat de o subită inspiraţie poetică.

Interviul durează secole, deşi ţi s-a spus iniţial că nu ia mai mult de jumătate de oră. Mereu e ceva-n neregulă cu casetele, cu lumina, cu fardul de pe buza de sus a doamnei, mereu sunt întrerupt în mijlocul frazei mele celei mai subtile (căci fac eforturi disperate să par deştept când se uită şaişpe inşi cu mutre scârbite în gura mea) şi pus s-o zic din nou. Întrebările sunt, bineînţeles, aceleaşi: de ce iubesc eu femeile, cât câştig din literatură, ce maşină am. După aceea, iar îi încurc. Le ia tot atâta timp să-şi demonteze instrumentele cât le-a luat să şi le asambleze. Se mai varsă un pahar, mai cade un tablou: e ca un film pus de-a-ndoaselea. Am impresia, chiar, că pleacă toţi cu spatele înainte, bâiguind nişte cuvinte pe dos. Până seara mă distrez cu facerea lumii, din nou, după haosul primordial. Fireşte, nu primesc nici acum vreun indiciu, cât de vag, despre când se va da emisiunea. Eu nu mă uit la televizor oricum, cu atât mai puţin ca să mă văd pe mine însumi (dacă mi se face dor de mutra mea, mă uit în oglindă), dar părinţii mei se bucură, săracii, întotdeauna.

Cu francezii n-a durut chiar atât de tare, trebuie să recunosc. Dar lanţul productiv a fost al naibii de complicat: o doamnă franţuzoaică îmi punea întrebările în limba lui Molière, eu răspundeam într-a lui Caragiale (căci singura alternativă ar fi fost să răspund în cea a lui Guliţă, sau pe-acolo), apoi încă o doamnă franţuzoaică ştiutoare de română traducea, totul fiind transpus pe

peliculă de un domn francez. Acesta din urmă era un regizor care primise interesanta directivă de a face un film despre România în general şi o duzină de scriitori români în particular în doar trei zile de vizitare a unei ţări despre care nu ştia nimic şi cu buget destul de aproape de zero grade Kelvin.

Intimidat de certa predominare a elementului francez în camera mea, am debitat vrute şi nevrute. Un fel de ciudată regulă limitează foarte mult libertatea scriitorilor când dau interviuri. Ei ajung repede să înţeleagă că impulsul sincer şi spontan de a se declara cei mai mari autori români în viaţă (sau incluzându-i şi pe cei morţi, ceea ce, măcar pentru francezi, era cam totuna) nu le e privit, de obicei, cu ochi buni. Prin urmare, întrebaţi despre valoarea operei lor, pleacă sfios ochii-n pământ şi, cu un aer artificios de actori proşti, o dau cârmită, cum că „unii critici sunt de părere că...”, „s-a scris despre ei că...”, aşa încât un observator din afară ar crede că scriitorul român nu se gândeşte niciodată la glorie, bani sau recunoaştere, ci doar la Marea Doamnă Poezia, al cărei umil cicisbeu a ales pentru totdeauna să fie. N-am făcut nici eu excepţie de la regulă, am fost decent, civilizat, corect politic, generos cu confraţii, sever cu mine însumi, prin urmare afurisit de ipocrit.

Oricum, aveam să-mi dau seama văzând filmul rezultat, ce-am spus eu timp de două ore n-a avut cine ştie ce importanţă: mi s-au păstrat vreo şapte minute în care, în cadru fix, vorbesc parcă pereţilor. Din loc în loc, discursul mi-e spart de înfiorătoare imagini din Bucureştiul iubit: căruţe, cotarle şi ruine sinistre. Ce contează că eu vorbeam despre intelect şi metafizică? Publicul francez trebuia să vadă ce ştia el că rodeşte pe malul Dâmboviţei.

Filmul făcut de simpaticul francez ca un fel de avanpremieră a călătoriei noastre în Franţa se deschidea, bineînţeles, cu primul şi cel mai important scriitor român, Nicolae Ceauşescu în persoană. Şi cu secretara sa personală, tovarăşa Elena Ceauşescu. Vreo zece minute se derulau pe ecran imagini cu şeful la tribună, cu aplaudacii, cu defilările de la 23 August, cu Casa Poporului. Urmau revoluţia, scutierii, baricadele, tancurile, teroriştii, în fine poza lui nea Ceaşcă zăcând în faţa zidului părăsit şi neisprăvit de la Târgovişte, cu o gaură în frunte.

Ce mama naibii aveau toate astea de-a face cu literatura română contemporană? Imaginaţi-vă că vine o delegaţie de doisprezece scriitori francezi, *la crème de la crème*, în România şi că ne apucăm să facem un film despre ei. Ce-ar zice franţujii dac-am începe filmu-ăsta cu evenimentele din nu ştiu cât Thermidor, cu căderea Bastiliei, cu Gavroche şi tipa aia cu ţâţe goale conducând mulţimile, cu Ludovic al XVI-lea ghilotinat, cu Robespierre ţinându-se de falcă? Li s-ar părea, probabil, că ne-am pierdut minţile. De ce, mă-ntreb, unii au dreptul la normalitate şi modernitate, iar alţii, doar la o istorie pitorească? De ce suntem mereu înecaţi în Sena, în Tamisa şi-n Potomac cu Ceauşescu legat de gât? Mă rog, trebuia să umple şi omul filmul cu ceva, mi-am zis când l-am văzut prima dată, şi m-am uitat mai departe.

Schema în continuare era aşa: un peisaj românesc caracteristic, cu specific mai curând indian: oameni puternic bronzaţi, cai mici, dar viguroşi, căruţe de ultimă generaţie, cotarle pripăşite pe lângă blocuri, copii în „trelinguri” jucând „folbal” pe maidane, totul alternând cu câte-un scriitor de duzină spunând ceva, la el acasă, unui tip care nu se vede. Şi-aşa, cătinel, cătinel, de la un discurs autist la altul, de la o căruţă cu coviltir la alta, se termina şi filmul. Interioarele nu ştiu cum erau filmate, că toate doamnele scriitoare românce au ieşit puţin gonflate, ca văzute printr-un obiectiv ochi-de-peşte, probabil tot dintr-un considerent ideologic: ce rost ar fi avut să arate ca nişte franţuzoaice oarecare? Unde-ar fi fost interesul artistic? Aşa, se conformau criteriilor estetice orientale: braţe rotunde, guşuliţe grăsulii, gesturi din *Răpirea din serai*. Doar Martei Petreu n-au avut ce-i face: expandând-o considerabil, imaginea a adus-o la proporţii taman obişnuite... În schimb, scriitorii bărbaţi arătau jegoşi şi nebărbieriţi de câteva zile (e drept că unii se prezentaseră la filmare chiar aşa). Subiectele discursurilor? Plăcute şi diverse, întinse pe toată scala sentimentelor umane, de la flegma lui Dan Lungu la motanul Anei Blandiana. Eu eram pe undeva pe la mijloc, unde străluceam prin cămaşa mea roşie cu dungi, italienească, proaspăt primită cadou de la Ioana, şi de care eram mândru ca Liiceanu de Siegfried al lui.

În privinţa fragmentelor alese din fiecare discurs de vreo două ore ţinut în faţa camerei de filmare de fiecare scriitor, şi-n care au mărturisit şi laptele supt de la maică-sa, toţi mi-au spus mai târziu acelaşi lucru: „Măi, mi-au lăsat fragmentele în care-am fost cel mai idiot, mai incoerent, mai bâlbâit, în care m-am scărpinat în ureche şi m-am scobit în nas... Nu'ş ce naiba au vrut să dovedească cu asta.” Ei, nu era chiar aşa, cei mai mulţi, între care şi eu, ziceam asta mai mult ca justificare pentru insipidul celor şapte minute rămase în film.

Trăgând linie, am plecat cu toţii în mitica Franţă precedaţi de un film rafistolat în grabă, în care România iese prost şi scriitorii români nu ies deloc. Dar să fim drepţi: dacă dumneavoastră, care citiţi acum, pe deasupra ceştii de cafea, textul ăsta, aţi fi pus să faceţi un film despre scriitorii din republica Tadjică şi vi s-ar da bani de cheltuială şi haine de primeneală doar pentru trei zile, în care ar trebui să mergeţi acolo şi să-ntâlniţi doisprezece tipi şi tipe necunoscuţi, despre care nu ştiţi nici măcar dacă folosesc şi ei furculiţa la masă, ce-aţi face? Pe unde-aţi scoate cămaşa? N-aţi alerga tot după pitoresc, kumâs, capre umblând pe străzi, adoratori ai lui Stalin şi ce-or mai avea ei pe-acolo? Şi după scriitoare cu mustăţi şi scriitori de 125 de ani pripăşiţi prin munţii frumoasei republici? Că doar n-o să arăţi clădiri de beton şi sticlă, Citroënuri sau inşi care l-au citit pe Camus. De toţi ăştia, francezii sunt sătui până peste cap.

Am mai povestit-o pe undeva: am fost prin '90 în America, într-un program pentru scriitorii din toată lumea. Şi-acolo făceam pe rând lecturi din

scrierile noastre, mergând din oraş în oraş. Şi să vezi ce nebunie (pe-atunci m-a şocat, între timp m-am obişnuit): autorii normali, care-şi citeau cuminţi textele ca-n cenaclurile noastre, nu aveau nici un succes. Puteau să fie geniali, să facă salturile mortale textuale cele mai uluitoare. Publicul asculta totul cu un fel de complezenţă politicoasă. Bănuiesc că fiecare ins din sală se gândea, de fapt, la ale lui, ca la concertele de muzică clasică. Dar la un moment dat i-a venit rândul unui simpatic coleg din Congo, cu un nume de neuitat, Cirikure-Cirikure („Cirip-cirip"), să îşi citească poemele. Şi a urmat ceva halucinant. Tipu-ăsta a sărit de pe scaun ca ars şi-a început să alerge prin faţa publicului împietrit. Cânta, dansa, se zvârcolea, spumega, se tăvălea pe jos. A-nhă-ţat-o la un moment dat pe o bătrânică foarte bine pusă la punct din audienţă, un fel de regina Angliei, şi-a târât-o după el, strigându-i în ureche, învârtind-o şi lăsând-o lată la loc pe scaunul ei. În fine, a fost ceva indescriptibil. Poezia propriu-zisă a lui Cirikure ar fi ocupat foarte puţin spaţiu tipografic, căci se reducea la o singură sintagmă: „*Fucking dragon-fly*!" (aş traduce prin „nenorocită de libelulă", dar eu nu sunt un traducător prea grozav), urlată, mârâită, bolborosită, gemută şi scremută de sute de ori în timpul „lecturii" lui.

Urmarea a fost că marele poet congolez a fost ovaţionat de public, pe când ceilalţi doi autori care-au avut nenorocul să citească împreună cu el în seara aceea (un canadian post-lacanian şi un romancier ceh în maniera lui Kafka) au primit aplauze discrete, din vârful degetelor. A doua zi, ziarele locale au acordat spaţii ample poetului Cirikure, uitându-i regretabil pe ceilalţi doi. Ulterior l-am reîntâlnit pe poetul congolez în diverse locuri de pe-ntregul mapamond, cu aceeaşi lectură de poezie şi acelaşi succes, cu aceeaşi bătrânică târâtă pe scenă (dacă nu era una la dispoziţie, alegea un bătrânel) şi cu acelaşi „*Fucking*" la care adăuga când un cărăbuş, când un licurici, când faimoasa, de pe-acum, libelulă. O ţinea băiatul din bursă-n bursă.

Dar filmul aveam să-l văd mult mai târziu. Deocamdată mi-am văzut de-ale mele, a trecut jumătate de an, ne-am mutat la Viena, într-o enormă mansardă albă ca laptele, în care cel mic, din prima seară, a reuşit să răstoarne televizorul. Băiat cu bun-simţ. De altfel, Gabriel, nu că vreau să-l laud, dar a dovedit un uimitor de precoce simţ al valorilor. La nici doi ani se răfuia cu cărţile din bibliotecă, alegându-şi victimele cu atâta discernământ, încât mi-am zis la un moment dat: critic literar îl fac! Asta după ce, în aceeaşi jumătate de oră, făcuse praf, mai mult decât ar putea orice critic să distrugă o carte, *Noroaiele* de Paul Anghel şi *Scaunul singurătăţii* a lui Fănuş Neagu. Pagini sfâşiate furios fluturau prin tot apartamentul.

Ce mişto oraş e Viena! Am stat un an acolo şi n-am mai fi plecat niciodată. În departamentul 17, unde locuiam, mirosea serile înnebunitor a cacao, căci la doi paşi de noi se aflau clădirile străvechi ale fabricii de dulciuri Manner, care făcea, de o sută de ani, cele mai faimoase, mai pufoase şi mai crocante napolitane imaginabile, înfăşurate în staniol roz asemenea

amurgurilor vieneze. Nici picior de austriac împrejur, cât vedeai cu ochii. În locurile de joacă presărate pe jos cu coajă de copac se-ngrămădeau arăboaice cu feregea, turcoaice planturoase, bulgăroaice şi sârboaice, muntenegrence şi albaneze ce urlau toată ziua după plozii lor, pe când tăticii şi bunicii se-nghesuiau pe bănci, cu narghilele şi cutii de table, lăsând mormane de coji de semin-ţe-mprejur. O sfioasă idilă se-nfiripă sub ochii noştri între bona lui Gabriel şi un sârb bătrân şi ruşinos ca o fată mare. Dumnezeule, dar câte n-aş putea povesti! Duminicile luam tramvaiul 42 până la Votivkirche şi de-acolo, cu cel mic în cărucior, ne-ndreptam spre centrul dominat de uriaşa catedrală Stephansdom, în jurul căreia saltimbanci, împletitori de baloane şi oameni-sta-tuie făceau o atmosferă carnavalescă. Fireşte, ne aventuram adesea şi până-n Prater, unde băieţelul îşi sucea gâtul ca să vadă roţile, tunelele groazei, căluşeii, *rollercoaster*-ele întortocheate ca nişte intestine de neon. Că tot m-a deconspirat cineva că m-am săturat de România şi că vreau să beau bier cu fugiţii, să mărturisesc aici că tare m-aş stabili la Viena, mai ales că amicul meu Horia îmi spune mereu ce minunate case se construiesc în jurul oraşului, pe dealuri, cu o panoramă fantastică, mai ieftine decât vilele din România. Şi-atunci, are vreun sens să trăieşti la nesfârşit în poluare şi praf, în isteria concetăţenilor, cu frica unui cutremur devastator, într-un oraş urât şi ruinat, când poţi să-ţi trăieşti viaţa în minunata Vienă? Când ai cincizeci şi unu de ani şi ştii că mai poţi spera cel mult la vreun sfert de secol?

Dar să nu lăsăm nici Viena, nici tristeţile să ne copleşească şi să-naintăm voiniceşte, în continuare, în povestea asta a unui scriitor de duzină. Nu înainte însă de un alt interludiu, se presupune mai animat şi mai înveselitor. Căci nu aleanuri, nelinişti metafizice şi calcule despre cât timp mi-a mai rămas de trăit aştepţi tu, iubită cititoare, de la mine. Parcă te văd, la măsuţa de cafenea, bându-ţi *esprésso-ul* în aşteptarea unui prieten. Telefonul mobil, de care eşti foarte mândră, sclipeşte pe masă (un Nokia N96? Cât te invidiez... Dacă n-aş strânge bani pentru iPhone, mi-aş lua şi eu imediat unul). Distrată, scoţi din poşetă cărticica şi, de plictiseală, începi să citeşti, dându-ţi un fir de păr vopsit roşcat de pe faţă. Mai sorbi din ceaşcă, mai citeşti, şi aşa trece vremea. Când ajungi la cel mai interesant pasaj, vine amicul, se aşază lângă tine şi îţi ia mâna într-a lui. Laşi cartea pe măsuţă. N-ai să reiei povestirea niciodată.

Tot pe-atunci am aflat deci că, în avanpremieră la călătoria în Franţa, urma să fac alta, în Italia, în orăşelul mantuan Castel Goffredo, unde se decerna, în fiecare an, Premiul Giuseppe Acerbi pentru literatură. Aşa încât aveam să merg acolo, să mă-ntorc la Viena după trei zile şi apoi, chiar a doua zi, să iau avionul spre Paris. Al naibii de complicat pentru un ins care nu prea ştie niciodată unde se află şi ce mai are de făcut. Prin urmare, de la Viena am luat-o mai întâi spre nordul Italiei, unde-am aterizat, într-o zi ceţoasă, pe aeroportul cu cel mai frumos nume posibil: Aeroporto Internazionale Bergamo di Orio al Serio. De-aici m-a luat o maşină cu un şofer în uniformă albastră şi, la

capătul a vreo două ore, am ajuns la Castel Goffredo, capitala mondială a ciorapilor de damă.

Chiar aşa! În lunga mea călătorie prin Italia şi Franţa din noiembrie 2005 am vizitat trei mari capitale ale lumii: Castel Goffredo, Parisul şi Castelnaudary, capitala mondială a ciolanului cu fasole. Parisul nu prea m-a impresionat, dar pe celelalte două le-am găsit fabuloase. Acum vreo două secole, la Castel Goffredo, unul dintre j'de miile de orăşele italiene posesoare de castel cu donjon, familie de seniori şi biserică pictată de un mare renascentist, o familie care nu mai avea din ce trăi s-a hotărât să crească viermi de mătase. Din mătase a-nceput să fabrice ciorapi de damă. Succesul a fost fulminant. Curând, tot orăşelul făcea numai asta. Azi sunt peste 80 de fabrici de ciorapi de damă la Castel Goffredo. Au fost şi mai multe, dar le-au exportat unde e mână de lucru mai ieftină, în România bunăoară. La sfârşitul şederii mele de trei zile aici m-am ales şi eu cu un ciubuc: trei perechi de şosete bărbăteşti – fac şi din astea, dar mai puţin – măsura 45, în care la o adică aş putea să încap cu totul. Ce s-au gândit ei: un aşa mare scriitor trebuie că trăieşte pe un picior pe măsură. Dar calul de dar nu se caută după dinţi.

Acolo mi-au dat Premiul Acerbi. Tipu-ăsta a fost un nobil local care-a umblat prin Laponia până i-a tăiat cineva elanul. Premiul a constat dintr-o tavă de argint cu care nu ştiu nici azi ce să fac şi o sumă de bani prea modestă ca să merite menţionată. Dar ceremoniile au fost magnifice. Ne-au dus în nişte castele de nu-ţi venea să crezi: Palazzo di Té, sala cailor (caii ăştia, vreo zece, cu feţe de om, au existat în realitate: erau favoriţii ducelui de Savoia, dacă nu mă-nşel, care-a pus să-i fie pictaţi pe pereţi, în mărime naturală, evitând cu grijă culoarea verde), unde s-au ţinut discursuri baroce în faţa tuturor notabilităţilor, vorbe umflate cum doar în Italia poţi auzi. Ne-au târât prin şcoli şi licee cu copii atât de uşchiţi, că ziceai că sunt de-ai noştri. Dar şocul vieţii mele a fost când m-am trezit în ospiciul-închisoare de maximă securitate din apropiere.

Municipalitatea Capitalei mondiale a ciorapilor de damă, Castel Goffredo, găsise cu cale să dea în fiecare an un premiu internaţional de literatură autorilor câte unei ţări, dintre cei traduşi în italiană. E unul dintre acele premii mici care îndeplinesc două funcţii precise: să satisfacă orgoliul unei comunităţi care vrea să arate că mai are şi altceva de spus decât eternele dresuri care ridică fesele şi pronunţă linia şoldurilor şi să fie trecute *X.* frumos în CV-ul autorului ca premiu internaţional. Există şi ceva bănuţi în afacerea asta, dar, fireşte, nouă zecimi din ei sunt absorbiţi de protocol – iar italienii sunt protocolari prin excelenţă –, aşa că în buzunarul autorului nu intră mai nimic. Fericitul câştigător mai primeşte, e drept, şi o frumoasă tavă de argint gravată cu numele lui, cu care se va întreba ani de zile ce să facă, timp în care va zăcea în vreo servantă, sub manuscrise şi vrafuri de reviste. Dar, ce să mai zicem, calul de dar nu se caută la măsele.

Interesant e modul de desfăşurare a concursului. Municipalitatea cumpără câte două mii de exemplare din fiecare dintre cărţile puse-n concurs şi le distribuie micii şi bravei comunităţi castelgoffredane. Fiecare localnic are dreptul să voteze pentru o carte care i-a plăcut. Există în paralel şi un juriu de experţi, critici literari, care-şi dau şi ei verdictul. Să mai spui că lucrurile nu se duc la bun sfârşit în modul cel mai democratic cu putinţă.

Juriile astea „din popor" îmi sunt deosebit de simpatice, mai ales când sunt compuse din fraţii noştri de geantă latină, italienii. Cu vreo trei ani în urmă am participat la Roma la un aşa-zis *Poetry Slam*, un fel de concurs de un fel de poezie, ţinut noaptea târziu într-un abator dezafectat şi transformat în sală polivalentă. Cârligele în care se agăţau odinioară jumătăţile de vită erau mai departe prezente pe pereţi. Intrarea era liberă, şi spre uimirea mea au asistat până la urmă la *Slam* vreo patru sute de inşi, ceea ce nu e de colo, având în vedere faimoasa lipsă de popularitate a poeziei în lumea de azi. Ne-am înscris în concurs vreo douăzeci de „poeţi", marea majoritate specialişti în genul ăsta de performanţă, adică inşi care n-au publicat în viaţa lor vreun poem pe hârtie. Toţi primeau din start 200 de euro, finaliştii încă 200, iar câştigătorul 500 numai pentru el. Ne-am reunit toţi în spatele cortinei.

Doamne, ce privelişte! Ca nişte atleţi înainte de start, îşi făceau încălzirea. Alergau uşor de ici-colo, făceau mişcări de respiraţie, îşi controlau breteluţele costumelor mulate pe corp ca ale patinatorilor de viteză. Mormăiau, bolboroseau, se certau singuri. O negresă făcea vocalize răstite barbar, gen Mahalia Jackson. O femeie cu barbă care, vorba lui Arghezi, „pe sub poale / avea, ca omul, de toate, şi două pistoale", se sclifosea şi mişca din fese într-un tutu de balerină... Toţi trăgeau cu bravură din păhăruţele de plastic pline cu Chianti. O tipă cu mască veneţiană pe faţă şi-nţolită ca pe centură s-a apropiat de mine şi mi-a spus că simte dinspre biata mea persoană vibraţii negative! „Păi sunt din ţara lui Dracula", i-am zis, ceea ce a părut s-o satisfacă, fiindcă nu m-a mai întrebat nimic. De altfel, cortina se trăsese deja şi spectacolul începuse.

S-au ales mai întâi membrii juriului, după numerele scaunelor, trase la sorţi. Pe rând, vreo opt spectatori au suit pe scenă, tineri şi tinere uimitor de pătrunşi de importanţa lor. Ş-au luat imediat figuri grave, ca ale jurorilor de la gimnastică artistică sau de la festivalul de la Mamaia. Îi mâncau, evident, degetele să se pronunţe. Nota cea mai mare şi cea mai mică nu erau luate în consideraţie. Am fost apoi prezentaţi şi noi, cu gesturi largi şi pompoase, ca nişte luptători de circ. Prezentatorul era o vedetă pop de-a lor, un fel de imitaţie de Elvis, plin de mătreaţă şi paiete, cu cearcăne viorii şi figură morbidă, de drogat.

A urmat prima rundă a show-ului. *Slam-ul* ar trebui să fie poezie recitată, dar de fapt e un fel de happening în care toate loviturile sunt permise. Poezia se strigă, se cântă, se râde, se plânge, se despoaie, se tăvăleşte, se tace, cam

în genul neuitatului Chirikure Chirikure, poetul african. Vă daţi seama ce figură jalnică am făcut printre comedienii şi tragedienii poeziei. Bineînţeles, m-am străduit şi eu să fiu, cât de cât, la înălţime, am spus o poezie mai agresivă şi mi-am imaginat că mă chinuie teribil o durere bruscă în ceafă. Am picat primul sub linie, pierzând astfel celelalte două sutare, dar terminând onorabil. S-au calificat mai departe, între alţii mai obscuri, travestitul şi negresa cu vocalizele, pentru ca în cele din urmă negresa să tranşeze rezultatul printr-un fel de *negro spiritual* cu un singur vers – „O, Lord, fă-mă frumoasă, mintoasă şi devreme acasă”, sau aşa ceva – cântat din adâncul plămânilor, pe când toată sala se bâţâia ca la o slujbă evanghelică din Louisiana. Am aflat mai târziu că gagica asta umbla prin toată lumea şi le sufla poeţilor premiile de sub nas la toate *slam*-urile cu acelaşi truc de operetă pocăită. Oricum ar fi fost, eu mi-am plătit drumul până la Milano, cu trenul, ca urmare a strădaniei mele poeticeşti. Ca să se mai spună că nu poţi face bani cu poezia în ziua de azi.

Ca să ne-ntoarcem la ciorapii noştri de damă, în 2005 a venit rândul României la Premio Giuseppe Acerbi. Foarte bine şi frumos, dar problema era că nu existau decât trei prozatori români contemporani traduşi în italiană: Norman Manea, Marin Mincu şi umilul dumneavoastră servitor. Iar Norman Manea, fireşte, nu s-a deranjat să traverseze oceanul până la Castel Goffredo. Premiul a rămas să fie disputat, în consecinţă, de mine şi de Marin Mincu, care publicase în italiană un jurnal al lui Dracula.

Dar regulamentul juriului prevedea să se angajeze în cursă cel puţin trei autori, aşa că s-a pus acut chestiunea de unde să se scoată al treilea român tradus în italiană. Poate la alte neamuri mai greoaie la minte ar fi fost o problemă, dar se ştie că românul nu pere, ci mere. Un gazetar şi scenarist şi-a adus aminte că avea şi el un manuscris tradus în italiană, din păcate încă nepublicat. Manuscrisul, despre nişte mineri, s-a publicat rapid la o editură bucureşteană, exact în atâtea exemplare câte cereau cei din Castel Goffredo. Şi astfel n-a mai fost nici o problemă. *The Romanian way* triumfa încă o dată.

N-am ştiut nici o clipă spre ce mă-ndreptam, că altfel n-aş mai fi ajuns acolo. Nici notabilităţile -reprezentate printr-o doamnă felliniană, înaltă cât un turn şi care fuma ca un şarpe – nu comiteau imprudenţa să-i spună nefericitului scriitor ce-l aştepta în ziua fatală, după nu ştiu câte vizite anodine la şcoli şi licee. Pur şi simplu am fost luat şi suit într-o maşină, alături de doamna cu pricina – doamna Volumnia, dacă vă interesează –, după care a urmat un drum lung şi întortocheat în afara orăşelului. Kilometri de peisaj italian, ca şi când ai desfăşura pânză cu imprimeuri dintr-un balot, rostogolindu-l pe tejghea. La destinaţie ne aştepta o poartă glisantă cum n-am mai văzut decât în filme, şi care m-a pus pe gânduri. Am coborât cu toţii în faţa ei, intimidaţi.

Era de metal masiv, cu gratii, înaltă de vreo trei metri şi având deasupra câteva rânduri de sârmă ghimpată. Gardianul din ghereta plină de aparatură electronică a manevrat nişte butoane şi poarta a-nceput să se mişte lent, cu o

măreţie wagneriană. „Dar ce e aici?” am îndrăznit să întreb, la care doamna mi-a zâmbit îmbietor, din slava cerului, ca Albă-ca-zăpada unui pitic, şi mi s-a părut chiar că-mi face cu ochiul. „Ai să vezi.” Ca o mamă care-şi îndeamnă băieţelul mofturos să mănânce, părea că se topeşte ea însăşi de pofta a ce avea să urmeze: miam-miam-miam.

Clădirea care se ascundea după poartă nu era însă deloc apetisantă. Dimpotrivă, era cea mai sinistră construcţie pe care-am văzut-o vreodată: un cub masiv şi cenuşiu de beton, cu ferestre cu gratii, ce mai, puşcărie în toată regula. Deasupra intrării principale nu scria, ce-i drept, „Lasciate ogni speranza”, ci un echivalent modern al expresiei danteşti: „Ospiciul penitenciar de maximă securitate din Castel Goffredo”. Dumnezeule, începeam să mă simt ca-ntr-un horror: imensa poartă de metal se-nchisese în urma mea, cu un zgomot surd şi definitiv, iar înainte era coşmarul. Cum, la propriu şi la figurat, n-aveam loc de-ntors, m-am resemnat să păşesc pe treptele clădirii, încotro mă-ndemna, lingându-şi buzele, doamna Volumnia. În prag ne-a întâmpinat directorul, însoţit de două asistente. El era mărunt, chel, cu burtică, în halat de medic şi cu – mi s-a părut mie - o sclipire sadică în ochişori. Tipul shrink-ului, asezonat cu o mustăcioară de tenor italian. Depăşindu-l cu două capete, astfel încât puteau vorbi cu însoţitoarea mea de la egal la egal, surorile-gardiene erau nemaipomenite. Nu-mi puteam lua ochii de la ele. Una era zbârcită la faţă ca o bătrânică de-a noastră din Tara Moţilor, dar faţa-i plutea deasupra unui corp de femeie din desenele Hentai: de sub fusta ce nu reuşea să-i acopere fesele ieşeau nişte picioare în ciorapi de plasă şi pantofi cu toc cum vezi doar pe centură. Sânii îi păreau siliconaţi şi se umflau neverosimil pe pieptul cu cincizeci de ani mai tânăr decât faţa. De fapt, decolteul aproape până la buric îi lăsa la vedere, practic, în întregime. Curbele corpului puternic bronzat, în contrast cu faţa şi gâtul brăzdate ca scoarţa de copac, degajau o energie erotică paradoxală şi deşucheată. Cealaltă asistentă era, dimpotrivă, severă şi musculoasă, cu vocea gravă şi păr ieşindu-i din nări. Urechile îi erau şi ele tivite cu firicele aspre şi cărunte. Putea fi o călugăriţă acrită de atâta lobodă şi măcriş, înţepenită din cauza patului de scânduri. Directorul ne-a poftit, jovial, în biroul său, la o cafeluţă. Alături de mine, tipa din Hentai a pus picior peste picior, privind gânditoare pe geam.

În lungul lui discurs, directorul se arătă încântat că nici în acel an candidaţii la Premiul Acerbi nu i-au ocolit instituţia. De şase ani de zile, pacienţii săi se delectaseră cu literatură de cea mai bună calitate şi, în ciuda inci dentului neplăcut de anul trecut, totul decursese, s-ar putea spune, excelent. Doamnele şi domnii pensionari primeau cărţile de la municipalitate, le citeau, îşi formau o părere şi apoi votau, ca şi ceilalţi cetăţeni ai oraşului. Domnul scriitor din România n-avea să fie dezamăgit: se va afla în faţa unui public avizat şi dornic de noutate. De altfel, din cei peste două sute de pacienţi ai ospiciului fuseseră selectaţi numai treizeci, cei mai însetaţi de literatură. Să

n-avem nici o grijă, celui care provocase micul incident cu scriitorul mexican, laureatul Acerbi din 2004, i se interzisese accesul în sală. Şi acum, dacă suntem amabili, putem pofti în sală, căci asistenţa este nerăbdătoare.

Pe culoar, doamna Volumnia mi-a povestit ce se-ntâmplase anul trecut (dar să nu-mi fac griji, fusese doar o excepţie): pe când citea din poeziile sale, scriitorul din Mexic fusese atacat pe neaşteptate de un spectator din primul rând şi se alesese cu plăgi muşcate la gât şi pe piept. Totuşi, gardienii interveniseră la timp. Ulterior, spectatorul respectiv îşi motivase reacţia prin dezamăgirea estetică provocată de textele „de o calitate îndoielnică” ale mexicanului. Povestirile mele, mă asigură îndrumătoarea mea, erau însă cu mult mai bune.

Directorul a deschis o uşă de salon şi ne-am găsit deodată în sala de conferinţe. În faţa noastră, zăcând pe scaune într-o rână, se afla un eşantion uman indescriptibil. Chiar dacă n-aş fi un scriitor de duzină, tot n-aş avea nici o şansă să vă pot sugera impresia violentă pe care aceşti oameni mi-au făcut-o de la bun început. Cei mai mulţi erau cu siguranţă drogaţi. Atârnau pe scaune, cu feţe bovine, cu limba vizibilă-ntre buzele groase, cu ochii daţi peste cap. Trei sferturi erau femei, suferind de diformităţi monstruoase, cu părul ciopârţit din foarfecă. Una nu-ncăpuse-n scaun, era mai lată decât înaltă şi privea de pe podea cu un facies tâmp. Bărbaţii erau patibulari, cum ar fi spus un prieten: unul privea în tavan, părând că recită foarte repede-n gând tabla-nmulţirii. Altul semăna cu un gladiator de pe vremuri, tatuat de sus şi până jos, cu o privire cruntă, pe care nici tranchilizantele nu reuşiseră s-o îmblânzească. Toţi, îmi explică doamna Volumnia, omorâseră cel puţin câte-un om şi aveau să-şi sfârşească zilele în acest stabiliment.

Am mai făcut eu lecturi publice, dar niciodată cu nodul în gât din faţa acestui distins public, atent supravegheat de doi gardieni masivi. Când am terminat, vreo jumătate din pacienţi au aplaudat entuziast, pe când ceilalţi zăceau leşinaţi cu capul pe genunchi. Un micro-cefal a venit chiar să-i dau un autograf. O fată la vreo paisprezece ani, cu părul roz şi cercel într-o nară, m-a întrebat, citind de pe o hârtiuţă, care e crezul meu artistic...

După ce lectura s-a terminat cu bine şi-am răsuflat uşurat, am fost poftiţi să ne asociem spectatorilor la o mică trataţie cu sucuri şi chipsuri, timp în care puteam socializa în voie, ca să ne cunoaştem mai bine. Doamna Volumnia era la largul ei, se întreţinea, numai zâmbete, cu doctorul care-i ajungea exact până la brâu, într-o italiană dialectală de toată frumuseţea. Până şi gardienii se relaxaseră, îşi turnaseră şi ei puţin suc în păhăruţe de plastic şi mai supravegheau pestriţa adunare numai cu colţul ochilor. Obezele somnambulice se mişcau printre noi ca nişte lenevoşi peşti-balon, inşii tatuaţi şi pe limbă arborau rânjete neverosimil de sadice, ca nişte actori proşti puşi să joace rolul unor criminali în serie, dar cei mai mulţi „împătimiţi ai literaturii” nu reuşiseră să se ridice din fotolii, unde zăceau peste cartea mea, aşezată ostentativ în

poală cu prima copertă în sus, muiată de firişoarele de salivă ce li se scurgeau din guri. Sindromul Turner era la el acasă în acel cenaclu improvizat.

Cum zăceam stingher într-un colţ, străin la vorbă şi la port, unei asistente elegante, singura figură normală din acel balamuc, i s-a făcut milă de mine şi s-a apropiat să-mi facă conversaţie. Era o doamnă distinsă, la aproape cincizeci de ani, cu un frumos colier de lapislazuli la gât. Într-o engleză fluidă, mi-a pus întrebări despre situaţia din România, despre condiţia scriitorului din estul Europei, mă rog, întrebările normale pe care le primesc în vremuri şi locuri normale, şi la care am eu răspunsurile mele dinainte ticluite. Căci altfel unde-aş ajunge? Pusă permanent la treabă, mintea ţi se toceşte vrând-nevrând. Frumos mi-ar sta să gândesc de fiecare dată când dau un interviu. Nu, tăticule, îmi păstrez mintea pentru lucuri mai bune.

Interviurile sunt cele mai neplăcute însoţitoare ale popularităţii. În primul rând, e muncă neplătită. Cei care ţi le iau au impresia că-ţi fac o favoare, că abia aştepţi să-ţi vâre cineva reportofonul sub nas. E tocmai invers! La un interviu munceşti ca la o povestire, câteva ore-n şir, întâi ca să zici ceva, acolo, care să nu te facă de râs, ceea ce-ţi consumă timpul şi resursele, apoi ca să refaci dactilograma care (în cazurile fericite) ţi se trimite ulterior, şi care e de obicei plină de transcrieri greşite, de nume proprii aberante – chiar şi cele mai simple: de câte ori n-am corectat numele lui Baudelaire, Rilke sau chiar al lui Cervantes transcrise fantezist de vreo ziaristă incultă!

— şi de adevăruri supărătoare, pe care te-ai hazardat, în euforia discuţiei, să le avansezi, riscând să te pui prost cu trei sferturi din lumea literară. Presa e plină de fete dezinvolte şi băieţi cu veleităţi poetice angajaţi la paginile culturale şi care sunt uneori nemaipomenit, genial aproape, de inocenţi în ale vieţii spiritului. Acum câţiva ani m-am dus la o conferinţă ce se ţinea la New Europe College. Vorbise un invitat din Franţa, şi discuţia care a urmat s-a purtat, fireşte, în franceză. Lângă mine, o fătucă posesoare de carneţel şi creion mă tot întreba, la fiecare frază: „ce zice?

,, ce zice?”, iar eu, suflet caritabil, îi mai traduceam din când în când. „Da' cine-i tipu-ăla care stă lângă francez?” mă-ntreabă la un moment dat. Mă uit, într-o parte a conferenţiarului era Pleşu, în cealaltă un sociolog al cărui nume i-l spun fetei. „Nu, pe ăla îl ştiu de la televizor. Astălalt, cu figură de pitic din Albă-ca-Zăpada...” Am rămas blocat, apoi m-a apucat un râs atât de spontan şi de puternic, că era să fiu scos din sală. Am întrebat-o pe fată cu ce se ocupă: „Sunt absolventă de Litere şi redactor la pagina de cultură a ziarului X”, mi-a răspuns cu multă demnitate.

Aşa încât, când dau interviuri sau când conversez „intelectual”, îmi trec de obicei mintea pe pilot-automat şi recit conştiincios lucruri pe care le-am gândit odată, demult, şi pe care apoi le-am conservat pentru zile negre. Încât mulţi se miră cât de puţin intelectual, cât de puţin poet sunt în conversaţia de toate zilele. „Băi Mircione, nu te-am auzit şi pe tine măcar o dată să spui şi tu

ceva deştept la o masă, să scoţi vreo metaforă sau o idee cât de cât, să citezi din Nietzsche sau măcar din Dostoievski, cum fac scriitorii cu greutate. Păi ce mama naibii autor eşti tu?” îmi spune din când în când câte un amic, şi are dreptate. O să mă străduiesc, îi răspund, deja adun citate din Platon Pardău şi Aristotel Pârvu-lescu ca să le bag la înaintare la o adică.

Tot astfel, cu minţile aiurea şi totuşi uşurat că am dat de o oază de normalitate în „Ospiciul penitenciar de maximă securitate” din Castel Goffredo, i-am risipit doamnei nelămuririle în privinţa modestei noastre ţărişoare, arătându-i că suntem un popor latin ca şi italienii, cu o limbă înrudită, intrând şi în problematica mai obscură a etnogenezei la nordul (sau sudul?) Dunării, trecând la perioada medievală, apoi – cam brusc – la ceauşism şi revoluţie, în fine, înfăţişându-i o panoramă *ad usum delphini* a problematicii etnico-etico-estetice prin care ne definim ca popor. Doamna cu trăsături nobile, foarte dreaptă şi cu o privire inteligentă mă urmărea cu atenţie, mai strecura câte un „*indeed*?” sau câte un „*certo*” care mă asigurau că am un interlocutor activ.

Plăcuta conversaţie ne-a fost întreruptă de un sunet strident de fluier, la care până şi cei mai prăbuşiţi iubitori de literatură s-au ridicat din fotolii şi, clătinându-se, păşind ca urşii duşi în lanţ, aruncând priviri sălbăticite în jur, s-au îndreptat către uşă, mânaţi înapoi în camerele lor de către gardienii cei masivi. Exemplarele noi-nouţe din biata mea carte au rămas risipite pe sub scaune, cu paginile desfăcute pentru prima oară.

Ne-am regăsit şi noi, în trupa iniţială, în cabinetul directorului, asistenta Hentai s-a aşezat cu fundul pe pervaz, dezvăluindu-şi pulpele mai sus ca oricând, cealaltă a-nţepenit lângă director mai austeră decât Maica Tereza, iar eu am fost rugat să-mi spun impresiile după lectură. Am lăudat, fireşte, totul, atenţia şi competenţa publicului, calitatea întrebărilor, atmosfera caldă şi sărbătorească în care am fost primit, am mulţumit directorului, care-a plecat cu modestie capul, iar apoi am găsit de cuviinţă să laud mai presus de orice delicateţea şi bunăvoinţa doamnei asistente cu care conversasem mai bine de o jumătate de oră în timpul trataţiei. „Care asistentă?” întrebă directorul. I-am descris-o cât am putut mai bine, iar amănuntul cu colierul de lapis lazuli i-a lămurit pe toţi. „Signor Cartarescu”, îmi zise, zâmbind, minusculul doctor, „doamna cu pricina nu e asistentă, ci una dintre cele mai vechi paciente de-ale noastre. Şi-a omorât amândoi copiii. În fiecare zi aşteaptă, totuşi, ca ei să o viziteze. Pentru asta se îmbracă atât de frumos”.

Atunci mi s-a făcut negru în faţa ochilor şi a trebuit să fiu stropit pe faţă cu un pic de Fanta.

După această aventură atât de *spooky* lucrurile au intrat încet pe făgaşul normal, în sensul că, înainte de festivitatea de decernare a Premiului Giuseppe Acerbi, am avut plăcuta surpriză să aflu că, în afară de premiul propriu-zis, italienii mai acordaseră şi altul, pentru poezie. De data asta fără competiţie, fără lupte intestine, fără nimic. Aşa că, imediat cum am fost proclamat fericitul

câştigător, m-am pomenit în coastă cu o cunoscută poetă româncă, exuberantă şi cuceritoare, înfăşurată nu în pixeli, ca mine, ci în tot soiul de şaluri, sari-uri şi alte obiecte vestimentare ale căror nume n-am să le ştiu niciodată. Tipa mi-a luat tot caimacul. Cum a apărut, am fost abandonat într-un colţişor, şi toate oficialităţile, toţi proprietarii de fabrici de ciorapi de damă, toţi traducătorii din română-n italiană, toţi ambasadorii şi responsabilii noştri culturali au alergat să se însorească la zâmbetul ei mai larg decât viaţa. Mi se mai întâmplase aşa ceva cu zisa doamnă şi prin alte străinătăţuri. Îmi mai luase faţa, şi nu doar mie, apărând tot aşa, în ultima clipă, doar ca să sufle premiile, era specialitatea ei încă din adolescenţă: un nume sonor însoţit de un zâmbet magnific îi asigurase timp de jumătate de secol cea mai trainică popularitate. De câţiva ani îşi exportase faima şi *abroad*, cu multă tenacitate, şi iată că dădeam peste ea şi acum, când nici cu gândul nu gândeam.

La festivitatea finală a fost prezent tot Castel Goffredo în păr. Un Edgar Bostandaki contemporan ar fi inventariat toaletele damelor, decoraţiile domnilor, decorurile de vis ale celui mai glamoros local din urbe. Era evenimentul suprem al orăşelului, seara sa de graţie, aşteptată de toată suflarea. Doar eu, singur în ungherul meu, lângă un ficus şi o măsuţă cu prospecte, jenat ca-ntotdeauna că n-am haine de ceremonie (de unde naiba îşi iau cineaştii noului val, alde Mungiu & Co., smochingurile şi papioanele cu care apar pe scenă? Eu peste tot m-am dus în blugi şi cu eternul meu sacou gri, încât la Castel Goffredo am părut mai curând paznicul restaurantului decât gloriosul *winner*), mă uitam la ei cum se uită copilul sărac la fondantele din vitrină. *Nostalgia* mea câştigase premiul suprem – nici n-a fost greu, fie vor-ba-ntre noi, având în vedere concurenţa –, dar doamna Volumnia, al cărei cap cu ţigară-ntre buze plutea undeva în preajma candelabrului cu mii de ţurţuri curcubeeni, era deja lângă uşă, fremătând de emoţie. Căci dintr-un Audi cu cercurile scânteietoare tocmai cobora în faţa restaurantului diva poeziei mioritice, care-a pătruns impetuos în sală, ca o schioare care lasă-n urmă valuri diafane de zăpadă. Era unică, indelebilă, inamova-bilă, fatală! Şi-a luat locul în primul rând de scaune Secession, alături de primar, de şeful poliţiei, de abate şi de trei-patru descendenţi ai familiei Acerbi. Mătase şi mosc, mosc şi mătase se desfăceau din fiinţa ei meta*y*? forică prin excelenţă.

Au urmat discursurile, întrerupte de aplauze oportun şi de tusea mea inoportun, căci am uitat să vă spun că eram şi groaznic de răcit. Tuşeam ca fratele lui Seymour la cununie, dacă pricepeţi aluzia. Jur-împrejur diamantele de la urechile damelor şi protezele domnilor bătrâni scânteiau, aşa cum, când eram mic, vedeam la circ paietele de pe călăreţe şi tromboanele din orchestră lucind feeric. Eram copilul amărât dintr-un spectacol dat pentru el, dar din care el era absent. Mi-a venit şi mie rândul la discurs, şi fireşte că, de la căldura şi fumul din sală, m-a apucat tusea, aşa că, printre rafale de guturai, abia am reuşit să spun câteva vorbe. Mi-au pus în braţe zisa tavă de argint şi plicul în

care erau de cinci ori mai puţini bani decât mă aşteptam şi mi-au tras un şut spre locul meu din sală. Cu ţinuta mea de student famelic le stricam mizanscena. Apoi i s-a dat cuvântul poetei care câştigase premiul supranumerar. Trebuie să recunosc, ce-i al ei i-al ei. A fost subtilă şi amuzantă, flatantă şi luxuriantă, modestă ca Maica Tereza şi înţeleaptă ca Dalai Lama. A cucerit, dacă mai era nevoie, inimile tuturor. I-au dat – să vedeţi ce chestie – o tavă mult mai frumoasă decât a mea. Cu un fel de trandafiri demni de Cellini, pe când a mea era sobră, rectangulară. Atunci m-a copleşit cu adevărat invidia. Fir-ar să fie, după ce că-mi umbrise micul moment de glorie italiană, îmi mai arunca în derizoriu şi tava, pe care de-atunci n-am mai putut s-o văd în ochi. Sub pretextul că e prea grea ca s-o car în avion, i-am lăsat-o traducătorului meu, fermecătorul profesor Mazzoni, atât de subjugat şi el de apariţia poetei autohtone, că a luat tava sub braţ fără un cuvânt şi aşa a rămas cu ea toată seara.

Pe tot parcursul ceremoniei s-a desfăşurat un program artistic româno-italian. Contribuţia lor a fost normală: jazz, dacă-mi aduc bine aminte. A noastră -ca la Romanica. Se putea să pierdem noi ocazia să ne facem încă o dată de băcănie? Să ratăm sentimentul românesc al fiinţei? Pe o muzică de magnetofon cu benzi demagnetizate şi-a făcut apariţia în sala de bal ultraselectă o. mogâldeaţă, o fiinţă asemenea bandiţilor din *Star Wars*, cei care voiseră să-l dea pe C3PO la fiare vechi: cocârjată, cu o imensă broboadă pe ochi, cu un soi de straiţă-n spinare şi opinci pentru care cuvântul „uriaş" e insuficient, bărci mai curând. Portul popular era din cele autentice, de o hidoşie greu de contrafăcut: greu ca o cuirasă şi mirosind a stătut, cu amiciul mucegăit pe la mâneci. Arătarea sălta pe muzică oarecum galvanizat, de parc-ar fi avut un mecanism interior, şi când a-nceput să cânte am recunoscut vocea groasă ca de baci la oi a unei cântăreţe arhaice de muzică populară. Asistenţa încremenise siderată în scaunele ei Secession. Cei pe lângă care trecea se trăgeau înapoi înspăimântaţi. Era Muma-Pădurii, Doamne iartă-mă, paraşutată în salonul mantovan şi proferând eresuri în grai dialectal. Prin faţa ochilor ne sălta culminarea a zeci şi zeci de ani de politică culturală cu sărmăluţe şi mămăliguţă, cu ţâpureli şi răcnete de căluşari, cu literatură cu ţărani, pictură cu ţărani, muzică ţărănească, metafizică ţărănească, stomatologie ţărănească, ginecologie ţărănească, dracu' mai ştie ce. Cu specificul nostru naţional de primitivi ai Europei. În orchestra popoarelor noi ne-am prezentat de-a pururi cu ocarina strămoşească. Iar acum oficialii noştri, între care însuşi domnul ambasador, priveau jenaţi în podea. Să mă ia naiba, dacă era vorba de monştri l-aş fi preferat pe Adi de Vito, măcar şi-a luat nume italian. Şi, oricum, mi se pare mai autentic în vitalitatea lui tembelă decât tot „tezaurul folcloric" de duminică, de la zece dimineaţa, să moară duşmanii mei...

Abia m-am întors acasă, recte la Viena, abia am avut timp să văd cum fulguie pe fereastra enormă a mansardei amicului meu Horia, că, hop, iar în

avion. Spre marea amărăciune a alor mei. Cum eu, practic, stau mai tot timpul acasă, pentru Ioana şi Gabriel e ciudat să mă vadă din când în când dispărând în ceaţă şi suportă asta foarte greu, chiar dacă mă-ntorc din negură cu câte-un parfum sau un trenuleţ. De data asta aveam să stau enorm, două săptămâni pline şi, dac-o mai punem şi pe cea petrecută la Castel Goffredo, o eternitate. Seara am despachetat, am împachetat la loc, mai masiv şi mai burduşit, şi între timp m-am apucat să-i povestesc Ioanei aventurile trăite în capitala ciorapilor de damă. Cel mai mare succes l-am avut, fireşte, cu povestea nebunilor criminali amatori de literatură. Nu ştiam atunci că după doi ani, în locuri atât de diferite, încât aproape că aş putea scrie „pe altă planetă", aveam să trăiesc ceva asemănător.

S-a întâmplat la Sângeorz-Băi, locul de naştere al Ioanei, unde mergem anual să ne-ncărcăm bateriile după nebunia vieţii bucureştene. Locul, pe un deal de deasupra staţiunii, e paradisiac: o livadă de meri atât de-ncărcaţi de roade, încât crengile trebuie proptite ca să nu se rupă, clăi de fân, culmi împădurite, cerul nopţii plin de stele, ţârâit de greieri şi toate celelalte. Fireşte, un paradis relativ, cu closet în fundul curţii şi cu baie în lighean, dar tot paradis se cheamă dacă nu eşti mofturos. Zilnic coboram în oraş pentru Internet şi întâlniri cu prietenii la muzeul lui Maxim Dumitraş, şi aşa se face că am aflat că în câteva zile avea să vină chiar la muzeu, pentru un spectacol, o trupă de actori amatori de la... Penitenciarul de maximă securitate din Bistriţa! Poetul Marin Mălaicu, cel care organizase întâlnirea, ne-a invitat să venim şi noi.

Dacă n-aş fi avut experienţa italiană cred că nu m-aş fi dus. Nu sunt laş de felul meu, dar sunt situaţii pe care le evit ca să nu mă expun la pericole inutile. De la un nivel încolo de popularitate dai de toţi nebunii, sau dau ei peste tine. Cunosc o scriitoare din Germania al cărei soţ îi controlează corporal pe toţi ziariştii care-i iau autoarei un interviu, ca să nu aibă arme asupra lor (eu n-am ajuns chiar acolo, dar soţia mea e, oricum, suspicioasă faţă de reporteriţele mai decoltate de la natură: nu ascund oare ceva în sân?). Sunt invitat de câţiva ani în Israel şi încă nu-ndrăznesc să merg: intru naibii într-o cafenea şi mă pomenesc făcut harcea-par-cea, victimă colaterală într-un război care nici măcar nu e al meu. Acum, când cu actorii din penitenciar, mi-au defilat ceva scene horror prin faţa ochilor înainte să iau o hotărâre: în mijlocul piesei „actorii" se aruncă, toţi ca unul, asupra noastră, cu arme improvizate, ne iau ostatici, negociază, negocierile eşuează, şi uite-aşa ne împuţinăm pe oră ce trece, cu o ureche, un deget, apoi, vorba cântecului, cu viaţa toată. Mai mult, chiar dacă nu m-aş fi gândit la pericole, tot nu m-aş fi dus bucuros. Să-i aplauzi de milă pe nişte amărâţi? Mai avusesem ocazia şi, credeţi-mă, nu-i plăcut deloc. Când eram în armată ne-au dus ca aplaudaci la spectacolele unei trupe de orbi, „Optimiştii", ca să le dăm iluzia că au public în sală. A fost o jale. Se duelau cu spatele unul la altul, se sărutau în creştet dulce.

Ne-a hotărât să ne ducem întâlnirea neaşteptată, la pizzeria locală (La Van Damme), cu o fostă colegă de liceu a Ioanei, despre care am aflat din prima frază că e instructoare la zisul penitenciar şi vinovată de punerea în scenă a viitorului spectacol. Toţi cei de la masă o întrebau dacă nu-i e frică să trăiască printre ucigaşi şi jefuitori, la care ea, o fată plăcută şi voinică, a răspuns: „Frică? Îţi mai arde de asta când vezi atâta suferinţă?”

Pentru fraza asta şi pentru fata asta ne-am hotărât să ne ducem.

Băieţii au coborât dintr-o dubiţă, însoţiţi de trei poliţişti în uniformă. Erau şase, unul mai ferchezuit ca altul, cu părul dat cu gel, îmbrăcaţi în tricouri haioase şi blugi, toţi relativ tineri, cam între 25 şi aproape 40 de ani – cel mai în vârstă era deja în puşcărie de 15 ani şi urma să mai facă vreo opt pentru omor deosebit de grav –, toţi fremătând de dârdorile ieşirii afară, prima dată după ani, de pe porţile tristei lor locuinţe comune. Întrebaseră, ne-a spus instructoarea, dacă vor fi şi fete în public şi se înţoliseră ca atare. Mi-au fost de la-nceput simpatici, şi toată neliniştea mi-a trecut la vederea lor:

nişte puşti care omorâseră (doi dintre ei) la beţie sau jefuiseră prin Germania şi Austria. La fel de oameni ca mine şi ca tine, doar că mai ghinionişti un pic. Căci să te ferească Dumnezeu de acea împrejurare în care afli, în sfârşit, ce zace în tine.

Băieţii s-au închis într-un birou şi-au apărut îmbrăcaţi fantastic şi grotesc, jumătate în ţoale bărbăteşti, dar de pe altă lume – fracuri mult prea largi, ţilindri improvizaţi, eşarfe pestriţe, halate de tuberculoşi, şoşoni îmblăniţi – jumătate în travesti: femei voinice ca haiducii, pudrate cu alb pe faţă şi pe pieptul păros, cu rochii de satin violet şi pălării de operetă. Iar apoi i-au dat drumul spectacolului, două piese scurte de Cehov, care, spre uimirea şi ilaritatea noastră, a tuturor celor din mica sală, au fost jucate dumnezeieşte. Nu sunt eu prea dus la teatru, dar vă spun cu toată sinceritatea că de mult n-am mai râs ca în cele două ore în care „actorii” şi-au dat sufletul pe scenă, umplând-o cu o pasiune pentru arta care le-a luminat, în ultimele luni de repetiţii, celulele, pe care n-o au actorii profesionişti şi nici n-o pot avea. Ofiţerul bădăran din prima piesă era cel ce ucisese cu secera, într-un birt, cu 15 ani în urmă. Acum îşi punea toată agresivitatea în slujba rolului său, răcnea ca un leu şi se zbătea pe scenă, ameninţa, puternic şi dominator, publicul, dar se pierdea cu totul în scenele amoroase. Cartoforul din realitate era acum o gingaşă boieroaică, şi-şi dădea ochii peste cap cu o convingere totală în rolul „ei”, până la identificarea completă cu o femeie. Vânzătorul de droguri la colţul străzii devenise o slugă bătrână, iar micul escroc – un formidabil peţitor, în jocul căruia am ghicit o urmă de Caramitru. Oricine crede că un ucigaş, un hoţ, un escroc sunt fiare cu chip de om sau monştri aduşi pe lume dintr-o greşeală a naturii ar trebui să vadă o astfel de dezlănţuire de bucurie artistică. Şi-ar da seama atunci că fiecare dintre ei este un om, nimic mai mult şi nimic mai puţin.

Le mulţumesc şi acum celor şase actori care *r* m-au învăţat această lecţie, ca şi instructoarei lor care i-a învăţat teatru.

OK. Să pun capăt acestui interludiu scris din simpatie pentru puşcăriaşii din Bistriţa şi să ne-ntoarcem la tronsonul central al poveştii, călătoria în Franţa a doisprezece scriitori români, nici mai mulţi, nici mai puţini decât au fost apostolii. Căci de apostoli, slavă Domnului, n-am dus lipsă niciodată, ne-a lipsit doar Cel din mijlocul lor, care să le dea un sens şi o coerenţă. Mi-am înhăţat deci valiza şi, într-o ceţoasă dimineaţă vieneză, am pornit spre aeroport.

De cincisprezece ani încoace am fost în atâtea aeroporturi, toate atât de asemănătoare, că n-aş putea spune acum care e Schiphol, care Heathrow, care Malpensa şi care Otopeni. De fapt, există un singur Aeroport presărat în sute şi mii de locuri în lume, un limb universal în care, în acelaşi ambient, performezi acelaşi ritual de trecere, cu aceleaşi etape, hoinăreşti apoi prin aceleaşi magazine, vezi aceiaşi oameni care aşteaptă, citesc, lucrează la laptopuri, mănâncă sau împing cărucioare într-o atmosferă cenuşie de roman antiutopic. Aceleaşi reclame, aceleaşi monitoare, aceleaşi coridoare lungi care te duc în sălile de aşteptare. Sunt convins că în clipa morţii nu ajungi direct în lumea cealaltă, ci pătrunzi într-un astfel de aeroport în care îţi pierzi naţionalitatea şi identitatea în aşteptarea avionului lung, uşor şi subţire care te va transporta Dincolo. Cartea tibetană a morţilor vorbeşte de stările de Bardo, stări intermediare între veghe şi somn, viaţă şi moarte, realitate şi halucinaţie. În lumea * * noastră reală, aeroporturile sunt cea mai perfectă întruchipare a Bardo-ului dintre culturile, mentalităţile, stările de spirit a două umanităţi. Pleci din Viena şi ajungi la Paris: două lumi rotunde, bine definite cultural, ca două mărgele diferit colorate înşirate pe marea parabolă a zborului. Parcurgi acolo, la Orly, etapele inverse din aeroportul vienez, apoi eşti eliberat sub cerul încărcat de nori de zăpadă al lumii pariziene.

Din păcate, teoria ca teoria, dar practica ne omoară, cum zicea fostul meu profesor de lăcătuşerie. Lucrurile au mers prost încă de la Viena, când, în aeroport, am localizat, cu coada ochiului, un auctore român care nu era din gaşca „frumoaselor străine”. M-a străbătut un fior de neplăcere: tipul nu era deloc pe gustul meu. Făcea parte dintr-un grup rival şi avuseserăm câteva confruntări urâte în trecut. Fireşte, prin intermediul presei, căci scriitorii, când se văd, se-mbrăţişează şi se pupă de zici că sunt gay, dar pe la spate, ca să rămân în temă, se pot ataca feroce când se simt ameninţaţi, concuraţi sau desconsideraţi. Mă pot lăuda că am încasat-o de la confraţi, de-a lungul unui sfert de veac, mai mult decât orice alt autor român, dar tocmai de-asta am pielea tăbăcită şi pot s-o mai încasez, încă un sfert de veac, cât visez să mai apuc, cu aceeaşi seninătate. Tipu-ăsta spusese odată: „Diferenţa dintre poezia erotică a lui Cărtărescu şi a mea e că el îşi duce iubita de dârlogi, pe când eu o călăresc pe deşelate.” *Funny*, *isn't it*? Nu mi-am făcut mari griji, căci ştiam că locuieşte la Viena, dar când am văzut că urcă-n acelaşi avion cu mine gluma s-

a îngroşat. O vreme ne-am străduit amândoi să ne prefacem că nu ne vedem, dar pân-la urmă, când ne-am îngrămădit la *check-în*, a trebuit să mimăm surpriza întâlnirii şi să ne dăm mâna cu zâmbete sociale adecvate. După care-a urmat o tăcere penibilă, ce s-a prelungit şi-n avion. Pentru că, ironie a sorţii, a trebuit să stăm alături, el la fereastră, eu spre coridor. N-aveam, pur şi simplu, ce vorbi. În plus, ne detestam cu mare sinceritate, cu entuziasm, aş zice. Fiecare credea cu convingere că celălalt e un impostor; în plus, pentru că era mai tânăr, eu mă simţeam îndreptăţit să-l consider şi un epigon. Tot din cauza asta, simetric, el mă credea, probabil, un expirat... Aşa că ne-am scos fiecare câte-o carte şi ne-am pus pe citit. Am început să tragem cu coada ochiului la cartea celuilalt, şi astfel eu (care citeam un banal jurnal al lui Kafka) am constatat cu mirare că amicul nu citea o carte, ci un fel de foi xeroxate după alte foi, ca acele vechi cursuri de matematică pline de tabele de logaritmi copiate de studenţi unii după alţii. Textul era bătut la maşină şi era încărcat de scheme complicate, desene tehnice presărate de săgeţi şi litere. „Ce citeşti?” l-am întrebat în cele din urmă, iar el, plictisit, a-ntors cartea ca să văd titlul de pe copertă. Unde scria cu litere de asemenea dactilografiate, ca pe lucrările de diplomă: MANUALUL SPĂRGĂTORULUI. „Mă documentez pentru un roman”, mi-a aruncat moale, după care a reîntors cartea la pagina unde ajunsese şi a cărei ilustraţie, vedeam acum, arăta cum să foloseşti o gură de lup ca să străbaţi prin tabla unei case de bani. „Măi, să fie”, mi-am zis, asemenea popii din bancul cu pisica. „Uite un scriitor serios, care se documentează, nu ca noi, ăştilalţi, care spargem seifuri după ureche.” Când am început, acum 15 ani, să mă gândesc la *Orbitor* mi-am făcut şi eu o cartotecă dintr-o cutie de pantofi pe care am scris numele romanului. Mă gândeam să fac lecturi şi să iau note, aşa cum citisem că făcea Thomas Mann. Mai trebuie să vă spun că biata mea cutie a rămas goală pentru totdeauna? Nu doar că mi-a fost mereu lene să citesc ceva într-un alt scop decât lectura în sine, dar nici măcar, scriind la carte, n-am deschis vreodată un dicţionar sau altă sursă de informaţie. Aici amicul meu m-a avut, trebuie să recunosc.

Am coborât amărât deci pe Charles de Gaulle, l-am lăsat pe tip să se ducă-n plata Domnului după o nouă binevoitoare strângere de mână şi m-am grăbit spre *baggage claim*. Când am ajuns, banda se rotea de mult, valizele defilau, mai rupte, mai întregi, mai burduşite, mai fleşcăite, dar nici urmă de a mea. Fiecare tip care aştepta alături îşi vedea peştişorul de aur sosind cuminte şi, pescar priceput, îl sălta satisfăcut de pe bandă, până când fluviul s-a golit de peşti. Mai defila la nesfârşit o singură valiză nefericită, nedorită de nimeni. Dar din păcate nici măcar aia nu era a mea.

Stăteam prostit lângă banda goală când am prins câteva vorbe la difuzor, din acelea cărora nu le dau nici o atenţie, fiindcă toate-mi sună ca obsedantul „ *Watch your step*!” al trotuarelor rulante. Era ceva cam ca: „Mister Kahrtahresku să se prezinte la ghişeul de informaţii.” Am fost aproape mândru: numele meu

răsuna acum în tot aeroportul! M-am dus la informaţii, unde o micuţă indiancă mi-a spus, zâmbind cu gura până la urechi, ca şi când mi-ar fi împărtăşit o glumă bună, că din păcate valiza mea luase drumul altui aeroport, aşa că avea să ajungă, în cel mai bun caz, cândva pe seară. Am fost destul de supărat, mai ales că nu ştiam pe-atunci că exact acelaşi lucru avea să mi se întâmple şi la întoarcerea din Franţa, după două săptămâni. Căci demonul simetriei n-a prea stat degeaba în viaţa mea de până acum.

Soferul care mă aştepta s-a mirat, fireşte, că am ajuns fără nici un bagaj, dar s-o fi gândit că românii sunt nişte fiinţe mai deosebite, care n-au nevoie să se primenească chiar aşa, la numai două săptămâni. Doar se ştie că prea marea îngrijire corporală a dus, în tot Occidentul, la alergii şi alte neplăceri, pe când lumea a treia, săracă, veselă şi duhnitoare, e sănătoasă tun, şi pe deasupra „ei vor moşteni pământul". M-am mai întors eu o dată din München, în toiul iernii şi-al nopţii, doar în sacou, pe când paltonul meu nou-nouţ, dispărut în aeroport de pe valiză, îl purta poate deja altcineva. Nu era nimic de făcut. Dacă hainele nu-mi ajungeau până la şase seara, aveam să mă prezint la recepţia de la Ambasadă în blugi şi cu puloverul de pe mine, asudat şi şifonat ca un scriitor de duzină ce mă aflam.

Parisul e Paris. Verile miroase a pipi. Iernile e mohorât şi ceţos. Faimosul metrou e cel mai eficient şi mai accesibil din lume, dar e tare urât. Şi ce dacă? Avem Parisul bine săpat în circumvoluţii, noi, românii, cum soarele e încriptat în petalele şi-n miezul florii-soarelui. Înainte se vindeau conserve cu „Air de Paris". Parisul e întreg o astfel de conservă. E ca un gigantic pântec de femelă de fluture ce-şi răspândeşte feromonii pe lume. I-am întâlnit, închistaţi, dar încă vii, presaţi între pagini de cărţi, de unde i-am inspirat cu voluptate. De la revoluţie încoace am fost poate de douăzeci de ori în oraşu-ăsta, şi de fiecare dată m-a apucat un fel de amok, o exaltare specială, netrăită de mine altundeva. E ca şi când aş regăsi un cartier uitat, unde-am trăit cândva sau poate doar l-am visat, şi unde fiecare zid şi nume de stradă mă izbesc din plin cu un fel de revelaţie: da, îmi amintesc, am mai trecut o dată, în altă viaţă, pe-aici. Cred sincer că toţi artiştii români au trăit la Paris într-o viaţă anterioară, altfel e inexplicabilă puterea acestui oraş asupra noastră.

Să termin însă cu „elucubraţiile", cum numesc criticii paginile mele care nu sunt de nasul lor. Am fost cazat în centru, pe Boulevard Raspail, într-un hotel „cochet" -suntem la Paris, ce mama naibii! Cum toţi colegii mei urmau să vină de la Bucureşti, nu era deocamdată nici picior de scriitor român în tot lobby-ul.

Cei ce umblă foarte des prin străinătăţuri ştiu cât de cumplit de triste sunt hotelurile. Am urcat în camera mea şi am găsit acolo o combinaţie de draperii, aşternuturi şi tapiţerie pe dominantă de roşu care m-a deprimat şi mai mult. Pe o fereastră vedeam bulevardul mărginit de platani uriaşi şi, dincolo de el, un lung şir de clădiri din cele care-au fost toate retezate la înălţimea etajului

cinci. Vremea era îngheţată şi vântoasă, venea spic de zăpadă. Ce să fac până seara? Nici măcar de despachetat nu mă puteam apuca. Am stat la fereastră pân-a început să fulguie serios, după care am început să răsfoiesc singura carte pe care-o aveam la mine, antologia făcută de Belles Étrangères cu scrierile noastre. Atunci am observat – căci neplăcerile nu vin singure niciodată -că bietele mele povestiri, trei la număr, toate din *De ce iubim femeile*, nu doar că fuseseră alese în aşa fel încât nu se loveau deloc una cu alta, dar mai erau şi greşit paginate: titlul primeia era dat întregului grupaj, iar celelalte două titluri erau scrise mai mărunt, ca şi când ar fi fost subtitluri ale unei singure povestiri. Ieşise astfel o poveste nouă, modernă, fragmentară, rodul iubirii dintre mine şi redactorii antologiei.

De multe ori mi s-a întâmplat ca editorii, corectorii etc. să-şi „aducă aportul" (că nu pot să zic altfel) la îmbunătăţirea textelor mele, transformându-le din biete scrieri cuminţi în minuni de inginerie textuală, de o postmodernitate eclatantă. Îmi aduc aminte cât m-am războit cu un corector necunoscut când am folosit într-un roman, în mijlocul unei „elucubraţii" poetice, cuvântul „vitelus" (dragă corector al acestei cărţi, te rog să-l laşi aşa cum l-am scris eu!). La prima corectură, cuvântul meu, nobil şi psihanalitic în intenţie, a devenit „viţeluş". Am tăiat, amuzat, şi am scris iar, pe deasupra, „vitelus", dar la a doua corectură aceeaşi persoană necunoscută a pus iar „viţeluş". Am tăiat furios de data asta şi am subliniat viguros „vitelus", ba am scris alături şi explicaţia cuvântului: „vitelus = substanţa cu care se hrăneşte embrionul în ou", şi totuşi, dacă nu dădeam fuga la editură ca să corectez în calc cu mâna mea, mă pomeneam cu ditai viţeluşul în miezul tenebroasei mele metafore existenţiale, de mai mare dragul. În alt rând, când m-a pus naiba să scriu şi eu o piesuliţă de teatru de şase minute pentru un festival italian, ea s-a publicat într-o antologie cam ca volumul de la Belles Étrangères, doar că acolo mi-au amestecat textul cu al unui dramaturg sârb, o replică eu, una el, încât textul a căpătat o turnură de Ionesco pe care nici unul n-o intenţionase. Şi s-a şi jucat aşa, culmea imbecilităţii, în faţa unui) public care, la sfârşit, a aplaudat entuziast.. Ne închipuim că nepăsarea faţă de ce iese din mâinile noastre, lucrul de mântuială, doar ca să-l faci, e doar o poveste românească. Nu-i deloc aşa. Unde sunt interese reale şi bani, ies şi lucrurile bine. Unde faci muncă volun*y* tară, doar ca să bifezi o acţiune, nu. Asta-i valabil oriunde în lume.

Ningea acum prăpădind, ca-n Bacovia. Mi-am scos din geanta de umăr aparatul foto, am deschis geamul şi-am făcut câteva poze cu bulevardul deja acoperit de zăpadă. Aerul proaspăt şi-ngheţat mi-a făcut poftă să ies. Am coborât şi-am luat-o prin ninsoare, de-a lungul străzii, pe lângă restaurantele înşirate unul lângă altul. Eram la Paris, nu-mi venea să cred, ca întotdeauna. Eram singur, la Paris, şi-naintam contra vântului cu mâinile în buzunarele gecii mele negre, cu gulerul acum plin de zăpadă. Am mers cel puţin o oră, simţindu-mă din nou adolescent, am intrat la-ntâmplare într-un restaurant pustiu, am

mâncat şi-n timp ce mâncam am simţit deodată o singurătate teribilă, ca în acel vis în care nu-mi mai aminteam că sunt căsătorit şi mă-ntrebam dac-o să-mi găsesc vreodată o femeie, apoi am ieşit iar în zăpada furioasă, pe când seara începea să cadă, şi-am luat-o înapoi, altă oră, până la hotel. Mereu e aşa în oraşele străine unde nimereşti de unul singur.

Valiza încă nu-mi venise, şi era timpul să plec la recepţie. Mă resemnasem. În definitiv, îmi spuneam, n-aş fi purtat blugii lui Adam Michnik cu care s-a înfăţişat la Bucureşti, la petrecerea dată-n cinstea lui acum câţiva ani. Nici sacoul lui Esterhâzy, cu care ieşea la restaurant când eram vecini pe Auguststrasse. Doar nu eram politician: artistul impune el vestimentaţia în astfel de împrejurări. Totuşi, e tâmpit să fii singurul cu haină maro, de catifea reiată, la o recepţie în care toată lumea e în negru. Burghezul din mine era cam la ananghie.

Lumea literară a fost întotdeauna la fel şi va rămâne la fel întotdeauna. De obicei, teatrele sunt exemplele clasice de „cuiburi de vipere”, dar actorii, oricât s-ar bârfi şi invidia unii pe alţii, n-o pot face în public. Scriitorii au însă ziarele şi revistele la dispoziţie, iar bătăliile lor sunt amplificate prin ele la dimensiuni mai totdeauna groteşti. Regula principală care domină toată această acumulare de uri, adversităţi, poliţe plătite şi dispreţ ar putea suna cam aşa: în lumea literară ţi se iartă până la urmă aproape orice: lipsa de talent, ticăloşia, ipocrizia, laşitatea. Ele sunt socotite păcate omeneşti şi sunt privite cu toleranţă. Ceea ce nu ţi se iartă niciodată, cu nici un preţ, este succesul.

Om fi fost noi autori de duzină, dar faptul că eram acum la Paris în mod sigur ne-a fost socotit un fel de succes şi nu ne-a fost iertat de către mulţi dintre cei care n-au fost aleşi. Cei mai mulţi îşi închipuie că, dacă poţi călători în străinătate, dacă eşti tradus, dacă ţi se vând cărţile, trăieşti un fel de beatitudine, ţi se urcă la cap, priveşti în jos cu dispreţ către ceilalţi. Dacă ţi se mai întâmplă să nu răspunzi imediat la un mail te pomeneşti cu ditamai scrisoarea injurioasă. Fiecare nuanţă a vocii şi fiecare grimasă îţi sunt cântărite şi răstălmăcite:

O ia uite, ăsta s-a ajuns, nu mai suntem de nasul lui... Nimeni nu te crede că eşti acelaşi, că ai mai departe viaţa ta şi problemele tale şi că te doare, ca pe toţi ceilalţi, o nedreptate care ţi se face. Că te doare, mai ales, ranchiuna generală, pe care n-o poţi înţelege, tu, care urăşti să ai duşmani. Fiecare dintre noi, care eram înghesuiţi acum de mulţime, la recepţia ambasadei, cu farfuria şi paharul în mâini, simţea ambiguitatea asta: mulţumirea de a fi între cei aleşi şi sentimentul de vinovăţie pentru ceilalţi, care rămăseseră acasă. Fiindcă nu beatitudinea, triumful sau dipreţul sunt însoţitoarele permanente ale succesului, cum se crede, ci sentimentul adânc de vinovăţie pentru că, fără voia ta, răneşti prin însăşi existenţa ta orgoliul atâtor oameni.

Cred că primul pe care l-am văzut dintre colegii mei a fost George Crăciun, Dumnezeu să-l ierte. Avea o faţă tragică, puternic afectată de boala care aproape că-l dăduse gata. În ultimul timp ne văzuserăm des. Întotdeauna am avut respect unul pentru altul. De curând mă impresionase faptul că, instigat de un intervievator să spună ceva rău contra mea („Cum îţi explici că *De ce iubim femeile* se vinde în zeci de mii de exemplare, pe când *Pupa russa*...?"), el răspunsese: „Mircea îmi e prieten. Succesul presupune disciplină şi un mod de viaţă ordonat." Autorul considerat „de succes", care e, de fapt, un ostracizat în lumea culturală, e nespus de recunoscător pentru fiecare dovadă de prietenie de acest fel.

Mai târziu, la Solitude, avea să ni se-ntâmple ceva înmărmuritor cu Crăciun. Aflasem despre moartea lui cu câteva zile în urmă, apoi Ioana deodată l-a visat. Era culcat pe o pajişte şi suferea de o boală care-l împiedica să se ridice. Eu stăteam, în capul oaselor, lângă el. Ioana îmi adusese ceva de mâncare, la care Crăciun, cu un mare efort, înălţase capul şi, privind-o în ochi rugător, îi spusese: „Şi mie mi-e foame!" Dimineaţa Ioana era foarte tulburată de vis. Am stat de vorbă mult la cafea şi, fără să fie nici unul habotnic, ne-am gândit că totuşi poate fi ceva adevăr în vechile credinţe care ne fac să vărsăm, la masă, un strop de vin pentru cel plecat de pe această lume. Nu suntem noi, „oamenii recenţi", cei mai deştepţi de pe pământ. Aşa că ne-am hotărât să dăm de pomană ceva de sufletul lui George. L-am chemat la noi pe un blând poet român stabilit de multă vreme la Stuttgart şi i-am dat o plăsuţă cu nişte mâncare şi nişte vin. El a-nţeles şi a primit cu decenţă şi pietate. Iar peste o săptămână am avut unul dintre cele mai limpezi şi mai magice vise ale mele.

Se făcea că mă aflu în biroul meu de la parterul apartamentului. Era cam cinci dimineaţa şi începuse să se reverse de ziuă. Pajiştea din faţa uşii mele cu glasvand era brumată. În depărtare, întunecată, se zărea pădurea, tivită cu galbenul zorilor. Aerul, afară, era cenuşiu şi se simţea frigul. În cameră era mai întuneric ca afară, aşa încât ochiurile de geam ale uşii păreau că scânteiază puternic. Prin ele am zărit, foarte departe, o siluetă înaintând dinspre pădure. Era un om care venea pe aleea pustie, crescând foarte încet pe măsură ce se apropia.

N-aveam nici cea mai mică îndoială că totul era real, că mă aflam chiar acolo, la marea masă de lemn, privind spre stânga, în direcţia uşii. Fiecare obiect din birou era la locul lui, ca şi fiecare copac de pe pajiştea din faţa casei. Silueta se apropia, întunecată şi gârbovită, până când a ajuns pe pietrişul din faţa uşii. S-a apropiat şi-a urcat cele două trepte. Stătea acum dreaptă acolo. Era George Crăciun, aşa cum îl văzusem ultima dată, cu hainele lui obişnuite, cu părul lui cărunt, cu obrajii lui scobiţi de boală. Atunci mi-am dat seama că visez, deşi în tot acel tablou era fantastic doar faptul că George, care murise de aproape o lună, era acolo, în faţa uşii mele. M-am ridicat şi eu de la masă, cu părul zbârlit pe braţe. Şi atunci el s-a aplecat spre uşă, şi-a pus palmele de-o

parte şi de alta a ochilor şi a privit în odaie printr-unul dintre ochiurile de geam. A rămas aşa câteva clipe, timp în care, printr-un mare efort, am reuşit să mă trezesc. Am deschis ochii şi în dormitor era aceeaşi lumină tulbure de zori.

Am zărit-o apoi pe Simona Popescu, cu care n-aveam să schimb aproape nici o vorbă pe tot parcursul turneului (foarte elegantă, cu o faţă serioasă şi tristă), apoi, aproape imediat, pe Agopian. Mi-am amintit cât de mult mă frapase titlul cărţii lui, *Tache de catifea*, când am văzut-o-n vitrina librăriei Sadoveanu, în 1981. Chiar şi numele lui: Ştefan Agopian, mi se părea, nu ştiu de ce, al unui autor consacrat de mult, prezent de mult în istoriile literare. Dar pe acest om ciudat, mic de stat şi cârcotaş, cunoscător de lucruri vechi, având toate trăsăturile scriitorului din „epoca Nichita”, l-am întâlnit mult mai târziu. Ca şi în cazul altora, faptul că el e una cu lumea literară de la noi, pe când eu nu trăiesc în ea şi, de fapt, nici nu mă socotesc un scriitor, ne-a împiedicat să trecem cu adevărat de un sincer respect reciproc. Agop purta veşnicul lui sacou maro cu picăţele. Mustaţa îi dădea un aer inconfundabil levantin care-mi aminteşte mereu o pagină din *Toate pânzele sus*!: cea în care Anton Lupan nimereşte peste un negustor într-un port dunărean: „Eu sunt Agop, Agop din bazar!” se prezintă armeanul, care va fi imediat luat în primire şi stors de bani de către, dacă nu mă-nşel, Ieremia.

Mi-era greu să-i identific şi pe ceilalţi în marea de oameni – la petrecerea asta veniseră peste patru sute de invitaţi! Era *di granda*, cum se zice. Trecând de la un grup la altul, printre necunoscuţi de toate felurile, care vorbeau şi râdeau cu farfuriile în mâini, prindeam din când în când câte-o grimasă cunoscută, o fluturare cunoscută de mână. Recunoaştem oamenii mult mai mult după alură, după felul de a gesticula, după o sclipire a ochilor în mulţime decât după feţele propriu-zise. Uite-l pe Vişniec, îmi spun, prinzând cu coada ochiului un profil bărbos. Brusc îmi amintesc cum treceam pe la el, cu douăzeci şi cinci de ani în urmă, ca să trag muzică. Stătea într-o cămăruţă din subsolul unui bloc vechi din centru. Ca să ajungi în odaia lui treceai prin-tr-un coridor sinistru, cu ţevi uriaşe pe pereţi, cu săli ale cazanelor, cu mormane de cărbuni, lopeţi, otravă de şobolani prin colţuri. Stăteam pe pat şi, pe când John Lennon intona din răsputeri „I *don't believe în Jesus*, /*1 don't believe în Hitler*, /*1 don't believe în Beatles*” (căci trăgeam muzica direct, fără cabluri, punând pur şi simplu casetofoanele unul lângă altul), noi discutam ore-n şir despre poezie, care pe-atunci era nu doar toată viaţa noastră, ci tot ce fusese creat vreodată de inspiraţia unui Dumnezeu poet. Matei scria pe-atunci doar poezie şi se gândea deja să plece din România, căci era conştient că niciodată, nici un scriitor român nu s-a afirmat rămânând în ţara lui. Avea mare dreptate. Şi din generaţia mea cei mai inteligenţi şi mai curajoşi au plecat. Ceilalţi – am rămas să luptăm cu mizeria naţională, ne-am înglodat în ea până peste cap, unii s-au sinucis, alţii au renunţat la literatură. M-am îndreptat spre Matei, ne-am îmbrăţişat, am schimbat câteva vorbe.

Masiv şi elegant, cu barba arămie, cu liniştea celui care-a făcut ceva în viaţă, Matei arăta realmente a dramaturg francez, a om care-a trăit cu demnitate deceniile astea în care noi ne-am târât de la o indigenţă la alta.

L-am văzut şi pe amicul meu Tudor Banuş, care mi-a ilustrat *Enciclopedia zmeilor*, şi imediat pe Gabriela Adameşteanu. Ne-am pupat foarte afectuos, eram prieteni vechi, de când fuseserăm împreună în America, la Iowa City, în 1990. Am fotografii cu noi pe puntea vasului cu aburi *Mississippi Queen* (am băut atunci cocteiluri Margherita, bere cu tequila, adică, iar apoi am văzut că pe fundul sticlei de tequila era un vierme de cactus, mare şi palid, care dădea, zice-se, gustul băuturii); cu noi la parada de Halloween, unde bancherii oraşului defilau în costume de urşi şi de pompieri şi unde Gabriela purtase o mască grotescă: ochelari, nas uriaş şi mustăţi gen Groucho Marx; cu noi pe terasa construcţiei Sears Tower din Chicago, pe atunci cea mai înaltă din lume, cu noi pe Empire State Building. În Iowa City eram un grup micuţ de români, noi doi plus Mircea M. Tomuş şi Dănuţ Cristea, la care se adăuga câteodată şi românul prin adopţiune Stavros Deligiorgis, şi împreună petreceam după-amieze-n şir la cârciuma Red Fox, înfulecând floricele şi bând beri după beri din *pitchers* de sticlă. Eram exaltat, nebun de fericire: evadasem din puşcăria mea nenorocită, ajunsesem în America, pe care-aveam s-o străbat în lung şi-n lat în cele trei luni de vară indiană care mi se dăruiseră. Dar toate astea sunt din altă poveste. Înainte să mă-ntorc la petrecerea din Paris vreau să vă mai spun doar o mică-ntâmplare haioasă: într-o seară, la Red Fox, pe când Gabriela s-a dus la *restroom*, ne-am gândit să-i facem o farsă, cam tâmpită, recunosc, dar, după atâtea beri, ni s-a părut că merge. Am chemat chelneriţa, am plătit consumaţia şi, când Gabriela s-a întors, am început să vorbim între noi: „Ce-ar fi să tragem noi acum o ţeapă, aşa, în stil românesc, să ne ţină ăştia minte?” „Pe bune, n-o să-şi dea nimeni seama. Suntem aproape de uşă, chelneriţa abia şi-a făcut rondul – ce mama naibii, ăştia sunt oricum nişte îmbuibaţi, nu le facem cine ştie ce pagubă.” Gabriela se uita la noi uluită: „Măi, sper că nu vorbiţi serios.” „De ce să nu vorbim serios?” se băgase şi Dănuţ. „Hai dom'le s-o facem. Ne trebuie doar puţin curaj... Hai, mă, Gabi, ce dracu', n-ai mai dat tu ţepe la Bucureşti?” „Băi, sunteţi nebuni, nu vă daţi seama. Dacă ne prind, suntem terminaţi.” Consternată, biata Gabriela trebuia să facă faţă persuasiunii a trei inşi. Forţa grupului – faimosul *anturaj* care-i corupe pe puştii cuminţi – s-a dovedit însă şi de data asta irezistibilă. După vreo zece minute de argumente şi contraargumente am făcut-o pe Gabriela să se ridice de la masă, odată cu noi, şi să iasă, cu inima cât un purice, pe uşa *pub*-ului. Afară, sub stele şi sub zborul încrucişat al avioanelor – n-am văzut nicăieri ceruri mai înalte şi mai multe luminiţe înaintând printre stele decât în America – i-am spus, tăvălindu-ne de râs, că plătiserăm de fapt totul, că ţeapa noastră fusese doar un banc. Dac-ar fi putut, Gabriela ne-ar fi strâns de gât atunci. Vreo câteva zile nici n-a mai vrut să ne vadă. După ce i-am cerut scuze pentru acest episod *naşpa*, am hălăduit

mai departe-mpreună prin ţara aceea halucinant de frumoasă, aşa cum nici măcar *Forrest Gump* nu reuşeşte s-o arate.

Cel mai trist şi surprinzător fapt care ni s-a întâmplat puţin înainte de întoarcerea în ţară a fost legat de Ioan Petru Culianu, pe care-am plănuit să-l vizităm amândoi la Chicago. Mai fuseserăm o dată acolo împreună cu Matei Călinescu, ne primise văduva lui Mircea Eliade în casa unde totul amintea de acesta, văzuserăm o fantastică expoziţie cu impresionişti, urcaserăm în Sears Tower, dar pe Culianu nu reuşiserăm să-l întâlnim, era plecat din oraş. Acum, Gabriela voia să-i ia un interviu. Eu aveam de ales dacă să mă reped cu ea la Chicago sau să văd New Orleansul, unde locuia unul dintre idolii mei poetici, Andrei Codrescu. Am apucat să vorbesc la telefon, singura dată în viaţa mea, cu Petru Culianu, dar am ales, totuşi, New Orleans. Gabriela s-a dus însă, cu acea înverşunare care-o făcea să se scoale în zori ca să meargă la cursurile de engleză şi cu care face mereu tot ce-şi propune (dincolo de impresia de zăpăceală pe care ţi-o dă uneori, Gabriela e, de fapt, o forţă care nu trebuie subestimată), şi i-a luat lui Culianu / ultimul interviu pe care el avea să-l dea. La câteva zile după aceea, tânărul specialist în istoria religiilor a fost împuşcat, de deasupra, în toaleta universităţii unde lucra. Nu există, nici până azi, o motivaţie plauzibilă a uciderii sale. La doar o zi după moartea lui, am primit prin poştă două cărţi ale sale cu autograf: *La collezione di smeraldi* şi *Les gnoses dualistes d 'Occident*.

Petrecerea se derula mai departe, cu clinchetele de pahare şi zgomotul de conversaţie aferente, seara înainta, figurile se confundau unele cu altele, mica lume românească de la Parij era acolo în păr, dornică de *nouvelles* din îndepărtata ţărişoară. Total stingher, treceam de la un grup la altul fără să fiu în stare să-mi construiesc o imagine, în ochii mei sau ai altora, simţindu-mă, ca întotdeauna, *nimeni*, un om fără faţă, fără însuşiri, fără nimic de arătat nimănui. Fără un personaj pe care să-l joc. Oamenii mă recunoşteau din când în când, se-ndreptau spre mine, schimbam două vorbe, dar eram eu, în ochii lor, altceva decât autorul a două-trei cărţi pe care deja le uitasem? Wanda Mihuleac mă îmbrăţişă, eram prieteni vechi, de când făcuserăm împreună un fel de happening. Atunci, în adâncul timpului, pe când eram compus, ar fi spus Urmuz, din douăzeci şi cinci de ani, 49 de kilograme şi mustaţă, ne plimbaserăm prin oraş cu o mare bilă de oglindă, ca o supradimensionată boabă de mercur în care se strângea, înghesuindu-şi formele şi culorile, câte-un peisaj citadin: triunghiulara piaţă Galaţi, locomotivele cu aburi părăsite, prăbuşite peste linii, de la gara Basarab, o nuntă de ţigani pe Buzeşti... Ţineam bila în braţe şi Florin Iaru mă poza în cele mai sordide şi mai kitsch locuri din acel Bucureşti ceauşist inimaginabil, apoi ne-ntorceam, cu Wanda, la el acasă, pe Făinari, unde-şi developa singur pozele în baie, într-o dezordine pitorească de atelier fotografic de amator, astfel că pozele noastre cu bila au fost în cele din urmă agăţate chiar la intrarea faimoasei expoziţii „Oglinda”, cântecul de

lebădă al artei libere în acei ani de o tristeţe înmărmuritoare. În timp ce pozele se coceau în cuptorul lor cu lumină roşie, Wanda ne povestea, cu o vervă specială, episoade din atât de ciudata ei copilărie prinsă în complicate aparate ortopedice. Wanda mi-e foarte dragă, mereu mi-am zis că, dacă există o fiinţă ca ea pe lume, există încă speranţă. De-asta nu vreau să-i fur acum poveştile, deşi mi le aduc perfect aminte. Poate le va scrie ea o dată.

I-am zărit apoi pe Petrică Răileanu, cu care mă-ntâlni-sem întâmplător, incredibil, cu un an înainte în München după ce ultima oară ne văzuserăm la Bucureşti cu douăzeci de ani în urmă, şi pe – surpriză - o fostă studentă a mea care ulterior emigrase în Franţa şi se căsătorise cu un francez. Fata asta măruntă de statură împingea încolo şi-ncoace, în mijlocul celor patru sute de inşi din sala imensă, un landou în care se afla un copilaş, un băieţel de un an, care se uita cu ochi largi împrejur. Tot timpul cât am stat de vorbă cu ea m-am întrebat dacă e fericită, acolo între străini, departe de lumea literară românească în care, înainte să plece, încercase să se integreze. Pe vremuri, când făceam seminar cu grupa ei, fata asta rămăsese într-o seară în urmă faţă de colegii care-şi încheiau gecile şi-şi legau fularele la gât ca să plece acasă după cursuri. Se apropiase de catedra unde eu îmi strângeam foile în mapă şi-mi dăduse un bileţel, apoi fugise afară. Flatat că, poate, o studentă s-a amorezat de mine (nu era cine ştie ce, totuşi: se-*ntâmx* plă tot timpul şi aproape tuturor profesorilor mai tineri. E legea numerelor mari. Când ai la curs două sute de fete şi vreo altă sută la seminar, câte una din fiecare an tot are idei ciudate), am deschis bileţelul şi, citindu-l, am început să râd singur ca prostul, dezamăgit, dar şi încântat la culme. Scria în el cam aşa: „Domnule profesor, dac-ar fi să aleg o relaţie cu dumneavoastră, n-aş vrea să-mi fiţi nici amant, nici soţ. Nu aş vrea decât să-mi fiţi tată!” Urma semnătura. „Aşa-mi trebuie”, mi-am zis, pe când gândurile mele romanţioase se risipeau în burniţa serii. După câţiva ani, fosta studentă, plecată între timp la Paris, m-a căutat din nou, într-o vacanţă în ţară, la facultate. Mi-a dăruit un pachet „pentru Gabriel”, care abia se născuse, spunându-mi că e cea mai preţioasă relicvă a ei din copilărie. Acasă am desfăcut pachetul şi am găsit în el o străveche jucărie chinezească de tablă, o locomotivă care mersese odată cu baterii din acelea enorme şi mirosind a ţipirig. Pe fereastra de tablă strâmbă era pictat mecanicul, şi totul era atât de vechi, de lustruit de mânuţele fostei fetiţe, încât într-adevăr părea un obiect preţios şi necunoscut, pătruns în lumea noastră, ca busola albastră a lui Borges, din cine ştie ce Tlön, Uqbar, Orbis Tertius... Aşa că acum, când o revedeam chiar în ţara ei de adopţiune, am simţit o mare tandreţe pentru fata aceea cu ochi trişti care venise cu căruciorul la recepţie şi care stătuse acolo, cu copilul, până dincolo de miezul nopţii, stingheră şi nebăgată în seamă de nimeni. Ca lipsă de identitate, ca neputinţă de a fi cineva, de a însemna ceva, mi s-a părut atunci un fel de soră a mea, rătăcită ca şi mine în lumea enormă.

Acelaşi autobuz care ne adusese la petrecere ne-a dus înapoi la hotel, mult după miezul nopţii. Eram cu toţii obosiţi, albi ca varul după o zi nesfârşită. Atunci abia i-am întâlnit şi pe Ion Mureşan, cu care aveam să bat curând sudul Franţei, să văd Pirineii şi să primesc o medalie de la primarul unui orăşel vesel şi podgorean ca Republica de la Ploieşti, pe Marta Petreu, fragilă şi cu ochii transparenţi, în fine pe Letiţia Ilea, pe care n-o mai întâlnisem în viaţa mea: o fată retrasă, ciudată, afabilă totuşi, despre care nu auzise nimeni, deşi avea patru volume de versuri publicate în Franţa. Din câteva şoapte am aflat că fusese soţia lui Nino Stratan, de care divorţase cu un an în urmă. Nino se sinucisese de curând într-un mod oribil, lăsase efectiv o dâră de sânge în urma lui, punctul final al unei tragedii de o viaţă. Mica lume optzecistă a fost zguduită atunci, ca şi în cazul Marianei Marin, moartă sau sinucisă şi ea nu cu mult timp în urmă... Victime ale unei vieţi de câine în mizeria românească.

La hotel, abia ajuns în camera mea (unde mi-am găsit, slavă Domnului, şi valiza rătăcită), cineva a ciocănit la uşă. Era Agop, care mi-a zis că sosiseră şi Florin Iaru cu Cecilia, soţia lui, şi că erau acum cu toţii la el în cameră, în jurul unei sticle de vin. M-am dus şi eu, luând cu mine şi paharele de plastic din baie. De câte ori ne vedeam în formaţia asta, ne purtam ca nişte studenţi descreieraţi, puşi pe chef într-un cămin sordid. Dădeam, pur şi simplu, ceasu-napoi cu un sfert de secol. Vocea mucalită a lui Agop, cea de contralto a Ceciliei, exuberanţa înţelepţită în ultimii ani a lui Florin mi-au plăcut întotdeauna până la uitare de sine. Abia atunci, în noaptea aia, m-am relaxat şi eu. Întinşi pe paturi ca patricienii romani, ne-am pus pe o bârfă groasă şi ani-mic-iertătoare, tăvălindu-ne aproape literal pe jos de râs. Persoanele de faţă fiind excluse, nimeni dintre ceilalţi n-a scăpat de răutatea sclipitoare, gratuită, inocentă de fapt a gurilor noastre rele.

În lumea literară nu contează ce eşti sau ce faci, ci felul în care apari în ochii altora. Iar această imagine, de cele mai multe ori grotescă, mai întotdeauna falsă şi cu certitudine simplistă, ţi-e fabricată, cu migală, de prieteni şi de adversari, de-a lungul unei convieţuiri de o viaţă. Mediocrii sunt marii câştigători la capitolul imagine. Dacă auzi despre un scriitor numai lucruri bune, dacă vezi că e iubit de toţi ca un frate, poţi fi sigur că de el nu-i e frică nimănui, că fiecăruia îi dă mâna să fie generos cu el, pentru că oricum nu contează. Confraţii nu-şi permit niciodată să-i laude pe cei mai buni decât ei, sau măcar pe egali. De aceea, cum trebuie să şi lauzi, nu doar să-njuri, ca să nu-ţi pierzi credibilitatea, cei lăudaţi sunt aleşi cu mare grijă dintre inofensivi, dintre blânzii fabricanţi de „sofisticate spârcâieli lingvistice”, cum spunea Salinger, pe când cei cu adevărat buni sunt înconjuraţi de faimosul cordon sanitar: fie că nu se vorbeşte deloc despre ei, fie se vorbeşte mult, dar în spate (că, vorba ăluia: eu sunt om dintr-o bucată, ce am de spus spun în spate.), fie sunt supuşi – ca să le mai iasă fumurile din cap – unui tir îndârjit de sudălmi.

O dată, *by the way*, m-a pus naiba să accept o invitaţie la o televiziune complet obscură, despre care nu auzisem nimic. Sunt genul de om care nu ştie să spună nu. A doua zi, în zori, m-a luat o Dacie papuc cu sigla încâlcită a unei televiziuni pictată pe portieră şi m-a cărat prin trei sferturi de oraş, prin nişte zone sinistre din sud pe unde nu mai umblasem niciodată. Am trecut numai pe lângă spitale, cimitire, o morgă, un magazin pe care era o firmă ce spunea, literalmente, „ASS MARKET" şi nişte străzi pe care erau admise, pare-se, doar dacii de cel puţin patru decenii vechime. Când credeam deja că şoferul – un dubios – o să intre cu maşina în cine ştie ce depozit şi-o să-mi ia gâtul, am oprit în fine în faţa unei hale placate cu marmură, pe care scria „Universitatea X". Nu-i dau numele, din respect pentru cel care a fost Spiru Haret. Acolo mă aştepta o fată cu apariţie fragilă şi modestă. Mi s-a recomandat Viorica. Această Viorica m-a vârât printr-un labirint de ciment, căci clădirea era placată cu marmură doar pe dinafară, pe când în interior pereţii erau de beton armat cum îi făcuse maică-sa. Trecând pe culoare nesfârşite, coborând în subsolul plin de ţevi şi urcând prin poduri înăbuşitoare ca-n *Procesul*, m-aş fi plictisit amarnic dacă fata nu ar fi sporovăit vesel tot timpul. Am aflat astfel că toţi cei din televiziunea respectivă erau nişte cretini, că inşii care urmau să-mi ia interviul aproape că nu ştiau literele, în orice caz nu ştiau nimic despre mine şi cartea mea, că o parte din echipament era de furat. „Pe mine m-au dat afară acum un sfert de oră", continua să mi se confeseze Viorica. Am ajuns în studio ştiind cu cine s-a culcat în ultimii trei ani redactoarea care urma să mă intervieveze şi ce îşi bagă-n vână redactorul. Căci urma să fiu plasat între doi tipi, gazdele emisiunii. Interesante premise pentru un show cu mine în direct, unde urma să mă concentrez ca să spun şi eu ceva deştept. „Succes", mi-a mai zis Viorica, după care a dispărut din viaţa mea ca şi când n-ar fi fost.

Ca să mă destindă înainte de intrarea-n direct, fata care şi-o trăsese cu un cârd de tipi în ultimii trei ani s-a străduit să facă puţină conversaţie: „Domnule Cărtărescu, de ce vă urăşte, domnule, lumea atât de tare? Cum vorbesc cu un scriitor, pe dumneavoastră vă bălă-căreşte primul." Constatările astea abrupte, chiar înainte de a zice bună ziua, nu prea m-au relaxat, recunosc. Noroc că băiatul din dreapta mea (ăla cu siringa-n vână) m-a informat că n-a reuşit să-mi găsească proaspăt apăruta mea carte, despre care trebuia să vorbim în emisiune: „Nu-ş ce mă-sa, nu era nici la Diverta... Poate-o aveţi dumneavoastră, s-o arătăm şi noi telespectatorilor. Şi, apropo, enciclopedia asta e a *zeilor* sau a *zmeilor*? Ca să ştiu cum o prezint." Dar puştiul, care părea total nevinovat în orice privinţă, nu mai avu timp să se lămurească, fiindcă deodată eram în direct, şi fata care-n ultimii trei ani etc. etc. Începuse cu un zâmbet strălucitor: „Domnule Cărtărescu, sunteţi unul dintre cei mai iubiţi scriitori români."

Cam aşa e cu dragostea şi ura scriitoriceşti. Nu ştii cine le iniţiază, cum nu ştii cine face bancurile. Imaginea fiecăruia se negociază permanent, între

grupuri şi indivizi, ca şi când toţi ar avea, pentru portretul tău, o mare pânză comună, unde fiecare ar contribui cu conturul urechilor, forma ochilor, grimasa gurii, ştergând ce-au făcut alţii, adăugând alte linii, alte pete de culoare, până când caricatura se arată-n toată splendoarea hidoşeniei ei, operă colectivă mai expresivă decât ai fost tu vreodată. Totul e oral, fluid, turbionar, o ţesătură de bârfe, zvonuri, calomnii şi colportaje care-n cele din urmă mai seamănă cu tine doar cât seamănă păpuşile voo-doo în care se-nfig ace cu cei care trebuie să simtă înţepăturile lor în inimă şi ficaţi. Imaginea asta atât de frumos încondeiată se transmite şi generaţiilor următoare, ca nu cumva puştii să rămână în ignoranţă şi să se apuce să te citească inocent, cum îi citesc pe autorii străini.

„Da, dar până la urmă rămân cărţile”, îţi spui umilit şi auto-consolator după ce ai încasat-o mai rău ca de obicei. Slabă speranţă. E-adevărat, după moarte nu mai eşti concurent cu cei vii, dar nici nu-i mai interesezi. Te-ai dus, dus eşti, cu toate cărţile tale după tine. Cea mai prostească iluzie e să crezi că posteritatea îţi va face dreptate. Numărul analfabeţilor şi-al imbecililor nu scade cu timpul în lume, ci creşte. De ce-ar face critica literară excepţie? Mă tem că vin generaţii care nu vor pricepe nici măcar cât îşi închipuie că pricep cele de azi. Ieri scuipau în tramvai, mâine vor scuipa pe podeaua navetei spaţiale. Ieri îl înjurau pe Caragiale, mâine pe toată lumea, înainte să dispară cu toţii în cine ştie ce Second Life.

Ei, dar ce ne pasă nouă? Să fie la ei, acolo. Noi deocamdată ne simţeam foarte fericiţi încondeindu-i pe toţi care lipseau din camera cu tapiţerie roşie pe pereţi din hotelul parizian în care doisprezece autori români tocmai tăbărâseră, urmând ca de-a doua zi să se zburătăcească prin toată Franţa. Cea mai neînsemnată bârfă spusă atunci de Agop, de Florin sau de mine – am zis eu c-aş fi un cherubim?

— v-ar fi ridicat părul măciucă în cap şi, din două una: ori nu i-aţi mai fi citit niciodată pe cei vizaţi, ori pe noi. Poveşti fantastice, pe care nici noi nu le credeam, dar le depănam iar şi iar pentru că. pentru că suntem oameni, pentru că omul trebuie să mai şi bârfească, ipocrit cititor, nu-i aşa?

Dincolo de bârfele deşucheate din seara aia, în care până la urmă fumul, în camera lui Agop, se făcuse gros să-l tai cu cuţitul, de-abia ne mai vedeam, pilind la vin roşu din păhărele de plastic, dincolo, de pildă, de fantastica noutate că, după spusele unui amic, două dintre poetesele noastre cele mai cunoscute şi-ar fi tras-o una cu alta, noaptea aia m-a şi costat o grămadă: două conserve de *cassoulet* – încă nu ştiţi dumneavoastră ce e aia, dar o să aflaţi cu vârf şi-ndesat pe parcursul poveştii -plus două străchinuţe speciale pentru mâncat *cassoulet*. Le-am pierdut pe toate la un pariu cu Agop. Pierd toate pariurile cu Agop pe care am încăpăţânarea să le fac din când în când. Eu sunt profesor de literatură, el nu e. Am facultate şi doctorat, el nu are. A fost, din câte ştiu, laborant la o fabrică chimică, sau aşa ceva. Dar afurisitul ştie

literatură română de zbârnâie, nu îl înfunzi cu una, cu două. Visul meu a fost întotdeauna să-l prind cu ceva, dar deocamdată m-a prins el pe mine, şi nu doar pe chestii literare. Par un egzamplu, scriam eu undeva în jurnalul meu, din care am publicat pân-acum două volume: „03, acest izotop...” Adică, vezi, Doamne, *Orbitor* volumul 3 era un izotop al oxigenului, adică, metaforic vorbind, mai mult decât aer proaspăt pentru fericitul cititor de peste ani. Doar că metafora mea a fost spulberată de o notă din Caţavencu, unde Agop, chimist, dé, scria sec că 03 nu e nici un fel de izotop, ci banalul ozon, găurit acum de poluarea noastră cea de toate zilele. Dacă greşelile literare din cărţile mele mă deprimă, cele ştiinţifice mă scot din minţi.

Şi totuşi, în seara aia pariziană iar n-am putut să-mi ţin limba. Nu ştiu cum vine vorba, de la vinul roşu pe care-l beam, că Agop zice ceva de felul: „E bun, parcă s-au futut doi în teasc, peste struguri, ca-n *Vinul de viaţă lungă* a lu' ăla... N.D. Cocea...” Nu vreau să-l cenzurez pe Agopian, care vorbeşte porcos de la mama lui, şi-i stă şi bine. Eu, care mă aşezasem pe un scaun, pe când Florin şi Cecilia erau lungiţi pe pat, iar nevasta lui Agopian era sub pătură pân-la gât, sar deodată triumfător: „Vrei să zici Damian Stănoiu!” La care Agop rămâne foarte îndoit. „Cum? Cum Damian Stănoiu? Nu, e N.D. Cocea. Nu-i aşa?” Florin şi Cecilia tăceau strategic. Eu, cu şi mai mare siguranţă: „Nu, coane, e Damian Stănoiu, ţin minte cartea, în BPT seria veche, cu copertă roşie. Două titluri: *Vinul de viaţă lungă* şi nu ştiu mai ce. O avea taică-miu în bibliotecă şi am citit-o pe la 14 ani...” Tata avea într-adevăr vreo cinci-şase cărţi jerpelite din BPT: românii cu coperţi roşii (Stănoiu, Cocea, Slavici) şi străinii Julius Fucik, Boleslav Prus, Dreiser) cu coperţi albastre. „Stănoiu, zici? Stănoiu?” repeta buimăcit Agop. „Păi ăla scria numai despre călugări, nu se poate.” „Ba da, mi-am adus aminte. Erau două titluri: *Alegere de stareţă* şi *Vinul de viaţă lungă*”, nu m-am lăsat eu.

Are Hrabal o poveste cu un şcolar care susţine cu atâta tărie că 2 ori 2 fac 5, încât profesorul fuge în cancelarie ca să verifice în manual. Aşa era şi Agop acum. Convingerea de o viaţă că *Vinul de viaţă lungă* e a lui N.D. Cocea începea să i se erodeze. Se agăţa neliniştit de privirile tuturor, căuta o confirmare la nevastă-sa, pe jumătate adormită. „Bă, dracu' ştie, poate ai dreptate... Uite, ştii ce, hai să punem pariu... pe o sticlă de whisky... Mie nu-mi pare rău dac-o pierd, ce mă-sa-n cur... Eu zic totuşi că e N.D. Cocea...” „Bătrâne, o să pierzi”, îi zic, convins sută la sută de Damian Stănoiu al meu, şi facem pariul. Bref, peste câteva zile Florin, care-şi luase cu el laptopul Apple alb ca laptele, a putut verifica pe Internet. Parcă m-am trezit dintr-un vis: *Vinul de viaţă lungă* era povestirea lui N.D. Cocea fără umbră de îndoială. Ce Dumnezeu mă făcuse să fiu atât de sigur pe mine? Bineînţeles, o amintire falsă: ambele cărţi arătau la fel, roşii ca sângele vărsat de muncitori, erau pentru mine la fel de lipsite de interes şi zăceau la fel de inutile în biblioteca pe care taică-meu, pe atunci lăcătuş la I.T.B., începuse să şi-o încropească. Peste

situaţia asta de egalitate se suprapusese însă imaginea de socialist îndârjit a lui Cocea, incompatibilă pentru mine cu o poveste licenţioasă precum cea cu teascul de struguri. Pe de altă parte, mi se păruse că neseriosul Stănoiu ar fi fost mai degrabă în stare de scârboşenia de a bea vinul în care „se futuseră” boierul şi ţiganca respectivi – dacă memoria nu-mi joacă încă o festă.

Agop a avut gentileţea să nu triumfe, cel puţin nu vizibil, şi să nu-mi ceară sticla de whisky pe loc. Mult mai târziu, pe la sfârşitul periplului franţuzesc, când am intrat în posesia conservelor de *cassoulet* şi-a străchi-oarelor, m-am gândit că, decât banala sticlă de Teacher's, i-ar face mai mare plăcere gurmandului Agopian fasolea cu picior de raţă, ca să deconspir cuvântul misterios. Şi aşa a şi fost.

M-am dus la culcare cam pe două cărări, după atâta vin de viaţă lungă (ca s-o zic pe a dreaptă; altfel, aş putea invoca pur şi simplu oboseala nesfârşitei zile) şi, coborând şovăitor un etaj, m-am regăsit în camera mea cu tapet, draperii şi macat roşu. Am deschis televizorul, care, ca-n toate camerele de hotel, spânzura undeva aproape de tavan, şi, din pat, am început să zapez, pe întuneric, orbit de izbucnirile bruşte de lumină întrerupte de ecrane negre. Am zapat vreo trei ore, cum fac întotdeauna când, smuls din obişnuinţele mele, de lângă oamenii care sunt o parte din mine, aruncat într-un loc străin şi sufocant – una dintre sutele de camere de hotel prin care-am trecut şi care-au fost toate una singură, deprimantă şi repulsivă –, nu mai regăsesc nici bruma de realitate pe care de obicei mi-o arog. Cred că în infern nu e nevoie de chinuri, urlete, cazane cu smoală şi alte grozăvii: baia ţărănească a lui Svidrigailov, în varianta modernă a unei camere de hotel în care trebuie să trăieşti etern, fără identitate, fără trecut şi viitor, fără femeie, fără carieră, fără viaţă, în definitiv, face treaba la fel de bine şi considerabil mai curat. Ai putea avea acolo şi un televizor cu câteva zeci de canale pe care să stai câte-un minut, până le-ai derulat pe toate: ştiri, sport, fashion, politică, animale, petreceri, desene animate, şi apoi iar de la capăt, iarăşi câte-un minut pe fiecare, până ce ajungi să te uiţi printre degete, cu globii ochilor dureroşi, de parcă ţi-ar fi înjunghiaţi, şi cu un vid interior mai mare ca lumea, singurul chin infernal cu adevărat înspăimântător. Am adormit spre dimineaţă, cu televizorul deschis şi, când m-am sculat, o jale teribilă m-a copleşit: drumul abia începea. Aveam să rătăcesc din hotel în hotel, ca Odiseu din insulă-n insulă, încă aproape două săptămâni, departe de Itaca şi de Penelopa mea dragă.

Şi a doua zi am început – iată că nu mai pot s-o amân la nesfârşit – lunga călătorie. La fel cum Isus, în fericitele vremuri evanghelice, i-a trimis pe cei şaptezeci de învăţăcei doi câte doi ca să predice prin Iudeea, sfătuindu-i să nu-şi ia cu ei nici două rânduri de veşminte, nici două încălţări, nici pungă cu bani şi să nu se gândească dinainte ce vor spune oamenilor, pentru că nu ei, ci Duhul Sfânt avea să vorbească prin ei, tot aşa ne-au înşiruit franţujii şi pe noi, doi câte doi, de mânuţă, băieţii cu băieţii şi fetele cu fetele, ca să nu iasă vreun

pocinog, Doamne fereşte, pe îndepărtatele meleaguri ale marelui Hexagon. Doar că noi, lăsân-du-ne valizele la hotel, unde-aveam să ne-ntoarcem, spăşiţi, după fiecare escapadă, am fost îngăduiţi să ne luăm genţile de umăr cu câte-o pijama, o periuţă de dinţi şi cam atât, precum şi cecurile care ni s-au dat încă de la-nceput şi cu care-am păţit-o atât de rău la sfârşitul călătoriei. Tot spre deosebire de învăţăceii cristici, am constatat pe parcurs, în întâlnirile cu publicul, că, deşi ne-am străduit să nu ne gândim la nimic înainte de-a lua cuvântul, Duhul Sfânt nu ne-a pus totuşi cuvintele sale înţelepte în gură: am vorbit franţuzeşte tot pocit şi vai de capul nostru. Am avut, e drept, şi traducători, dar cu ei e altă poveste, cea mai *di granda*, o să v-o spun când ajungem la Castelnaudary.

Primul drum a fost să fie la Le Havre, oraş despre care nu ştiam nimic (parcă nişte poveşti cu un asediu şi nişte muschetari) şi despre care aveam să ştiu şi mai puţin la întoarcere. Nu am un jurnal al perioadei cât am stat în Franţa, fiindcă n-am avut chef să scriu nimic în caietul pe care l-am avut, totuşi, cu mine, ca-ntot-deauna. Aşa că nici măcar nu-mi aduc aminte dac-am mers spre Havre cu trenul sau cu vreun microbuz. Întrebaţi-l mai bine pe Dan Lungu, care-i mai tânăr şi are, poate, o memorie mai bună. Căci el a fost tovarăşul meu de drum pe acest prim tronson al frumoaselor străine ce eram – ca să nu zic „al fecioarelor nebune”. Îmi aduc vag aminte că ne-am întâlnit într-un cartier periferic al Parisului, unde locuia, cred, cu un prieten, căci el nu venise din Bucureşti, ci era deja la Paris cu o bursă.

Am uitat să spun că era în perioada în care nişte juni corupţi căpătaseră prostul obicei să dea foc maşinilor din *banlieue-uri*, fapt pentru care tot ei se supărau apoi şi se-ncăierau cu poliţia. Dacă te uitai atunci la televiziunea noastră, puteai să juri că Parisul e-n flăcări, că e revoluţie, anarhie, delir. Aiurea, era o linişte şi-o pace în acea faimoasă *banlieue* – cea mai violentă, după spusele presei – cum n-ai să găseşti niciodată la noi, nici în Cotroceni măcar. La fel mi s-a-ntâmplat când am fost la Belfast, acum câţiva ani. Mărturisesc că mi-a fost cam frică să merg în acel loc în care, dacă te iei după medii, IRA îţi vâră, una-două, o ţeavă de puşcă sub nas sau te-aruncă, nevinovat, în aer în vreo cafenea pitorească. Belfastul era însă idilic: o toamnă aurie, ca de carte poştală, o tăcere în care doar cicadele se auzeau şi, rar, câte-un pneu de automobil. Apoi a-nceput o ploaie tot aurie, ca-n camera dorinţelor din *Călăuza*, aşa că ne-am adăpostit într-o biserică şi-am asistat la o slujbă evanghelică de nu ştiu ce rit.

Era ca o şedinţă de sindicat. Într-o sală pătrată şi goală stăteau pe scaune câteva zeci de inşi în haine de stradă. Pastorul purta blugi şi cămaşă cadrilată şi părea un fel de student întârziat. Le vorbea enoriaşilor despre cele sfinte cu precizia unui maistru care le dă de lucru muncitorilor, dimineaţa, pe şantier. Când a dat cu ochii de micul nostru grup murat de ploaie, ne-a întrebat de unde suntem, iar apoi imediat ce religie avem. „Greek-ortho-dox”, i-am

răspuns, cu largi zâmbete sociale. La care el, îndoit: „Dar. credeţi în Isus, nu-i aşa?” Era să-i răspund: da, numai că la noi are opt braţe. M-am stăpânit însă, uneori ironia nu e bine înţeleasă, cu atât mai puţin bine primită.

Nu se-ntâmpla nimic în acea faimoasă *banlieue*. Nici măcar nu era atât de sordidă cum o descriau ziarele. Iar adolescenţii „disperaţi”, „fără viitor”, „fără locuri de muncă” treceau pe lângă noi, îmbrăcaţi de la „Esprit” şi cu căştile iPod-urilor în urechi. Că aşa se scrie istoria. Dan Lungu e un băiat serios, sociolog şi scriitor din Iaşi, cu mustaţă şi cu plăcerea aristocratică de a displace. O carte a lui se cheamă *Cheta la flegmă*, alta *Raiul găinilor*, ultima *Sunt o babă comunistă*. Dacă-l iubiţi foarte tare pe Novalis şi ascultaţi Chopin până tociţi CD-urile, nu prea are sens să-l citiţi. În cele opt minute cât vorbeşte în filmul franţuzului despre scriitorii români cred că pronunţă de 3-4 ori cuvântul „vomă”, zâmbind senin în tot acest timp de parc-ar cita din *Sein und Zeit*. Altfel, băiat bun, de-al nostru. Nu-l cunoşteam dinainte, aşa că, în trenul, maşina sau ce-o fi fost care ne-a dus până la Havre, ne-am conversat plăcut pe tot soiul de chestii literare.

Am ajuns la Le Havre pe ploaie, întuneric şi-un frig groaznic şi, cum n-am stat aici decât seara cu pricina, iar dimineaţa, în zori, am şters-o înapoi la Paris, aşa o să rămână pentru mine, pentru totdeauna, portul cu pricina. Noroc că ne-a întâmpinat acolo o fată frumoasă, româncă de-a noastră, care ne-a luat în maşina personală şi ne-a dus până la locul unde aveam să ne producem, o cafenea cu frumosul nume de „Les yeux d'Elsa”. Numele provenea, ni s-a explicat, de la titlul unei faimoase (atât de faimoase, că nu auziserăm niciodată de ea, dar, mă rog, asta se putea explica şi prin „niet cultur”) poezii de Louis Aragon. Când a auzit de Aragon, Dan a sărit în sus: „Aha, îi ştim noi p-ăştia, alde Barbusse, Aragon, Éluard, comuniştii de caviar, cu vile pe Coasta de Azur, care plâng de jalea bieţilor muncitori.” Şi apoi, într-o clipă de inspiraţie supremă şi feroce: „Eu aş fi dat numele cafenelei «Les yeux de Marx!»„ Şi de-atunci, numai aşa i-am spus.

Până am ajuns la cafenea am trecut prin ganguri şi străduţe negre şi umede. Fata cea frumoasă a făcut o tentativă timidă să ne arate marea plină de vapoare, dar pe ploaia aia (şi cu Dan Lungu alături) nu mă simţeam prea romantic în acele momente. Am ajuns în fine la cafenea, care-avea deasupra intrării o firmă pe care ochii Elsei erau pictaţi literalmente, doi ochi hipnotici care păreau să te ţintuiască pe loc. Am intrat, şiroind de ploaie ca nişte câini cu cozile-ntre picioare. Înăuntru era, vorba lui Hemingway, „un loc curat şi bine luminat”, populat de o asezonare de eleve de liceu şi studente, evident românce cu toatele, până-n străfundul fiinţei lor, şi care ne aşteptau zâmbind cu gurile până la urechi.

Cam peste tot pe unde ne-am târşit paşii am dat de astfel de grupuscule fremătătoare: studente românce la tot soiul de facultăţi, preocupate să vadă şi să fie văzute, să ia autografe pe cartea ta cea mai ieftină dintre cele expuse

sau pur şi simplu pe o bucată de hârtie, şi mai ales să se pozeze cu tine la sfârşit, după vorbăria inevitabilă pe care o suportaseră cu stoicism. Ocupau spaţiul săliţelor de librărie sau de cafenea în pâlcuri strâns lipite, ca nişte polipi cu pletele fluturând pe fundul mării. Zâmbetul lor complezent, făcut să arate, ca în panourile de reclamă, nişte dinţişori Colgate, nu le pierea de pe faţă nici la cele mai crâncene revelaţii cu care scriitorii, nişte sadici cu toţii, încercau să le violenteze.

Odată am fost la un fel de festival de literatură undeva-n nordul ţării, într-un orăşel cu olane şi turnuri cu orologiu. Era caniculă, miez de vară, aşa că uşile căminului de cultură erau larg deschise spre verdeaţa prăfuită a drumului. La o masă acoperită cu postav roşu ca sângele vărsat de muncitori eram noi, vreo şase-şapte scriitori, iar în sală – nişte fete de felul celor pe care tocmai vi le-am descris în liniile lor generale. Toate zâmbeau vag, asemenea pisicii din Cheshire, indiferent dacă subiectul povestirilor pe care le citeam unul câte unul era comic, tragic, textualist, modernist sau dadaist. Apa trecea, pietrele rămâneau. Câinii lătrau, caravana trecea. Ce proverbe s-ar mai potrivi aici? Nu ştiu, dar la un moment dat a fost prea de tot.

Între noi era şi o scriitoare mică de statură şi cu sâni enormi, specializată în scene de copulaţie variate la nesfârşit. Toată proza ei era, de fapt, o broderie în jurul actului simplu şi viguros de vârâre a dânsei într-însa. Nici în acea după-amiază provincială nu făcuse vreo excepţie. Proza ei descria o partidă de *fucking and sucking* între (coincidenţă?) o tipă mică de statură şi cu sâni enormi şi un tip aşa, mediteraneean...

Partea tâmpită e că în toiul descrierilor ei cât se poate de grafice („atunci eu i-am apucat. şi el m-a întins. şi eu mi-am desfăcut. şi el a înfipt. etc. etc.) a-nceput să răsune, tot mai aproape, venind din susul şoselei, o inconfundabilă fanfară de înmormântare, apoi i-am şi văzut prin uşile deschise pe popi, pe copiii cu prapuri cusuţi cu fir aurit, sicriul într-o căruţă, cu mortul la vedere şi, după sicriu, un şir nesfârşit de rubedenii şi cunoscuţi în negru, care s-au tot perindat prin faţa căminului, nu ştiu dacă un sfert de oră, dar pe-acolo. Tare pe poziţii şi convinsă de justeţea estetică a prozei sale, colega noastră citea mai departe la microfon de răsuna şi sala, şi strada, aşa încât până şi femeile cu basmale negre care urmau căruţa, ţinându-se de loitrele ei, au întrerupt bocitul ca să tragă cu urechea la aventurile erotice ale perechii ce se tăvălea în patul desfrâului. Nouă ne venea să intrăm în pământ de ruşine. Stăteam cu toţii la prezidiu cu capetele plecate adânc, ca nişte osândiţi din Dostoievski, iar momentul penibil nu se mai termina. Scriitoarea mai ridica ochii de pe pagină, arunca priviri în jur, părea mulţumită de faptul că i-a crescut audienţa cu un flux neaşteptat de ascultători şi-i dădea mai departe cu porcărelele ei. Copiii din alai ieşiseră din rând şi, agăţaţi de ferestre, îşi iţeau capetele în sală, rânjind şi dându-şi coate. Singurele imperturbabile au rămas, până la finalul povestirii (care-a coincis exact cu ultimii inşi din alaiul de înmormântare, de

parcă autoarea şi-ar fi cronometrat timpul de lectură), pâlcurile de fete care păreau să accepte, filozofic, că viaţa se naşte din moarte şi moartea din viaţă, că geamătul copulaţiei e identic cu cel al agoniei şi mai ales că, între naştere şi moarte, timpul rămas trebuie umplut cu zâmbete Colgate largi şi sclipitoare.

Pe măsuţele din cafeneaua „Les yeux d'Elsa” erau aşezate-n picioare, la loc de cinste, cărţile lui Dan Lungu şi-ale mele, noi-nouţe, abia apărute în traducere franţuzească. Ce minune e, mai ales pentru un om tânăr, să-şi vadă cărţile traduse! Vasăzică, nu doar românii noştri de-acasă, dar şi străinii pot de-acum să se-mpărtăşească din izvoarele sale de-nţelepciune, să trăiască fiorii marii lui literaturi. Euforia asta, sentimentul că ai devenit deodată universal, accesibil oricui, că ai spart în fine închisoarea unei limbi şi-a unei culturi mici, o ai mai ales la prima carte. S-a găsit, în fine, o mică editură străineză să te publice. Ti-ai văzut, în fine, cu ochii cartea tradusă, mai frumoasă şi mai groasă decât originalul românesc. Aştepţi în dârdori cronicile, şi-ntr-adevăr, timp de 2-3 săptămâni, ţi se trimit tăieturi din presă, cele mai multe doar nişte pătrăţele cu o poză a cărţii şi două vorbe despre ea, de obicei cele de pe coperta a patra. Apoi: fâssss. Nu mai urmează niciodată nimic altceva. Nici cronici, nici vânzări. Primeşti la un an o dată un raport cu trei cifre seci care-ţi demonstrează că n-ai nici un ban de primit de pe cele câteva zeci de exemplare vândute. E normal: editura n-a făcut nimic pentru carte. Trebuie să zici mersi că măcar ţi-a scos-o. Când ajungi pe la Parij, te-nfunzi în FNAC sau în alte librării ca viespea-n borcanul cu miere, doar-doar ai să-ţi vezi cartea expusă pe vreun raft. Dacă ai mare, mare noroc o găseşti până la urmă, în fundul librăriei, pe ultimul raft posibil, la nivelul podelei, dedesubtul unei inscripţii care spune: „Literaturi slave” şi unde cele 3-4 cărţi româneşti fac casă bună cu cele 3-4 ungureşti, căci cele slave cu adevărat stau sub altă inscripţie: „Literatură rusă”. Până la urmă, singurul avantaj pe care cartea tradusă ţi-l aduce e că ţi-o poţi trece la CV. De-atunci încolo colegii vor începe să te urască crunt şi, în consecinţă, cota literară îţi va creşte, dar nu în Străinezia, cum ai sperat, ci tot în ţărişoara ta plină de inşi care cred că, odată tradus, drumul către Premiul Nobel ţi se deschide larg înainte.

Am convenit de la-nceput că n-are rost să ne-apu-căm să citim din cărţi şi nici să vorbim franţuzeşte (cui, în definitiv? Judecând după publicul din seara aia, ai fi jurat că Le Havre e la fel de românesc ca Vasluiul). Aşa că ne-am pus pe vorbit – şi fata care ne-a însoţit, pe tradus – cu plăcerea cu care am fi făcut-o acasă. Dan a venit cu nişte ipoteze sociologice despre ciudăţeniile care se întâmplau în vremea aia în România – mult mai puţin ciudate decât ce se petrece acum –, eu nu-mi amintesc ce-am mai spus. Fapt e că, după autografele pe bucăţele de hârtie date fetelor cu dinţi sclipitori (care ne puseseră şi ele, de-a lungul serii, întrebările standard: pentru mine – de ce iubesc femeile, pentru Dan – unde e raiul găinilor), am ieşit în bezna umedă care-avea să-nsemne Le Havre de-atunci încolo pentru tot restul vieţii mele,

am dormit undeva, Dumnezeu mai ştie unde – poate Dan Lungu, mai tânăr, să-şi aducă aminte –, şi în zori, pe aceeaşi beznă, am pornit-o înapoi spre Paris cu sentimentul datoriei împlinite: prima călătorie tocmai fusese bifată.

A doua zi am ieşit „*to do the city*”, o trupă numeroasă în canadiene şi eşarfe, îmbătată de aerul inconfundabil parizian. O poză făcută de Florin cu aparatul lui, Minolta, pentru care l-am invidiat atât până mi-am cumpărat şi eu un *spiegelreflex* Nikon, ne arată înşiraţi unul lângă altul pe un pod peste Sena. Primul dinspre obiectiv e Agop, cu ochelari negri de mafiot şi cu ceva nedefinit în mâna stângă – am mărit mult poza până să-mi dau seama că era un tub de mentosane –, cu soţia lui, Cris-tina, alături, senină, deşi zbârlită de briza dinspre râu. Urma Cecilia, zâmbitoare, cu gropiţă-n bărbie, apoi umilul dumneavoastră servitor, foarte mândru de geanta sa Mandarinaduck (pe care, luându-mi Dumnezeu minţile, mi-o cumpărasem de la Viena special pentru voiaju-ăsta). Arăt considerabil mai tânăr decât cei mai mulţi dintre congenerii mei pentru că, la cei peste cincizeci de anişori, n-am încă nici un fir alb. Mama are abia acum, la 80, câteva ivite, timide, pe la tâmple. Uneori mi se mai întâmplă şi azi să fiu întrebat pe holul facultăţii (e drept, de vreo secretară mai mioapă) dacă sunt student şi în ce an. Ce nu-mi convine niciodată la mutra mea e că semăn tot mai mult cu tata, nu doar la înfăţişare, ci şi la voce şi comportament, încât am dezvoltat în mine un tenebros conflict oedipian.

Următorul din poză, sprijinit de florile de fier negru ale balustradei podului, tolănit aproape pe ele, este Ion Mureşan, cu şapcă şi pulovăr cu model naţional, ducând în mână o pungă de plastic. E ferchezuit anume pentru ocazia de a fi o frumoasă străină la Paris, în lupanare. Mury e unul dintre cei mai mari poeţi de azi, deşi cred că, dacă i-ai împărţi opera la cei treizeci de ani de carieră, s-ar dovedi că n-a scris mai mult de o literă pe zi, poate chiar pe săptămână. Ultimul era George Crăciun, care-a rămas acum doar în poze şi-n amintiri.

Absentul din grup este, fireşte, fotograful, mai totdeauna Florin Iaru, mai totdeauna entuziast, exploziv, uimitor de tânăr încă şi el, acelaşi Florin pe care-l admiram atât de mult ca poet când eram colegi de facultate şi când doi ani, diferenţa de vârstă dintre noi, contau enorm. Pe atunci nu comunicam aproape deloc şi era o enigmă pentru mine din ce era făcut băiatu-ăla care arăta ca un personaj din propriile lui poeme: părea să aibă pe sub cămaşă pârghii, pistoane, mecanisme cu clichet, tuburi de orgă („iar pe sub poale / ca omul, de toate şi două pistoale”, mi-ar replica el acum dacă m-ar auzi), părea să genereze permanent arcuri voltaice şi curcubee. Cum ar fi putut exista prietenie reală între un asemenea om făcut doar din strigăte de entuziasm şi mine, un puşti retras, timid, fără personalitate, care mergea lipindu-se de pereţi? Florin era pe-atunci noua poezie întrupată (împieliţată, mai bine zis), imprevizibil şi agresiv asemenea lui John Lennon, cu care şi semăna, la barbă, plete şi ochelari rotunzi, ca un frate geamăn. Că tot ne consideram noi,

Coşovei, Iaru, Nino Stratan şi cu mine, cei care scoseserăm *Aerul cu diamante*, un fel de avatar al Beatles-ilor, ale căror muzică şi istorie le ştiam pe de rost. Pe-atunci chiar credeam că scriem cea mai uluitoare poezie din lume, şi poate chiar o scriam. Eram patru ca şi *fab-îi* din Liverpool, eram psihedelici ca şi ei, ne imaginam la fel de faimoşi şi, în anumite medii, chiar şi eram. Când unul dintre noi intra în sala de cenaclu de la Preoteasa (Cenaclul de Luni era un loc monden, frecventat câteodată de peste o sută de oameni) se făcea linişte. La lecturile noastre se râdea cu lacrimi şi se aplauda la scenă deschisă. Cum să nu fi simţit în momentele alea un grif imaginar de chitară în mâini, cum să nu te gândeşti că următoarea piesă avea să fie *Norwegian Wood*? Noi, cei patru Fab de Dâmboviţa, am fost câţiva ani o trupă unită de o istorie comună, de o poezie comună, de interese comune (din păcate, uneori şi de iubite comune), făcând parte dintr-o lume acum aproape deplin scufundată. Cine va scrie vreodată povestea acelor ani? Nimeni, bănuiesc. Zecile de admiratori ai *Aerului cu diamante* s-au risipit. Cei care veneau la mai toate şedinţele de cenaclu s-au retras pe la căşile lor. La noi găseşti genii şi glorii peste tot, de-au ajuns să se calce pe picioare. Ce nu găseşti e genul de devoţiune al lui Eckermann faţă de Goethe sau al lui Serenus Zeitblom faţă de nefericitul Adrian Leverkühn – *ifthis rings a bell*. Nu găseşti pe cineva care să spună povestea altcuiva, admirat câţiva ani sau o viaţă întreagă (dar am înnebunit să vorbesc despre admiraţie la români?).

Partea proastă cu comparaţia noastră cu Beatles-îi era că fiecare voia să fie Lennon, McCartney sau măcar Harrison, dar nimănui nu-i convenea să fie socotit Ringo... Ringo, bateristul primitiv şi alcoolic, care până la urmă o să-i îngroape pe toţi. Nino Stratan îl adula pe George Harrison, era mistic asemenea lui, dar pe de altă parte eu semănam în juneţe izbitor cu autorul lui *Something*. Eroul meu era însă, şi a rămas până azi, Lennon. Lucrurile fiind, cum se vede, cam încurcate, până la urmă ne-am decis să nu ne distribuim rolurile prea precis, ci să rămânem la o comparaţie generică între cele două grupuri.

Nu e aici, măcar după mintea mea, nici o exagerare: în alte timpuri şi alte locuri, păstrându-ne creativitatea şi entuziasmul nebun pentru arta noastră, am fi ajuns şi noi, după vorba lui Lennon, „mai cunoscuţi decât Isus Cristos". Aşa, ne-am trăit visul artistic între blocuri de beton, între oameni înnebuniţi de foame şi frig, într-o lume care nu ne voia şi n-avea ce să facă cu bietele noastre poeme. Le recitam, săptămână de săptămână, în cenacluri, pereţilor şi securiştilor. În poemele noastre psihedelice trăia o lume fantastică, multicoloră asemeni celei din *Submarinul galben*, fiecare dintre noi îşi deschidea, generos, lumile virtuale petru celălalt, într-o comuniune poetică aşa cum n-a mai fost şi cum n-are să mai fie, poate, niciodată. Pe-atunci, eu nu trăiam în casa părinţilor mei din Ştefan cel Mare, ci în poemele lui Traian, care trăia în poemele lui Nino, care trăia în poemele lui Florin, care trăia în poemele mele. Merită povestite, şi-am să le povestesc o dată, rătăcirile mele cu Traian prin Bucureştiul anilor '80,

prin tramvaie pustii şi gări părăginite, pe geruri siberiene sau canicule sufocante, când eram cei mai buni prieteni din lume, de fapt când descopeream prin el lumea pe care pân-atunci, înfundat în cărţi, o socotisem o ficţiune. Aveam 24 de ani pe atunci şi trăiam un prezent pur, strălucitor, în care aroma tare a gloriei se ridica din fiecare piatră din pavaj ca să-mi spună pe limba ei: „Tu, puştiul mărunt şi mort de slab, prin care fetele se uită ca prin sticlă, ai să ajungi cândva un poet, un poet adevărat, un poet iubit de universul întreg."

Adică eterna iluzie a tinereţii.

Ne-am pozat pe podurile Senei, cu catedrala Notre-Dame în spate, pe străduţe înguste cu câte-un bistro la fiecare colţ, în pieţe de flori pitoreşti, în faţa marilor librării sau, pur şi simplu, oriunde, traversând străzi, urcând trepte, aşteptând în faţa câte unei bănci. Parisul în noiembrie e cenuşiu şi melancolic, platanii desfrunziţi de pe marile bulevarde îşi arată petele de bătrâneţe, flaşnetarii cu câte-o pisică dormind cu capul pe grumazul unui câine, buni şi nedespărţiţi prieteni, învârtesc manivela lor gândindu-se la altceva. Nu trebuie să mergi în Montmartre sau la Sacré-Coeur ca să ai Parisul la picioare: Parisul nu e o îngrămădire de clădiri, ci o stare de spirit pe care o simţi pretutindeni, în aer, în fulgii de zăpadă, în panoramele atât de cunoscute ale clădirilor de cinci etaje, mereu cinci etaje, nici mai multe, nici mai puţine. E singurul oraş din lume în care, după doar jumătate de oră, te simţi localnic.

Prin urmare, eram deja parizieni sadea când am ajuns la Beaubourg, la Centrul Georges Pompidou, pe care cei dintre noi care nu-l mai văzuseră îl priviră cu stupefacţia ardeleanului care vede prima oară o girafă. Ne-am căţărat apoi prin tuburile lui transparente până am ajuns la ultimul etaj, de unde, prin hublouri futuriste, am văzut ceea ce doar în vise poţi vedea, acest oraş la fel de fundamental minţii noastre ca intuiţia spaţiului şi a timpului, la fel de iluzoriu ca şi ele, întins, compact şi pufos în acelaşi timp, ca un fel de tort diafan, în toate direcţiile, cu singularităţi stranii din loc în loc, răsărind din pâcla betoanelor şi-a crengilor de platani: cupola aurie a Domului Invalizilor, forma de navetă spaţială gata de lansare, cu marile rezervoare în spate, a catedralei Sacré-Coeur, hidosul turn Montparnasse şi, spre nord, abia zărite, construcţiile în formă de cristale ascuţite din La Défense. La Centrul Pompidou am văzut o expoziţie Dada, ne-am indignat că Tristan Tzara abia dacă era pomenit, în schimb suprarealişti, futurişti, expresionişti, ce mai, toată avangarda – cât cuprinde. Ne-am şi amuzat: pe un perete erau trei variante ale Gio-condei cu mustăţi, una dintre ele (aflarăm din legenda de alături) donată de Duchamp Partidului Comunist Francez! Aşa le trebuie, ne-am zis cu toţii... Tot acolo am văzut şi faimoasa pictură-vitraliu-obiect „Mireasa dezbrăcată de proprii ei celibatari". Într-o sală goală ieşeau din ziduri zgomote şi reverberaţii ciudate. Pe O pereţi erau poze cu avangardiştii şi suprarealiştii faimoşi, pe care deja îi ştiam bine după figură: Max Ernst, Breton, Delaunay, de Chirico, în fine şi

Tzara, după un colţişor. Cică la Moineşti, unde s-a născut, i-ar fi făcut statuie, şi un ziarist a avut ideea să-i întrebe pe localnici cine-i tipul şi cam ce-a învârtit în timpul vieţii. Evident, nimeni nu ştia nimic despre junele care-a cucerit lumea cu poezioarele lui trăznite: „*Dada, dada / Lavez votre cerveau / Dada, dada / Bouvez de l'eau*... „

La Beaubourg ne-am întâlnit şi cu alţi simpatrioţi, aşa că am putut poza şi eu, cu micul Nikon cumpărat de la Viena, câteva celebrităţi: pe Marta Petreu, pe fondul Parisului înviorat brusc de-o rază de lumină (din păcate, a ieşit cu ochii-nchişi, ceea ce nu-i neapărat un portret prost al Martei), pe Crăciun şi pe Mury în faţa schelăriei albastre a Centrului, înfăşuraţi în fulare până la ochi, căci sufla un vânt barbar, şi mai ales pe Agop şi Simona Popescu, o poză de care am fost deosebit de mândru, în ciuda precarităţii aparatului. Agop seamănă aici cu Garcia Marquez mai mult ca oricând, stând pe un taburet, în holul expoziţiei dadaiste, iar în spate, pe alt scaun, se vede, din profil, Simona, extrem de spiritualizată, citind dintr-o carte. Ce mai, mă pricep la poze. Până la urmă am abandonat însă aparatul cel mic, turistic, când am trecut, la Stuttgart, la Nikonul adevărat. Nu vă spun acum povestea pasiunii mele pentru fotografie şi aparate foto pentru că tocmai m-am amuzat s-o scriu în prefaţa pe care-am făcut-o la albumul despre Maramureş, deja apărut, al grupului „7 zile”. Aparatul mic, de 4 MP, era totuşi excelent, cu un singur neajuns: deforma feţele la portretele făcute de aproape – pe nişte gâturi subţirele ieşeau nişte capete bovine, acromegalice, de parcă subiecţii ar fi fost intoxicaţi cu plumb, sau aşa ceva. Culmea e că, în entuziasmul meu pentru poze, nici măcar nu-mi dădeam seama.

Ne-am dus apoi să mâncăm împreună, cu buget cam redus, căci unii dintre noi, dacă nu mă-nşel Florin şi Cecilia, se păcăliseră crunt la schimbat bani, la o casă de schimb puţin spus dubioasă. Am găsit un bistro lângă Notre-Dame şi ne-am înghesuit în jurul unei mese, verificându-ne care mai de care franceza, mai de baltă, mai de Colentina, pe singurul cobai la dispoziţie, chelnerul care ne servea. Am băut bere draft şi am mâncat pe sponci, după ce-am comandat ce ne-a trecut şi nouă prin cap. În pozele făcute acolo de Florin – care-a avut şi cinismul să mi le trimită – apare pentru ultima dată pulovărul meu Burlington, crem, de care eram insuportabil de mândru şi care mi-a dispărut ulterior din bagaj, la întoarcerea acasă, luând cu el, ca să nu se plictisească, încă vreo două cămăşi şi tot atâtea tricouri.

Dădusem o grămadă de bani pe el la Viena, şi am fost atât de nefericit de pierderea lui, încât Ioana m-a târât, practic, iarăşi pe Mariengasse, la Peek & Cloppenburg, ca să-mi cumpăr altul identic. Din păcate, cele crem nu mai erau, aşa că m-am ales cu unul cărămiziu, pe care-l am şi acum. Ce-are-a face, nu se compară. Am rămas tot neconsolat. De la-ntâmplarea asta am început s-o-nţeleg pe fiică-mea, când era mică şi scăpa vreo acadea pe jos. Degeaba îi

dădeam alta identică până şi la culoare, urla mai departe ca din gură de şarpe că ea o vrea *pe aia* care căzuse, nu alta la fel...

A fost o zi mişto de tot. Străinătatea apropie oamenii, şi noi, care în ţară aproape că nici nu ne vedeam, nici măcar cei care locuiam în Bucureşti, am ajuns, la Paris, neaşteptat de buni camarazi. Mai ales după vreo două berici la bord, aveam unii faţă de alţii sentimente la fel de fraterne ca ale muncitorilor francezi (Jean Gabin şi Fernandel printre ei) din filmele anilor '60, cele în care băieţii cu şepci pe cap stau la tejgheaua de zinc, beau Pernod, se bat pe umeri şi-şi aduc aminte de zilele Ocupaţiei când, vezi-Doamne, luptaseră cu toţii în Rezistenţa franceză. Ne-am întors la hotel pe seară, frânţi de oboseală, pe o lapoviţă cumplită. Pe drum, Letiţia Ilea mi-a povestit câte ceva din drama vieţii ei cu Nino, iar eu m-am străduit să-i risipesc puţin sentimentul de vinovăţie. Letiţia e o poetă grozavă, aveam să-mi dau seama de asta zilele următoare, când am făcut o lectură comună.

A doua zi mi-am burduşit geanta de umăr cu pijamaua şi două-trei cărţi şi-am luat-o voios către sudul Franţei, împreună cu Ion Mureşan şi cu o jună franţuzoaică. Aţi zice: combinaţie explozivă, dar n-a fost cazul. Tânăra cu pricina ne însoţea ca un poliţist care-ar păzi un transport special: abia dacă a deschis gura în cele vreo şapte ore lungi pe care le-am făcut cu trenul până la Aix. A stat, tăcută şi fără chip, pe locul ei, citind o cărticică oarecare. Nici noi nu i-am arătat prea mult interes. Din punctul meu de vedere, franţuzoaicele nu sunt atrăgătoare, iar cea de faţă era sub medie. Iar cu franceza noastră care mai de care mai pitorească oricum nu prea am fi putut comunica cine ştie cât. Şi totuşi, cum veţi vedea, la Castelnaudary, faimoasa capitală mondială a ciolanului cu fasole, de care ne apropiem vertiginos, am fost silit să vorbesc franţuzeşte până m-au durut fălcile. Iar apoi am mai căpătat curaj şi am preferat să vorbesc limba asta foarte străină decât să mă las pe mâna traducătorilor. Dar, cum se zicea în romanele vechi, să nu anticipăm.

În tren ne-am pus pe băut bere, moderat totuşi, pentru că eu nu sunt băutor iar Mury a venit de-acasă cu o lăudabilă lecţie bine învăţată: nu avea voie să se îmbete, şi-ntr-adevăr a fost pe tot parcursul anabasisului nostru francez de o sobrietate înmărmuritoare pentru cine-l cunoaşte. Ne-am pus pe vorbă, cu o prietenie sinceră, deşi timp de un sfert de secol binevoitorii s-au străduit să ne asmută unul contra altuia. Uite că aici au eşuat, mai sunt şi cazuri de-astea. Mury a rămas în toată vremea asta într-un sat obscur, a publicat rarisim, a păşit şi mai rar în spaţiul public, şi cu toate astea oamenii nu l-au uitat. Calitatea minusculei sale opere poetice este atât de evidentă, încât eu, care iubesc orice fel de literatură, indiferent cât de diferită faţă de cea scrisă de mine, am preţuit-o întotdeauna, ca şi pe acest om cu aparenţă hirsută, ţărănească, dar plin de umor şi de umanitate. Am vorbit, cum facem mereu când ne-ntâlnim noi, optzeciştii, despre *acele vremuri* în care eram

poezia tânără a momentului, despre cei care-au confirmat şi cei care-au fost uitaţi, şi cei care-au murit.

Cu trecerea timpului, devine tot mai limpede cât de mult am ţinut unii la alţii în ciuda concurenţei sufo cante dintre noi şi-a încercărilor altora de a ne dezbina. Unii au publicat mai mult, alţii mai puţin. Unii au avut succes, alţii nu. Unii sunt şi azi în centrul atenţiei, alţii au fost uitaţi de mult, îngropaţi într-o viaţă obscură. Dar de câte ori ni se-ntâmplă să ne-ntâlnim, ne purtăm ca nişte soldaţi bătrâni dintr-un război pierdut în adâncul timpului: ne-mbrăţişăm cu căldură şi ne amintim de vechile campanii, de vechea glorie pe care nu ne-o poate lua nimeni. Mury mi-a povestit despre o carte pe care are de gând s-o scrie, ceva foarte straniu, foarte metafizic, o carte despre morţi şi mucegai. Iar eu îmi aminteam poemul său cu păpuşa de cârpă aruncată într-o debara plină de pantofi vechi, teribil poem al spaimei pure. De-a lungul vremii mi-am dorit mult ca foştii mei congeneri să ţină la mine, măcar pe jumătate cât i-am iubit eu pe ei. Lucrul a devenit din ce în ce mai improbabil, căci, repet, în lumea literară ţi se iartă orice, dar nu şi acest dar otrăvit care este succesul. Am înţeles repede asta şi nu mi-am mai făcut iluzii.

Orele au trecut repede, cu cafele şi biscuiţi, tolăniţi pe comodele fotolii ale trenului. Franţa se deschidea şi se-nchidea ca un fermoar pe lângă noi, diversă şi multicoloră, cu ferme şi petice de culturi, cu mori de vânt electrice şi sate cu căsuţe ca de păpuşi. Când călătoreşti mult, ajunge să priveşti, din avion sau de pe ferestrele trenului, un peisaj ca să ştii în ce ţară te afli. Satele sunt altfel în Franţa, Germania sau Olanda, şi toate la un loc complet diferite de felul cum se văd satele româneşti din avion: ca nişte guri cu dinţi înnegriţi şi O O dinţi de tinichea, crescuţi încălecaţi, în totală dezordine.

Am coborât la Aix, de unde ne-a luat un taxi şi ne-a cărat undeva în întunecime, pe drumuri tot mai întortocheate şi mai obscure, printr-o ceaţă deasă, pân-am ajuns, pe înnoptate, la o pensiune, o clădire cărămizie unde, vorba lui Creangă, „ne-a fost şi masul”. Am coborât din maşină într-un frig paralizant, noroc că proprietara, o doamnă roşcată şi rubicondă, plină de viaţă, un soi de Ancuţă meridională, ne-a deschis şi ne-a poftit într-un minunat interior, nu de hotel impersonal, ci de casă de oameni înstăriţi, plină ochi de tot felul de brizbizuri şi ornamente, încât aproape că n-aveai loc să stai undeva în salon. Odăile de oaspeţi erau atât de îmbietoare şi de proaspete, cu mobilierul lor bătrânesc şi cu patul aşternut cu olandă, că nu te-ai mai fi dat dus de-acolo. Dar adevărata revelaţie urma s-o avem a doua zi în zori, când ne-am trezit în lumina strălucitoare a dimineţii şi am venit în salon pentru cafea şi prăjituri. Pe ferestre se vedea un peisaj de necrezut: o grădină cu chiparoşi cum nu mai văzusem decât în Italia şi, dincolo de ea, un lanţ de munţi în zare, limpezi şi multifaţetaţi, acoperiţi de zăpadă. „Les Pyrénées”, ne spune doamna rubensiană cu un fel de mândrie. Ajunsesem să văd Pirineii, munţi care făceau parte din geografia mea imaginară încă din copilărie, când citeam „Aventura

Şarpelui cu Pene” de Pierre Gamarra (ce dezamăgire când am aflat că autorul acestei cărţulii pentru adolescenţi fusese un comunist nenorocit, pur şi dur, la fel ca o legi-une-ntreagă de alţi condieri franţuji, şi nu cu pistolul la tâmplă, ci de bunăvoie şi nesiliţi de nimeni în afară de confuzia tristă din minţile lor), şi sintagme din acea carte, ca „vale tipic glaciară”, sau culori precum „castaniu” şi „aluniu” se-amestecau în imaginaţia mea cu însuşi numele Pirineilor. Cafeaua din acea dimineaţă, ştru*y* delul şi conversaţia doamnei roşcate, plină de bunăvoinţă *r* pentru cei doi români amărâţi nimeriţi pe tărâmul ei, s-au amestecat şi ele cu acest nume atât de fascinant.

Între timp, a sosit şi doamna răspunzătoare de destinele noastre în acele ţinuturi, care ne-a înfăţişat ceva mai clar tabloul celor câteva zile pe care urma să le petrecem în Sud. Ne aflam în Languedoc, ţinutul Aube, şi-n curând, ni s-a spus, aveam să vizităm şi faimoasa Carcassonne, cetatea unde se turnaseră nenumărate filme cu subiect medieval. Dac-am fi ştiut ce-aveam să păţim acolo, am fi rămas de zece ori în salonul cald şi primitor al pensiunii decât să luăm drumul albigenzilor încăpăţânaţi care-au apărat uriaşa cetate şi aproape să ne lăsăm oasele pe-acolo, cum au făcut-o, cu mare entuziasm religios, şi ei. Deocamdată însă aveam să ne-ndreptăm spre Castelnaudary, unde totul era pregătit pentru sosirea noastră.

Castelnaudary este capitala mondială a ciolanului cu fasole. Legenda spune că, în cursul faimoasei debarcări dinaintea guvernării de o sută de zile, Napoleon, obosit şi mort de foame, ar fi sosit în amărâtul sătuc Castelnaudary. Ţăranul care l-a găzduit n-avea nimic să-i dea să mănânce, în afară de nişte picioare de raţă cu fasole, cină rustică, dispreţuită de spiritele alese. Împăratul s-a aruncat asupra *cassoulet-ului* cu o poftă de lup şi, după ce l-a dat gata, ar fi spus că n-a mâncat în viaţa lui ceva aşa de bun. Pe aceste vorbe legendare s-a construit prosperitatea viitorului orăşel. Există aici, astăzi, zeci de restaurante care-ţi oferă *cassoulet*, de raţă sau de porc, *cassoulet* până la loc comanda, *cassoulet* dimineaţa, la prânz şi seara, *cassoulet* la felul întâi, la felul doi şi la desert. Există fabrici de conserve de *cassoulet*, în care grăsimea special preparată e îmbuteliată separat, există ateliere de olărie care fabrică străchinuţele din care se mănâncă acest săţios produs, există chiar şi un festival anual al cassoulet-ului, ce durează câte două săptămâni.

Şi iată-ne ajunşi şi noi, doi poeţi români inocenţi, în ţara *cassoulet*-ului. Cum am sosit pe peron, ne-au întâmpinat autorităţile locale, e drept, nu cu fanfare şi cu covor roşu, dar cu spiritul acela inimos al celor din sud. Ne-au luat aproape pe sus, atât erau de nerăbdători să verifice efectul mâncării lor miraculoase asupra unor barbari neştiutori în ale vieţii rafinate. Ne-au cărat în trombă la un restaurant, unde am avut de ales din-tr-un bogat sortiment de tipuri diverse de ciolan cu fasole. Eschimoşii au şaizeci de nume diferite pentru zăpadă. Ruşii disting între zeci de feluri de votcă. Bravii cetăţeni ai urbei Castelnaudary, al căror metabolism funcţionează probabil pe bază de

cassoulet, au şi ei un extins vocabular de specialitate. Am comandat, la sugestia lor, feluri diferite, dar ni s-a adus la fiecare ceva ce părea acelaşi lucru: o strachină de lut plină de fasole, peste care levita câte-un ciolan de raţă. Am început să mâncăm, scoţând mici exclamaţii de plăcere, căci toţi ochii erau aţintiţi asupra noastră. Ne simţeam ca nişte cobai sub o cupolă de plexiglas, urmăriţi atent de savanţi din altă lume. Da, ne plăcea *cassoulet-ul*. Mie, cel puţin, sincer: am fost mereu mare fasolar. Mury, mai puţin. „Păi, se face şi la noi”, le spuse el cu gura plină, dar, cum văzu că audienţa se încruntă toată, ca şi când ar fi primit un afront grosolan, adăugă: „dar nu se com-pară^” Am lăudat *cassoulet-ul* mai de voie, mai de nevoie, cum aplauzi primadona la sfârşitul recitalului, până când i-am văzut în fine satisfăcuţi, după care conversaţia a luat-o în altă direcţie.

Lângă mine fusese plasat un tânăr, bine bărbierit şi tuns regulamentar, cu ceva extrem de cazon în înfăţişare. Mă surprinsese încă de pe peron, când mă luase cu „să trăiţi!”, pe româneşte, privindu-mă-n ochi cu un fel de devoţiune canină. „Ştiţi, nu sunt mulţi români la Castelnaudary. Eu sunt printre singurii... adică sunt singurul... adică...”, îmi spuse el la masă şi tăcu. Se reculese câteva minute şi continuă: „Şi fiindcă sunt printre singurii, adică de fapt singurul, am fost ales să vă fiu traducător...” Tăcu iar, sfios ca o fată mare. Puştiul mi-a devenit simpatic, nu ştiu de ce, aşa că l-am încurajat să continue. „De unde sunteţi?” „De la Vâlcea”. „Şi cu ce vă ocupaţi aici, în Franţa?” „Cu nimic, sunt pensionar...” Am tăcut, surprins. Ce boală ascunsă o avea, mă gândeam, acest flăcău ca bradul? M-am uitat mai bine la el: nu cumva e prea roşu-n obraji, semn de oftică? N-are vreun tremur al mâinilor, care-arată că trage la măsea? Sau o privire fixă, de epileptic? „Îmi pare rău. Dar, dacă sunteţi bolnav, poate că e mai bine aşa”, i-am spus compătimitor, uitându-mă-n altă parte. „Bolnav? N-am fost bolnav în viaţa mea. Sunt pensionat de vârstă, domnule.” Ciolanul meu de raţă a rămas la mijlocul drumului între strachină şi gură. De vârstă? Oare nu mai ştiam eu să apreciez din priviri vârsta cuiva? Total descumpănit, l-am privit lung încă o dată: „Cum de vârstă? Păi câţi ani aveţi?” „Treizeci şi cinci.” „Păi, şi la treizeci şi cinci sunteţi pensionat de vârstă?” „Da, să trăiţi. La noi la Legiune aşa e regula. Serveşti zece ani, şi la treizeci şi cinci te pensionează”.

Ce chestie, să dau peste un legionar la Castelnau-dary. Dar nu era, de fapt, o surpriză atât de mare. Dacă m-aş fi documentat un pic, aş fi aflat că orăşelul nu e faimos doar pentru ciolanul lui cu fasole, ci şi pentru faptul că acolo se află una dintre cele mai vechi garnizoane ale Legiunii Străine. Pe tot parcursul mesei, stropită cu un vinişor roşu cum doar în Franţa întâlneşti, l-am tras de limbă pe legionarul român în privinţa experienţei sale militare, şi-am aflat că puştiul dusese o viaţă ca-n filme, că umblase prin Somalia şi Indochina, că luase parte la evenimente în Liban şi-n Sri Lanka...

După masă, cu *cassoulet*-ul ieşindu-ne şi pe ochi, am fost căraţi imediat în sala de lectură. În sală, aceiaşi elevi de liceu şi aceiaşi câţiva bătrânei (pişcotarii lor, probabil, care vin doar ca să radă prăjiturile de la sfârşit). Am fost poftiţi la prezidiu, cu junele traducător în coastă. După prezentări, îmi încep micul număr personal: „Subiectul noii mele cărţi este feminitatea.” Aici fac o mică pauză, pentru traducere. Dar legionarul – nimic. Mă privea cu aceiaşi ochi devotaţi şi ingenui şi nu scotea o vorbă. Am repetat fraza şi l-am privit iar, îndemnân-du-l din ochi să traducă. La care soldatul s-a aplecat spre mine şi m-a întrebat la ureche: „Domnule, ce e aia *subiect*?” Am mai făcut vreo două încercări, şi m-am lăsat păgubaş. Legionarul nu ştia ce-nseamnă cuvinte ca „profil”, „inhibare”, „metamorfoză”, „dinamic”, „morbid” şi alte milioane de vorbe. Vocabularul lui număra, în română şi franceză, poate vreo trei sute de cuvinte. A trebuit să-l las baltă şi să mă descurc cu franceza mea ruginită de nefolosire. Tăcut, fostul aventurier câştiga mult în prestanţă. Şi nu numai el. Eu însumi mă simţeam mai sigur pe mine lângă statura lui impozantă, şi-nce-peam să pricep de ce au oamenii importanţi bodyguarzi. Căci, dacă nu făcea doi bani ca traducător (dar veţi vedea, chiar în paginile următoare, că se poate şi mai rău), junele pensionar forma cu mine un grup statuar de o certă măreţie.

Am citit ceva din textele mele, Mury a spus şi el o poezie, apoi au urmat întrebările obişnuite, cu care ne-am tot întâlnit de-a lungul periplului francez: „Aveţi în România biblioteci?” „Folosiţi telefoane mobile?” „Există în România edituri?” „Trageţi şi voi apa la closet?” şi altele de felu-ăsta. La un moment dat, Mury n-a mai rezistat şi, mândru ca un dac de pe columnă, s-a ridicat şi a zis: „Mais nous ne sommes pas des sauvages, madame!”

Fiindcă nu mergea deloc cu legionarul şi, pe de altă parte, mă obosea să-mi sucesc eu fălcile cu franceza, am cerut la pauză pe altcineva mai competent, pentru că ochisem în sală obişnuitul grup de româncuţe, studente rătăcite uniform pe suprafaţa mapamondului, din cele de care mai dădusem şi la Le Havre. Cred că dacă mi-ar trece prin cap să fac nişte lecturi prin Mato Grosso, la staţiile meteorologice din Antarctica sau pe undeva pe lângă lacul Baikal, jumătate din sală ar fi plină de aceleaşi groopies cu gurile până la urechi, care, după eveniment, vin să-ţi ceară autografe pe caiete de notiţe şi să se pozeze cu tine. „Ce faceţi pe-aici?” „Păi, învăţăm. Eu sunt la electrotehnică şi Katy (sau Andra, sau Lorena, sau Luana sau Analia – da, cu „n" – şi chiar Roua) la comunicare şi relaţii internaţionale.” „Şi vă place aici, în Franţa?” „Da, e fain... da' ne e şi dor de acasă...” De data aceea am ochit-o pe Roua, pe care-o auzisem vorbind impecabil franţuzeşte, şi-am întrebat-o dacă nu vrea să traducă pentru mine în partea a doua a discuţiei. Parcă am cerut-o de nevastă, oferindu-i şi un inel cu diamant. Roua sclipea de fericire ca şi când ar fi fost lipită de un fir de iarbă, în bătaia soarelui din zori.

OK, începe discuţia şi, ca să flatez puţin audienţa, în chip de *captatio benevolentiae*, spun ceva de felul: „Aş putea vorbi direct în franceză, dar prefer

totuşi acest aranjament pentru că, dacă vorbeşti orice altă limbă prost, pari stângaci, dar dacă vorbeşti prost franceza pari de-a dreptul idiot.” Nici n-am terminat bine, că traducătoarea mea improvizată şi sări, gungurind într-o franceză fermecătoare: „Domnul Cărtărescu a spus că toţi cei ce vorbesc alte limbi sunt stângaci, dar cei ce vorbesc franceza sunt de-a dreptul idioţi!” Stupoare în sală, stupoare şi la prezidiu. Cum, metecul ăsta ţigănos a venit să insulte marea noastră naţiune? Mury se ridică iar ca un dac de pe columnă: „Mais, c'est une malentendue... mon collègue a dit complètement autre chose...” A luat timp şi mari *skill-uri* de diplomaţi ca să reparăm oroarea.

Ce ghinion, primul meu traducător, soldatul, n-avea vocabular; al doilea, fata din stal, n-avea minte nici cât o vrabie. Am expediat-o scurt şi pe ea şi tocmai mă pregăteam să par din nou foarte idiot când, ca-n *Pinocchio*, s-a deschis deodată uşa şi-a pătruns în sală, cu obrajii-n flăcări şi o uriaşă blană de animal necunoscut imediat sub ei, însăşi zâna cea bună!

Doar bagheta fermecată îi lipsea. În picioare -obişnuiţii tenişi, care dădeau cu blana combinaţia vesti mentară fascinantă şi glamoroasă a cărei reţetă n-o avea decât ea, faimoasa mea cunoştinţă bucureşteană Greta Garbo, alias Venus în blănuri. Ce naiba căuta asta aici? O ştiam dintr-o anume instituţie, pentru că şeful o ţinea toată ziua cu fundul pe birou, lângă o sticlă de whisky golită pe jumătate. Spunea că e ornamentală. Cum schimba foarte des picioarele, încrucişate când pe dreapta, când pe stânga, îi ştiam zilnic culoarea şi textura dessous-urilor, uneori cu danteluţe, alteori fără. Peste ele părea că, vara sau iarna, nu purta decât eterna ei blană de animal neidentificat, pe care şi-o strângea mereu la piept fâlfâind tandru din pleoape. Oficial, era cercetătoare într-un domeniu obscur şi îngust, tocmai cel în care activa şi şeful, care făcea cu ea, în fiecare an, un fel de ping-pong ce ajunsese de pomină: o trimitea pe la vreun post călduţ în străinătate, iar ăia o expediau imediat înapoi, cu un şut în partea din spate a blănii, fiindcă nu ştia nici o limbă şi, în general, nu ştia de nici unele. După cinci-şase astfel de pendulări, îi pierdusem urma. Ca s-o regăsesc, iată, unde mă aşteptam mai puţin, pe meleagurile Franţei meridionale. Graţioasă ca un galion cu pânzele-ntinse, Greta străbătu culoarul printre rândurile de spectatori şi se trânti chiar lângă mine, pe scaunul abia părăsit de simpatica Roua. Scaunul a gemut greu la apăsarea coapselor masive ale îmblănitei creaturi. Spre surprinderea mea, Venus şi-a intrat imediat în rol, traducând binişor, într-o franceză acceptabilă. Iete că făcuse progrese de când, înţelegeam, îşi făcea veacul pe la Aix, pe undeva.

Preţul a fost însă considerabil, căci imediat după lectură a urmat o masă de seară, *cassoulet* cu ciolan de porc de data asta, la un restaurant de lux, unde sănătoasa femeie cu bujori în obrăjori s-a nimerit iarăşi alături de mine. Mai întâi doar alături, apoi treptat, pe măsură ce seara înainta şi paharele de Beaujolais îşi făceau efectul – de-a dreptul prăbuşită peste mine. Făceam de la o vreme eforturi eroice s-o susţin. Conversaţia ei? Abundentă, dar cam

monotonă: „Ştii, am făcut treizeci de ani. simt că viaţa trece pe lângă mine degeaba. vreau un copil care să-mi dea un sens. ah, cât aş vrea un copil.” O ţinea gaia-maţu cu copilul ăsta şi mă privea în ochi atât de rugător, că dac-aş fi avut vreunul în plus, i l-aş fi dat pe loc. Dar pe-ai mei nu-mi venea să-i înstrăinez cu atâta uşurinţă, că, vorba aia, mai aproape pielea decât cămaşa.

Iar după masă am fost chemaţi la primărie, unde primarele, un fel de simpatic Tartarin din Tarascon cu mustaţă ca vrabia, ne-a mulţumit că ne-am deranjat din îndepărtata Românie ca să îi luminăm şi pe bravii locuitori din Castelnaudary cu făclia literelor nepieritoare. În cadru festiv, ne-a dat câte-o medalie şi câte-o diplomă de cetăţeni de onoare ai urbei, ceea ce nu era deloc de colo, căci, dacă ne-ar fi împins vreodată păcatul să ne stabilim în capitala ciolanului cu fasole, am fi fost scutiţi pe viaţă de taxe!

Eu am o lungă experienţă cu medaliile. Tata a primit una în 1962, pentru încheierea cooperativizării agriculturii. Aveam pe atunci şase ani şi mi-a prins foarte bine: m-am jucat cu ea până s-a cojit de tot. Apoi, le-am căpătat şi eu pe-ale mele, şi de la Constantinescu, şi de la Băsescu. Mare noroc pe fiu-meu. Dar beneficiile nu se compară. Chiar medaliat, plătesc taxe de-mi sar ochii din cap. Singurele două avantaje ale acestor decoraţii prezidenţiale, mi s-a spus, sunt ambele post-mortem, când, orice s-ar zice, nu-ţi prea mai pasă: primul este că medaliile vor fi purtate înaintea sicriului tău pe o pernuţă de catifea, iar al doilea, că imediat înaintea lăsării tale în groapă se vor trage douăsprezece (alţii zic că doar două) salve de puşcă în aer. Slavă Domnului că se trag măcar în aer, şi nu de-a dreptul în trupul tău care a binemeritat de la Patrie prin isprăvile culturale la care s-a dedat.

Mă opresc deocamdată aici, că am devenit sinistru. Dar nu atât de sinistru ca paginile care urmează, şi-n care se povesteşte masa festivă cu specific românesc dată de municipalitate în cinstea proaspeţilor cetăţeni de onoare: Mury şi cu mine.

A doua zi era o ceaţă s-o tai cu cuţitul. Nu doar că nu se mai vedeau, pe ferestrele pensiunii, Pirineii, dar dacă deschideai geamurile şi aburul gros pătrundea în salon, nu-ţi mai vedeai nici mâna în faţa ochilor.

N-aveai cum să nu-ţi aminteşti dimineaţa bătăliei de la Podu Înalt, din Sadoveanu, nu de alta, dar ai predat-o de zeci de ori în sinistrele vremuri când erai profesor de şcoală generală: „Hadâmbul nu vede nimica şi-şi vâră degetele-n ochi, prujeau oamenii de la munte după naravul lor cel rău”. Dumnezeule, şi-acum mai ştiu pe de rost *Fefeleaga*, *Puiul*, *O oră din august* şi toate isprăvile, în serial, ale lui Nică a lui Ştefan a Petrii! Şi-acum, în coşmarurile mele, vulturii îl sfâşie pe Păunaş, ocazie cu care moş Dănilă ameninţă cerul cu pumnul. E un masochism şi ăsta, al amintirii. După o armată atroce făcută înainte de facultate, din care mă mir că am scăpat cu viaţă, primul lucru pe care l-am făcut când ne-am revăzut ca studenţi, colegii mei şi cu mine, a fost să ne-ncolonăm în faţa amfiteatrului Odobescu şi să batem pas

de defilare, ca demenţii, în susul şi-n josul culoarului. Nimeni nu iese din propria viaţă curat. Toţi purtăm cu noi traumele, nefericirea, ofensele, eşecurile, nedreptăţile, adversitatea celorlalţi. Cei mai buni dintre noi încearcă să nu perpetueze răul, să nu-ntoarcă asupra altora, la rândul lor, răul care li s-a făcut. Dar fiecare ne torturăm pe noi înşine amintindu-ne în detaliu, cu o claritate halucinantă, în atâtea nopţi fără somn, episoade din viaţa noastră în care răul şi perversitatea au triumfat.

.Dar hai mai bine despre copilărie să vorbim. Încă din zori ne-au luat într-o maşină acoperită în întregime de brumă. A durat mult până când aerul îngheţat din ea s-a muiat îndeajuns ca să poată fi tras în piept. Am mers încet, cu vizibilitate practic zero, pe o şosea pustie. Linişte de-afară era asemănătoare celei din *Solaris*, în scenele cu oceanul gânditor. Ne auzeam doar respiraţiile, iar când gazdele noastre se-ntorceau spre noi să ne spună câte ceva, timpanele aproape ne sângerau de şocul sunetelor venite parcă din altă lume. Aveam să mergem într-o comună învecinată, unde trebuia să vizităm un atelier de olărie, faimos în tot ţinutul. Acolo încă se lucra cu mijloace tradiţionale. Apoi aveam să mâncăm de prânz, şi-n cele din urmă, seara, urma să participăm, ca oaspeţi de onoare, la o cină românească. Avea să fie cu noi, practic, toată comuna într-o mare sală, special amenajată.

Pe moment, îngheţat ca un om de zăpadă, am refuzat să mă gândesc la seara fatală care urma. Dar presimţirile mele îmi spuneau deja că nu-i a bună cu ideea asta. Mă mai confruntasem la Castel Goffredo cu specificul românesc sub chipul cântăreţei galvanizate, care ţopăia greoi, bolborosind eresuri, pe muzică de casetofon.

Tzouika, sarmalutze cu mamaligutza, kalushari, le flûte-de-Pan, les haïdouks – ce-aveau toate astea de-a face cu mine? De ce trebuia mereu, sub numele de specific naţional, să ne exhibăm fără jenă organele atavice ale unui trecut ciobănesc? De ce trebuia mereu să trăim schizofrenia asta: pe de-o parte vrem să arătăm că suntem oameni moderni, perfect europeni, iar pe de alta le spunem că farmecul şi specificul nostru e că am rămas ciobani primitivi, travestiţi în blugi de la Diesel şi cămăşi de la Tommy Hilfiger, parfumaţi cu Fahrenheit ca să nu se simtă mirosul de stână... Cred că francezul mediu, cel care ne-a întrebat la fiecare întâlnire dacă folosim şi noi telefoane mobile şi dacă avem în România librării, îşi imaginează că ne dăm jos la graniţă cămeşoaia şi iţarii, ne îngropăm în pământ straiţa cu mamaligutza şi caşul aferente şi ne-nfăţişăm lor proaspăt bărbieriţi, doar-doar i-om păcăli că suntem oameni ca şi ei, şi nu subiecte de etnologie şi folclor. Ei, săracii, n-au nici o vină: aşa ne-am prezentat ca naţie în străinătate de o sută de ani încoace: săltând în ritm de hop-şa-şa. Şi-atunci, cum să creadă ei că romanele noastre sunt tot literatură modernă ca şi ale lor, că artele noastre vorbesc tot despre condiţia umană, că filmul nostru este film, şi nu vicleim de Crăciun?

Dar ne-am scos pârleala cu olarii lor. Maşina a oprit în faţa unei construcţii cam ca pe la noi, în fundul Colentinei, o clădire compozită, şubredă, linsă de ceaţă. Pereţii ei, de cărămizi grosolane de lut, se înclinau când înăuntru, când spre în afară, la diferite unghiuri. Era singura clădire din zonă, mult în afara comunei, iar acum, înfăşurată în ceaţă ca-n pâslă, părea enigmatică şi pustie. Curând însă ne-a ieşit în întâmpinare Monsieur Not, în salopetă de lucru pitoresc jegoasă, dotat cu mustăţi răsucite cochet şi obraji roşii ca focul. Arăta ca o figurină rotunjită de „Chef de la bucătărie, eventual din Ratatouille, sau, dacă nu, ca altul dintre deja amintiţii franţuji care, în filmele anilor '50, îşi beau Pernod-ul pe zincul tejghelei unui bistro din colţul străzii. Cap perfect rotund şi păr creţ, ochi meridionali, râzăreţi. Apoi au ieşit din clădire alţi trei domni Not, fiii primului, identici cu tatăl lor cu excepţia mustăţii, a cercelului din ureche şi a telefoanelor mobile ce li se iţeau din uriaşele buzunare ale salopetelor. Altă generaţie, alte fiţe.

Am intrat în halele umbrite ale poteriei, am navigat cu atenţie printre milioane de oale, ghivece, străchini, ulcioare şi alte obiecte de argilă neidentificabile şi-n cele din urmă ni s-a făcut o demonstraţie de modelare a lutului umed pe roata olarului. Ceaţa curgea în încăperi, luminoasă, prin crăpăturile pereţilor. Olarii păreau personaje din vechi şi crăpate tablouri în ulei, aplecate asupra formei ce se năştea, lunecoasă, pe roată într-un clarobscur violent şi misterios. Din timp în timp se-ntor-ceau pe jumătate spre noi şi ne spuneau ceva într-o franceză teribil de dialectală. La plecare, familia Not ne-a dăruit câte două străchini pentru *cassoulet*, cele pe care le-am pierdut când cu stupidul pariu cu Agop. Gazdele noastre ne-au spus apoi că bravii olari de aici sunt singurii care-au rezistat concurenţei industriale în tot comitatul şi că în prezent sunt protejaţi ca un fel de monument al zonei, sau ca o specie pe cale de dispariţie. Băieţii fac, nu fac oale, dar sunt de câţiva ani încoace mai mult pe post de ghizi la propria afacere: primesc valuri după valuri de turişti dornici să descopere curiozităţile locului.

Mureşan, cu străchinile la subţioară şi promoroacă în barbă, mai apucă să-mi şoptească, făcându-mi cu ochiul: „Să vină la noi, în Ardeal, să-i învăţăm meserie...”, după care urcăm cu toţii înapoi în maşină. Ajungem la pensiune tocmai spre prânz, când în sfârşit cerul începe cu încetul să se limpezească de jos în sus, şi-n zare se arată iar vârfurile ca de hârtie împăturită ale Pirineilor.

Sentimentul meu de angoasă devenea tot mai intens pe măsură ce evenimentul inevitabil se apropia. După ceremonia de la primărie, am fost iarăşi îmbarcaţi în maşina prost încălzită de dimineaţă şi duşi în comuna din apropiere. După un drum în tăcere, am coborât într-o atmosferă polară. Gerul îţi lipea nările. Am îngheţat instantaneu.

Sunt un om friguros, senzaţia îngheţului m-a urmărit toată viaţa. N-am să uit niciodată cum, copil fiind, mergeam cu părinţii mei în Dudeşti-Cioplea, la sora mamei, Vasilica. Iernile, căsuţa ei de mahala era troienită de ninsori

apocaliptice, aproape nu se mai vedea de sub zăpadă. De Crăciun nu-şi făcea brad, ci împodobea un lămâiaş pe care-l ţinea într-un mare ghiveci în casă, aşa că în micul arbore cu frunze lucioase şi bine mirositoare ajungeau să crească, pe lângă câteva lămâi coapte, spirale de plexiglas transparent şi nuci date cu aurolac. După ce mă umflam cu cozonac, în aerul călduţ şi pufos de la marea sobă încinsă, eram trimis la culcare în camera cealaltă, care nu era încălzită niciodată. Acolo era frig ca afară. Mă strecuram în patul de gheaţă şi mă înveleam cu o placă de gheaţă. Mă ghemuiam, dârdâind, cu genunchii la gură, încercând să ating cât mai puţin din cearceafurile scrobite în care era învelită plapuma de satin zmeuriu, ce se muia treptat de căldura trupuşorului meu. Pe nări îmi ieşeau coloane groase de abur, ce se dizolvau în întuneric. Pe măsură ce mă-ncălzeam, mă scufundam în somn. Dar toată noaptea visam că trec, iarna, pe ceaţă, peste un lac îngheţat, sub stele rele şi reci.

Apoi a fost frigul din epoca lui Nea Ceaşcă: nevas-tă-mea şi cu mine ne cumpăraserăm nişte halate de pâslă, ca de spital, şi ne culcam îmbrăcaţi în ele, ca doi urşi, pe sofaua delabrată. Într-o iarnă ne-a pleznit geamul de frig: poc! Am aprins speriaţi lumina şi l-am văzut: pleznise-n zigzag, ca semnul lui Zorro. Atunci ne-am privit şi unul pe altul şi nu ne-a venit să credem: feţele ne erau îmbrăcate-n brumă. Ne-am scos halatele: ca şi când corpurile noastre ar fi fost de sticlă, erau acoperite de fastuoase flori de gheaţă. De-atunci, sunt foarte atent să nu-mi trădez patria, binefăcătorii sau prietenii, ca să n-ajung cumva în locul cel mai afund din Infernul dantesc, în Giudecca, unde osândiţii sunt încleştaţi în gheaţă pe veci, până la gât sau cu totul, ca nişte peşti ce se străvăd prin sticla groasă ce înveleşte, de Bobotează, râurile.

Dar abia după revoluţie am ştiut ce-nseamnă frigul cu adevărat. Şi încă unde? La Amsterdam! Şi cum? Cu variaţiuni, vorba lui Caragiale. Am stat atunci în gazdă la o poloneză, Hanka, foarte aproape de stadionul Ajax. Era cam de vârstă cu mine şi avea o fetiţă planturoasă şi dulce, Olenka pe numele ei. Când făceau baie împreună, era o veselie nebună în toată casa. Cu Hanka m-am înţeles foarte bine, doar că, pe toată durata şederii mele în cămăruţa ei de la mansardă, am purtat cu ea un necruţător război energetic. Olandezii îşi dispută cu scoţienii reputaţia de cei mai zgârciţi oameni din lume. Câte-aş avea de povestit în privinţa asta! Fapt e că nu încălzesc niciodată casa în timpul nopţii, nici măcar în iernile cele mai cumplite. Iar Hanka, după două decenii de locuit la Amsterdam, ajunsese mai olandeză decât Rembrandt şi Vermeer la un loc.

Seara răsucea cu un gest de torţionar cheiţa centralei de încălzire până la zero. La zero Kelvin, probabil, căci în cinci minute, nu ştiu cum, se lăsa în casă un frig cosmic, o moarte termică universală. Aşa trebuie să fi fost în exteriorul avioanelor, la zece kilometri înălţime.

În miez de decembrie şi de noapte, vânăt de frig, deschideam larg geamurile ca să intre puţină căldură. Dacă ningea, mă culcam lângă geam, ca să fiu acoperit de zăpadă. Auzisem că ţine cald copacilor, la rădăcină. Când nu

mai puteam răbda, degerat de sus până jos ca un uriaş deget, mă strecuram până în sufragerie, pe întuneric, ca un hoţ, şi mă lipeam cu tot trupul de tabla rece a centralei termice. Aveam halucinaţii, mi se părea că se încălzeşte treptat, aşa cum naufragiaţilor li se năzăreşte pânza unui vapor în zare. Nu era nimic de făcut, Hanka lua cu ea în fiecare seară cheiţa cu care se regla căldura, dormea cu ea sub pernă. Să mă strecor în dormitorul ei şi să-ncerc, ca-n filme, s-o extrag de-acolo ca să-mi fac o copie era exclus: intruziunea mea s-ar fi interpretat altfel, Doamne fereşte! Aşa că până la urmă mi-am meşterit, cu multă cazmă şi ingeniozitate, dintr-un umeraş de metal, o cheie grosolană, dar funcţională. A fost o epocă fericită: câteva nopţi am reuşit să ridic temperatura peste zero grade, boierie curată! Hanka-mi zicea dimineţile, la micul dejun: „Nu ştiu ce-am avut azi-noapte, că am transpirat groaznic.” Amândouă, şi ea, şi Olenka, erau cumva sfârşite, de parc-ar fi ieşit dintr-o saună. Până s-au prins despre ce era vorba – şi de-atunci a-nceput distracţia. Hanka a-nceput să mă pândească: imediat ce dădeam drumul la căldură şi-o luam bucuros către camera mea, se stre cura şi ea în living, doar în furou şi cu cheiţa fatală de gât, şi readucea, ca o crăiasă a zăpezilor, gerul în tot apartamentul. După jumătate de oră, albastru de frig, o luam iar, bâjbâind prin beznă, către living şi dădeam căldură din nou. În urma mea, lipăia şi Hanka pe parchet, şi frigul se lăsa iarăşi. Ajunseserăm să nu mai dormim, ne urmăream toată noaptea prin apartamentul întunecat, ca doi îndrăgostiţi, fiecare cu cheia în mână, ne priveam cu ură când dădeam nas în nas pe vreun holişor, ne ciocneam braţele când, întâlnindu-ne piept în piept în faţa centralei, încercam să vârâm în acelaşi timp cele două chei în broască... Ziua, păstram aparenţele, ne zâmbeam social ca şi când nimic nu s-ar fi-ntâmplat, deşi ne picau nasurile de somn în farfurie, dar la căderea serii ne transformam iarăşi în fiare. Nici nu-mi mai trebuia căldură, de fapt, de atâta alergat în susul şi-n josul scării ce ducea la mansardă, apoi pe coridoarele casei întunecate. Aşteptam întâlnirea cu Hanka, inevitabilă spre dimineaţă, în faţa centralei termice, lupta aceea corp la corp pentru vârârea cheiţei, căci, sim-ţindu-i căldura trupului, mă mai dezmorţeam puţin.

...Şi-aşa a trecut iarna grea a lui 1995, în casa de pe Watergraafsmeer, în care toate obiectele erau tivite cu o horbotă diafană de zăpadă, ca pe tuburile din încăperile frigorifice. Iar acum, după zece ani, în sudul Franţei, cu nările lipite de ger, mă-ndreptam prin zăpada scârţâitoare către uşa dincolo de care avea să se petreacă faimoasa cină românească. Vorba lui Florin Iaru: „E murdar, e foarte murdar, dar e cald.”

Nu ştiu care era folosinţa ei obişnuită, dar sala gigantică în care-am intrat, îngheţaţi bocnă, putea fi orice, de la un hangar pentru Boeingurile cele mai mari până la o hală a Târgului de carte de la Frankfurt. De la un capăt la altul era plină cu mese lungi, ca de nuntă, de-a lungul cărora se-nşirau banchete de lemn. De-a lungul pereţilor erau panouri pe care era etalat un material didactic bizar şi eteroclit. O clipă m-am simţit transportat în trecut, în

sala mea de clasă din şcoala generală, unde pe pereţi atârnau cunoscutele planşe cu vaca, porcul, literele de mână şi de tipar, frumos caligrafiate, precum şi mai multe hărţi ale României, între care una în relief, cu vârfurile Carpaţilor modelate într-un ghips friabil şi deja ciobite. Răstignite de-a lungul imensei săli se aflau aici cojocele, bundiţe, fote, catrinţe, ii, basmale, iţari, cioareci, clopuri, cuşme, mundire, sumane, brâie, opinci şi câte şi mai câte, arătând învechite şi prăfoase ca păsările ramolite de la Muzeul Antipa. Printre ele, presărate, pagini îngălbenite rupte din reviste româneşti, înfăţişând mânăstirile din Moldova, ilustrate cu care cu boi şi ţărănci cu sânii dezveliţi ca nişte rustice fete de la pagina 5, farfurii-suvenir cu Castelul Bran, scuturi de lemn cioplit cu chipul lui Dracula. Mai lipseau doar puişorii de lângă conurile de brad vopsite, sub care scrie „Amintire din Sinaia”. Nesfârşită este imaginaţia omului, egalată numai de gustul lui pentru pitoresc şi insolit! O hartă a României conturată cu panglică tricoloră, atârnată şi ea la loc vizibil pe un perete, ar fi putut provoca un război balcanic: stângaciul, dar entuziastul ei autor încorporase din neatenţie în teritoriul românesc hălci întregi din Bulgaria, Ucraina şi Moldova, încât îţi venea să strigi şi tu, asemenea faimosului copilaş din nu-ş' ce text de abecedar: „Trăiască România dodoloaţă!” În fine, în capătul sălii se desfăşura un mare ecran de pânză, pe care defilau poze halucinante. Pe tot parcursul „cinei româneşti”, puhoiul de lume avea să se holbeze, ca la televizor în noaptea de Revelion, la spectacolul din ce în ce mai aţâţător al fotografiilor care, într-un fel de competiţie a exotismului, se alungau una pe alta. Ce nu vedeai acolo?! Căruţe încărcate cu fiare vechi, mânate de români cu câte-o sticlă-n mână; aceiaşi români mustăcioşi şi cu pălării cu boruri largi, încercând să vândă nişte tigăi cositorite; palate fastuoase, gen pagodă, cu tabla strălucind în soare, având în poartă romănce grase şi vesele, cu dinţii din aceeaşi tablă, strălucind şi ei în soare; romăncuşe cu cozi împletite şi fuste creţe, asortate cu mult gust după modelul sorcovei, făcând autostopul pe şosea; alţi români cântând din scripci înnegrite şi ţambale; încă alţi români stând turceşte la marginea drumului şi făcând inele; alte romănce ghicind în palmă etc., etc. Nu erau numai oameni în acele poze, ci şi peisaje cu case de chirpici, acoperite cu stuf, aplecate pe-o rână, cu bodegi pline de camionagii, cu cârduri de gâşte bălăcindu-se-n mijlocul drumurilor, cu zdrenţe agăţate pe sfoară, între două prăjini. Deasupra pluteau nori destul de frumoşi, singurele obiecte pe care publicul francez le putea recunoaşte cu uşurinţă. Se vede treaba că fotograful nu găsise ceruri româneşti autentice, albastre de Voroneţ, şi folosise albas*y* trul Arman, mai ieftin pe piaţă şi cosmopolit.

Pozele ca pozele, dar în faţa ecranului erau abandonate, pentru moment, într-o graţioasă natură moartă, un acordeon verde-sidefiu, un contrabas, un trombon de alamă şi o tobă. Nu-ncăpea îndoială că o trupă de români, emisari ai spiritualităţii plaiurilor noastre mioritice, avea curând să-ncălzească atmosfera.

Ne mişcam stupefiaţi prin enorma sală de cantină, cu sudoarea deodată curgându-ne râu şi obrajii încinşi, nu numai de căldură. Ce n-am fi dat, de fapt, să fim din nou afară, în gerul tăios, dar demn. Din păcate, retragerea ne-a fost definitiv tăiată de localnicii care soseau în grupuri şi, după încurcate rudenii şi cumetrii, se aşezau la mesele pe care deocamdată se aflau doar farfurii şi pahare. Au venit cu sutele, încât până la urmă nu mai aveai loc să arunci un ac. Erau francezi, dar evident nu parizieni: oameni de la ţară, din cei care duminica ies la cafenea, lângă biserică, îmbrăcaţi modern, „de firmă”, după ce dimineţile mulg vaca şi dau mâncare la raţe. Simpatici, frumos tunşi şi coafaţi, expansivi ca nişte sudişti ce erau. Şi mai ales dornici de o nouă experienţă: cea de-a se lăsa transportaţi, fără efort, în faimoasa ţară a marelui Dracula, populată de oameni arşi de soare şi bătuţi de vânturi, unde aveau să afle câteva din tainele unui neam bun şi primitor, păstrător de datini străvechi, care trăia şi azi cum trăiseră galii în fericitele vremuri ale lui Asterix şi Obelix. Lângă noi se aşezară nişte fete drăguţe, ca să ne consoleze, probabil, şi timpul trecu mai uşor până la sosirea primului fel de mâncare specific românesc. Mai ales că, în faţa ecranului pe care tocmai rânjea un român cu figură de Hannibal Lecter, se înfăţişă la un moment dat primarul, pe post de maestru de ceremonii, care, după ce şi-a exprimat mândria de a avea ca oaspeţi personalităţi atât de faimoase ca Mury şi cu mine (aici am fost aplaudaţi ca la gala Oscarului), a prezentat formaţia muzicală „Les gitanes amoureux”, ce avea să interpreteze muzică specific românească.

Erau trei băieţi care, după înfăţişare, cântau probabil prin metrouri şi-o fată care. dar înfăţişarea, se ştie, te poate înşela. Una-două, fata înşfăcă acordeonul, şi-l prinse ca pe acele hamuri în care se poartă nou-născuţii şi începu să reverse din burduful elastic acorduri aiuritoare. Ceilalţi i se alăturară pe măsură ce-şi recuperau instrumentele. Timp de două ore, cât ţinu coşmarul intens al cinei româneşti, ţiganii îndrăgostiţi au lălăit-o în vreo şase-şapte limbi, total neidentificabile (desluşeam uneori vagi inflexiuni portugheze, franceze, româneşti, sârbeşti sau ţigăneşti, amestecate cu o engleză de port internaţional) pe o muzică şi ea incertă în cel mai înalt grad: nu erau nici manele, nici muzică algeriană, nici klezmer, nici rock balcanic, nici flamenco – ceva fără chip şi nume, de la mama lor, în care din când în când, ca nişte pepite de aur într-un morman de zgură, ceva îţi suna cunoscut: „pero no sempre cantaro”, „why, why why Delilah”, „leliţo, leliţo, fă”, „kalashnikov”, „buon giorno, Italia, buon giorno Maria”.

Muzica, se zice, înveseleşte spiritele. Pe-ale noastre însă le-a pleoştit total, mai ales că s-a combinat în cele din urmă (căci iremediabilul n-a mai putut fi evitat multă vreme) cu bucatele specific româneşti care-au început, pe rând, să fie aduse între meseni de un pluton de femei între două vârste, în halate albe, aidoma bucătă-reselor de la cantinele româneşti. În loc să ne lingem degetele, ne-am dorit în acea seară să nu fi avut degete deloc!

„Musă! Ce lui Omir odinioară cântaşi Batrahomio-mahia”, fii bunişoară şi cu mine azi, nu mă părăsi tocmai acum, când îmi stă înainte nici mai mult, nici mai puţin decât a treisprezecea muncă a lui Hercule, mai teribilă decât toate celelalte la un loc! Rânirea grajdurilor lui Augias, lupta cu hidra din Lerna sau cu leul din Nemeea – ca să vezi ce bună a fost cartea lui Alexandru Mitru, *Legendele Olimpului*, pe care-o citeam la WC când eram copil!

— sunt fleacuri pe lângă sarcina de a descrie, în câteva pagini mari şi late, faimoasa cină românească de care am avut parte într-o comună de lângă Castelnaudary, capitala mondială a ciolanului cu fasole. Dacă până acum am tot cârtit împotriva monomaniei fasolare a locuitorilor din aceste ciudate ţinuturi, trebuie să spun cu mâna pe inimă că, dacă alternativa ar fi câte-o cină românească din asta o dată pe lună, aş prefera să mănânc toată viaţa, zilnic, la felul întâi, doi şi trei, *cassoulet*, de raţă sau de porc, n-are nici o importanţă. Din nefericire, nimeni nu mi-a propus acest târg avantajos în seara fatală. Oricum, chiar dacă mi l-ar fi răcnit la ureche, tot nu l-aş fi înţeles în vacarmul apocaliptic al gitanilor amorezaţi, care continuau să interpreteze perle folclorice din tezaurul românesc ca „Besa me mucho”, „Superat sunt, Doamne, superat” sau „Mon mec à moi”...

Dar să purcedem curajos, cu muză sau făr' de, la sarcina noastră, toxică, dar deja inevitabilă. Primo: la cina românească din acea seară a lipsit cu desăvârşire sarea. Nu doar că n-a existat nici o solniţă pe nici una dintre zecile de mese, dar în nici un fel de mâncare adus în faţa noastră de-a lungul întregii seri nu s-a pus măcar un grăunte de sare. Chiar după aperitiv ne-am rătăcit, Mury şi cu mine, prin labirinturile giganticei cantine, până am ajuns la bucătăria demnă de Ratatouille. O femeie cu şorţ în faţă ne-a lămurit zâmbind foarte amabil că, „*malheureusement*”, în ziua aia n-au găsit sare pe nicăieri în borcanele bucătăriei şi, fiind sâmbătă după-amiază, nici n-au avut de unde să cumpere. Parcă-l aud pe bunicu-meu, moş Babuc, Dumnezeu să-l ierte, când ne explica de ce nu s-a mai însurat după moartea nevestei: „De, taică, io am mai vrut, da'. dacă nu s-a brodit şi nu s-a nimerit?.” Francezii n-au protestat. Au mâncat cu stoicism bucatele fără sare, ca împăratul din poveste, închipuindu-şi probabil că aşa e mâncarea românească. Ne-or fi crezut probabil o naţie foarte bolnavă, silită să ţină regim, privată de bucuriile sării-n bucate, ale sării pământului şi ale tuturor celorlalte combinaţii ale sodiului, cu valenţe parabolice şi sapienţiale.

Sunt mereu uluit, de altfel, de pasivitatea occidentalilor în faţa loviturilor sorţii. Când eram la Berlin, mergeam o dată pe săptămână să ne verificăm mailul la o sală de computere din Universitatea Humboldt. Erau mereu acolo vreo treizeci de studenţi, băieţi şi fete, urâţiţi de tot felul de piercinguri, fiecare-n faţa ecranului său. Tinerii berlinezi au un fel de cult pentru hidoşenie. Îi imită pe punkiştii din gări, care nu se ştie pe cine imită şi ei la rândul lor, căci autentici nu prea par. Într-o noapte, în gara din München, complet pustie şi

sinistră, aşteptam cuminte-ntr-un colţ, cu valiza lângă mine, când intră un grup de punkişti cu creste roze, lanţuri, piele neagră, gagicile cu zgarde cu ţepi, mă rog, tot dichisul. Fiecare cu cutia de bere în mână. Îi văd că se-ndreaptă spre mine şi mă-nconjoară. Vă daţi seama ce era-n sufletul meu. Mă şi vedeam spintecat şi abandonat pe peronul ăla singuratic. Un individ cu vreo zece cercei într-o ureche îmi cere „cu împrumut" un euro. Mă scotocesc în buzunar şi i-l dau, ce să fac? E „*street wisdom*": dacă nu-i dai, te pomeneşti că se supără şi-i vin idei... Grupul se-ndepărtează şi dispare, eu stau mai departe vreo două ore pe valiza mea, când îl văd iar pe tipul cu cerceii că vine drept spre mine – mă rog, cât putea merge el de drept. Se proţăpeşte-n faţa mea şi. Îmi dă înapoi moneda, cu mulţumiri! Am rămas *bouche bée*. Oameni buni, nu e nici o invenţie, probabil pun-kiştii lor sunt mai inteligenţi, mai morali, mai miloşi sau Dumnezeu ştie cum, decât ai noştri.

Dar să revin la scena din „*pool*"-ul de computere de la Berlin. La un moment dat reţeaua cade şi toate ecranele se sting. Cei treizeci rămân pe loc, liniştiţi, aşteptând ca defecţiunea să fie remediată. Şi stau aşa, privind ecranul negru, jumătate de oră, o oră, o oră şi jumătate. până când, absolut din întâmplare, tehnicianul bagă capul pe uşă: „De când nu merg computerele?" „De o oră jumate". „Şi de ce nu m-a chemat nimeni?" „..." Puştii ar mai fi stat acolo, nedefinit, nepărând să se plictisească prea tare. De altfel, cei mai mulţi – între care un clan redutabil de mongoli care făceau chat între ei, chiar dacă stăteau unul lângă altul, cu ochii lor de cuceritori străvechi – nu învăţau: se uitau pe pagini de modă, scriau mailuri, jucau jocuri.

Noi, românii, om fi cum om fi, dar nu stăm ca oile, aşteptând să ne rezolve alţii treburile. *On the contrary*. Pe aeroportul din Roma s-a întâmplat anul trecut ca afurisitul de avion de la Sky Europe, sau nu ştiu ce altă firmă cu bani puţini, să aibă ceva şi să nu poată să zboare. Ceata de români tăbărâtă în terminal (vreo sută de inşi arătând de-a dreptul interlop) a stat ce-a stat cuminte vreo oră, după care – să te ţii! A fost răzmeriţă în toată regula: zbierete, urlete, scandări, blocarea metroului, un circ întreg, pe care japonezii îl fotografiau îndelung. Toată partea aceea de aeroport a fost paralizată ore-n şir. Când a venit reprezentantul firmei, a fost linşaj în toată regula. Din fericire, cei douăzeci de carabinieri sosiţi la faţa locului l-au scos din ghearele mulţimii, altfel. vornicul Moţoc îl chema! Femeile, care-şi afişau meseria pe corp şi pe feţe, le arătau degetul mijlociu şi îşi exersau italiana ca la uşa cortului. Bărbaţii, musculoşi şi neraşi, trânteau câte-un pumn în coşurile de gunoi, turtindu-le definitiv. La un pumn violent într-un automat de Coca-Cola a căzut chiar o cutie, lucru care l-a uimit pe omul de serviciu din terminal: se freca la ochi şi spunea că e imposibil. Bănuiesc că de-atunci încolo aveau să dispară inexplicabil multe cutii roşii strălucitoare din multe automate. Dar să vedeţi păcatul, că demonstraţia din seara aia a reuşit deplin: până la urmă ne-au luat cu autobuzele şi ne-au dus la Sheraton Hotel, cinci stele, condiţii de superlux,

unde ne-au cazat regeşte. Păi noaptea aia i-a costat pe nefericiţii de la firma de transport aerian de trei ori cât ne costase pe noi biletul.

Aperitivele au fost ca la nuntă, doar că mult mai impersonale şi mai fade: salam din cel care se vinde la supermarket în folie de plastic, un soi de *cheddar cheese* pe post de caşcaval, nişte măsline verzi, nişte felii de roşii, parcă. Totul udat cu „palinka à la roumaine”. Puţin nedumeriţi, am „servit” din toate cu discreţie,

,,, ca să ne rămână loc pentru grosul bucatelor. Mare greşeală: aşa cum erau ele, „antreurile” au fost până la urmă, în modestia lor, cele mai comestibile lucruri puse pe masă la cina românească din acea seară. Palinca ne ardea pe gât, două frumuseţi locale ne copleşeau cu întrebări, pe ecran defilau poze cu cocioabe de chirpici, pe jumătate dărâmate, lăutarii ziceau din instrumentele lor – mai trăisem aşa ceva cu mulţi ani în urmă, într-un sat dobrogean. Văzusem atunci mireasa furată de vreo patru vlăjgani şi dusă-n fundul curţii şi pe socrul mic plimbat cu roaba prin pivniţă. Văzusem şi găina pe tavă, cu o ţigară-n cioc şi un morcov în fund, jucată mărunt, cu chiuituri, de o femeie-cazac, ca să fie răscumpărată de naşul însurăţeilor: „Găina are multe ouă / Iară naşul numai două, / A găinii sunt clocite, / Ale naşului – zbârcite.” Meridionalii intraseră în atmosferă, discutau acum grupuri-grupuri despre treburile lor comunale, cei din primul rând aplaudau din când în când trupa gitanilor, în scurtele pauze dintre melodii. Acordeonul fetei răspândea pe tavan luminiţe verzi, ca sferele de oglindă din discoteci.

Două bucătărese grase, în halate albe, au început să umble prin sală cu mari ceaune de metal, în care se clătina ceva cafeniu. Era felul întâi, anunţat în *menu*-ul cu tricolor ca „Supe de goulash à la roumaine”. Curând am avut şi noi lichidul cel suspect în farfuriile adânci. „Ameţitoare apă, ce-ntunecat te clatini!” Între clasicişti nu s-au încheiat încă dezbaterile în privinţa faimoasei ciorbe negre spartane, pe care nimeni n-o putea mânca dacă nu era născut în Peloponez. Nu se ştie din ce stranii măruntaie era făcută, cu ce ierburi amare culese pe lună plină era dreasă. Tradiţia acestei ciorbe eroice părea însă – cel puţin ne-a părut nouă, celor implicaţi în evenimentele din acea seară – să fi înfruntat trecerea timpului şi reţeta ei să fi fost respectată deplin pentru gulaşul românesc. Odată, la Veneţia, am avut fantezia să comand, la un restaurant ale cărui lumini se reflectau în lagună, caracatiţă fiartă în propria ei cerneală. Mi s-au adus nişte zgârciuri într-o apă neagră. Carnea cu ventuze mi s-a învârtit toată noaptea în burtă. Ciorba românească reuşea să combine, acum, caracatiţa în cerneală cu tradiţia spartană: nu se putea mânca. Prin melancolica zeamă de culoarea apelor Dunării se zăreau uneori ciudaţii ei locuitori: câte-un fir de fidea ca un vierme inelat, câte-un cub de carne fibroasă de vită cu una dintre laturi acoperită cu o piele groasă, alburie, câte-un fir verde-nchis de leuştean, uscat pe marginea farfuriei, ca un mic crocodil prăjindu-se la soare. Ar fi fost preferabilă o farfurie plină cu apă din Marea

Moartă, măcar ar fi avut sare. Am îndrăznit să gustăm acea substanţă mâloasă: avea o aromă de fum de grătar, ca şi când ai fi mâncat sosul *barbecue* care ţi se dă la Big Mac.

N-a mâncat nimeni. Toţi se uitau pe pereţi, se prefăceau că ascultă cu pasiune lălăielile guriştilor, noi intraserăm în pământ de ruşine. Nici măcar nu mai aveam puterea să le spunem fetelor că nenorocita aia de ciorbă n-avea nimic de-a face cu bucătăria românească. Că nu mâncaserăm aşa ceva în viaţa noastră, că aşa ceva nu există la noi, şi nicăieri, de altfel. Cei de la masa noastră ne fixau curioşi, ca pe nişte chinezi care-ar fi avut în faţă ouă ţinute şapte săptămâni în pământ, ca pe nişte cambodgieni care sparg craniul maimuţei cu linguriţa ca să-i savureze creierul încă viu: aveam să ne aruncăm asupra delicatesei naţionale? Dar Mury şi cu mine – nu şi nu! Am evitat şi noi, ca toată lumea, poţiu-nea fumegătoare, într-o vicleană încercare de a-i păcăli că suntem, ca şi ei, oameni normali şi civilizaţi.

Farfuriile au fost luate din faţa noastră aşa cum fuseseră puse, ciorba a fost golită la loc în vastele lighene, oamenii ronţăiau coji de pâine, orele înaintau. Felul următor a fost carne de oaie. Nu mai ţin minte cum îi zicea acestei mâncări, poate „Angemacht de miel”, ca în Bedros Horasangian, mai ştii păcatul? Fireşte, la somptuoasa titulatură era adăugat, şi aici, inevitabilul „à la roumaine”. Să mă ierte Dumnezeu, dar eu nu mănânc carne de oaie niciodată, nici măcar de Paşti.

Când eram copil, părinţii trebuiau să mă păcălească, de câte ori îmi puneau miel în farfurie, că e iepure sau naiba mai ştie ce. Nu-mi place cum miroase, nu-mi place gustul, nu-mi place moliciunea aia înşelătoare a cărnii de miel, care te face să mesteci la ea ca la *chewing-gum*. Nimeni pe care-l cunosc nu mănâncă frecvent oaie. Cine-o fi venit cu ideea trăznită că oaia e specifică bucătăriei noastre? Sosul noului fel „românesc” era tot gen *barbecue*, dar încă şi mai gros, şi mai mirositor a fum. Din el se ridicau, cumva tragic, nişte coaste de animal, cu oasele calcaroase la vedere, pe care se zgârcea o carne parcimonioasă. Ne-am străduit să mâncăm. N-am trecut însă de prima înghiţitură, nesărată, cu gust de scrum şi de seu de oaie. Aproape că mi-au dat lacrimile în încercarea de a nu o da afară, aşa, în văzul tuturor. „Ăştia ne cred musulmani”, îmi şopteşte Mureşan, resemnat. Din fericire, franţuzoaica blond-roşcată de lângă el îi făcea martiriul mult mai uşor de îndurat, ca şi vinul, evident un „Tokay chihlimbariu”, cu multe boabe de stafidă la bază. „Tokay à la roumaine”, poate. Sorbind din vinul ultra-dulce şi ronţăind, de foame, felii de pâine, am aşteptat să ni se ia din faţă, ca şi din faţa celor vreo două sute de invitaţi, farfuriile neatinse. Cei patru gitani amoroşi terminaseră ce-avuseseră de spus şi, punându-şi jos instrumentele, stăteau acum la o măsuţă, cu câte-o bere-n faţă, fericiţii. Prim-planul unui miliţian cu chipiu şi facies de mongoloid se lăţea pe tot peretele din faţă: proiectorul se înţepenise pe imaginea asta.

„Poire à la roumaine” a fost desertul şi, printr-o miloasă decizie, ultimul fel care ni s-a servit. Era o pară însiro-pată, aşezată-n poponeţ pe o farfurioară. Asta n-avea ce să strice, cel puţin, mi-am zis, deşi eu nu prea mănânc nici fructe. O pară e o pară oriunde în lume. E adevărat, dar uitasem că para era însiropată. De când am gustat-o – şi se fac doi ani de zile de-atunci – îmi tot frământ mintea cu ce combinaţie de baiţ pentru vopsit mobila şi emulsie Coccolino au însiropat bucătă-resele alea perverse nevinovatele pere. Natur, ar fi fost decente şi oricum binevenite la foamea tuturor celor din sală. Însiropate, erau de nemâncat. Aşa că şi perele, întregi-întreguţe, au luat calea lipsită de glorie a bucătăriei.

Când am ajuns înapoi la pensiune, morţi de foame şi rebegiţi de frig, parcă l-am apucat pe Dumnezeu de picior. Ne-am trântit în fotoliile moi, acoperite cu ţesături minunate, şi am început să ronţăim biscuiţii dintr-un castronel de pe masă. I-am terminat până la ultima firimitură, apoi am trecut la bomboanele de mentă din alt castronel. În viaţa mea n-am mâncat mai multe bomboane de mentă. O grămăjoară de celofane se adunase pe măsuţă, între mine şi Mury, desfăcân-du-se încetişor, fascinant, troznind din când în când, ca într-un fel de balet inefabil. Ne uitam hipnotizaţi la muntele de celofane mişcătoare, incapabili să mai spunem o vorbă. Ce zi dementă! *Cassoulet*, decoraţii, masă românească, toate ni se învârteau în creierele obosite, mixându-se cu Tokay-ul dulce ca mierea şi cu bomboanele de mentă. Ne-am târât în camerele noastre înţesate de milieuri şi bibelouri şi ne-am trântit în paturile bătrâneşti, mirosind proaspăt a levănţică. Am visat mult în acea noapte, dar nu vă povestesc ce, pentru că nu-mi dau voie criticii literari. Pasămite, e prea mult onirism în cărţile mele. De asemenea, prea multe pagini de elucubraţii metafizice.

Iubesc la nebunie cuvântul „elucubraţii”, pe care criticii, mai ales cei mai tineri şi mai slabi de înger, îl aplică des şi cu spor cărţilor mele. Am aflat de la ei că în bietele mele romane există nesfârşite pagini de elucubraţii, scrise într-un jargon de neologisme din care nimeni nu înţelege nimic. Poate că totuşi s-ar putea înţelege ceva dacă ele ar fi reduse la o singură frază, hai două, scurte şi cuprinzătoare. Dar eu, nu şi nu, că doar trebuie să scriu cărămizi de o mie de pagini, care au nevoie de multă umplutură. Elucubraţiile astea sunt despre religie, un domeniu, se ştie, total neinteresant (Biblia? O carte pentru babe habotnice), despre fizică cuantică (într-un roman??? În *Vârstele lui Lulu* nu se suflă o vorbă despre diferenţele de fază cuantică, nici despre ecuaţiile nelineare, şi tot a luat gagica premii cu carul), despre substanţele neurotransmiţătoare din creier şi alte abureli. Pus la colţ pe coji de nucă, m-am gândit că poate au şi ei dreptatea lor. Mai ştii păcatul? Poate junele care-i înjură pe Hesse şi pe Garcia Marquez pe bloguri – că nu mai sunt actuali – are alte nevoi, poveşti simple, viguroase, în care dânsa intră-ntr-însa fără multe elucubraţii înainte sau după... Îmi amintesc că-ntr-o povestire de Ilf şi Petrov un

tip era prins de doi miliţieni, legat de pat şi bătut zdravăn. În timpu-ăsta el strângea din dinţi şi se gândea: „Mai ştii? Poate aşa trebuie, poate că, văzut dintr-un punct mai înalt, totul capătă altă semnificaţie. Poate că ei trebuie să mă bată pentru binele societăţii." Orice autor care nu mai e tânăr tinde să gândească la fel: ia stai, mai sunt eu contemporan cu copiii ăştia? Le mai spune ceva ce scriu eu? Dar dacă literatura s-a schimbat între timp şi eu am rămas la vechiturile mele? Dacă ei au dreptate? Criticul care mă sfătuieşte, condescendent, s-o mai las baltă cu şmecheriile mele vetuste, mi se pare cam din topor şi cam nedus la biserică, dar poate aşa trebuie să fie, poate aşa sunt ei acum. Poate oamenii s-au săturat de ăia culţii şi care scriu bine. Dacă el găseşte elucubraţii (D în paginile mele, înseamnă că elucubraţii şi sunt. La naiba, nu zicea chiar Borges că e o tâmpenie să scrii cărţi lungi, de vreme ce le poţi reduce la rezumate de câteva pagini? O să scot odată o ediţie *Orbitor* de numai 37 de pagini, redusă la povestea iniţială, fără nici un fel de elucubraţii, în plus bogat ilustrată. Te pomeneşti că aia o să înfrunte timpurile. Sau, şi mai bine, o ediţie de câteva rânduri, în care se va arăta cum o muncitoare, Maria, naşte gemeni. Unul dintre ei, Mircea, trăieşte în Bucureşti în perioada comunistă, cade sub influenţa unui beţiv, Herman, care delirează ininteligibil din când în când, e gata să fie violat de un coleg şi apoi vagabondează de ici-colo până-l prinde revoluţia. Celălalt, Victor, e furat în copilărie şi dus la Amsterdam, unde e crescut într-o atmosferă de promiscuitate, pentru ca pân-la urmă să intre în Legiunea străină. Cei doi se întâlnesc la Bucureşti în timpul revoluţiei române şi. vine sfârşitul lumii. Vorba ăluia, *less is more*.

Dimineaţa ne-am pus pe tren şi ne-am întors, acoperiţi de glorie, la Paris, unde-am tras din nou la cunoscutul nostru hotel parizian de pe Boulevard Raspail. Parcă nici nu fuseserăm plecaţi. În camera mea stacojie mă aşteptau televizorul atârnat lângă tavan, patul acoperit de greaua cuvertură grena cu franjuri, bomboana de pe pernă (tot de mentă, afurisita, încât stomacul mi-a zvâcnit irepresibil când am dat cu ochii de ea) şi valiza deschisă la pagina. pardon, valiza deschisă la trei cămăşi şi două pulovere, din care bună parte îi îmbracă azi pe cine ştie ce hamali din Otopeni. Era pe la douăsprezece, soarele ieşise miraculos după atâta mohoreală, aşa că am răsărit şi eu până la urmă din odaie, mânat de unica foame autentică existentă pe lume: cea de după o cină românească tradiţională. Celelalte sunt copii palide, care nici nu merită amintite.

În hol am dat de toată gaşca, pusă pe umblat prin oraş şi mai ales pe căutat un restaurant. Nu s-ar fi zis că băieţilor – şi distinselor doamne – le mersese prea bine. Bietul George Crăciun se pricopsise cu o teribilă gripă pe când zbura spre Corsica, Florin îşi rupsese nasul căzând pe scările hotelului, Agop părea din ce în ce mai mititel (sau Cristina mai înaltă), iar ceilalţi, deşi intacţi, păreau frânţi de oboseală. Scurmaseră fiecare colţişor de Franţă, se produseseră pe toate scenele Hexagonului, uimiseră fiecare cuplu provincial de

bătrânei inofensivi cu ciudata proprietate a românilor de a le vorbi limba. Ce mai, eram doar umbrele celor care, cu doar vreo săptămână în urmă, porniserăm la anexarea culturală şi literară a vastului teritoriu stăpânit azi de soţul Carlei Bruni. Înainte de orice, una dintre doamnele care ne-nsoţeau ne-a adunat ca să ne comunice programul ce ne stătea înainte. În ceea ce mă priveşte, aveam să mai fac un drum până la Bordeaux, cu Agop de data asta, apoi aveam să mă-ntorc în sud, unde urma o întâlnire cu publicul la Aix-en-Provence, împreună cu Gabriela Adameşteanu şi Ana Blandiana, ocazie cu care aveam să vizităm şi faimoasa cetate Carcassonne. În fine, apoteoticul final parizian, cu o lectură de versuri a trei poeţi, Letiţia Ilea, Mureşan şi cu mine, o altă lectură a mea la o librărie, ceva pe la RFI – inocentă participare la o emisiune de radio, şi care s-a transformat pentru mine în marea catastrofă a acestui drum, o să vedeţi cum şi-n ce fel – şi recepţia finală, simetrică celei de la-nceput, unde erau iarăşi aşteptaţi toţi tartorii cei mari ai prieteniei româno-franceze.

Interesant, ne-am spus printre ghiorăiturile din stomac.

Poetul Leonid Dimov îşi numise unul dintre cele mai celebre poeme „Baia. O eternitate iterativă". Parisul însuşi era o astfel de realitate ce părea să se supună mitului eternei reîntoarceri. Hălăduiam noi ce hălăduiam prin provinciile îndepărtate ale Franţei, dar până la urmă tot la Paris, tot pe Boulevard Raspail, tot în hotelul cu odăi stacojii ne întorceam, ca să avem de unde pleca mai departe. Poate că o nevinovată curiozitate sau, dimpotrivă, o obsesie adâncă, irepresibilă, care nu vă lasă să dormiţi nopţile, vă face să vă-ntrebaţi cine naiba a mai fost şi Raspail ăsta, atât de des menţionat în periplul meu franţuzesc. N-o să am cinismul să vă trimit la Wikipedia – nu de alta, dar sunteţi la cafenea, citiţi din cartea mea şi probabil nu aveţi încă internet pe telefonul mobil – şi nici ipocrizia de a mă da drept erudit universal. Am dat de faimosul nume numai ieri, citind o carte despre ecuaţiile cvintice. Zicea acolo despre Évariste Galois, geniul şi zurbagiul matematicii pariziene de pe la o mie opt sute şi ceva, care la 20 de ani a fost arestat de regalişti pe baricadele oraşului răzvrătit şi care avea să lase baltă teoria grupurilor matematice şi practica asasinatelor politice câteva luni mai târziu, când a fost împuşcat într-un duel „pentru o cocotă mizerabilă". Când zbirii reacţiunii l-au umflat, se găsea căţărat pe un morman de mobile şi căruţe răsturnate, alături de... biologul François-Vincent Raspail, la fel de june, la fel de zavragiu, dar care peste ani avea să fondeze teoria celulară în biologie. Uite că aţi aflat şi cine-a fost Raspail, de la care strada şi hotelul nostru îşi trage numele.

Dar. ce voiam să spun? Câteva vorbe despre Dimov, dacă tot am început cu el. Am cunoscut la viaţa mea, pot să mă laud, mai multe personalităţi care pentru tinerii de azi sunt doar nume în istoriile literare. Totuşi, pot depune mărturie că erau oameni vii ca şi ei, „îmbrăcaţi în stofă", vorba lui Nichita Stănescu. Nu ştiu cum o fi fost să-l cunoşti pe Eminescu, dar fireşte că l-au

cunoscut şi pe el sute şi mii de inşi, care n-au văzut în asta nimic deosebit, mai ales că pe-atunci el nu era Emi-nescu, ci un ziarist dintr-o redacţie, printre mulţi alţii. Dar l-aş fi putut cunoaşte, sau măcar vedea pe Arghezi. Vieţile noastre s-au suprapus pe vreun deceniu. Pe Călinescu doar l-am auzit. Aveam cinci ani când tata m-a luat la inaugurarea Pavilionului de mostre de lângă Casa Scânteii. Era o mare de oameni, iar la megafoane se auzea un glas ciudat, pe care nu l-am uitat niciodată. Vocea aceea în falset, artificială şi grotescă, începea pe un ton jos, suia încet până la piţigăiere spre jumătatea unei fraze, ca să coboare din nou la sfârşit. Următoarea frază era tot din suişuri şi coborâşuri, şi tot aşa. Cuvintele nu le-nţelegeam, dar tonul vocii m-a făcut să izbucnesc în râs, la care tata mi-a tras una după ceafă, spunându-mi indignat: „Nu mai râde, măgarule, că vorbeşte marele George Călinescu!” Mai târziu i-am cunoscut, sau i-am văzut în fugă, şi pe Şerban Ciocu-lescu, Geo Bogza, Nichita Stănescu sau Marin Preda. Nici unul nu era o fiinţă înaripată, ci mai curând un om obosit şi stors, cu faţa pământie. Acum vreo doi ani am vorbit îndelung cu Vargas Llosa. La complimentele celor din jur, răspundea cu un aer de dezolare: „*Mais je suis şi vieux*... „ Bătrân era şi Gellu Naum când am respirat, de vreo două ori, acelaşi aer cu el în aceeaşi încăpere, trecând penibil unul pe lângă altul, bătrân era şi Dimov.

Terminasem facultatea şi mergeam zilnic să predau română în fundul Colentinei. Ca să iau tramvaiul de pe Ştefan cel Mare, unde încă locuiam cu părinţii, mergeam pe jos până la spitalul Colentina. Acolo, venind către mine dinspre Obor, întâlneam adesea un bătrân care-mpingea în faţa lui un landou în care era o fetiţă. Bărbatul, cu o mare barbă căruntă, îngălbenită de tutun, care-i ajungea până la brâu, părea un patriarh sau chiar bunul Dumnezeu. Purta întotdeauna o cămaşă neagră şi o legătură roşie la gât. Privea distrat în jur, cu ochi cu corneea galbenă, halucinaţi parcă de continue viziuni. Bătrânul mă fascina. Înainte să ştiu cine era, l-am făcut personaj într-un poem de-al meu. Chipul de neuitat mi s-a arătat în pragul uşii unui apartament din blocul ACR de la Obor când am fost prima dată cu Bogdan Lefter să-l cunosc pe Dimov. Am intrat într-unul dintre cele mai simple spaţii în care-am fost vreodată: camere aproape goale, o sărăcie demnă şi curată. În cea mai mare parte a timpului Dimov nu participa la conversaţie – soţia şi mama soţiei sale făceau seara să înainteze. Dar din când în când Dimov deschidea gura şi vorbea. Ceea ce spunea n-avea nici o legătură cu conversaţia curentă. Erau vechi amintiri, deformate după logica nostalgiei şi-a visului, atât de rotunde şi coerente, că puteau fi poeme înşirate ca perlele pe firul tăcerii. Altădată l-am văzut pe Dimov într-o biserică, de Paşti, de fapt am dat cu ochii de el chiar în clipa în care preotul a strigat „Veniţi de luaţi lumină!” Dimov era acolo, pe un fond de icoane strălucitoare. Ochii îi deveniseră rotunzi ca la aflarea unei taine şi-n ei străluceau luminiţele lumânărilor care se aprindeau una de la alta. Ultima dată când l-am văzut, la el acasă, m-a rugat să citesc un poem din cartea care abia-

mi apăruse. Am început teribil de timorat, şi după nici zece versuri m-am oprit: era un poem de Dimov! Cititul cu fanatism al cărţilor lui, în ultima vreme, mă făcuse să-l imit mai mult decât vizibil. Mi-am ridicat ochii din carte şi l-am privit: zâmbea. Din ziua aceea am încetat brusc să-l mai citesc, şi cred că nu există gest mai solemn de admiraţie din partea unui discipol. Ca o pedeapsă, nici nu l-am mai văzut vreodată.

Iar acum, la Paris, pe când ne-ndreptam în grup către un restaurant argentinian, pe un vânt violent care scotea scârţâituri din platanii dezgoliţi înşiraţi de-a lungul bulevardelor, mă gândeam că noi, scriitorii de duzină din Belles Étrangères, vom fi cândva, mai repede chiar decât credem, istorie literară ca toţi cei de dinaintea noastră. Că tineri poeţi de azi, care peste decenii vor fi oameni maturi, se vor mândri că ne-au văzut, măcar pe unii dintre noi, şi vor depune mărturie că am existat cu adevărat, şi că eram oameni ca şi ei, îmbrăcaţi în stofă. Am intrat în căldura mirosind a cartofi copţi din restaurant şi, aşezaţi la masă, ciocnind minunatul vin roşu franţuzesc, m-am străduit să mi-i întipăresc în minte, cât mai concret şi cu cât mai multe detalii, pe colegii mei, pe Florin şi pe Cecilia, pe Marta şi pe Mury, pe Agop şi pe Gabriela, şi pe Simona, şi pe Dan şi pe toţi ceilalţi, pentru ca nepoţii mei să afle cum arătau în acel moment.

Apoi au venit fripturile de vită argentiniană, care pentru dinţii mei precari s-au dovedit enigme de nedezlegat, aşa că m-am mulţumit doar cu cartofii cu smântână, în staniol.

Nu m-am mirat niciodată că rockerii duc de obicei o viaţă total descreierată: nu e neapărat o consecinţă a vreunei firi vicioase, ci mai curând a uriaşelor presiuni la care sunt supuşi în fiecare zi a vieţii lor. Arta e un domeniu sufocant din multe puncte de vedere: competiţia înspăimântătoare, confruntarea cu tine însuţi, cu publicul, cu confraţii şi cu critica – arta e un război în care eşti singur împotriva tuturor –, nevoia inumană de a progresa continuu, de a supravieţui continuu în propriii tăi ochi, toate acestea sunt de ajuns să te-mpingă spre autodistrugere. Artistul e o bandă a lui Möbius, unde pe-o faţă defilează cultura, civilitatea, educaţia superioară, umanitatea atotînţelegătoare şi atotcompă-timitoare, iar pe cealaltă suferinţa, nebunia, tendinţele distructive şi autodistructive. Cele două feţe curg ne-nce-tat una-n alta, nimeni nu le poate despărţi. Când ai şi mijloacele unui star pop sau rock („ *the little faggot is a millionaire*”, vorba celor de la Dire Straits), tentaţia de a folosi energizante ca să rezişti, stupefiante ca să uiţi, totala depravare ca să-ţi înşeli creierul e uriaşă. Vedeta rock este într-un fel un supraom, care poate rezista unui stil de viaţă sinucigaş pentru cei mai mulţi dintre noi.

Gândiţi-vă numai la turneele pe care le fac an de an, şi care pot presupune câte-un concert pe zi timp de câteva luni, în fiecare seară în alt oraş. O viaţă pe drumuri, care te dezinserează social, te ameţeşte, te face să te simţi ca într-un tunel asurzitor de oameni, fapte şi nebunie, în care până şi

umbra vreunui sens se disipează total. Rămâne doar nevoia disperată de drog: succes, sex, alcool, heroină... Poate că există oameni făcuţi pentru aşa ceva, cu un ficat nemuritor şi eroic, dar eu, sunt convins, aş da în primire după numai trei zile.

Eu (care nu mă pot compara cu ei, deşi mi-am dorit toată viaţa să cânt la chitară, şi eroul meu e John Lennon) simt că pot, de obicei, să-mi rezolv frustrările fără să recurg la stimulente sau narcotice. Intru o dată sau de două ori pe an în câte-o criză devastatoare de paranoia (nimeni nu mă iubeşte, toţi sunt împotriva mea, toţi aşteaptă să fac un pas greşit ca să mă sfâşie), de depresie adâncă sau de nemulţumire totală. Dar, şi în groapa cea mai adâncă, îmi păstrez încrederea în propria mea minte şi ştiu că nu trebuie, în acele momente, să fac altceva decât să aştept să-mi treacă. Nu mă văd bând „ca să-mi înec necazul”. N-am făcut-o nici când eram un puşti, poet total anti-boem, n-o fac nici acum. Nu-mi place să beau decât cu prietenii, când ne vedem în câte-o seară. Nici nu sunt destul de aventuros pentru alte experienţe (am trăit tot ce se poate trăi, şi chiar ce nu se poate, în spaţiul protector al imaginaţiei). Dar turneul ăsta francez, care s-a prelungit mai mult de două săptămâni, aproape că m-a dat gata. După zece zile, eram deja stors de oboseală, revoltat, exasperat.

Nu mai puteam. Vorba povestitorului din Mateiu Cara-giale, „de data asta mă răzbise”. Şi nu pentru că o dusesem, ca el, într-o „băutură, un crailâc, un joc”, ci fiindcă eram departe de casă, scos din cochilia mea dragă, obligat să-ntâlnesc 'j-de mii de inşi pe zi, să zâmbesc şi să strâng mâini, să „socializez” până la vomă, eu, un om care-ar trăi toată ziua doar închis în casă, dacă ar fi posibil să trăieşti după pofta inimii. De câteva zile-ncoace mă tot întrebam: ce caut eu aici? Ce-i nebunia asta? Ce-au toate astea de-a face cu mine? Singurul drog pe care, totuşi, mi l-am permis în acele seri nesfârşite, după ce mă-nchideam în camera mea de pensiune sau de hotel, a fost o ediţie engleză din *Lolita* lui Nabokov, pe care-am cărat-o cu mine peste tot şi din care-am citit seri în şir, cu televizorul mergând şi ferestrele camerei de hotel făcând flori de gheaţă, şi colegii mei oprindu-se pe culoar, vociferând, spunându-şi noapte bună.

În fiecare seară mai făceam ceva. Ca un bun român ce mă aflu, îmi goleam buzunarele de bani şi-ncepeam să-i număr. Micul nostru onorariu, care nici nu era onorariu, de fapt, ci plata pentru fragmentele publicate în antologia Belles Étrangères, ne fusese dat în *traveller's checks*, care trebuiau schimbaţi la casele de schimb. Eu încercasem să nu mă ating de cecurile astea, pentru că îmi luasem nişte euro de acasă, şi trăiam din ei. Îmi tot număram, deci, seară de seară, banii, amintindu-mi de nesfârşitele mele burse şi drumuri în care am economisit la sânge ca să-i aduc acasă, unde trăiam într-o sărăcie lucie. Pentru o lectură la Berlin sau la Frankfurt primeam pe-atunci 2-300 de mărci. Asta se-ntâmpla la câteva luni o dată, şi erau bani serioşi pentru noi. De-a lungul anilor

'90 şi până acum trei-patru ani am economisit, în străinătate, fiecare ban, căci ştiam că e singura noastră şansă. De multe ori colegii mei, chiar şi scriitori din Polonia, Ungaria sau Cehia, adică tot din foste ţări „socialiste”, se mirau de moderaţia vieţii noas tre. Ei îşi permiteau mult mai mult. Pe când trăiam la Berlin, cu o bursă DAAD – era în 2000 – i-am făcut o vizită unei colege, prozatoarea poloneză Olga Tokarczuk, care locuia într-o clădire sinistră, pustie, un fost spital dezafectat, în estul oraşului. Olga era cu vreo zece ani mai tânără decât mine, dar era deja publicată cu câteva cărţi în Germania şi avea o foarte bine stabilită reputaţie. Când am văzut că lucra la un laptop, ceva s-a strâns în mine, m-am simţit ultimul om de pe lume. Eu nu-mi puteam închipui pe atunci că aveam să-mi permit şi eu unul vreodată. Mergeam duminică de duminică la „Saturn”, magazinul de electronice din centru, şi mă uitam la laptopuri ca un copil sărac care, în noaptea de Crăciun, se uită la brazii împodobiţi din casele celor avuţi. Ne-am întors acasă, Ioana şi cu mine, total terminaţi. A doua zi, soţia mea aproape că m-a târât de mână până la „Saturn”: „Trebuie să ai şi tu unul. E o chestiune de onoare, onoare de autor român”, mi-a zis, insensibilă la toate argumentele mele. Şi în ziua aceea mi-am cumpărat primul meu laptop, pe care-am dat jumătate din banii pe care, cu multe frustrări, reuşiserăm să-i economisim în cele vreo opt luni de când plecaserăm la Berlin. Mă simţeam atât de ciudat, fericit şi neîncrezător de parcă aş fi căpătat un Lamborghini sau un castel. Azi pe laptopu-ăla, care odată a simbolizat biata criză de orgoliu a unui biet autor dintr-o ţară necunoscută, se joacă şi ascultă muzică nişte copii dintr-un sat îndepărtat.

După ce am terminat în acea seară cu număratul banilor, m-am simţit deodată atât de singur şi de nenorocit, că dac-aş fi avut o sticlă de whisky (o femeie? o seringă cu *speed*?), poate că aş fi recurs la soluţia rockerilor, până la urmă, întâmplă-se ce s-o-ntâmpla. În loc de astea, am tras repede un şvung de Nabokov, până mi-a căzut cartea din mână şi am adormit cu lumina aprinsă.

În zori ne-am regăsit în hol, lăţiţi pe fotolii şi cu genţile de umăr alături, Agop şi cu mine, aşteptând eternul microbuz care ne ducea la gară. Aveam să ne-ndreptăm spre Bordeaux, nume de interesantă rezonanţă, care nici el însă, în halul în care ne găseam, nu ne mai spunea cât ne-ar fi spus cu altă ocazie. În timp ce-o aşteptam pe Laure, simpatica traducătoare din română care avea să ne-nsoţească, Agop, care nu degeaba e poreclit în mediile literare „baba cârcotaşă”, a avut timp, ursuz de la trezitul de dimineaţă, să mai execute câţiva amici, după principiul croitoraşului cel viteaz: şapte dintr-o lovitură! Pentru mine, Agopian e un etern prilej de jubilaţie: alături de el mă simt şi eu un ins de înălţime medie! Şi în armată mă afişam, din acelaşi motiv, cu încheietorul de pluton, un oltean numit Prodan şi nu ştiu mai cum, care, la cei un metru şi patruzeci şi nouă ai lui, era cel mai mic soldat din armata română. Vă imaginaţi ce bucurie era să văd un tip cu un cap mai mic decât mine, eu, care sunt mai totdeauna cu un cap mai mic decât cel cu care vorbesc. Prodan

ăsta umblase cu pile să-l primească în armată, într-o perioadă când ceilalţi nu mai ştiau cum să scape de ea. Mituise comisia de medici ca să-l declare apt, pentru că la el în sat era mare ruşine să nu te ia în armată. Ce-ar fi zis fetele? Afurisitul primea, de altfel, scrisori de la trei gagici, agramate şi pasionate toate trei, dintre care pe două le-a plasat altor camarazi. Cea care-i rămăsese lui şi care-i scria pe hârtie parfumată era şi mai măruntă decât el, aproape neverosimil de micuţă. Cum se plimbau de mână, duminicile, prin unitatea militară, păreau un cuplu de găinuşe pitice mulţumite de sine. Cu Agop era la fel. Autorul mic de stat, dar mare la sfat, cu o mustaţă care-l transformă într-un fel de Garcia Marquez miniatural (l-am văzut şi fără ea, ba chiar, la un moment dat, cu o total neinspirată barbă din care abia de se mai vedea), răspândea, din acest motiv, dar şi din altele, un aer de bună dispoziţie. Fireşte, dacă nu te-njura. Din fericire, cum am mai spus-o, noi doi ne respectam, căci, orice s-ar zice, eram până la urmă din grupa mare a literaturii române. N-o să uit niciodată, apropo de asta, o replică pe care-am auzit-o cu urechile mele pe când stăteam în sala supraaglomerată de la Oneşti, unde se ţineau pe vremuri „Zilele culturii călinesciene”. La doi paşi de mine erau Nichita Stănescu şi Sorescu, nimeriţi, se pare, prima dată faţă-n faţă de când Sorescu scrisese foarte ironic şi acid despre „Epica Magna”: spusese despre coperta ei că e ca o cutie de bomboane, iar conţinutul – aşijderea. Iar acum Nichita îl prinsese de braţ şi-i zicea: „Băi Marine, am ajuns noi să ne-njurăm între noi, bre? Noi, care putem să ne c. În ea de literatură română?” Ce-a răspuns Sorescu la asta? Se vede că nu l-aţi cunoscut. Sorescu nu vorbea, ci bâiguia, era cu neputinţă să-l înţelegi. Cred că de-asta şi scria literatură, ca să poată spune şi el ceva, cât de cât.

În fine, a venit Laure şi, formaţia fiind completă, ne-am îmbarcat în microbuz. Parisul, neschimbat din vremea lui Utrillo şi melancolizat de fulguiala ce estompa puţin clădirile masive, identice, retezate la al cincilea etaj, sticlea la dreapta şi la stânga noastră în câte-o rază de soare. Cunoşteam binişor oraşul din 1990, când am primit şi eu bursa de o lună de care beneficiaseră, în euforia revoluţiei, destui autori români. Ne nimeriserăm atunci în plină vară pariziană şi locuiserăm mai întâi la o cunoştinţă lângă faimoasa rue Mouffetard (unde a trebuit să avem grijă de uriaşul motan cenuşiu al gazdei, prost obişnuit să stea cocoţat pe masă), iar apoi pe Avenue de Suffren, în fastuoasa reşedinţă a ataşatului cultural al nostru la Paris, domnul Ion Pop, care tocmai îşi făcea vacanţa în România. Timp de o lună, pe vremea cea mai frumoasă imaginabil, hoinăriserăm prin Paris, intrând şi ieşind din metrou, ca într-un joc video, şi descoperind mereu alt loc bine ştiut din cărţi şi din albume. Şi acum nume ca Mairie de Montreuil,

Porte d'Orléans, Bobigny, Billancourt, Pont de Sèvres şi celelalte staţii terminale sună magic pentru mine. Ieşeam când pe cheiul Senei, când la Sacré Coeur, la Halles, lângă centrul Pompidou, în pitorescul Marne, mergeam la

muzee şi devastam Tatou-urile, luam la rând buchiniştii, cumpăram baghete şi le ronţăiam pe străzi. Niciodată nu mai fuseserăm atât de liberi şi atât de uimiţi de tot ce era-n jur. Am fi sperat noi vreodată să vedem Sorbona, bulevardul Saint-Michel, Opera şi Louvrul? Dar în afară de ele mai era ceva, era atmosfera fiecărui colţ de stradă, a cafenelelor cu scaune scoase pe trotuar, mireasma de homar şi urină a uliţelor dosnice, somalezii care vindeau genţi de piele, fugăriţi de poliţie dintr-un loc în altul... Când buna mea prietenă Magda s-a stabilit la Paris, am fost fericit pentru ea. Mă bucur, de fapt, pentru fiecare ins care a ales să trăiască în locuri uimitoare, de o inepuizabilă frumuseţe, ca Parisul, Londra, Viena sau San Francisco, lăsându-ne pe noi să ne purtăm crucea bucureşteană. Câtă dreptate are Kundera când scrie că viaţa e în altă parte...

La gară, ne-am suit într-un TGV alb strălucitor, cu ferestre opace, care ne-a purtat prin periferii pitoreşti până am ieşit în câmp deschis. Am mers cu Agop la bar şi, cu sticlele de bere în mâini, ne-am pus pe pălăvrăgeală despre cărţi şi oameni. În interior, trenurile astea tubulare sunt grijuliu insonorizate, aşa că te poţi auzi gândind.

Curând am fost la Bordeaux, despre care ştiam doar că e numele unui vin, după cum fluviul pe care e aşezat, Garonne, îmi evoca un vermut banal. Habar n-am avut ce splendoare arhitectonică era oraşu-ăsta, în care odată mă voi întoarce. O singură zi, fireşte, blocată şi ea în hotel şi-n restaurant (ca în mai toate etapele turneului ăstuia obositor) n-a fost suficientă pentru, de fapt, nimic. Am umblat pe străzi, am descoperit Catedrala Saint-Pierre, ne-am minunat de enorma clădire a Bursei şi-am eşuat pe cheiul Garonnei, cu o privelişte incredibilă de fluviu-estuar, unde-am făcut câteva poze. Într-una din ele, Agop e aşezat, singur, pe o piatră, în faţa marelui fluviu. Ne-am reîntors în oraş şi-n cele din urmă am descoperit librăria în care aveam să citim. Într-o vitrină erau frumos aşezate câteva cărţi româneşti, între care şi romanul meu nou-apărut, cu o foarte flatantă prezentare pe o filă aşezată alături. Stiam că amenajarea asta nu fusese ieri şi-avea să dispară mâine, şi totuşi nu mi-am putut stăpâni un fior, ba chiar i-am tras şi o poză. Ce tristă e soarta scriitorilor români: ciudăţenii nici măcar interesante, venite dintr-un spaţiu total ignorat, dintr-o ţară fără identitate, fără istorie, fără nimic de aşteptat de la ea şi de la cei ce-o locuiesc. Dar asta e o veche poveste.

Au urmat câteva zile pariziene burduşite de evenimente: lecturi, întâlniri, recepţii. Zbârnâia Parisul de noi ca Humuleştii de fusuri şi vatale, eram omniprezenţi prin librării şi saloane, prin metrouri şi studiouri de înregistrare. După lectura lui Ion Mureşan, a Letiţiei Ilea şi-a mea într-o sală arhiplină, a urmat o agapă prelungită până mult după miezul nopţii. L-am întâlnit acolo pe editorul meu, Olivier Rubinstein, directorul cunoscutei edituri Denoël. Ne-am îmbrăţişat cu entuziasm. Ce frumoasă poveste comună derulaserăm împreună, de aproape douăzeci de ani de când ne cunoşteam! Eram doi puşti când ne-am văzut prima dată, în '90, în Parisul canicular. El avea o mică editură undeva în

sudul Franţei, împreună cu un partener de afaceri. Crohmălniceanu îi recomandase o carte a mea, *Visul* (viitoarea *Nostalgia*), pe care-o publicasem cu un an în urmă. Era prima mea carte de proză, despre care unii dintre „amicii” mei spun că ar fi cea mai bună de până acum. De obicei, lucrurile stau cam aşa în privinţa asta: un autor scrie excelent cât timp e prieten cu cineva. Când se ceartă cu el, începe subit să scrie prost. Dacă se reîmpacă, să vezi minune că scrie iar grozav, ba chiar mai bine ca înainte! Aşa că veţi auzi mereu voci care laudă cărţile mele de până la un anumit moment, şi deplâng apoi decăderea mea de acum.

Olivier dăduse cartea la tradus unei doamne din Lyon care făcuse nişte studii prin România. Am încercat să iau legătura cu ea, dar nu mi-a răspuns niciodată la propunerea de colaborare. Ne-am văzut o dată la Paris, într-un cadru romantic, pe ghizdul unei fântâni din piaţa Sorbonei. Deja terminase traducerea. Părea agitată, privea des peste umăr. Mi-a spus un singur lucru, că eu sunt doar un puşti şi că are impresia că de fapt ea e autoarea *Visului*. După care a luat-o literalmente la fugă. Atunci m-am speriat un pic, dar apoi, din păcate, am avut ocazia să-mi dau seama că avea în bună parte dreptate: contribuise la cartea mea substanţial, cu fantezie şi umor.

După euforia apariţiei cărţii – *Le Rêve*, prima mea traducere!

— am început să primesc semne sinistre. Primele bănuieli le-am avut când cineva de la Iaşi mi-a cerut o povestire pentru o revistă. Mi-am dat seama că nu mai aveam manuscrisul ei, aşa că m-am apucat s-o retraduc din franceză, din cartea proaspăt apărută. Spre uimirea mea, m-am trezit, la capătul migăloasei retroversiuni, cu altă povestire, ceva fantastic, de care biata mea minte n-ar fi fost niciodată capabilă. Lipseau din original fraze întregi, care poate că nu-i plăcuseră traducătoarei. În schimb, o luxurianţă de noi şi interesante pasaje se-ntindea labirintic prin toată povestea. Nu ştiam ce să mai cred. După vreun an, un articol apărut în *România literară* a clasat definitiv cazul. Era scris de o cititoare indignată, care confruntase textul meu cu cel franţuzesc. Exemplele pe care le dădea erau cutremurătoare – şi nu ştiai de ce te cutremuri: de râs sau de groază. Într-o poveste, un copil mânca o japoneză rumenă primită de la un muncitor de la fabrica de pâine. Doamna lyoneză tradusese: „Il mangeait une Japonaise socialiste”... Chifla devenise femeie, socialistă pe deasupra (pasămite, la cuvântul „rumenă” găsise-n dicţionar definiţia „rouge”), iar copilul, canibal. La o altă pagină, descriam *fiarele* de pe Palatul telefoanelor, adică antenele parabolice de deasupra. Ea tradusese „les fauves”, populând clădirea albă ca laptele de pe Calea Victoriei cu tigri, urşi, lei şi pantere, într-un tablou demn de penelul lui Dali. Şi câte şi mai câte, câte un pocinog pe fiecare pagină, de stăteai să te cruceşti! Cartea a fost totuşi primită foarte bine, bizareriile ei părându-li-se, poate, criticilor, la locul lor în patria lui Eugène Ionesco. Dar ce să mai vorbesc despre cronici, mai toate erau scoase de fapt din burtă. Dovada? Toate vorbeau despre „cele patru excelente

povestiri”. Nu ştiau oare criticii francezi să numere până la cinci? Ba da, dar pe coperta a patra scria din greşeală că sunt patru povestiri, aşa că de ce să mai verifici la sumar?

Cu toată exuberanţa traducerii, Olivier a fost entuziasmat de carte şi-apoi, de-a lungul anilor, mi-a publicat toate celelalte volume la editurile, din ce în ce mai bune, pe la care a trecut. E primul om care a crezut cu adevărat în mine şi care m-a publicat în ciuda succesului comercial modest al cărţilor mele în Franţa. Din păcate, şi a doua mea carte a fost tradusă de aceeaşi imaginativă doamnă. Mai prudent, Olivier mi-a trimis manuscrisul înainte să-l dea la tipar. Dumnezeule! Şi-acum, când îmi aduc aminte, mă apucă acelaşi râs isteric. Textul (*Travesti*) era plin de poezioare din folclorul copiilor, nevinovate de altfel. Una dintre ele suna cam aşa: „Ia te uită, ce să fie? / Un om mort cu aia vie! / Să ferească sfânta soartă / De om viu cu aia moartă!” Traducătoarea mea văzuse aici un mesaj macabru, şi tradusese în consecinţă: „Oare ce se întâmplă? / Cei morţi îi bântuie pe cei vii! / Destinul însă îi ocroteşte: / Cei vii le arată drumul spre moarte!” Mai multă bătaie de cap îi dăduseră versurile: „Sunt sărac, n-am nici căciulă, / Am o namilă de p.” Nu găsise ultimul cuvânt în dicţionarele româneşti, aşa că fusese nevoită să improvizeze. Îi ieşise cam aşa: „Sunt sărac, îmi lipseşte pălăria, / Duc în mână o pungă mare.” Îngrozit, am făcut toate corecturile (sute, nu exagerez) şi i-am trimis manuscrisul înapoi lui Olivier. Mi-a răspuns că nu mai lucrează niciodată cu doamna din Lyon, şi s-a ţinut de cuvânt. Cu Alain Paruit altfel a mers treaba.

Stăteam cu Olivier la masă şi ne povesteam însufleţit ce ni se mai întâmplase de la ultima întâlnire, pe când lângă noi picotea un scriitor francez, se pare foarte bun, dar care n-a scos o vorbă toată seara. A preferat să bea, cu ceva flaubertian în purtări, până când obrajii i s-au făcut roşii (era să zic: socialişti) ca focul. Olivier îmi povestea că e deja detestat în lumea editorilor parizieni pentru ascensiunea lui formidabilă, „dar tu ştii, Mircèa, că ura confraţilor e cel mai bun semn de succes.”. Mury şi Letiţia, care citiseră excelent, îşi savurau şi ei succesul din seara aceea – Ion, ridicat în picioare, recitase un poem de reabilitare a tuturor beţivilor din lume, cu măreţia paradoxală a lui Marmeladov: toată lumea aplaudase din răsputeri. Târziu în noapte ni s-a alăturat Agop, în eternul lui sacou de o culoare incertă. „Băi, prezintă-mă şi pe mine editorului tău!”. „Sigur, Ştefane”, îi zic. Le fac prezentările, cei doi dau mâna, zic şi eu ceva despre autorul român, că merită să fie tradus. Olivier zice „Sigur, să-mi trimită o carte.” „Spune-i că sunt cel mai mare prozator român”, zice Agop, cu o privire gravă, de copil mare. Îi spun şi asta lui Olivier, care dădu cu înţelegere din cap: „Nimeni nu-i perfect.”

Şi a venit apoi criza mea de paranoia, pe care ţin s-o povestesc din fairplay: am încondeiat destul câteva personaje ale simpaticului periplu ca să nu mă încon-deiez un pic, compensatoriu, şi pe mine însumi. Că vorba 'ceea,

dacă ţineam la imaginea mea de autor fără pată şi prihană, nu mai făceam eu imprudenţa de a-mi publica jurnalele intime încă din timpul vieţii.

Ce nebunie a mai fost şi atunci! Adversarii mei – şi chiar câţiva prieteni pentru care băgam mâna-n foc -s-au repezit pe paginile alea ca în bancul cu arabii care termină muniţia, iar un evreu se plimbă printre ei cu tancul, strigând: „Gloanţe de vânzare! Hai la gloanţe ieftine!” Le-am vândut şi eu cartuşe până la loc comanda. Citeau în paginile jurnalelor vreo frază scrisă la necaz, pe când îmi smulgeam părul din cap de disperare: „Sunt un imbecil, nu mai sunt în stare să scriu nimic.” Apoi notau jubilând în cronicile lor devastatoare: „Autorul e un imbecil, n-a mai scris nimic de câţiva ani, după cum singur o mărturiseşte.” Îmi aminteam un episod de la patru ani: „Striveam furnicuţe pe scoarţa copacilor”, ca să citesc într-o altă cronică: „Cărtărescu e un sadic: striveşte furnicuţe pe scoarţa copacilor!” Puteam să spun că nu e-adevărat? Doar o scrisesem eu însumi...

Aşa că nu-mi pasă mie de ce-o să zică lumea dacă află acum că, la sfârşitul programului Belles Étrangères, mi s-a prăbuşit lumea-n cap dintr-o simplă prostie. Sau, mai bine zis, dintr-un şir de prostii. Totul a-nceput cu acele *traveller's checks*, despre care am mai pomenit: opt cecuri de câte o sută de euro bucata, dacă-mi mai aduc bine aminte. Cum peste două-trei zile urma să mă-ntorc acasă, trebuia neapărat să le schimb undeva, la o bancă sau la o casă de schimb. Mare plictiseală pentru mine, care sunt un timid patologic până-ntr-acolo, că îmi trimit nevasta la poştă, la cablu, la plătit lumina, peste tot unde ar trebui să am de-a face cu necunoscuţi. Aşa că mă gândeam la drumu-ăla-n oraş ca la un supliciu. În străinătate sunt mai tot timpul ne-la-largul meu, pentru că nu vorbesc limba prea bine, sunt pletos şi cam negricios (ba, ţigan sadea, dacă te-ai lua după cei de la *Tricolorul*), oamenii se uită la mine cu suspiciune. La Amsterdam, o dată, am întrebat o doamnă pe stradă, în engleză, unde e Rijksmuseum, şi tipa a luat-o pur şi simplu la fugă. Dar, cum eram încolţit, n-am avut ce face şi am luat-o de dimineaţă, pe o burniţă groaznică, pe bulevard la vale. Afurisitele de case de schimb îţi ies mereu în faţă când n-ai treabă cu ele, dar se ascund prin cine ştie ce coclauri dacă vrei să schimbi bani. N-am dat de una timp de o oră şi jumătate, până am ajuns în centru. Iar cele care mai erau în drum erau închise, fiind sâmbătă. În centru – băncile închise şi ele. Ce-aveam să mă fac?

Am rătăcit la-ntâmplare pe străzile sumbre, printre inşi cu umbrelele larg deschise, uitându-mă după firme de bănci. În fine, am dat de una deschisă, am intrat, am dat cecurile, cu un zâmbet degajat şi două vorbe englezeşti, unei fete tinere de la ghişeu şi. am aşteptat să se-ntâmple ceva. Fata s-a holbat la ele perplexă. A chemat un alt funcţionar, care s-a uitat şi el la cecuri îndelung, apoi la mine şi mai pătrunzător. Până la urmă mi-a spus scurt că nu-mi poate schimba cecurile. „But why?” am întrebat, dar n-am mai primit nici un semn că ori el, ori tipa nu sunt nişte manechine îmbrăcate în funcţionari, într-o bancă de

jucărie. Am ieşit cu coada-ntre picioare, cu sentimentul penibil că sunt un metec nenorocit, dispreţuit de toată lumea. N-am mai îndrăznit să mai intru în vreo bancă. Din păcate, însă, problema trebuia totuşi rezolvată. Am început să vânez iar casele de schimb. Toate erau închise, cu obloanele trase. Mă vedeam întors la Bucureşti cu cecurile alea pe care scria clar că sunt valabile numai pe teritoriul Franţei. Opt sute de euro duşi pe apa Sâmbetei. Munceam două luni la facultate pe banii ăia.

Până la urmă însă, pe o străduţă îngustă, între două baruri de sushi, am dat de o casă de schimb, în fine, deschisă. În spatele tejghelei oficia o funcţionară severă şi blondă, la vreo cincizeci de ani, foarte fardată, strânsă într-un taior care-i făcea talie de viespe. Am stat mult la coadă după tot felul de dubioşi, mai dubios eu însumi, cu cecurile mele prăpădite, până când, într-un târziu, am ajuns în faţa femeii. I-am întins cecurile, după care a urmat ceva de necrezut.

Cred că doar dacă eşti oprit la aeroport, băgat într-o cameră izolată şi despuiat la piele, eventual căutat şi cu degetul în dos după cine ştie ce droguri, te mai poţi simţi astfel. Tipa a-ntors cecurile pe toate feţele, le-a gustat, le-a mirosit, le-a frecat între degete. M-a pus să semnez în faţa ei, a confruntat zece minute semnă tura mea cu cea de pe cecuri şi cea din paşaport. S-a uitat, alternativ, la mine şi la fotografie încă zece minute. Cu un vârf de ac, a-ncercat să dezlipească un colţ al pozei mele, ca să vadă dacă nu e lipită peste altă poză. M-a pus să semnez fiecare cec de câte trei ori. În spatele meu se făcuse coadă, toţi se uitau ca la urs. Ce se-ntâm-pla? Demascaseră un escroc? Eram probabil roşu ca un rac fiert. Gagica, însă, imperturbabilă, nici vorbă să-mi dea banii. Până la urmă, a apucat receptorul şi a-nceput să dea telefoane. De vreo trei ori, în locuri diferite, pân-a ajuns, pasămite, la banca unde fuseseră emise cecurile. A dictat seria şi numărul fiecărui cec în parte, a aşteptat confirmările, le-a notat grijuliu pe o hârtie, le-a mai confruntat o dată cu seriile cecurilor şi abia atunci s-a-ndurat să scoată opt hârtii noi de câte-o sută de euro, pe care mi le-a aruncat fără măcar să se uite la mine. Apoi a trecut la clientul următor.

Când am ieşit în ploaie, după mai bine de o oră după ce intrasem în casa de schimb, eram dărâmat sufleteşte şi plin de o ură viscerală faţă de lumea aceea care te judecă după înfăţişare şi naţionalitate. Îi înţelegeam pe adolescenţii maghrebieni care dădeau foc maşinilor prin cartierele mărginaşe, pe comunişti, pe islamici, pe toţi cei ce erau striviţi de dispreţul masiv al occidentalilor faţă de cei care nu le seamănă. Obrajii-mi ardeau de ruşine şi de revoltă. M-am întors la hotel şi am stat ore-n şir cu ochii în gol. Funcţionara cea blondă devenise duşmanul meu personal. Aş fi vrut să ajung un scriitor celebru, numai ca ea să-şi dea seama, peste câţiva ani, pe cine a umilit în nenorocita aia de zi ploioasă. Aveam un fel de reverie în care, ajuns un Garcia Marquez sau Vargas Llosa (chiar şi Coelho ar fi mers, la urma urmei), intram din nou în

casa ei de schimb, şi toţi cei ce stăteau la coadă mă recunoşteau şi se-ntorceau după mine. Tipa-mi cerea un autograf şi eu o refuzam cu mare satisfacţie.

A doua zi, după o noapte nedormită, în care mi-am muşcat pumnii de furie neputincioasă, m-am trezit în zori, puţin mai liniştit, pentru că mi se oferea o brumă de satisfacţie: urma să avem, eu şi încă doi autori, parcă Dan Lungu şi George Crăciun, o emisiune la Radio France Internationale. Ne-am întâlnit în holul hotelului cu doamna Laure, traducătoarea lui Dan (şi care azi e şi traducătoarea mea) şi, veseli şi zglobii cu toţii, am luat-o spre RFI prin dimineaţa îngheţată, dar însorită, în care Parisul sclipea din toate puterile lui, de parc-ar fi fost de cristal. Am trecut un pod peste Sena şi am ajuns la clădirea urâtă a radioului. Pe drum le-am povestit întâmplarea cu casa de schimb şi toţi au fost indignaţi. Fiecare trăise aşa ceva: unul fusese scos din rând, la con trolul valizelor, într-un aeroport, şi i se desfăcuse în bucăţi până şi casetofonul abia cumpărat („dar ştiţi cum? Şurub cu şurub! Şi la sfârşit mi-au dat şurubelniţa să-l fac singur la loc.”), altul fusese-nşfăcat de body-guarzi la ieşirea dintr-un magazin şi căutat până la piele după lucruri de furat.

Tot pălăvrăgind, ne-am pomenit în studio. Acolo ne aştepta producătoarea emisiunii şi, alături de ea, o figură cunoscută. Prea cunoscută, după gustul meu. Oricum, neplăcut cunoscută. Era nici mai mult, nici mai puţin decât Dumitru Ţepeneag. Nu-nţelegeam ce căuta acolo. Că doar emisiunea era despre scriitorii din Les Belles Étrangères. Dar, mi-am zis, nici o problemă. Lasă să fie şi el. Pe Ţepeneag îl cunoscusem în cele mai frumoase împrejurări, la Paris, cu mulţi ani în urmă. Băuserăm o cafea împreună, discutaserăm foarte prieteneşte, şi la sfârşit am intrat într-o librărie din care mi-a cumpărat noul număr din *Cahiers de l 'Est*, în care figurau şi nişte poezii ale mele traduse de el. Revista, format carte, costa vreo sută de franci, o sumă enormă pentru mine pe-atunci, aşa că gestul lui m-a impresionat cu atât mai mult. Şi au trecut alţi ani, când deodată mă pomenesc cu o serie de articole teribil de injurioase la adresa mea, semnate de acelaşi Ţepeneag. Dumnezeule, ce-mi făcea acolo! Pe-atunci mai aveam masochismul să citesc articolele de felu-ăsta până la capăt, cu un fel de voluptate: până unde se poate merge cu aceste revărsări de ură? Cât de mult l-ai rănit fără voia şi ştirea ta pe cel care te copleşeşte acum cu suferinţa lui ulcerată? Citeam şi nu-mi venea să cred: nu mai era acelaşi om pe care-l cunoscusem eu. Până la urmă am înţeles -o spunea chiar el – motivaţia urii lui: nu era mulţumit cum scrisesem despre el într-o carte a mea de istorie literară. Că opera lui nu intra în domeniul de care mă ocupam eu acolo nu avea nici o importanţă. După articolele astea vitriolante a rămas supărat pe mine, conform principiului (atât de adevărat, am avut ocazia de multe ori să mă conving) că nimeni nu-ţi poate ierta răul pe care ţi l-a făcut. Ca personajul lui Preda, care s-a supărat că nu i-a împrumutat, el, merticul său, vecinului. Aşa s-a întâmplat şi atunci, în studioul RFI.

Dar – cine ce treabă are? Ţepeneag era acolo, avea să ia şi el parte la discuţie, foarte bine. În definitiv, era un om inteligent şi avizat în ale literaturii române. Ne-am îndreptat cu toţii spre cabina de sticlă, cu masa cu microfoane şi beculeţe roşii, gata să ne punem pe vorbit. Şi-atunci s-a întâmplat ceva care mi-a adus deodată în minte bancu-ăla idiot, cică de ce au negrii nasul turtit: că vor şi ei să intre în vreun club, iar paznicul de la intrare le pune palma-n faţă: tu n-ai voie la discotecă... Producătoarea mi-a zis, pe englezeşte, chiar înainte să intru: „Dumneavoastră nu participaţi la discuţie. Doar nu vorbiţi franceză, nu-i aşa?" Şi apoi, cu un surâs radios: „Vă rog să aşteptaţi pe hol până terminăm." Mi s-a părut atunci că Ţepeneag se uită la mine ironic. Colegii mei n-au avut nici o problemă, au intrat frumos în studio şi m-au lăsat afară, cu paltonul în braţe, pe un culoar pustiu. I-am văzut prin geamul cabinei cum se-aşează şi-şi pun căştile pe urechi.

Am stat aşa vreu sfert de oră, privindu-i cum vorbesc. Nu puteam gândi, nu-nţelegeam nimic. În situaţii din astea reacţionez lent, dar temeinic, ca un bun semi-bănă-ţean ce sunt. Primul lucru pe care l-am hotărât a fost să plec. Deocamdată mi s-a părut că voiam să plec doar pentru că obosisem stând în picioare. „Mai bine mă-ntorc la hotel", m-am auzit gândind. Automat, am străbătut culoarul, am ieşit pe poartă şi-am luat-o pe jos, de-a lungul Senei. Încetul cu încetul, mă trezeam din şocul iniţial. Ce fusese asta? Eram doar trecut în program cu emisiunea de la radio. Doamna Laure îmi dăduse telefon la hotel să mă trezească în zori, ca să nu-ntârziem la RFI. Şi cum adică, nu vorbesc franceză?

Sigur că n-o vorbeam ca Ţepeneag, care trăise decenii acolo, dar mai dădusem interviuri în franceză, mă făcusem înţeles. Încetul cu încetul nebunia zilei de ieri, cu blonda de la schimbul valutar, se trezea-n mine, se asocia cu povestea de-acum, lua proporţii catastrofale. Un sentiment copleşitor de ruşine şi de frustrare m-a cuprins pe pod. Apa Senei scânteia în soare, câteva frunze uscate mai atârnau de crenguţele copacilor. Mergeam năuc clocind în mine, dostoievskian, o nebunie întreagă. Fusese o conspiraţie. Urzită mai mult ca sigur de Ţepeneag. Toţi ceilalţi erau complici, trădători. Mă lăsaseră ca pe ultimul om să aştept pe culoar cu paltonul în braţe (nu ştiu de ce, faptul ăsta, că ţineam paltonul în braţe, mi se părea deosebit de umilitor). După vreo jumătate de oră de umblat în curentul de pe malul apei, eram nebun de legat. Uram totul în jur, mă simţeam adânc jignit, mă gândeam să-mi fac bagajele şi să plec acasă, cu trei zile înainte de termen. Orizontul mi se-ngustase până la monomania sumbră a delirului de persecuţie. Dan Lungu, Crăciun, Laure însăşi, producătoarea franţuzoaică mai mult ca oricine – toţi mă alungaseră dintre ei, mă excluseseră din lumea literară. Cu toate cărţile mele, eram mai departe un paria, un exilat neiubit de nimeni, care nu era demn decât de stâlpul infamiei. Ţepeneag orchestrase totul diabolic, se vârâse în locul meu în emisiune, doar ca să-şi râdă de mine prin geamul cabinei de înregistrare, ca să mă vadă cum

stau pe culoar, ca un papagal, şi mai ales, să nu uităm, cu paltonul în braţe. De fapt, toţi cei din cabină, mi se părea acum, îşi făceau cu ochiul şi chicoteau pe socoteala mea. Uitasem complet că nu avusesem nici un chef de emisiunea aia nefericită, că nu însemna absolut nimic, cu sau fără mine. Sufeream câineşte, cum trebuie să fi suferit şi Ţepeneag însuşi când nu s-a văzut celebrat în cartea mea. Am ajuns în camera de hotel într-o stare de paranoia totală, bun de pus în cămaşă de forţă.

Cât de ciudate sunt accesele astea de nebunie, când mintea ţi-e copleşită de otrava unei umilinţe, a unei jigniri reale sau imaginare! În acele clipe nu mai e nici o diferenţă între tine şi paranoicul autentic, care te târăşte-n procese, care se ceartă cu toată lumea, care-ţi explică răbdător că e urmărit de KGB, de CIA şi de Mossad. El simte, probabil, permanent, ceea ce tu simţi câteva ore sau câteva zile, când ţi s-a făcut, ţi se pare, o revoltătoare nedreptate. Fiecare gând şi fiecare faptă a ta sunt deformate atunci de un torent de emoţie chimică, de revărsarea în sânge a unui venin psihic care nu-ţi mai permite să raţionezi. Mi s-a-ntâmplat de patru ori în viaţă, prima dată pe când făceam armata şi când câţiva colegi şi-au bătut joc de mine în ultimul hal („nu-ţi dai seama că te putem pune cu fundu-n chiuvetă şi apoi să dăm drumul la apă rece?”). Apoi s-a-ntâmplat la Sighişoara, când abia-mi apăruse prima carte, apoi la NEC, peste câţiva ani, când i-am scris o scrisoare tâmpită lui Andrei Pleşu pentru că ne certase pe noi, stipendiaţii din acel an, că n-am venit la conferinţa nu ştiu cui („Credeţi că NEC e casierie, să veniţi doar să vă luaţi banii?” – fraza asta a lui m-a rănit atunci îngrozitor, pentru că eram atât de sărac, că într-adevăr nu m-aş fi descurcat fără banii ăia de la NEC), în fine când n-am fost ales între cei zece poeţi ai Cenaclului de Luni care urmau să participe la o emisiune TV... Astăzi aş avea zilnic motive, mi se-ntâmplă zilnic porcării dintre care una singură ar fi destul ca să las totul baltă şi să iau calea străinătăţii, scuturându-mi praful de pe picioare împotriva frumoasei noastre ţări, asemenea atâtor alţi artişti şi scriitori înaintea mea. Vă-nchipuiţi că terminarea cărţii care mi-a luat 15 ani din viaţă a-nsemnat vreo sărbătoare a culturii sau a literaturii române? N-am mai fi trăit în România dac-ar fi fost aşa.

Dar, iarăşi, vorba lui Creangă, hai mai bine despre copilărie să vorbim. Adică despre copilăria mea de la Paris, când, recunosc că fără nici un motiv real, dar într-un context nefericit, pe un fond de oboseală extremă, am cam sărit peste cal. Deja, tolănit în pat îmbrăcat, citeam din Nabokov de mai bine de două ore fără să-nţe-leg nimic – citeam şi reciteam aceeaşi frază, construind în gând, febril, scenarii apocaliptice –, când a sunat Laure: „Ce faci? Unde eşti? Trebuia să ne aştepţi, ca să mergem apoi să mâncăm cu toţii.” Atât mi-a trebuit. Până n-am auzit-o cum izbucneşte-n plâns nu m-am lăsat. Sigur, de vină era în primul rând idioata aia de producătoare, dar nici Laure, care răspundea de noi şi trebuia să fie de partea noastră, nu avusese nici o reacţie. Mă lăsase acolo, pe hol, ca pe un papagal, ca pe ultimul om. Am ameninţat-o

că plec imediat la Viena, de unde venisem. Nici n-am vrut să aud vreun argument. Ştiam că avea să vorbească imediat cu toţi responsabilii de la Belles Étrangères, dar nu-mi păsa. În situaţii din astea nu-ţi mai pasă de nimic, eşti în stare să-ţi ruinezi reputaţia, cariera, să-ţi pui şi viaţa în primejdie. În finalul discuţiei i-am spus că aveam să vin la întâlnirea cu publicul din acea seară, de la o librărie pariziană, dar că nu mai vreau să mă prezinte ea, cum era stabilit. „O să mă prezint singur, mă descurc eu”, i-am zis, „chiar dacă franceza mea nu e atât de bună.” Nu-mi place deloc să fac o femeie să plângă la telefon, dar de data aia mi-am zis că merita.

Aproape imediat după aceea am primit un telefon de la un fotograf care era trecut în programul meu, şi de care uitasem cu desăvârşire. Am coborât şi am dat în hol şi de Cecilia, înţolită mişto. Am schimbat două vorbe şi a apărut fotograful, cu un uriaş Canon de gât şi cu capul gol, înfăşurat până peste urechi într-un fular tricotat. Jovial, ne-a propus să ne facă poze „după colţ”, în Cimitirul Montparnasse! Când vine vorba de fotografii profesionişti nu mă mai mir de nimic. Am cunoscut cu zecile, de la fotograful gay care te-aşează lungit pe sofa într-o poziţie „graţioasă” până la fotografa nordică, amazoană, de vreo trei metri înălţime, care-ţi rupe degetele când dai mâna cu ea. Toţi te chinuie îngrozitor. Marea lor plăcere e să te scoată, doar în cămaşă şi-n capul gol, afară, pe gerul cel mai groaznic, să te lipească de un perete de beton şi să te ţină acolo, în curent, până-şi fac ei 'j-de miile de poze. Toţi vor să fii natural, să zâmbeşti la comandă, să pozezi stupid pe când trecătorii se holbează la tine ca la urs. La ultimul târg de carte din Leipzig m-au răzbit: am avut, în două zile, şapte şedinţe de pozat – *shooting sessions* –, între care unele în locaţii imposibile, sinistre. O fotografă micuţă ca un cimpanzeu, râzând cu gura până la urechi şi spunându-mi din două-n două vorbe ce bărbat frumos sunt (doar două femei mi-au spus minciuna asta vreodată: mama şi ea), m-a silit să car un scaun până-n mijlocul unei hale uriaşe, dezafectate, luminată de geamuri în tavan. Când lumina se muta mai încolo, trebuia şi eu să mă deplasez cu scaunul, ca un gnomon viu.

Asta de-acum a fost unul mediu. Ne-a scos în cimitir după un scurt zigzag printre străduţe şi a-nceput să ne facă poze proptiţi literalmente de plăcile funerare. „Te-am zărit printre morminte”, i-am spus Ceciliei, „palidă şi despletită.”, la care ea a izbucnit în râs şi a ratat poza. Era frig, brumă, cimitirul era duşmănos ca o revistă capitalistă, doar fotograful era vesel nevoie mare. După ce-a dezbrăcat-o pe biata fată cât s-a putut şi i-a făcut poze care-au trebuit, bănuiesc, prelucrate apoi în Photoshop, căci era vânătă ca o moartă, m-a luat pe mine la rând. Mi-a trimis pozele după vreo lună. În toate, ochii-mi strălucesc puternic, căci îmi curgeau lacrimile de frig, şi am nasul roşu ca un personaj din Dickens. Sunt pe fondul unei mari plăci de marmură neagră, a unei tipe care – se vede şi-n poze scrisul auriu – trăise între 1962 şi 2001. Tânără, dom'le. Ce să-i faci, aşa ne ducem cu toţii.

Măcar, cu şedinţa asta de pozare, am mai uitat de Ţepeneag şi de celelalte. Mă mai zgândărea ceva încă, undeva în adânc, dar nu ca dimineaţă. M-am dus şi-am mâncat iarăşi singur la un restaurant, plângându-mi de milă, şi-apoi am dormit puţin. Seara, la mica şi cocheta librărie, m-am prezentat singur, într-adevăr, deşi Laure era acolo, cu ochii roşii. N-a trebuit nici măcar să vorbesc în franţuzeşte, căci venise şi Wanda Mihuleac, care, sufletistă ca-ntotdeauna, s-a oferit să traducă. Am vorbit mult şi inspirat. Simţeam cum, pe măsură ce vorbeam, veninul mi se scurgea din trup şi rana se vindeca. La sfârşit am semnat câteva cărţi şi am schimbat câteva cuvinte cu o duduie drăguţă, fapt care m-a pus cu totul pe picioare. Slavă Domnului, scăpasem. Statistic, o poveste ca asta, a cincea, urmează să se producă iarăşi abia peste vreo şase ani, aşa că până atunci stau liniştit.

Când a doua zi, seara, după ce am străbătut iarăşi în tren aproape tot teritoriul Hexagonului, ne-am găsit la Carcassonne, orăşelul era deja cufundat în întuneric şi-ntr-un ger de crăpau pietrele. Penibila afacere cu Ţepeneag şi RFI era acum doar o amintire stânjenitoare, de care căutam să scap prefăcându-mă că nici n-a existat. De-a lungul drumului cu trenul am încercat să extirp amintirea ei şi din mintea lui Laure, victima inocentă de ieri: m-am purtat cu ea cu un fel de naturaleţe ostentativă, de parc-am fi fost mereu cei mai buni prieteni, iar ea mi-a răspuns la fel. Ne-am întrecut în politeţuri, ne-am invitat în toate împrejurările ca grecii la puşcărie: i-am adus şi ei o bere când m-am întors de la vagonul-res-taurant, iar ea, la rândul ei, mi-a cumpărat o cafea.

Bine-ar fi să-ţi poţi tăia cu foarfeca bucăţelele penibile din viaţă şi să le arunci la gunoi. Din păcate, viaţa ta se împleteşte cu a atât de multor alţi inşi, încât, dacă le-ai plia şi-ai tăia din toate deodată, ţi-ar ieşi un fel de covoraş de hârtie din cele pe care le fac copiii, sau un şir de omuleţi ce se ţin de mână. Cam asta face, de fapt, scriitorul: scoate din pagina albă şirul lui de omuleţi, figurile lui geometrice de o dubioasă simetrie.

Prisosul, la fel de simetric, îl aruncă la gunoi, deşi reprezintă şi el, în aceeaşi măsură ca omuleţii, nobleţea paginii iniţale. Cu fiecare omuleţ de hârtie care apare, din foarfecă, pe lume, moare geamănul lui negativ, forma din care s-a desprins şi care-a rămas pe dinafară. Iată din ce se compune ziua de ieri.

Am cinat într-un local cu perdele roşii la geamuri. Mâncarea, tipică din Languedoc Roussillon, a fost grozavă. În special i-a plăcut Gabrielei, care venise cu noi, lucru care nu m-a mirat deloc: la Iowa City, pe când eu făceam o economie la sânge ca să mă pot întoarce acasă cu tone de cadouri şi cu ceva bani puşi deoparte, ea-şi burduşea zilnic frigiderul cu tot felul de bunătăţi şi mânca toată ziua. Râdeam de ea pe-atunci, dar până la urmă s-a dovedit că aşa a fost cu mult mai câştigată. Îşi făcuse acolo toate poftele, îşi rezolvase toate frustrările alimentare ale anilor ceauşişti, pe când eu dusesem o viaţă de anahoret ca să. Îmi cumpăr la întoarcere o Dacie, n-aş mai fi cumpărat-o! Vărul

meu afacerist, care are azi un conac cât cetatea Carcassonne – că tot o să vorbim de ea – în zona aia unde stau Becali şi toţi grangurii, mă rugase să cumpăr trei terenuri în Bucureşti, pe care le ştia el, un chilipir de necrezut, care azi mi-ar fi rezolvat toate problemele. Eu însă eram poet: cum să mă cobor eu la afaceri cu terenuri? Nu era de ranga mea. Mai bine o maşină, deşi nu-mi trebuia în nici un fel, căci la facultate mergeam foarte bine cu 66, iar prin ţară n-aveam unde să mă duc. Şi pune-te pe demersuri, pe pile, pe relaţii, căci cererea de maşini după '90 era uriaşă, până când a venit ziua magnifică în care m-am dus cu o cunoştinţă (căci eu nu ştiam *x* să şofez, de fapt ştiam despre maşini strict amănuntul că au patru roţi) la Valea Cascadelor să ne luăm maşinuţa. Era lume ca la Talcioc. Am mai dat nişte bani (grei) unui tip ca să ne aleagă, chipurile, una mai bună. Tipul a luat banii şi a-ntins degetul către cea mai apropiată maşină de noi. Era crem. Ne-am suit în ea şi-am luat-o uşor, prin mulţime, spre ieşire. Pe Valea Cascadelor se formase un şir de Dacii care-naintau ca melcii pe caldarâm. La o groapă ceva mai adâncă, celei din faţa mea i-a căzut motorul. Dar nu aşa, că îţi cade şi-nvârţi iarăşi cheia în contact, ci în cel mai propriu sens: motorul i s-a desprins din şuruburile prost strânse şi a dat de pământ, spre consternarea şoferului. L-am ocolit şi, târâş-grăpiş, am ajuns acasă. Nu vă mai povestesc umilinţele şcolii de şoferi care-a urmat. Mi-am luat carnetul şi hai cu Dacia la plimbare! În primele trei luni i-au murit toate piesele, de la radiator la motoraşul care mişcă ştergătoarele. Motorul însuşi s-a calat *o* în ultimul hal. Cutia de viteze: kaput! Ferodourile: kaput! Am aflat mai târziu că maşinile din lotu-ăla fuseseră făcute din piese vechi, recondiţionate, erau de fapt grămezi de *junk*.

După trei luni, doar caroseria mai rămăsese de la fosta maşină. E drept că nici eu nu-mi îmbogăţisem prea mult cunoştinţele la şcoala de şoferi: la adevărul că maşina are patru roţi adăugasem şi volanul. Am mers într-o zi cel puţin doi kilometri cu frâna de mână trasă. Când plecam din spatele blocului turam motorul până-nce-peau vecinii de la balcoane să strige la mine. Loveam, dând cu spatele, tomberoanele, le dădeam jos ca pe popice... Am făcut şi două accidente care mi-au şifonat tabla binişor, ba era şi să-l calc, pe zebră, pe amicul meu, prozatorul Emil Paraschivoiu, care n-a ştiut niciodată ce pericol l-a pândit în toamna lui '90, când o Dacie l-a luat aproape în bot. Peste iarnă n-am mai putut-o urni din parcare: nu pornea motorul şi pace. O uram cu o intensitate unică, de necrezut. În primăvară m-am întâlnit cu un vecin în lift: „Dom'le, nu-i păcat să zacă maşina dumitale, nou-nouţă, de pomană în zăpadă? Vinde-mi-o mie, ţi-o iau la preţ de nouă.” Omul nu voia să se pună pe-o listă şi să aştepte un an sau doi, cum era pe-atunci. I-am vândut, deci, rabla, care-a căpătat o nouă viaţă sub mâinile lui pricepute. După-amieze întregi, în primăvară, a meşterit pe sub ea, dar a pus-o la punct. Cred că o mai are şi-acum. Eu mi-am luat banii, bucuros că scăpasem de bestie. Ce-am făcut cu ei?

Nimic, i-a mâncat inflaţia galopantă din anii '90. Am rămas iar atât de sărac, încât vara următoare mi-am vândut la târg, în Colentina, paleta de ping-pong.

Incălziţi de vinişorul roşu, îngreunaţi de friptură, am ieşit cu greu în gerul de-afară. Ni se mai adăugaseră vreo doi turişti care se-ndreptau şi ei spre cetate. Veneau fulgi rari de zăpadă. Am mers o vreme nesfârşită prin vântul care mugea din răsputeri, pe un drum sinuos, împădurit, care nu părea să ducă niciunde. De frig, îmi înfăşurasem fularul în jurul capului de nu mi se mai vedea decât creştetul. Invăţasem şmecheria asta de la fotograful de ieri. Era vreo zece noaptea când, la o cotitură a drumului, ni s-a arătat în toată splendoarea ei cetatea Carcassonne, pe o colină pe care o-ncorona cu zidurile, donjoanele şi crenelurile ei întinse pe o incredibilă lungime. Zidurile medievale erau puternic luminate şi apăreau galbene, tridimensionale, redutabile ca într-o gravură veche. Nici o legătură cu cetăţile de carton din filmele noastre istorice, pe zidurile cărora stau proţăpiţi câţiva daci cu ceasuri la mână, pe când sub ele se-ntind legiunile romane. În zare se văd bine, printre drapelele lor cu SPQR, firele de înaltă tensiune între stâlpii din fundal. „Cine sunteţi voi?” „Stăpânii lumii!” „Veţi fi, dacă ne veţi învinge pe noi!” Şi peste iureşul şi urletele bătăliei apar deodată literele roşii ale unui titlu panoramic: COLUMNA.

Când am ajuns sub ziduri ne-am dat seama ce uriaşe erau. Adevărate materializări ale fricii, imaterializate în acea noapte de reflectoarele puternice, cu jeturi de lumină galbenă, care le luminau de jos în sus. Umbrele noastre se lungeau şi ele pe douăzeci de metri înălţime, tremurând de frig la scară galactică. După ce-am intrat pe poartă, ne-am răspândit în oraşul din spatele zidurilor: clădiri de toate felurile, transformate-n hanuri şi hoteluri pentru turişti, după ce, cu secole-n urmă, văzuseră asedii, holeră, foamete cruntă, erezia ciudată şi fanatică a albigenzilor. Căci aşa se scrie istoria: ce-a fost odată dramă azi e farsă.

Doar că lucrul cel mai dramatic de pe lume e tocmai această farsă continuă în care noi, cei moderni, ne ducem viaţa. Oamenii acelor epoci trăiau în mizerie până-n gât, habar n-aveau de cele mai mari binefaceri ale civilizaţiei: closetul cu apă, periuţa de dinţi şi tampoanele igienice. Sănătatea şi viaţa le erau ameninţate clipă de clipă, piereau ca muştele la orice molimă, erau jupuiţi de vii pentru un *filioque* oarecare, aveau dinţii stricaţi şi duhneau ca viezurii, dar măcar îşi trăiau viaţa lor, în trupul lor grosolan învelit în cârpe. Pe când noi, noi, epigonii? Păi, trăim şi noi un fel de realitate, pe Messenger, pe YouTube şi pe World of Warcraft, asumându-ne nume şi identităţi false, care devin încet-încet mai adevărate decât propriul nostru trup şi propria noastră viaţă. Copii fără original, oameni fără credinţe şi valori, vieţuim şi noi cumva – e adevărat, igienic şi confortabil – de vreme ce tot ne-am născut. Dar cum naiba să nu-i invi-diezi câteodată din tot sufletul pe acei oameni care aveau ca singur gadget destinul?

În noaptea aceea, la hotel, am visat numai ziduri vechi de cetate, care nu se mai terminau. Spre zori, m-au trezit nişte strigăte răguşite din camera cealaltă: un cuplu se găsise să facă amor la cinci dimineaţa, şi dă-i, şi trage-i vreo jumătate de oră, „*bound to win a prize*”, cum spune Paul Simon în superbul lui cântec *Duncan*. În alte circumstanţe aş fi găsit chestia asta distractivă, dar mi-era atât de somn. eram atât de epuizat de drumuri şi feţe şi evenimente. Am încercat să aţipesc, dar degeaba, cei doi de dincolo, la o palmă de mine, nu mai ţineau cont de nimic, se zbânţuiau de ziceai că una-două aveau să se prăbuşească cu patul. În fine, după nesfârşite îndemnuri monotone în franţuzeşte, după scârţâituri apocaliptice, după întrebări gâfâite la care doamna răspundea pe nas, un urlet lung, agonic şi mormăit marcă finalul încleştării. În tăcerea care se lăsă apoi, răsună hohotul meu de râs, isteroid şi imposibil de stăpânit. Trebuie să-i fi cutremurat până la măduvă pe cei doi de alături. Râdeam cu lacrimi, în culcuşul meu, nu pentru că mi s-ar fi părut ceva comic în călărirea în zori de dincolo de peretele subţire, ci pentru că mormăitul lor îmi adusese brusc aminte de Furby.

Fusese cu vreo zece ani în urmă. Fetiţa mea avea pe-atunci vreo opt-nouă ani. Cum avea o armată de păpuşi Barbie (cu care de altfel nu se juca niciodată), nu mai ştiam ce să-i cumpăr de ziua ei în acel an. Până l-am văzut pe Furby. Era urât, săracul, cu năbădăi, dar simpatic. Un mic gnom, cu înfăţişare de beţiv lacrimogen, păros pe deasupra din cale-afară, cu nişte ochi rotunzi şi urduroşi. Pe cutia în care îşi făcea veacul scria că e o jucărie electronică minune, că are propria sa limbă şi că poate învăţa pe parcurs noi cuvinte. Era însoţit de o cărticică-vocabular, cu sute de cuvinte din limba lui Furby. Costa o căciulă de bani, dar câte fetiţe aveam? L-am cumpărat pe Furby, deci, dintr-un aeroport şi, ajuns acasă odată cu ziua Ionuţei, i l-am prezentat cu mare ceremonie: ia uite, noul tău prieten, ştie să vorbească, are limba lui pe care poţi s-o înveţi şi tu. Dar Furby, săracul, nu era făcut să cucerească inimile tinerelor domnişoare: era păros pe piept până la buric şi avea un rânjet lubric de pedofil. Naiba ştie ce-o fi fost în capul celor ce-l proiectaseră. Aşa că Ionuţa, politicoasă, s-a jucat cu el vreun sfert de oră, făcându-l să gângu-rească, să se răstească şi să se roage pe o limbă ce-ar fi putut fi a negrilor Heteros, şi-apoi l-a lăsat în plata Domnului într-un colţ, alături de cântăreaţa la chitară fără un picior, Sheila, dacă-mi mai aduc bine aminte. Când am făcut curăţenie l-am adunat şi pe Furby şi l-am băgat în şifonier, printre rufe.

Au trecut apoi câteva săptămâni bune. Când, într-o noapte, sărim în sus, eu şi soţia mea, cu părul zburlit pe braţe: de undeva din cameră venea un bodogănit ca de şaman, o voce drăcească de gnom certându-se de unul singur. Ce Dumnezeu să fie asta? Vechea mea spaimă de extratereştri s-a activat până la teroare. Mai cu picioarele pe această planetă, soţia mea s-a sculat, s-a dus direct la şifonier şi l-a scos de păr pe Furby, care clipea din ochi şi pălăvrăgea

pe limba lui, rânjindu-ne complice. Drept răzbunare i-am dezactivat bateria, şi lighioana s-a potolit.

Ei, cum, vorba neamţului, toate lucrurile au un capăt, numai cârnatul două, nici eu nu simt nevoia s-o mai lungesc la nesfârşit. Fapt este că ne-am întors din ţinutul Aube înapoi la Paris, pe faimosul Boulevard Raspail, unde mă aştepta, fireşte, cămăruţa mea stacojie, încărcată deja cu parafernaliile fiecărei deplasări mai lungi: prospecte de toate felurile, hărţi, albume masive şi ultragrele cu Parisul, Lyonul sau Bordeaux, primite cadou, şi mai ales cărţi, cărticele şi broşurele de poezie de la tot felul de inşi, unul mai român ca altul, întâlniţi pe drum. Aşa încât lăsam şi aici, la coş şi în jurul lui, tone de material celulozic.

Nici n-am sosit bine, că am şi plecat la sindrofia finală, unde aveam să-ntâlnesc iar aceleaşi câteva sute de inşi de la-nceput, adică mica lume românească de la Paris venită în păr să-şi ia rămas-bun de la noi, „frumoasele străineze”, deja fanate bine după atâta hălăduire prin neagra străinătate. I-am revăzut cu plăcere pe Wanda, pe Petrică Răileanu, pe Matei Vişniec, pe Tudor Banuş, ca şi pe cele câteva necunoscute cu siluete de *top models* pe care le ochisem şi la-nceput, dintre care una cu totul epatantă, aproape goală sub câteva bentiţe de satin roşu ca flacăra. Am aflat apoi că e faimoasă, dar nu mai ţin minte pentru ce. Tot atunci l-am întâlnit prima oară pe Baudoin, minunatul autor de benzi desenate cu care mai târziu aveam să devin atât de bun prieten şi cu care am făcut romanul grafic *Travesti*. Dar Baudoin nu se lasă prins pe un pătrăţel de hârtie. La despărţire, în acea seară, mi-a dăruit un desen în tuş cu un fluture:

citise câteva pagini din *Orbitor*.

Ne-am întors la hotel pe la două noaptea, ameţiţi bine. Incepuse din nou să ningă. În cameră, mi-am făcut bagajul, punând deasupra faimosul meu pulovăr crem, mare greşeală. Apoi m-am culcat şi, înainte să adorm, m-am gândit un pic la ce-a însemnat drumul acesta atât de lung pentru mine.

Fireşte, nimic. *Rien de rien*. Pentru că nimic nu înseamnă nimic, niciodată. Feţe. Evenimente. Vorbe.

Acumulări de culori şi impresii care peste zece ani nu vor mai fi nimic. La-nceput decupam fiecare cronică la cărţile mele şi o puneam într-un dosar. Cu vremea, am renunţat. Îmi clasam pozele în cutii de pantofi, frumos însemnate cu data şi locul în care le făcusem. Am lăsat-o baltă. Cât de adevărate sunt versurile: „Şi când gândesc la viaţa-mi, îmi pare că ea cură / Incet repovestită de o străină gură, / De parcă n-ar fi viaţa-mi, de parcă n-aş fi fost.” M-am obişnuit cu drumurile, cu turneele, cu lecturile, cu anotimpurile şi castelele. Nu mai ştiu în ce an şi cu cine am făcut fiecare drum.

Nu mai ştiu cine sunt, cine am fost vreodată.

Am aţipit cu acest sentiment de tristeţe adâncă.

Dimineaţa, am luat avionul spre Viena, pe o ninsoare cu fulgi mari şi lenţi ca-n Disney, şi, pe când mintea mea o lua mult înaintea Boeingului cu aripi îngheţate, către dragii mei de pe Mariengasse, aveam în minte numai bossa-nova lui Andrieş, pe ritmurile exuberante ale căreia ar trebui să se deruleze genericul filmului meu:

Azi ninge tare, *draga mea*, *Avionul nu poate ateriza*, *Pilotul are pe geam un morman de nea Şi se-agită degeaba*...

Bacoviană

În toamna lui 1984 aveam 28 de ani şi locuiam în Colentina, în faimosul apartament în care nu era nici un singur unghi drept, cel despre care v-am mai povestit cândva. Muream de plictiseală şi singurătate. Mă ruinasem (şi-i ruinasem şi pe ai mei) cumpărând casa, aşa că nu-mi mai rămăsese nimic pentru mobilarea ei. Aveam doar strictul necesar, iar pentru mine pe-atunci strictul necesar însemna o masă pe care să-mi pun draga mea „Erika”, maşina de scris din RDG, la care trebuia să loveşti claviatura atât de puternic, încât şi acum sar literele din laptop sub degetele mele. De dormit, puteam să dorm şi pe jos. De mâncat – avea grijă mama, care se-nfiinţa în fiecare dimineaţă – schimbând două tramvaie – cu crăticioarele şi borcănelele cu mâncare pentru băiatulei. Drept mulţumire, băiatulmai şi strâmba din nas la pilaful sau la ciulamaua calde încă, la ciorba care mereu se vărsa în sacoşa de pânză.

Singurele locuri unde mergeam erau şcoala din capătul Colentinei, de unde-ntoarce tramvaiul 21 şi unde făceam pe profesorul de română, şi Cenaclul de Luni, cu şedinţele lui săptămânale care se ţineau când la facultate, când la Preoteasa, când în Tei, la complexul studenţesc, când te miri prin ce alt loc. Era un cenaclu foarte plimbăreţ, căci era fugărit de colo-colo de responsabilii culturali, în frunte cu legendara tovarăşă Clătici. În momentul în care începe – a şi-nceput – această povestire, el se ţinea într-un loc cu adevărat pitoresc, şi anume la muzeul CFR-ului de lângă Gara de Nord, cel în faţa căruia, trasă pe linie moartă, zăcea veşnic o gigantică locomotivă cu aburi. Asta pentru că responsabilul student al cenaclului ajunsese crainic pe stadionul Giuleşti şi, băiat înalt şi frumos, ardelean ca bradul,? *y*??

intrase în graţiile nevestei ministrului transporturilor, o blondă voluptuoasă care ne scotea şi pe noi, ceilalţi, din minţi. Căci la fiecare dintre cele trei şedinţe ţinute-n total acolo (până când sus-numita tovarăşă ne-a dibuit şi în Giuleşti şi ne-a închis definitiv taraba) au venit şi ministrul cu nevasta ca să ne asculte versurile ţicnite şi comentariile în doi peri, şi, când muierea îşi trântea fesele pe scaun şi-şi ridica pulpa grăsuţă ca să-şi pună picior peste picior, o vedeam până-n fund cu toţii. Dar nu despre dedesubturile ei de dantelă fină vreau să vorbesc aici şi nici măcar despre Cenaclul de Luni. Destul că pe la întrunirile noastre literare mai venea şi un tip de pe la Bacău, care scria proză, şi tot proză scrie până-n ziua de azi, şi care se distingea (sau mai bine zis *nu* se distingea) printr-o înfăţişare de învăţător de ţară şi un puternic

accent moldovinesc. Cu tipu-ăsta, băiat bun de altfel, numit Ciubotaru, aveam şi oarece corespondenţă, pentru că pe-atunci să primesc o scrisoare în cutia mea ruginită de la parter era o sărbătoare, de la oricine ar fi fost ea. Eram atât de singur şi de părăsit, că mă bucuram până şi de facturile de lumină pe care le găseam în cutia de obicei goală. Când o să-mi iau inima-n dinţi şi-o să scriu despre Nuca, am să vă dau o idee despre ce poate însemna o scrisoare pentru un om singur. Aşa că ne scriam reciproc, Ciubotaru şi cu mine, cam la o lună o dată, chestii literare care nu-şi au locul aici. De unde să bănuiesc eu pe-atunci că de tipu-ăsta mereu cam şifonat şi asudat aveau să se lege două dintre cele mai demente zile – şi mai ales nopţi -din toate câte am trăit vreodată, de altfel singurele pe care le pot numi „halucinante” fără să greşesc şi fără să exagerez?

Într-o zi cobor, ca de obicei, să-mi verific corespondenţa. O făceam şi de cinci-şase ori pe zi, chiar când, după ora prânzului, era clar că poştaşul n-avea cum să mai vină. „Dar poate totuşi!” îmi spuneam, şi coboram iar, chiar şi când nu mergea liftul. Urcam apoi, dezolat, opt etaje. Am uitat să vă spun amănuntul important că n-aveam telefon şi că nu mi-au pus telefon timp de treisprezece ani, timp în care am fost total rupt de lume. Degeaba mă duceam în audienţă la Telefoane, căci acolo era mereu la fel: un tip mă asculta cu o figură impenetrabilă de pocherist şi mă asigura că se va cerceta problema. Şi problema se cerceta. Cu din ce în ce mai mare atenţie.

Deci, primesc o scrisoare de la Ciubotaru în care-mi spunea să vin la Bacău pentru o lectură de versuri la Casa de Cultură locală. Aveam să stau două zile, timp în care el şi alţi colegi ai lui care formau un fel de comitet artistic al sus-numitei instituţii aveau să-mi organizeze şi un program-surpriză, despre care Ciubotaru mă informa confidenţial că avea să fie „mişto de tot, ai să vezi!” Nu mai era cazul să-mi spună asta. M-aş fi dus chiar dacă mi-ar fi spus că va fi „nasol de tot, ai să vezi!” (naiv cum eram pe-atunci, n-aveam eu habar cât de nasoale pot fi lucrurile...) O ieşire din circuitul şcoală-casă-cenaclu-casă-şcoală era pentru mine ceva mirobolant şi neaşteptat. Mă-ntrebam cum o să treacă timpul până în ziua respectivă, când trebuia să iau trenul -plătit de ei – şi să ajung în oraşul acela îndepărtat, unde nu mai fusesem niciodată. Mi-am făcut o selecţie din versurile publicate până atunci (două volume pe care le şi numesc aici, nu ca să-mi fac reclamă, ci pentru că amănuntul va fi important mai târziu: *Faruri*, *vitrine*, *fotografii* şi *Poeme de amor*), le-am şi recitat în fiecare seară în faţa oglinzii de la baie, cronometrându-le, m-am imaginat spunând deşteptăciuni în faţa unei săli admirative. Avea să fie un triumf, o întindere în oraşul lui Bacovia a recentei faime care, credeam eu, deja mă înconjura în Bucureşti, oraşul-lumină.

.Şi poate (dar gându-ăsta secret nici măcar nu mi-l mărturiseam până la capăt) o fată avea să se apropie sfioasă de mine, cu ochi strălucitori, strângând una dintre cărţile mele la piept... I-aş fi scris ceva frumos pe ea, iar apoi, seara

înaintând, ar fi urmat câteva ore cu ea într-un băruleţ intim. În cele din urmă, ajunşi amândoi în camera mea de hotel, fata s-ar fi dovedit nu tocmai atât de sfioasă.

Două săptămâni au trecut cu şcoala, cu copiii, cu sâmbăta metodică în care profesorii din sector se-ntru-neau ca să-şi desfăşoare activitatea ştiinţifică. Mai mare adunare de moroni ca acolo n-am întâlnit în viaţa mea. Era ceva monstruos. Profesoarele citeau referate din care aflai că Sadoveanu era „cel mai mare autor *contemporan*”, că Moromete era discipolul lui Sartre, că Eminescu inventase trigonometria sferică, olăritul, a cincea roată la căruţă şi aşa mai departe. Nimic nu era destul de sforăitor, de ridicol, de penibil ca să nu poată fi susţinut la cercul metodic. Dacă aveai cea mai mică obiecţie, o jigneai de moarte pe autoarea referatului. Dar nici nu era posibil să ai: imediat cum se termina lucrarea, oricât de agramată şi de semidoctă ar fi fost, izbucneau cu toţii într-un cor de laude deşănţate. S-o numeşti doar „excepţională” părea o injurie. Moderaţia (dar care moderaţie?) era asigurată de un metodist jumulit de păr, libidinos şi mare maestru în glume proaste, vechi de când lumea. Plecam de acolo nemaiştiind dacă să râd sau să plâng. Toţi oamenii ăia, ce păreau atinşi în masă de Alzheimer, făcuseră odată aceeaşi facultate ca şi mine, fuseseră poate entuziaşti, poate chiar inteligenţi.

Dar an de an acelaşi *Puiul*, aceeaşi *Oră din august*, aceeaşi *Fefeleagă*, aceeaşi leafă de mizerie, aceleaşi umilinţe cotidiene, aceiaşi inspectori aroganţi îi schimbaseră în ridicolele fantoşe de acum, care nu mai citeau şi nu mai gândeau. Preferam de o mie de ori să ţin ore sâmbetele decât să „mă perfecţionez” la cercul metodic. Copiii aveau totuşi ingenuitatea lor.

Şi a venit, în fine, dimineaţa de duminică în care m-am trezit devreme, fericit că, pentru două zile măcar, cursul vieţii mele avea să fie altul decât cel obişnuit. Cu o seară-n urmă fusesem atât de surescitat de gândul drumului la Bacău, că nici nu mai mâncasem. Mă chinuisem să dorm niţel, dar mă tot sucisem, mai toată noaptea, în aşternut, imaginându-mi sala plină de oameni veniţi să-mi asculte poemele, întrebările lor, autografele pe care aveam să le dau. Ştiam din auzite cum sunt primiţi scriitorii în provincie, mesele-ntinse, chefurile nesfârşite, toasturile peste toasturi în cinstea lor. Avea să fie un triumf, totul îmi spunea asta. Spre dimineaţă chiar visasem că stau la o masă lungă, ca de nuntă, încărcată de păstrăvi înfăşuraţi în frunze de viţă, muşchi de purceluş în sos de vin roşu, pui cu mujdei şi mămăliguţă. Primarul, notabilităţile, autorii locali stăteau la masă în ordinea rangului lor, toţi cu ochii aţintiţi asupra mea, tânărul poet din Capitală, speranţa literelor româneşti.

Gara de nord era mizerabilissimă în perioada aia. O adevărată curte a miracolelor. Doar cinci minute dacă stăteai acolo te impregnai de fum, de miros greu de păcură. Cârciuma adăpostea toată beţivănimea care era gonită din bombele din oraş la ora închiderii. Copii vagabonzi, cerşetori cu câte-un picior dezgolit, infectat de o rană exuberantă, ţărani cu paporniţe din care ieşeau cozi

de praz viermuiau acolo zi şi noapte. Trenurile veneau şi plecau urlând din toţi rărunchii, ceferiştii graşi şi negricioşi nici nu se uitau la tine dacă-i întrebai ceva. M-am suit în tren cu douăzeci de minute înainte de ora plecării. Nu apucasem să-mi cumpăr nimic de mâncare de frică să nu pierd trenul – şi oricum nu era nimic de cumpărat în gară. Lasă, că o fi vreun vagon-restau-rant, mi-am zis, relaxându-mă pe bancheta de plastic jegos, tăiată cu briceagul şi golită de buretele galben dinăuntru. S-au arătat pe rând surzii cu pixuri şi ursuleţi de pluş, cerşetorii de mai multe specii, vânzătorii de *Femeia* şi *Rebus*, şi în fine trenul a plecat.

Am petrecut prima oră pe culoar, uitându-mă alternativ când la peisajul deplorabil de afară – bordeie nenorocite, coşmelii cu acoperiş de gudron, gunoaie aruncate de-a lungul şinei ferate, castele de apă ruinate, construcţii cu geamurile sparte, buruieni din care nu se vedeau calul şi călăreţul –, când la fundul unei tipe care ieşise din compartimentul alăturat şi stătea şi ea proptită de fereastra cealaltă. Curând însă stomacul a-nceput să-mi ghiorăie – nu mâncasem, în definitiv, de ieri de la prânz – şi să mă-ndemne să fiu mai activ. Am plecat în căutarea vagonului-restaurant şi am străbătut, cu mari eforturi, şase vagoane aglomerate, cu valize şi indivizi nervoşi pe culoar, ca să aflu că nu exista vagon-restaurant. O legendă urbană răspândită printre călători spunea însă că „după ora doişpe” va trece un ceferist cu cornuri, napolitane şi sticle de bere, aşa că am parcurs din nou pista cu obstacole până la compartimentul meu, tocmai la timp ca să dau ochii cu naşul, care mi-a taxat biletele. „Napolitaaane?” a răspuns la întrebarea mea umilă, ca şi când i-aş fi cerut informaţii despre Yeti, omul zăpezilor, sau mai ştiu eu ce. „Ce napolitane, şefule? Noi nu vindem napolitane, asta ne-ar mai trebui.” Îi lipseau, se vede, informaţiile, căci nu trecură zece minute şi omul cu napolitanele se arătă totuşi, înaintând cu greu printre călători. M-am scotocit prin buzunare fericit, gândindu-mă să-mi iau din cele mari şi scumpe, în ambalaj auriu, care se numeau „Dănuţ”. Aş fi mâncat cinci-şase bucăţi ca nimic. Omul, arătând ca un boschetar, iţi capul pe uşa compartimentului. „Bere Rahova cine mai doreşte!” Altceva n-avea, nici n-avusese vreodată. Vă imaginaţi dezamăgirea mea, deja muream de foame. Cum ştiam însă că berea are valoare nutritivă considerabilă, am făcut marea greşeală să-mi cumpăr o sticlă şi s-o beau toată, rapid, înainte să-mi dau seama cât de acră era.

Asta chiar că m-a terminat. Alcoolul m-a ameţit, stomacul a-nceput să-mi ghiorăie penibil, mult mai tare ca-nainte, încât am început să mă-ntreb cum aveam să rezist încă vreo trei ore, până la Bacău. Mi-au venit în minte martirii lăsaţi să moară de foame în vreun turn părăsit, anahoreţii care posteau la nesfârşit. Dar, slavă Domnului, nu era cazul meu. Pe mine mă aştepta o masă bună cum ajungeam, căci trenul sosea în gară taman la ora prânzului. Stoic, m-am pus pe aşteptat. Pe geam se perindau aceleaşi dealuri, aceleaşi case de lut, aceiaşi stâlpi electrici aplecaţi pe-o rână.

În gară nu mă aştepta nici o fanfară şi nici un covor roşu. Mai rău era însă că nu mă aştepta chiar *nimeni*! Vă puteţi imagina cât de murdară, de cenuşie, de deprimantă era gara din Bacău în anii '80? Puteţi fi siguri că, oricâtă imaginaţie aţi avea, realitatea depăşea închipuirea. Un soldat cu o valiză de lemn, o ţigancă cu cozi împletite cu fâşii de cârpă roşie şi doi puşcăriaşi raşi în cap erau singurii inşi de pe peronul acoperit de gunoaie. Ghereta cu sucuri şi biscuiţi era, fireşte, închisă. Aşa pustietate nu mai văzusem de la *Călăuza* lui Tarkovski, şi-ntr-adevăr mă-ndoiam că aş fi putut înainta în siguranţă printre betoanele alea murdare de flegme şi graffiti imunde fără să arunc înaintea mea o piuliţă legată cu o batistă albă. Am rămas înţepenit pe loc, cu stomacul lipit literalmente de şira spinării de foame, vreo trei sferturi de oră, întrebându-mă tot timpul ce-aveam să fac dacă n-avea să apară nimeni până la urmă. Nu aveam nici bani să mă-ntorc la Bucureşti, căci amicii urmau să-mi deconteze biletul de la dus şi să-mi cumpere altul la-ntoarcere. Aveam să mă-ntorc cu naşul, cu alai, cu amendă, vai de capul meu. Când, până la urmă, s-a ivit de după colţul gării, în dreptul ţâşnitoarei fără apă, silueta ponosită a lui Ciubotaru şi mustaţa sa de jandarm rural, n-am mai avut putere nici măcar să mă bucur. Asemenea lui Charlot din *Goana după aur*, îl vedeam sub chipul unei găini uriaşe, numai bună de înfulecat, fie şi cu fulgi cu tot. „Bătrâne, scuză-mă, am citit greşit în mersul trenurilor. Sper că nu m-aştepţi de mult.” Ne-am pupat, cum făceau toţi tinerii scriitori pe atunci, de parc-ar fi fost membrii unei confrerii secrete, şi-am luat-o încetişor spre restaurant. Doamne, ce nobil suna acel cuvânt! Cel puţin restaurantele erau deschise şi duminică, şi chiar dacă, încă de pe-atunci, carnea fie lipsea, fie era reprezentată de o friptură în sânge, de nemâncat, măcar o salată de varză acolo şi pâine tot trebuia să fi avut. Dar tot mai bună ar fi fost o ciorbă de burtă, cu smântână, mujdei şi puţin oţet, cum se făcea în provincie, aşa, ca la mama acasă. Şi n-aş fi refuzat nici nişte cârnăciori prăjiţi, crocanţi, cu cartofi rumeni împrejur. Nu mai mân-casem deja de peste douăzeci şi patru de ore. Valiza din imitaţie de piele, de care eram foarte mândru, îmi cam rupea umărul, căci o umplusem până la refuz cu volumele mele de versuri, vreo treizeci de bucăţi din fiecare, nu ca să le vând, ci ca să le arunc în mulţimile adunate la lectura mea din seara aceea. Să şiroiască peste ei, ca peste antica Danae, ploaia de aur a poeziei mele.

Deocamdată ploaia asta mă cocoşa. Noroc că amicul meu mă ajuta eficient povestindu-mi tot felul de intrigi literare băcăuane despre inşi de care n-auzisem niciodată şi făcându-mă atent la bălţile şi gropile din drum, mai cu seamă după ce călcasem în ele greu şi apăsat, noroindu-mă până-n dinţi. Ce contează? Mă iluzionam că simt deja miros de mititei, puţin arşi, dar comestibili, oricum, dacă muştarul era de calitate. Am mers, susţinut exclusiv de această iluzie olfactivă, vreo oră-ntreagă prin Bacăul muncitoresc, ce nu semăna cu nimic altceva mai bine decât cu un zilier în pufoaică, nebărbierit şi căpiat de băutură.

Dar, ca un Eldorado la capătul unui drum eroic, deja începuse să se contureze, printre două chioşcuri (ziare şi loto) frontispiciul unui local numit (cum altfel?) Postăvarul, de la care aşteptam mult, foarte mult. Am observat că şi paşii amicului meu se învigoraseră la vederea firmei, ce nu părea a-i fi nefamiliară, şi-acum abia dacă mă mai puteam ţine după el, târându-mi valiza prin praf. Ce foame trebuia să-i fi fost şi lui! Poate că nici el nu mâncase nimic de emoţia sosirii mele. Am pătruns amândoi printre uşile batante, murdare de aceleaşi flegme ca şi pereţii gării, şi ne-am găsit...

...într-un bar. Un împuţit de bar întunecos, cu scaune înalte, o tejghea cu o tipă scârboasă ce avea în spate, pe rafturi de sticlă, câteva butelci de coniac Dunărea, Tomis şi Ovidiu, de whisky autohton Ceres şi de ţuică Doi ochi albaştri. Nici un fel de mâncare.

Nici o chiflă, nici o coajă de pâine. „Fac cinste, bătrâne”, zice Ciubotaru şi se-ndreaptă ţanţoş spre tejghea. „Domnul e domn şi-n şanţ.” M-am cocoţat şi eu pe un scaun şi-am început să procesez febril situaţia. OK, băiatul m-a dus întâi în bar, că aşa se face, ca să ciocnim un păhăruţ de bun venit. Aveam să stăm aici vreo zece minute şi-apoi, încălziţi o ţâră la inimă cu un aperitiv, aveam să descindem la *adevăratul* restaurant, unde, la o masă rezervată, lungă cât una de nuntă, ne aşteptau deja scriitorii locali, notabilităţile etc. Şi-apoi urma chiolhanul, din cele despre care povesteau, pe la restaurantul Uniunii Scriitorilor, alde Fănuş Neagu, Ahoe, Pucă şi alţii ca ei: muşchi ţigănesc, caşcaval afumat, ouă cu maioneză, purceluşi întregi, cu şoriciul crăpat pe spinare, pulpe de clapon în sos roşu, şalău cu felii de lămâi împrejur, clătite cu dulceaţă, totul stropit cu Cotnari din cel mai bun, că doar podgoria era la doi paşi.

Prozatorul se-ntoarse cu două păhăruţe de coniac şi ciocnirăm: „Noroc şi bine-ai venit!” Făcu acest lucru încă o dată după jumătate de oră, apoi după încă jumătate, şi se scurseră aşa şase jumătăţi de oră în care am stat în bar, cocoţat pe scaun, golind pahar după pahar ciobit şi întrebându-mă când plecăm spre *adevăratul* local. Când a dat Dumnezeu să ne urnim, mi-am uitat valiza la picioarele scaunului şi a trebuit să ne-ntoarcem, împleticindu-ne, după ea.

„Acum mergem, bătrâne, la Casa de Cultură, unde trebuie să citeşti. E puţin cam devreme, dar mai stăm şi noi pe-acolo, mai schimbăm o vorbă. Să vezi ce sală mişto e!” Abia în clipa aceea, de parcă până atunci trăisem sub o vrajă ciudată, mi-a căzut ceru-n cap. Adică cum? Şi masa? Măcar cea de seară, dacă aia de prânz se dusese. Dumnezeule, ăsta chiar n-avea de gând să-mi dea *nimic* de mâncare? „Dar nu vrei să mergem să... mâncăm ceva?”, am îndrăznit în cele din urmă. „Nu mi-e foame, coane”, răspunse vesel Ciubotaru. „A avut grijă nevastă-mea. Şi-apoi, nu ştii, vorba lui Creangă: „Mâncarea-i numai o fudulie, băuturica este ce este!”

Ştiam citatul. Il foloseam în orele de gramatică drept exemplu de propoziţie predicativă.

Se lăsa seara când am ajuns la Casa de Cultură, Ciubotaru vesel şi cu chef de vorbă, eu abia mai târân-du-mi picioarele şi valiza prin praf. Hotărât, Bacovia nu putuse să fie decât băcăuan, acum îl înţelegeam pe deplin. Oriunde-n altă parte ar fi trăit, i-ar fi fost cu neputinţă să scrie „Ca Edgar Poe mă re-ntorc spre casă, / Ori ca Verlaine, topit de băutură.” Băusem enorm în afurisitul de bar, o porcărie de coniac care-ar fi venit de hac şi unuia care mâncase ceva în ultimele douăzeci şi şapte de ore, darmite mie. Dacă nu mi-ar fi fost ruşine de copiii care se jucau, ţipând, în mijlocul străzilor, în nori de praf, căci faţă de amicul meu literar nu mai aveam decât resentimente, m-aş fi lungit într-un şanţ, aş fi închis ochii şi aş fi-ncercat să-mi închipui că sunt acasă, în apartamentul meu din Nada Florilor, că n-am făcut nebunia să merg unde şi-a-nţărcat dracul copiii la invitaţia unor descreieraţi. Dar, cum-necum, în holul vast şi pustiu al Casei de Cultură eram din nou în civilizaţie. Fără beneficiile ei însă. Porţiile minuscule, hiperconcentrate ale astronauţilor – mi-am amintit eu din *2001, Odiseea spaţială* – mi se păruseră întotdeauna meschine. Nu merita să umbli haihui prin cosmos, în navete şi laboratoare spaţiale, când haleala era aşa de parcimonioasă, ca să nu mai vorbim de alte satisfacţii. Acum aş fi-nfulecat însă cu pumnii pastilele lor, doar că staţia orbitală a căminului cultural, în care ne aşezasem pe-un colţ de măsuţă în aşteptarea celorlalţi, nu poseda dispensere pentru aşa ceva. Nimic, doar lemn şi marmură cât vedeai cu ochii. Burta îmi ghiorăia cât se poate de audibil, oricât o strângeam cu braţele amândouă.

Pe la şapte începură să se adune „băieţii”, care ar fi trebuit să m-aştepte şi ei la gară, dar să vezi că aşa şi pe dincolo. Dramaturgului (un tip de vreo cincizeci de ani, gras şi cărunt, cu o voinţă remarcabilă de a avea haz la fiecare replică) îi picase un văr la masă, celor doi poeţi locali li se stricase maşina, sau poate doar unuia. Bine că veniseră şi acum, la lectură... Vorbeau între ei cu mare însufleţire, şi aşa aveau să facă întregul sejur. Eu eram doar pretextul care-i aducea împreună. Conversaţia lor era pentru mine foarte instructiv-educativă. Mare noroc avusesem, spuneau, că ei şi nu alţii mă chemaseră, căci altfel aş fi nimerit pe mâna unor rataţi, veleitari, escroci, politruci, homosexuali, curvari, turnători, hoţi din avutul public – inşi din care era alcătuită, se pare, viaţa literară băcăoană, cu excepţia lor. În Bucureşti, de asemenea, scriitorii, mai ales cei tineri, erau nişte nulităţi, farseuri şi infatuaţi, fireşte cu salutara mea excepţie. Ne priveam unii pe alţii cu drag: ce întâmplare fericită că se-ntâlnise-n seara aceea crema literelor româneşti! „După lectură avem ceva pentru tine”, îmi suflă la ureche dramaturgul, făcându-le celorlalţi cu ochiul.

Începură toţi să chicotească: „Lasă, bă, mai târziu, nu strica surpriza.” Se prăpădeau de râs, îşi trăgeau uşor cu pumnul în umeri. Când, după ce tăcusem cel puţin jumătate de oră fără ca ei să observe, am îndrăznit din nou să fac

aluzie la un restaurant, m-au privit cu neîncredere: făceam pe nebunul? îi provocam? Le întrerupeam discuţia înalt culturală, despre valori simbolice şi strategii literare pentru vulgarele nevoi ale burţii? Nici nu s-au obosit să-mi răspundă şi nici nu mai era cazul, căci un grup de studenţi intrase agale în uriaşul hol întunecat şi, prin urmare, publicul era şi el de faţă.

Consta în trei fete şi patru băieţi. Noi, pe scenă, la prezidiu, eram cam tot atâţia. Ciubotaru luă cuvântul în sala pustie, sinistră, vorbind de pomană la microfonul mort. Rosti o lungă tiradă, jumătate împotriva scriitorilor mai bătrâni, profitori ai sinecurelor de tot felul, senili şi demodaţi, şi jumătate în favoarea tinerei generaţii, din care noi, cei de faţă, făceam parte („Da, chiar şi marele om de teatru aici de faţă, în ciuda părului său cărunt, căci vârsta nu e cea din buletin, ci cea pe care o simţi şi a literaturii pe care o scrii.”). Tânăra generaţie era pentru coborârea literaturii în stradă, pentru democratizarea limbajului. Ea aducea un suflu nou în literele româneşti şi o nouă sensibilitate. Nu doar omul de teatru era mare, şi noi ceilalţi eram mari, unii mai mari decât alţii. Cât despre el, vorbitorul lăsa, cu modestie, pe alţii să se exprime. Şi, spre mirarea mea, se şi exprimară. Se sculă imediat unul dintre poeţi (nu-i voi putea deosebi niciodată: geci vechi de piele, bărbi stufoase, dinţi lipsă). Publicul află de la el că într-adevăr şi prozatorul era mare, unul dintre cei mai mari scriitori de azi. Ca dovadă, citi în întregime un imens articol despre el, apărut într-o revistă de prin Focşani. Acolo, romancierul Ciubotaru era comparat cu Thomas Mann şi – într-un mod ciudat – cu Sergiu Nicolaescu. N-aveam nimic împotriva acestei introduceri care dură mai mult de o oră, şi-n care nu fu nici o clipă vorba despre mine, în afară de o aluzie că aş fi fost şi eu mare. Mai rău era când tăceau, căci atunci burta mea se găsea să vorbească. Şi o făcea sincer şi deschis, din toate puterile ei.

Se făcuse vreo opt şi jumătate când mi-a venit şi mie rândul să-mi citesc producţiile. Abia atunci am găsit răgazul să-mi scot din valiză teancurile de cărticele pe care visasem să le risipesc în public. Dar care public? Două fete şi doi băieţi o şterseseră de mult, după ce somnolaseră o vreme pe scaune. Probabil că nu găsiseră bilete la cinema şi crezuseră că se vor putea pipăi şi aici. Slabă speranţă: aici erau atât de puţini, că se vedea orice mişcare. Rămăseseră o fată coşoasă care lua din când în când notiţe şi doi băieţi care jucau, cu neruşinare, în primul rând, cruciuliţe şi cerculeţe, pufnind în râs din când în când. Până la urmă, moderatorul acelei seri de poezie s-a văzut nevoit să-i dea afară. Am citit prin urmare pentru fata cea silitoare care tot nota şi pentru colegii mei, tinerii scriitori băcăuani. Am citit, vorba vine. Mai curând am recitat pe de rost, căci nu mai vedeam literele din manuscris, în parte de foame, în parte din cauza becurilor chioare (era-n perioada economisirii energiei electrice). La al doilea poem inevitabilul s-a produs: uşa din fund s-a deschis şi femeia de serviciu a-nceput să ţipe la noi să părăsim sala, că ea vrea să încuie. Nu era nici o surpriză pentru mine. La fel ni se-ntâmpla şi la Cenaclul

de Luni, la Preoteasa. Am plecat cu coada-ntre picioare, amicii mei înjurând-o-n surdină pe hoaşca anticulturală. Mi-am adunat în grabă, obidit, cărţuliile, am forţat valiza să se-nchidă şi-am ieşit în hol. Citisem exact cinci minute.

Pe hol, o parte din visul de-acasă mi s-a-mplinit. Fata cu coşuri pe obraji şi bărbie (ce coşuri, furuncule-n toată regula!) a venit să-mi ceară, sfioasă, un autograf.

Când am plecat, se făcuse deja întuneric. Nu erau stele, deasupra Bacăului probabil că nu răsăreau niciodată. „Prin mahalăi mai neagră noaptea-mi pare”, îmi trecură prin minte versurile marelui poet local, după ce, arestat de amicii mai veseli ca oricând, ne pierdu-serăm printr-o încâlceală de străduţe. Din câte-o casă aplecată-ntr-o rână ieşea o femeie să verse ligheanul cu zoaie la canal. În altă curte, doi pensionari jucau table la lumina lumânării, căci cea electrică părea întreruptă în partea aceea de oraş. Prin case, tot lumânări, mişcân-du-se fantomatic dintr-o odaie într-alta. Nu-mi mai făceam speranţe cu vreun restaurant. Ştiam acum mai bine: avem să-mi las oasele în această vale a plângerii. Deja nu mai eram în stare să-mi duc valiza: o târam după mine prin ţărână, încurajat şi bătut pe spate de autorii locali, fiecare de două ori mai mare ca mine: „Lasă, că nu mai avem mult!” Dar mai aveam, mai aveam. Băieţii se felicitau pentru reuşita serii, mai bifaseră un punct de pe agenda asociaţiei lor. Şi nici nu ieşise aşa de rău, în definitiv: la precedentul autor invitat, un nefericit din Cluj, nu venise nimeni! În comparaţie cu el, eu avusesem, se pare, un succes colosal.

De-aici, au început să-l înjure pe autorul din Cluj: o nulitate, la urma urmei. Nu visase el să fie invitat la Bacău. Am trecut pe lângă vreo trei restaurante, toate închise. Păi ce să mai ţină deschis, duminica, fără electricitate, fără gaze, fără carne, fără nimic? Privind o firmă pe care scria ŢESĂTURI, am citit, ca într-o halucinaţie, TE SATURI, şi mi-a sărit inima: o fi fost vreo locantă cu un nume îmbietor? Dar, locantă sau magazin de textile, era totuna de vreme ce, ca peste tot, era închis şi aici.

Credeam că aveam să mergem aşa toată noaptea, deja dormeam mergând, când gaşca se opri deodată cu strigăte de satisfacţie: ajunseserăm la liman. Mai bine zis, la un liman intermediar, ce se prezenta sub forma unui automobil ARO străvechi, parcat pe un maidan, în spatele unei hardughii acoperite cu carton gudronat. Maşina părea pietrificată acolo din cine ştie ce eră geologică, într-atât de noroită şi de prăfoasă era. Dramaturgul se dovedi fericitul proprietar al rablei, a cărei uşă din faţă o descuie cu vădită mândrie. Descuie apoi şi portbagajul, unde mi-a îndesat valiza peste o butelie ce puţea a gaz să te doboare şi peste nişte ghete găurite. În maşină mirosea şi mai greu. Erau duhori amestecate, dintre care citabile sunt cele de varză stricată, vin oţetit, cârpe acrite şi mai ales transpiraţie umană. Am reuşit să rezist abia după ce am coborât de două-trei ori în mare grabă, icnind şi ţinându-mă de stomac. Noroc că n-aveam ce voma. E bună şi inaniţia la ceva câteodată.

Şi maşina a plecat în noapte, nu se ştie unde. Programul era sub pecetea tainei. De la amici nu puteam scoate nimic, făceau pe misterioşii. „Ehei, n-o să uiţi noaptea asta: o să ai, bătrâne, un şir de surprize, una mai mare ca alta”, îmi şopti Ciubotaru, mângâindu-şi mustaţa. „Mai ales una!” plusă dramaturgul, izbucnind într-un râs isteric, la care se asociară, ştirbi, şi cei doi poeţi locali. „Gura!” se-ntoarse către ei, încruntat, prozatorul, dar nu se putu nici el abţine. Se tăvăleau pe jos, zguduiau maşina de râs. Nu mă mai îndoiam că nimerisem pe mâna unor maniaci periculoşi, dar stomacul mă durea atât de tare, că mi-era totuna. Să oprească naibii în câmp şi să-mi ia gâtul, îmi ziceam, măcar să scap odată. A fost însă şi mai rău.

Dramaturgul, care conducea ca nebunul, tăind curbele şi fără să apese măcar o dată pe frână, începu să se-ntoarcă spre noi tot mai des, şi să stea aşa, cu spatele la drum, secunde bune, încât până şi gaşca cea veselă amuţise. Asta voia şi el, de altfel, căci începu deodată să-şi recite piesele, pe roluri, pentru mine special (căci ceilalţi le ascultaseră de nenumărate ori şi se ghemuiau acum abătuţi prin colţurile cabinei, încercând să nu mai audă nimic). Era absolut grotesc. Imita glasul tunător al protagonistului, apoi pe cel piţigăiat al protagonistei, pe cel răguşit al unui rol secundar, pe cel bâlbâit al altui rol secundar, şi iar de la capăt, replici tâmpite, boante, fără nici un Dumnezeu. De multe ori nu mai putea să recite de râs, alteori îi dădeau lacrimile. Când, după două ore, în miez de noapte, dramaturgul a oprit brusc maşina exact pe replica finală a piesei, ca şi când şi-ar fi calculat savant duratele, toţi au izbucnit în aplauze, fericiţi că au scăpat cu viaţă din dubla primejdie.

Era în miezul întunecimii. Am coborât în snopii de lumină ai farurilor, care în afară de drum mai luminau doar vreo doi copaci spectrali. Jur-împrejur, câmp deschis, până unde se putea zări. La vreo douăzeci de metri, silueta unei cruci de piatră. Linişte sinistră, de mormânt, încât te simţeai îndemnat să vorbeşti în şoaptă. Când şi farurile s-au stins, am rămas în întuneric deplin, gros să-l tai cu cuţitul. Băieţii veseli şi-au aprins brichetele şi, de la ele, ţigările. Au rămas aşa vreun sfert de oră, sprijiniţi de maşină şi fumând în tăcere. Apoi s-au îndreptat ameninţători (aşa mi s-a părut atunci) spre mine. Au făcut cerc în jurul meu, privindu-mă ciudat. „Recunoşti crucea?” mă întrebă unul dintre poeţi, cu o sclipire sinistră în ochi. N-am înţeles pe loc dacă întrebarea lui avea drept scop să mă deconspire ca necredincios, negator cinic al simbolurilor creştine, sau dacă se referea la acea cruce concretă din faţa noastră. „Care, aia?”, am îngăimat. „Păi care?” se băgă Ciubo-taru. „Bătrâne, asta e prima surpriză pe care ne-am gândit să ţi-o facem. Hai mai aproape.” Ne-am apropiat, sub cerul cu doar o nuanţă mai luminos ca pământul, de monolitul de piatră ce avea să devină, mă gândeam, piatra mea de sacrificiu. Ciubotaru aprinse bricheta. Lumină de sus până jos crucea, pe care scria ceva ininteligibil. Apoi, în tăcerea solemnă a celorlalţi, îmi glăsui cu emoţie: „Suntem la Mărăşeşti, bătrâne!” „Aici, în faţa noastră, s-a dat glorioasa bătălie din Primul Război Mondial, aici a

răsunat faimoasa lozincă *Pe aici nu se trece*!" rosti cu patos celălalt poet. „Să păstrăm un moment de reculegere pentru eroii căzuţi pe pământul acesta!"

Şi-au încremenit cu toţii în atitudini meditative.

Erau idioţi? Mă căraseră timp de două ore în ARO-ul ăla nenorocit, duhnitor până la vomă, mă chinuiseră cu textul unei drame fără cap şi coadă, pe când stomacul meu urla de foame, ca să-mi arate locul bătăliei de la Mărăşeşti? Din care nici nu se vedea absolut nimic în afară de crucea de piatră cu niscaiva nume de eroi pe ea? Sau mă luau pe mine de idiot? Dar nu, au continuat-o cu ora de educaţie civică, cu povestea luptelor, cu faimoşii indispensabili, intervenind, pe rând sau toţi deodată ca să-mi dau şi eu seama odată ce miracol s-a petrecut acolo, cu ce virtuţi e dotat din născare poporul nostru. Dacă până şi în izmene i-am bătut pe nemţii conduşi de Maneken Pis sau naiba să-l ia... Pe când perorau ei aşa, nu mă puteam gândi decât la un cântecel prostuţ din copilărie, pe care mi l-am tot cântat o oră-ntreagă, cât am stat acolo, ca să uit de foame: „Spartanii în vremuri grele / Se luptau doar în izmene, / Dar acum, de când n-au treabă / Stau în fund şi-o iau la labă". Nu mai mâncasem de treizeci şi şase de ore.

După acest moment literar-muzical, ne-am îmbarcat din nou pentru punctul următor al itinerarului, la fel de misterios ca şi cel dinainte. „Doar să nu mă mai duceţi şi la Mărăşti sau la Oituz, că urlu!", îmi spuneam, fără să bănuiesc ce mă aştepta. Dramaturgul parcă înnebunise la volan. Ne clătinam în toate părţile ca o corabie beată. La câte-o frână veneam cu toţii unii peste alţii. „Unde mergem acum?" am întrebat cu jumătate de gură, prefăcându-mă total indiferent, dar m-a luat prin surprindere un uriaş hohot de râs. „He-he, a doua surpriză, bătrânelule!" „Mergem la Moi. la Moi." „La mui." urlă unul dintre poeţi ţinându-se de burtă, tăvălindu-se pe podeaua maşinii de ilaritate. Ciubotaru îmi puse o mână pe umeri, mă privi bărbăteşte-n ochi şi-mi spuse cu blândeţe: „Nu te supăra pe ei, sunt şi ei bucuroşi că, uite, suntem împreună, că totul merge după program. Ce s-o mai dăm după deget, mergem la Moineşti, bătrâne". „Aha, oraşul lui Tzara", m-am luminat eu. „Au vreo casă memorială pe-acolo?" „Da, da", îmi rânji dramaturgul întors cu totul spre noi, „chiar aşa, o casă... memorială!" „Şi-ncă ce memorială!" Hă-hă-hă, hi-hi-hi! „Da, Tzara. tzărăncuţă, tzărăn-cuţă.", tot lălăiau în doi peri. „Hei-hei, ţărăncuţă cum e ea, ştiu că badei i-ar plăcea." Am renunţat să mai înţeleg. Toată noaptea aia era ca un film prost care se dădea într-un cinema încuiat. N-aveam unde să mă duc.

Am intrat într-un oraş scufundat în întuneric. Ne-am încâlcit pe străzi complet neluminate. Blocurile muncitoreşti se zăreau doar ca nişte monoliţi negri, foarte apropiaţi unii de alţii. Un câine urla a mort prin cine ştie ce curte. În fine, am oprit în faţa unuia dintre blocuri. Băieţii s-au dat jos, întinzându-se cât puteau. Am intrat în scara blocului, scoţând aburi în frigul nopţii. „Ia să vedem. s-o fi culcat?" „Cine?", întreb, dar nu mă luă nimeni în seamă. La lumina brichetei, Ciubotaru bate uşurel la o uşă de la parter. „Stai, bă, că nu-i

asta. Am nimerit pe scara cealaltă". Ne-am bulucit afară şi am intrat în alt hol, la fel de jegos. Mirosea şi aici iute, a ghenă. „Liliaaaanaaaaa!" strigau încetişor poeţii. „Lilicaaaa!" se prefăcea că strigă şi dramaturgul.

Nu se mai putea. Mi-am luat inima-n dinţi şi l-am apucat pe prozator de guler: „Staţi aşa. Ce se-ntâmplă aici? Unde mergem?" Ciubotaru simţi şi el că se-ngroaşă gluma. Trebuia să avem o explicaţie. „Intraţi voi, că venim şi noi dup-aia", le spuse celorlalţi, iar noi ne retra-serăm sub panoul cutiilor de scrisori. Focul brichetei sfârâi din nou şi am văzut, lângă obrazul meu, mustaţa conspirativă a scriitorului. „Uite, coane. Aici stă o fată foarte bună, Lili o cheamă. O ştim toţi, venea şi pe la cenaclu. Să ştii că citeşte, nu e proastă fata. Şi când ne-am gândit să te chemăm pe tine. ce ne-am zis noi? Băiatul e tânăr. scrie bine. poeme de amor. socoteli. Înţelegi?" O bănuială stranie mi se înfiripă în suflet: „Voi m-aţi adus la curve?" l-am întrebat glacial. Prozatorul a tăcut, a-nghiţit în sec şi abia după o vreme şi-a regăsit vocea. În bezna holului, alungată pâlpâitor de flacăra brichetei, ne priveam ochi în ochi, la ceas de taină, asemeni lui Dimitri Karamazov şi părintelui Zosima. „Ei, hai, n-o lua aşa... Rămâi aici, la hogeac, şi noi ne vedem de drum. Te luăm mâine pe la prânz. Cu fata, vezi şi tu cum vă-nţelegeţi. Dacă vrei să faci ceva, bine, dacă nu, nu. Staţi în pat şi spuneţi poezii. Totul e plătit dinainte, să ştii, poţi să ai şi cele mai."

„Uite ce e. Eu nu rămân aici cu tipa asta." „Păi de ce, coane? Dacă totul e aranjat." „Nu rămân. Mă-ntorc la maşină. Duceţi-mă-napoi la Bacău!" Ciubotaru cântări o clipă situaţia. Un licăr de interes i se aprinse în ochi. „Bine", zise, „nu rămâi, e dreptul tău. Îţi spun io că nu te mai întâlneşti cu aşa o fată. Dacă-ţi spun că citeşte. m-a citit şi pe mine. Dar cum vrei tu. Doar hai să intrăm puţin, ne mai încălzim, bem o cafe-luţă. o să vezi ce fată faină e Lilica. Ce, parcă trebuie neapărat s-o." Şi mă apucă de mânecă, trăgându-mă cu o putere neaşteptată către uşa vopsită-n verde, fără vizor, în spatele căreia ceilalţi deja dispăruseră.

Era o garsonieră confort patru (cred că astea erau cele mai proaste), mirosind izbitor a otravă de şoarici şi luminată de o lampă ţărănească, din cele cu sticlă şi oglindă, pusă-n cui în perete. Un crucifix cu un Isus vernil, fosforescent, lumina slab într-un colţ. Trei sferturi din cameră erau ocupate de un mare studio, unde, acoperită până la brâu de un cearceaf, stătea în capul oaselor o. mă rog, o fată într-un capot cu motive turceşti, încheiat neglijent. Lumina razantă a lămpii din perete îi scotea în relief tenul mizerabil, coşurile din jurul gurii şi de pe piept, încât părea sora geamănă a fetei cu carneţelul de la Casa de Cultură. Avea părul vopsit roşietic, profilat pe cuvertura flau-şată, cu tigri, care servea de carpetă pe peretele din spate. Când am intrat, Ciubotaru a zis ceremonios „săru-mâna", iar poeţii şi revărsatul dramaturg ne-au făcut amabili loc pe marginea patului, unde se aşezaseră cu toţii. În cameră mai era un fotoliu, pe care şi l-a adjudecat prozatorul.

Pe lada de la studio se afla o vază din care ieşeau nişte pene vopsite roz şi azuriu şi câteva păpuşele cu rochii de buret. Tot pe ladă se aflau aruncate, cu o neglijenţă studiată, singurele două cărţi din camera fetei care „citea, fusese şi la cenaclu”. Am izbucnit într-un râs nervos: aceste cărţi erau *Faruri*, *vitrine*, *fotografii* şi *Poeme de amor*! Bietele mele cărţi publicate până atunci...

Cum naiba să nu râd? Imediat mi-a venit în minte faimoasa poveste cu Victor Eftimiu, ca să vezi cum se repetă istoria, întâi ca farsă, apoi ca dramă, ca să zic aşa. Cică Eftimiu, în perioada interbelică, se ducea şi el, ca omul, pe la Crucea de Piatră. Avea acolo o pensionară stabilă, care ştia ce-i place maestrului mai mult şi mai mult... Într-o seară ajunge, ca de obicei, în camera tălăniţei, ea îngenunchează în faţa lui, îl descheie şi-ncepe să-şi facă meseria. Deodată Eftimiu izbucneşte-n râs, şi râzi, şi râzi de nu se mai oprea. Fata se întrerupe şi-i zice mirată: „S-a-ntâmplat ceva, maestre? Nu vă place cum o fac?” „Nu, nu-i asta, nu te supăra, o faci nemaipomenit.” „Păi atunci?” Eftimiu-i zice printre lacrimi de râs: „Uite, văd că ai o carte de-a mea pe noptieră...” Jignită, fata-i răspunde: „Da' ce, maestre, credeţi că dacă sunt curvă n-am şi eu suflet, nu citesc şi eu?” „Ba da, fată dragă, nu e asta. Dar ştii, noi, când eram copii, obişnuiam să scriem pe garduri: „P. scriitorului în gura cititorului!”.

Prozatorul cu mustaţă de ceferist se apleacă spre ceilalţi şi le şuşoti ceva, arătând mereu spre mine, ca în comediile vechi. Era clar: îi pusese la curent cu hotărârea mea de a nu rămâne cu „domnişoara”. Se vedea după chipurile lor brusc însufleţite, după felul cum se luptau muteşte să ajungă mai aproape, cu fundul, de pulpele tipei de sub cearşaf. Care se sculă la un moment dat, ieşi în patru labe din pat printre cei doi poeţi bărboşi (ocazie să-i vedem chiloţii, e drept, doar o clipă, căci, ridicându-se, îşi netezise decent poalele capotului) şi ieşi din cameră, după o draperie. De dincolo se auziră clinchete de ceşti şi pahare, apa care curgea mârâind prelung. Rămaşi singuri în cameră, scriitorii băcăuani se dezlănţuiră. Dezbăteau pe şoptite, dar foarte însufleţit, chestiunea cine să rămână cu Lili. Epuizând argumentele („Bă, eşti tâmpit, ce-o să zică nevastă-ta?” „De nevastă-mea te f. pe tine grija? Rămân io acum, că tu ai rămas data trecută, când cu clujeanul.”), începură să se-nghiontească, să se-njure. Lili reintră cu o tavă cu cafele exact când poeţii se apucaseră unul pe altul de bărbi. Încremeniră aşa, sub ochii fetei, ca-ntr-un tablou alegoric. Apoi o dădură pe glumă.

.Şi ne băurăm, într-o linişte gânditoare, neche-zolul. Ciubotaru încerca să glumească cu Lili, care se vârâse la loc în pat, ea râdea ca gâdilată. I-am fost şi eu prezentat, fireşte, ca marele poet de la Bucureşti -care întâmplător în clipa de faţă nu se simţea prea bine –, eu mă-ntrebam dacă n-o avea, la cafea, şi vreo feliuţă de chec sau măcar o coajă de pâine, gândacii de bucătărie se plimbau pe covor ca vodă prin lobodă. Mireasma de otravă de şoarici se făcuse mai intensă şi, probabil, pentru anumite sensibilităţi, mai aţâţătoare (căci poeţii îşi revendicaseră deja câte-un picior al tipei şi-l mângâiau până sus, fără jenă,

pe sub cearşaf). când, pe neaşteptate, se auzi un geamăt adânc, ca de ins care-şi dă duhul. Toţi îşi luară seama şi, tresărind, ciuliră urechile.

„Fraţilor, mor... Mor, fraţilor... inima...” horcăia enormul dramaturg cu mâna dusă pe piept. Am sărit în picioare, l-am apucat de ceafă, m-am chinuit să-i desfac gulerul. Ce nenorocire, bietul om avea tocmai acum o criză! L-am întins pe pat, cu capul în poala Lilianei, şi încercam să-mi aduc aminte cum se presează toracele, cu mâinile amândouă, în caz de infarct, când mi-am dat seama că eram singurul care-i sărise nenorocitului în ajutor. Ceilalţi nu-şi mişcaseră fundurile, şi se hlizeau ca la circ. „Băi, are o criză, să facem ceva”, am îngăimat. „Da, sărăcuţul, iar are o criză. De câte ori e pe la Lili îl apucă aşa, inima, doar-doar l-om lăsa cu ea.” „Da.”, îngână jalnic muribundul, „lăsaţi-mă cu Lili, fraţilor. fie-vă milă. aoleu, inima.” Lili râdea şi ea ca proasta-n târg: „Hai, scoală, că nu e rost...” Dar omul de teatru se-mpingea şi mai mult cu capul între pulpele fetei, parcă scormonind după ceva cu ceafa-i triplă: „Hai, bă, pe bune, nu mă simt bine. hai, doar de data asta.” „Nu, dom-le, dacă e să fie pe cinstite, tragem la sorţi. Ce aia mea (pardon, Lili), dacă tot am plătit.” „Dacă am făcut tâmpenia să plătim înainte.”, se băgă şi unul dintre poeţi. Reîncepură cearta, îmbrâncelile. Lili se uita de la unul la altul nemaipomenit de plictisită. Îi lăsă o vreme să parlamenteze, apoi, încruntată, făcu deodată un gest autoritar cu mâna, prilej să-i vedem unghiile lungi, cu oja cojită: „Gata, măi, ce tot vă certaţi? Uite, pe bune, mai puneţi fiecare câte cincizeci de lei şi rămâneţi toţi, ce dracu'!”

Toate lucrurile aveau o limită. M-am sculat în picioare şi m-am îndreptat ferm spre uşă, pe când poeţii se căutau prin buzunare, iar dramaturgul, trezit din criză, cumpănea propunerea fetei, uitându-i-se-ntre ţâţe. Am ieşit pe hol, hotărât să-mi las mai bine hoitul pe vreun maidan din Moineşti decât să mai am de-a face cu gaşca aia ţicnită.

Afară, ger de crăpau pietrele. Am fost silit să rămân în holul blocului, pe-ntuneric, ameţit cum nu mă mai simţisem vreodată. M-am aşezat în fund sub cutiile de scrisori şi am aşteptat. Era noaptea de cumpănă a vieţii mele. Leşinat de foame, fără nici un ban, într-un oraş străin, unde şi-a-nţărcat dracul copiii. La vreo trei-patru noaptea. În faţa uşii unei curve buboase. Din garsonieră se auzeau zbierete şi înjurături. Tipii se-ncăieraseră din nou. Până la urmă a răsunat, peste vacarm, vocea de contralto a gagicii, nişte înjurături şi bălăcăreli de-ţi veştejeau urechile. Uşa se deschise brusc, zgomotul se auzi cu câteva gradaţii mai tare, şi trupa de scriitori ţâşni afară, gonită cu pumnii şi picioarele de graţioasa locatară. „Duceţi-vă dracu' dacă nu puteţi să vă hotărâţi, că eu n-am timp de pierdut la ora asta!”

Când dădură cu ochii de mine, prăbuşit aproape pe mozaic, mă-nconjurară spăşiţi: „Bătrâne, se mai întâmplă. N-a fost să fie de data asta. Da' la Mărăşeşti a fost bine, nu?” Mă ajutară să mă ridic şi după un minut eram iar

în ARO-ul cel jegos, în care aerul se făcuse de gheaţă. Băieţii erau acum abătuţi şi fără chef.

„Ne-ntoarcem la Bacău?” am întrebat sfârşit. „Nu, coane, mai avem o surpriză. nici nu visezi.” îmi aruncă prozatorul.

M-am proptit în uşă ca să sar din maşină.

„Ehei, habar n-ai tu ce înseamnă să organizezi un eveniment cultural. câtă răspundere e, bătrâne. Invitatul trebuie să rămână mulţumit, cu o imagine de neşters a întâmplării. Clientul nostru, stăpânul nostru! Dacă ceva nu merge bine, trebuie musai să ai altceva în mânecă. N-a mers planul A? Trecem la planul B! Ne-am cam gândit noi că tu, băiat cuminte de Bucale, n-o să marşezi la Lilica. Şi-acum ce era să facem? Să ne-ntoarcem acasă cu coada-ntre picioare, ca să ne-njuri? Nu, tată, trecem la planul B, cum ziceam. Ce ziceţi, băieţi, avem un plan B pregătit sau suntem nişte căcăcioşi care nu ştiu să organizeze evenimente culturale?” Poeţii şi dramaturgul – care pleznea acum de sănătate – răspunseră ambiguu, dar entuziaşti: „Daaaa, cum să nu!”

Nechezolul de la Lili îmi mai lipsise. Măcar aş fi-ncer-cat să dorm un pic. Aşa, îmi iritase şi mai tare stomacul gol şi curat ca al păpuşilor de plastic, care mă-njunghia îngrozitor. Îmi aduceam aminte de Marquez, cum ziua spăla vase într-un bistro parizian, iar noaptea scria „ca să uite de foame”. Aş fi scris şi eu, să fi avut condiţii, până dimineaţa. Cum naiba-i chema pe tipii ăia din *Infernul* lui Dante, lăsaţi să moară de foame? Ăia care, prinşi în gheaţă, rodeau ceafa celui care-i încuiase în turn? M-am gândit o clipă cu poftă la ceafa triplă a dramaturgului: ce şorici gustos se ivea de sub părul plin de mătreaţă! Maşina înghiţea kilometrii, în farurile ei nu se ivea niciodată altceva decât aceiaşi copaci livizi, uneori treceam prin sate complet îmbeznate. Nu mai ştiam de mult nici unde mă aflu, nici cine sunt, când am oprit în faţa unor porţi albe, lângă care se afla un uriaş compresor. Până ni s-a deschis a durat vreun sfert de oră, timp în care şoferul a ţinut continuu podul palmei pe claxon. A venit o femeie de serviciu sau bucătăreasă halucinată, în capot şi cu părul zbârlit, care ne-a deschis fără o vorbă, şi maşina a intrat în vasta curte a unui conac scund, zugrăvit proaspăt. Am coborât chiar în faţa conacului. „Ai mai fost pe-aici, bătrâne? Ştii unde suntem?” Habar n-aveam. „La Tescani, moşule. Trebuie să fi auzit. Aici au stat Enescu, Mihail Jora... Să vezi, au şi o vioară a lui Enescu pe undeva. E unică în lume, domnule! Ne-am gândit că ţi-ar plăcea s-o vezi.”

Ce mama naibii căutam la Tescani, spre cinci dimineaţa, în noaptea asta care nu se mai termina? Ce era-n mintea tipilor ăstora cu care mă-ncurcasem din tâmpenie crasă? Aveam eu chef de vioara lui Enescu, când nu mâncasem nimic de vreo patruzeci de ore? Când abia mă mai ţineam pe picioare? Când îmi venea să plâng de furie neputincioasă? Băga-şi-ar vioara lui Enescu-n fund cu toţii, îmi ziceam, cu tot respectul pentru marele muzician. Dar am revenit la sentimente mai bune când lui Ciubotaru îi ieşi un îngeraş din gură. „Hai întâi la sala de mese, că e vremea să îmbucăm ceva”, zise, şi o luă după colţul clădirii,

fără să se uite dacă noi, ceilalţi, veneam după el. Nici nu era nevoie, căci îl urmam ca nişte mieluşei deodată îmblânziţi.

Aveam să mănânc, nici nu-mi venea să cred! Mă resemnasem deja că aveam să leşin pe undeva şi să ajung în perfuzii, dacă ar fi venit vreo salvare prin sălbăticia aia. Îmi veni din nou în minte imageria sardanapalică din Bacău: masa festivă avea să fie aici, la Tescani. Aici ne aşteptau vasele pline cu cârnaţi şi carne friptă, feliile groase de tobă, caltaboşii palizi, mirosind a ficat de porc. Aici erau oalele cu sarmale, munţii de mămăligă cu creştetele încununate cu smântână proaspătă, brânza de burduf iute şi gălbuie, coşurile cu pâine cafenie şi buretoasă, cu coaja crocantă, mirosind a cuptor. Saliva îmi inundă gura şi o clipă halucinaţia unor mirosuri grele şi amestecate (tocană, ciulama, ciorbă de perişoare. cozonaci cu mac şi cu stafide, tort de frişcă şi ciocolată...) mă copleşi cu totul. Dar încă nu mirosea, de fapt, a nimic, dacă nu a ger şi a singurătate.

Vreo două becuri electrice luminau partea laterală a clădirii, pe unde se intra în sala de mese. Ne-am înghesuit într-un holuleţ şi-am încercat o uşă. „Pe dracu, e >

Încuiat!”, trebui să admită Ciubotaru. „Nu se poate, ce-s nebuni? Noi le-am zis că venim!” „Dar nu la cinci dimineaţa”, completă, stoic, dramaturgul. După geamurile de la uşă nu se vedea nimic: beznă ca afară. Am ieşit şi ne-ntrebam ce-i de făcut, când a apărut bucătăreasa şi ne-a comunicat situaţia. Cheia de la sala de mese se rătăcise undeva şi n-avea cum s-o găsească pe bezna aia. Abia când se face ziuă o să-ncerce să vadă pe unde e. Dar să vină băieţii la bucătărie, că mai are ea ceva de mâncare acolo, nu mare lucru.

Am ocolit iar acareturile văruite şi am ajuns într-o bucătărie sordidă, cu câteva maşini de gătit cu plite de fontă. Ne-am aşezat pe nişte bănci, în jurul unei mese cu muşamaua arsă şi tăiată, şi femeia ne-a adus ce mai avea de mâncare. Nu mare lucru, într-adevăr. Festinul din acea noapte avea să constea dintr-un singur fel: ciuperci. O cratiţă enormă, ca de la popota armatei, cu smalţul sărit, plină pe jumătate cu un fel de mâncare de ciuperci, nu din cele ce ţi se servesc la restaurant, *champignons* de forma ciupercuţelor de carton pe care număram în clasa întâi, ci nişte gheme zbârcite şi negre care aveau în comun cu ciupercile doar numele, plutind într-un sos maro. Ghebe, bureţi, naiba ştie, căci nici femeia nu ne putu lămuri. Le culegeau copiii din pădure şi le vindeau pe marginea şoselei. Pâine la ele nu mai avea, îi părea rău. De fapt, ca-n bancul cu Ion şi Maria, nu mai avea nimic, nimic, nimic. Nici sare, nici piper, nici vreo băutură, decât apa de la robinet.

Şi pune-te, tată, pe mâncat ciuperci goale, fierte, din nişte farfurii de tablă. Eu cel puţin ştiu că am mâncat vreo două kilograme. Îmi venea să-nghit şi lingura. În viaţa mea nu fusesem mai flămând şi, Slavă Domnului, nici n-aveam să mai fiu vreodată. Nici nu mi-am dat seama ce gust aveau. Amicii înfulecau şi ei în tăcere, chiauni de oboseală. Nu ne-am sculat de la masă până

când şi ultima bucăţică din zbârciul ăla negricios n-a dispărut din cratiţa care abia acum, goală, îşi arăta vastitatea. Am mulţumit femeii care stătuse, amabilă, cu noi şi ne-am îndreptat, greoi, abia mai suflând, către dormitoare. Mie, ca oaspete, mi-au dat cheia apartamentelor izolate, de pe latura dreaptă a clădirii, în care am găsit încăperi şi paturi la discreţie, frumos făcute şi mirosind a proaspăt. Focul fusese făcut în sobe şi puteam să-mi aleg ce culcuş voiam. Am închis uşa cu cheia, m-am dezbrăcat şi m-am vârât în aşternut. Multă vreme n-am putut să dorm. Sub pleoape mi se perindau şosele întunecate cu copaci livizi. Până la urmă, însă, mintea mi s-a scufundat în neant.

În noaptea aceea m-a vizitat Maruca.

Spaimele copilăriei abia dacă mi le aduc aminte. Pe la cinci ani am visat un urs uriaş, ridicat în două labe şi gata să mă înghită. Urlând, am sărit din pat şi am luat-o la fugă prin casa întunecată. Pe geamul de la baie am văzut lumină şi-am dat un brânci uşii, în disperare, ca să ajung la mama. Săraca, spăla rufe la cinci dimineaţa, înainte să se facă ziuă. Era înaltă până la tavan, în baia îngustă, şi mâinile-i erau pline de spumă de la săpunul verde, de casă, ca o piatră murdară, cu care spăla. Altă dată, ieşiţi în oraş, n-am mai văzut-o pe mama şi, singur pe treptele unui chioşc de ziare, am simţit cum mi se dizolvă toate organele interioare: eram singur şi pierdut în lumea largă. Am zbierat ca opărit până ce mama a ieşit de la merceria unde intrase pentru o clipă. Dar frica mea cea mare a fost legată, de cum am învăţat să citesc, de fantome. Cumpăram cu sfinţenie, săptămână de săptămână, broşurile din colecţia „Povestiri ştiinţifico-fantastice”. Mă duceam pentru ele până la capătul lumii, peste drum, dincolo de autoservire, până la un chioşc legendar, rotund şi plin de cărţi şi reviste. Mă suiam pe treapta lui şi abia puteam ridica nasul deasupra tejghelei. Dădeam banii şi-o luam la fugă spre casă cu minunatul fascicul, cu coperta mirific ilustrată şi cu titluri pe care n-am să le uit niciodată: „Oriana, eu şi Gemmi 1, 2, 3”, „O lume dispărută”, „Xipehuzii”, „Răsare soarele pe Umbriel”... Unul dintre numere se numea „Castelul cu stafii” (de ing. Edmond Nicolau) şi băgase fiori în mine. Un castel era bântuit. Pe fereastră intra o formă vaporoasă, care-nainta spre adolescentul împietrit de spaimă, care-n cele din urmă leşina. Deşi la sfârşit ţi se dădea explicaţia ştiinţifică – *r* ceva aiuristic, cu camere cu ceaţă şi autosugestie –, nopţi în şir n-am mai dormit până în zori, înnebunit de posibilitatea ca şi pe fereastra mea, deschisă sau nu, să pătrundă o formă vaporoasă. Şi azi încă dorm cu pătura trasă peste cap.

Nu ştiu ce am trăit în acea noapte la Tescani. Vorba sfântului Pavel: dacă a fost în trup sau în afară de trup, Domnul ştie. Dacă a fost vis, realitate sau hiperreali-tate, Domnul ştie. Când m-am culcat în acele aşternuturi curate, în bezna şi liniştea totală de la Tescani, nu mai voiam decât să adorm cât mai curând. Mâncasem enorm, numai şi numai ciuperci, care-mi căzuseră greu şi le simţeam ca un pietroi în burtă. Mai târziu m-am întrebat dacă fantastica halucinaţie nu s-a datorat vreunui alcaloid din ciuperci, dacă n-a fost un vis

artificial precum cele provocate de drogurile psihedelice. În tundra inuită ţăranii consumă o anumită ciupercă, *amanita muscaria*, apoi îşi beau şi urina unul altuia, ca nici un strop de drog să nu se piardă. Experienţe extracorporale, pe de altă parte, mai avusesem: în urma unui atac de ceea ce eu cred că a fost „epilepsie morfeică neconvulsivă de lob parietal stâng” (după Arseni), mă ridicasem din pat într-o dimineaţă şi rătăcisem prin camera invadată de un soare roşu, nespus de melancolic. Ajunsesem în sufragerie şi privisem patul părinţilor mei, în care nu dormea în acel moment decât mama, înfăşurată-n cearşafuri ca o statuie etruscă. Apoi m-am întors în pat şi abia atunci m-am trezit cu adevărat. Şi am aflat că tata se sculase cu noaptea-n cap şi plecase undeva, pe teren, lucru pe care n-avusesem de unde să-l ştiu. De-atunci (şi de-a lungul anilor au urmat şi alte experienţe de acest fel) nu m-am mai îndoit de faptul că ies uneori cu adevărat din propriul meu trup. Dar nu am nimic în memoria mea sau în tot ce am trăit vreodată care să se compare cu senzaţia pe care am avut-o în acea noapte la Tescani, când m-am trezit auzind în bezna absolută că scârţâie o uşă, când am văzut o geană de lumină tăioasă ca un cuţit, când, cu ochii deschişi, încă moleşit cu totul de somn, m-am străduit din răsputeri să-mi dau seama unde mă aflu, şi când am văzut-o intrând, goală şi subţire, în camera care, îmi aminteam, avea uşa-ncuiată. Femeia s-a îndreptat spre patul de alături, unde nu fusese de fapt nici un pat, dar unde acum. dormeam eu, pe spate, respirând liniştit, eu, corporal, tangibil, cu pielea umedă de transpiraţie, cu muşchii mai luminoşi sau mai întunecaţi, după cum cădea pe ei lumina venită prin uşă. Era o lumină auriu-roşcată, ca de foc, dar mai egală şi mai difuză. Şi timp de minute-n şir – sau cu ce să măsor acel timp în care conştiinţa mea, singura măsură a timpului, era cu desăvârşire abolită, fascinată, absorbită în lucruri şi suprafeţe – am privit cum femeia îl trezeşte (mă trezeşte) cu mişcări delicate, fără grabă, cum se strecoară lângă el (lângă mine) sub cearşaf, cum corpurile încep să mişte, să se caute... Bărbatul tânăr era total independent de mine, n-avea din mine decât fiecare detaliu al înfăţişării, fiecare aluniţă şi fiecare coş de pe frunte, în rest însă era corporal şi străin, l-aş fi putut atinge dacă nu eram complet paralizat, nu de parcă n-aş fi putut să mă mişc, ci ca şi cum n-aş fi avut niciodată vreun corp şi ideea de mişcare mi-ar fi fost de neînţeles. Mă vedeam pe mine făcând dragoste cu acea femeie, fără să simt ceva din ce se-ntâmpla sub cearşaful patului (inexistent) de alături. Şi totuşi, cei doi erau profund în mine, ca şi când, de fapt, totul ar fi fost în mine, cumva, ca şi când eu m-aş fi schimbat dintr-un om într-o lume, îngustă cât camera aceea înnoptată, şi-n care el (eu) şi ea se frământau sub cutele cearşafului. Apoi – dacă a existat consecuţie – ea s-a ridicat şi, privind încă o dată spre băiatul rămas visător în pat, gol până la brâu, a ieşit din cameră, unde s-a reinstaurat bezna absolută.

Din această beznă m-am deşteptat a doua zi, cu amintirea intensă, limpede a ceva nu visat, ci mai curând trăit, dar nici trăit cu adevărat, a ceva

pentru care n-avem limbaj şi nici chiar simţuri, ceva văzut, poate, direct cu creierul. Fireşte, uşa era încuiată, cum o lăsasem de seara, fireşte, în cameră era un singur pat, cel în care dor-misem. Nici un parfum ciudat care să mai plutească în odaie, nici o floare presată uitată pe pernă. M-am îmbrăcat şi am ieşit pe coridorul îngheţat (ce cald şi bine fusese în odaie!), am încurcat de vreo două ori drumul până am dat de sala de mese, din fericire descuiată de data asta, şi am văzut prin geamul uşii figurile hirsute ale amicilor băcăuani care, mai harnici ca mine, deja mâncau nişte jumări de ouă şi costiţă prăjită pe farfurii uriaşe. Am intrat şi-am luat-o direct spre ei, ei au început să strige şi să-mi facă cu mâna: „Hei, salut, ai dormit bine?", când am simţit deodată că-mi pierd minţile, că-mi îngheaţă sângele-n vine: pe peretele din faţă atârna un mare tablou în care, în mărime naturală, era înfăţişată, într-o rochie bogată, femeia care fusese în camera mea. Nu era nici un fel de loc pentru dubiu, era ea întreagă, brună şi autoritară, subţire şi elegantă, îi ştiam fiecare trăsătură şi curbă a trupului. „A, ştiam c-o să-ţi placă", am auzit ca prin vis vocea lui Ciubotaru. „E Maruca, frumoasă femeie. Ce zici, să fii iubita lui Enescu şi-a lui Nae Ionescu? Nu e de colea, nu?"

Nici până azi nu ştiu ce-a fost atunci, dar am auzit mai târziu că Maruca, prinţesa Cantacuzino, s-a mai arătat şi altora noaptea, la Tescani, de-a lungul vremii.

Ochiurile şi costiţa mi-au prins tare bine, deşi numai de mâncare nu-mi mai ardea. M-am mai întremat puţin, şi spectrul hidos al foamei, „plumb şi furtună, pustiu, finis", după vorbele aceluiaşi zeu tutelar al Bacăului, şi-a retras, încetul cu încetul, ghearele din trupul meu martirizat. Maruca, în mărime naturală, ne învăluia în privirea ei rece, în care ţâfna nobiliară se regăsea în toată splendoarea ei. Nu-mi venea să cred, mi se-ntâmplase o poveste cu strigoi Un *finis coronat opus* al acelei călătorii infernale. Ca nişte drăcuşori mărunţi, părţi din acea fiinţă „ce-n veci dorind să facă răul, în veci ea face numai bine", Ciubotaru şi ai săi erau total străini de drama mea şi, puşi pe fapte mari după ce-şi reveniseră din oboseală, se repeziseră de dimineaţă împotriva adversarilor lor, care erau cam tot ce mişcă în literatura română şi de aiurea. Căci, după ce-au terminat repede cu pleava locală din acea urbe de gogomani în care ei erau cei dintâi, s-au extins încetişor asupra scriitorilor bucureşteni, capitalişti, toţi nişte închipuiţi, toţi lipsiţi de cea mai mică valoare. Aflam acum de la ei, care erau mai bătrâni şi ştiau mai bine, că mai toţi autorii pe care eu îi admiram erau de fapt impostori măcinaţi de vicii. Cutare mare poet? Un beţiv, un delirant. Cutare mare romancier? N-a mai scris nimic de treizeci de ani, şi-a dat-o în patima whisky-ului. Cutare tânăr promiţător? Un onanist. Altul? Un paranoic. Se-nţelege că toţi erau poponari, delatori, lingăi, golani, bătăuşi, iar scriitoarele curve ordinare. Stiau în cele mai mici detalii cu cine s-a culcat fiecare, şi de câte ori. Una cu caloriferistul din blocul unde stătea, alta, care făcea pe mironosiţa, cu taximetriştii. După vreo jumătate de

oră, câmpul literelor contemporane arăta ca după bomba de la Hiroshima. Cât de ciudat că ne întâlniserăm la acel mic dejun, şi că întindeam untul pe pâine împreună, singurii inşi cu adevărat de talent din ţara asta de escroci şi de japiţe ordinare. De altfel, se pare că singurii din tot universul locuit, căci, la cafea, le-a venit rândul şi străinilor să ia calea ruşinii şi-a dezonoarei. După unul dintre poeţii gemeni, cu barba unsă de gem de caise, Proust era un mit găunos, o invenţie a evreilor. Thomas Mann, un tip fără talent, uscat şi burjui ca toţi nemţii. Marquez? Un kitschoman care-şi lua subiectele din melodrame. Aici am avut o mică rezervă: „Totuşi, mi se pare că măcar *Veacul de singurătate*, nu-i aşa... capodoperă.”, la care toţi m-au privit cu surprindere şi cu milă. Nu ştiam oare că ţigănoiul ăsta sud-american o era invenţia comuniştilor francezi? Sau mă impresionează aşa de mult că a luat Nobelul? Clubul select în mijlocul căruia îmi beam cafeaua avea pentru premiul Nobel un dispreţ suveran. Se pare că nu era ruşine mai mare pentru un scriitor decât să-l ia sau să fie socotit demn de el. Nu ştiam că toate premiile se dădeau pe pile, pe găşti, pe cârdăşii, pe servicii reciproce? Uite, ei nu luaseră nici unul, şi asta doar pentru că îşi păstraseră demnitatea până la capăt.

Acestea fiind zise, ne-am ridicat de la masă şi am ieşit, în soarele măreţ al dimineţii, în curtea conacului, unde ne aştepta maşina hodorogită a dramaturgului. Am urcat, şi stomacul mi s-a-ntors iar pe dos de la mirosurile alea amestecate: vin înnăcrit, vomă proaspătă, benzină cu cifra octanică subdezvoltată. Am ieşit la drum şi-am luat-o prin peisajul moldav, ore de mers pe lângă bordeie dărăpănate şi biciclişti cu căciuli de oaie, până ce, la capătul unei călătorii fără istorie, am reintrat într-un Bacău de utopie neagră, betoane şi praf, ruină şi mizerie, şi ne-am croit drum pe uliţele lui până la gară. Slavă Domnului, aveam să mă-ntorc la Bucureşti viu măcar, dacă nu nevătămat după aventura aia dementă. M-am pupat cu poeţii şi cu dramaturgul (care aproape că mi-a rupt oasele în îmbrăţişare), care-au plecat cu maşina spre căşile lor, şi-am rămas cu prozatorul Ciubo-taru, ponosit şi pleoştit ca-ntotdeauna, vizibil dornic să scape de mine cât mai repede.

Ne-am îndreptat spre casa de bilete. Ne-am aşezat în faţa ei şi ne-am pus pe aşteptat. De la closet venea o duhoare imundă. Ce aşteptam în faţa ghişeului? Nu ştiu ce aştepta Ciubotaru, dar eu aşteptam să-mi cumpere biletul de-ntoarcere. Am pălăvrăgit vreo zece minute foarte relaxaţi. Tipi grăbiţi veneau la ghişeu, cu ghemotoace de bani în mâini, şi amicul meu îi lăsa, gentil, să i-o ia înainte. Până la urmă l-am întrebat despre bilete. Parcă s-a trezit dintr-un somn greu: „Ce bilete?

Păi nu ţi-am dat bani pentru ele? Io aşteptam să-ţi cumperi, mă şi miram.” Apoi se bătu cu palma peste frunte, tare de a răsunat toată sala: „Aşa e, băi, f. mama mă-sii! Trebuia să-ţi cumpărăm bilete!” Începu să se caute prin buzunarele costumului său bej, acelaşi cu care apărea peste tot, de parc-ar fi fost propria-i piele. Se căută de douăzeci de ori în fiecare buzunar, scoase tot

soiul de lucruşoare jegoase din ele, dar nici un ban, nici cât să chiorăşti un purice. „Băi, să vezi că n-am. Ce ne facem? Tu chiar n-ai nimic, nimic? Că ţi-i trimit eu prin poştă, dup-aia.” A fost un sfert de oră penibil. Asta era culmea, după tot ce se-ntâmplase. Era cât pe-aci să încep să-i fac reproşuri, poate chiar „să mă dezbrac de caracter”, cum spusese la un moment dat dramaturgul, când am văzut faţa mustăcioasă a amicului că se destinde. Fără să-mi spună o vorbă, a luat-o la fugă spre ieşire, strigând „Nicule! Nicule!” şi, după ce-a dispărut o vreme, s-a ivit iar, cu banii de bilete în mână. „Noroc că l-am văzut trecând prin faţa gării, ştii, e cumnatu-meu, băiat tare de treabă.”

Am luat biletele cu sentimentul exprimat atât de bine de ciocănitoarea Woody: „*This time*, *nothingean go wrong*! „ Mai era o oră până la sosirea acceleratului de Bucale. Am ieşit pe peron. Vădit nervos şi stânjenit, prozatorul local stătea ca pe ace. „Bătrâne, asta a fost. Sper că ţi-a plăcut. Noi am făcut tot posibilul să te simţi bine, să îmbinăm utilul cu plăcutul.” „Sigur, mulţumesc mult”, i-am spus, uitându-mă de-a lungul şinelor. „De-acum mă descurc. Nu trebuie să stai cu mine”. „Păi, să ştii că m-aş duce, bătrâne, că. ştii cum e.” Ne-am pupat şi ne-am strâns îndelung mâna. După jumătate de oră de moţăială pe bancă, am sărit brusc în sus, copleşit de o spaimă pe care n-o simţi decât în visele rele: valiza! Rămăsese în portbagajul ARO-ului! Pe cine să mai găseşti? Nu ştiam nici o adresă, nici un număr de telefon. Când a venit trenul, m-am urcat în el ca un câine bătut, fără valiza mea cea faimoasă, din imitaţie de piele, plină de bietele mele cărţi de poezie. N-am recuperat-o niciodată.

Cuprins